ISPOVIJED

ODAKLE? ZAŠTO? KAKO?

ŽELJKO RUDOLF PAVLIČIĆ

Ispovijed

ODAKLE? ZAŠTO? KAKO?

V IZDANJE

Veljača 1994

Tisak:
GRAST d.o.o
Sesvete - Hruščica, Savska 103

Literatura:

W. Keller: Parapsihološki fenomeni

V. Satura: Religija i duševno zdravlje

B. Markić: Primjeri privlače

B. Castegnaro: Katekizam za odrasle

L. G. Chiavarino: Ispovjedaj se dobro

Izašlo od istog autora:

1. Obrazložena pokornost – rasprodano.
2. Predbračna čistoća – rasprodano.
3. Ljudska riječ o Božjoj riječi – rasprodano.
4. Porođaj, pilula, pobačaj – rasprodano.
5. Dođi Duše Presveti – rasprodano.
6. Ispovijed: Odakle? Zašto? Kako? – I., II. i III. izdanje –rasprodano
7. Sv. Pričest Kruh života – rasprodano.
8. Stvoritelj vidljivog i nevidljivog svijeta – rasprodano.
9. Četvrta zapovijed Božja – rasprodano.
10. Dužnosti roditelja – rasprodano.
11. Roditelji odgojitelji – rasprodano.
12. Muško i žensko stvori ih – rasprodano.
13. Alojzije iz Slavonije – rasprodano.
14. Razapeta domovina – rasprodano.
15. Ispovijed: Odakle? Zašto? Kako? IV. izdanje mala naklada.
16. Blaženi čista srca – Narudžbe: Željko Pavličić, Strossmayerov trg 5 – Đakovo
17. Čovjek protiv Boga – rasprodano.
18. Posljednje stvari čovjeka
19. Čovjek protiv boga - II . izdanje
20. Ispovijed: Odakle? Zašto? Kako? – V. izdanje

Puna adresa:
Željko Pavličić, Strossmayerov trg 5.– Đakovo – Tel. 054/843-138.

SADRŽAJ

Predgovor

»Milosrđe svoje Otac je očitovao pomirujući sa sobom svijet u Kristu: po krvi križa njegova pomirio je sve, i na zemlji i na nebesima. (Usp. 2. Kor 5,18). Grijeh je uvreda Bogu nanesena koja raskida s njime prijateljstvo. Stoga pokora »u konačnici smjera tome da Boga uzljubimo te mu se posve povjerimo.« (Papa Pavao VI). Grešnik, dakle, koji se po milosti milosrdnoga Boga daje na put pokore, vraća se Ocu koji nas »prije uzljubi«, Kristu koji sama sebe za nas preda, i Duhu Svetomu koji je obilno u nas uliven.«

To su riječi iz Rimskog Obrednika (Red Pokore — Prethodne napomene: 1,5). Ova knjižica nema svrhu da nešto pridoda obilju znanstvenih, teoloških radova o Ispovijedi, nego samo da pridoda svjedočanstva o ljubavi Oca i Sina i Duha Svetoga prema čovjeku grešniku. Isto tako da svjedoči o potrebi palog vjernika, da po Sakramentu pomirenja, očišćene savjesti »uzljubi Boga i posve mu se povjeri«, kako čitamo u napomeni.

Knjiga je tako i sročena. Nakon prvih stranica koje govore o grijehu kao najvećem zlu, ne sa teološkog, nego znanstvenog aspekta, slijede mjesta iz sv. Pisma, koja govore o Božjem milosrđu i ljubavi prema čovjeku u grijehu. Tu su izreke proroka, nauka Gospodina Isusa, njegov postupak prema grešnicima i svjedočanstva pisaca Novoga Saveza.

Brojne izreke o vrijednosti ispovijedi, važnosti ispovjednika, njegovoj prikladnosti, sakupljene su iz spisa crkvenih otaca, svetaca, duhovnih pisaca, kao i od snažnih duhova koji su ostavili duboke tragove u ljudskoj zajednici.

Posebno mjesto zauzimaju u knjizi brojni primjeri, svjedočanstva, kao i ona mjesta u sv. Pismu, koja govore o potrebi iskrenog priznanja grijeha, pravog pokajanja za njih i čvrste odluke, kao trima uvjetima bez kojih ispovijed ne može biti niti valjana niti donijeti ikakove koristi. Mnoštvo primjera svih vrsta, imaju svrhu da svećenicima olakšaju propovijedi o sakramentu pokore, a vjernicima pruže korisno štivo za duhovno čitanje, razmatranje i pripravu za svetu ispovijed.

Navodimo u knjizi izjave moralista, svetaca, misionara koji najozbiljnije govore o uzrocima i posljedicama nevaljanih, svetogrdnih ispovijedi. Među ostalima sv. Ivana Don Bosca i sv. Alfonza Liguorija, Učitelja Crkve. Ovaj posljednji potiče svećenike da »o ispovijedi često govore i služe se obilno primjerima«. Svećenici koji su proveli mnoge godine u ispovjedaonici, naglašavaju da se pravi pokornici često pozivaju na koji ozbiljni primjer, koji ih je doveo u ispovjedaonicu i po ispovijedi u život prijateljstva s Bogom.

Na kraju su obrađene ukratko Božje zapovijedi, kao pomoć pri ispitu savjesti i kao podloga za razmišljanje o grijehu — najvećoj nesreći za čovjeka. Nadam se da će ovo djelce donijeti svećenicima i vjernicima duhovne koristi, kako u dijeljenju, tako i primanju Sakramenta pomirenja.

Bolest duše

Početkom prošlog desetljeća, Werner Keller, napisao je u jednom svom djelu: »Prirodne su znanosti uspjele na području istraživanja i tehnike bilježiti uspjeh za uspjehom, triumf za triumfom. U tehničkom se pogledu ništa više ne čini nemogućim. Svaki se čin može polučiti pa bio on ne znam kako fantastičan... Međutim, unatoč svim tim tekovinama, unatoč svem tom napretku, mnoge je ljude zahvatila neka neshvatljiva bojazan, pa se broj psihosomatskih bolesti jednako povećava, kao i broj samoubojstava...«

Ovi porazni podaci, doneseni su prije petnaestak godina. Ističe se s jedne strane silan uspjeh prirodnih znanosti i tehnike, a druge strane katastrofalno stanje, kako ćemo kasnije vidjeti, upravo u onim zemljama gdje je postignut najveći uspjeh u znanstvenim istraživanjima, tehnici i ekonomici.

Kako stvari stoje danas? Pod naslovom »Brojniji psihijatrijski pacijenti«, jedne naše novine donose slijedeći izvještaj: »Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) oko četrdeset milijuna ljudi u svijetu pati od 'izraženih' mentalnih poremećaja, više od osamdeset milijuna su 'ozbiljno oštećeni' neumjerenom upotrebom lijekova, droga i alkohola, dok je čak dvjesto milijuna označeno pojavama 'manjih' mentalnih poremećaja, ali s uočljivim poteškoćama. Shodno podacima SZO u ekonomski razvijenim zemljama, jedan od tri bolesnička kreveta namjenjen je psihijatrijskim pacijentima, dok u zemljama u razvoju, jedna petina od svih koji traže liječničku pomoć boluje od mentalnih poremećaja.«

U jednom TV izvještaju smo mogli čuti da sto milijuna ljudi pati od depresije, a taj se broj može pridodati već navedenom broju mentalno poremećenih pacijenata. Koliko, pak, bolesnika ne dođe nikada u doticaj s liječnikom i koliko to, po računu vjerojatnosti, povećava broj oboljelih, možemo samo pretpostavljati.

Jedan izvještaj iz 1987. godine, govori o toj temi slijedeće: »Svaki četvrti radnik ili radnica u razvijenim zemljama može oboljeti od neke mentalne bolesti u toku radnog vijeka. »To je tvrdnja Međunarodne organizacije za rad (ILO) u Ženevi, u čijem se nastavku kaže: »Emo-

cionalni poremećaji izazvani stresom na poslu ili u svakodnevnom životu, jedan su od najozbiljnijih društvenih i zdravstvenih problema s kojima se suočavaju razvijene zemlje.«

Ako sažmemo te sve izvještaje unatrag petnaestak godina, dobivamo jednu veoma žalosnu sliku, obzirom na mentalno zdravlje pučanstva. I to baš kako se stalno naglašuje, u najrazvijenijim zemljama svijeta. Navedene bolesti su učinile, da je psihijatrija postala 'najrazvijenija grana medicine', a čak svaki treći bolesnik u najrazvijenijim zemljama, spada na psihijatriju. Nažalost, nevolja tu ne prestaje. Jedan je liječnik ovih godina napisao u uvodu svoje knjige »Kućni liječnik«: »Kada je pacijent bolestan tjelesno, pati i duša; kada je, pak, bolestan duševno, pati i tijelo.« Keller piše u svojoj knjizi o »psihosomatskim« bolestima. Tu ubrajaju čir na želucu, dvanaestniku, šećernu bolest, visoki tlak, a neki čak u zadnje vrijeme i rak. Sama bi riječ psihosomatski, doslovno prevedena značila: duševno-tjelesni. Čovjek dvadesetog stoljeća, kojemu je nauka, tehnika, ekonomika, pružila neviđene mogućnosti za lakši, ugodniji i sretniji život, postao je duševno-tjelesni bolesnik. Zahvaćen je, dakle, u cjelini. I tu nesreći nije kraj.

Keller piše u svojoj knjizi da raste broj samoubojstava. Opet u najrazvijenijim zemljama. U veljači 1987. godine, dnevni tisak je zabilježio: »Broj samoubojica među omladinom u SAD između 15 i 24 godina, udvostručio se između 1970. i 1980. godine, prema prethodnom desetljeću. »Prema nedavno objavljenoj anketi u istom razdoblju broj samoubojstava mladih porastao je za 40 posto. U proučavanom razdoblju, ukupno je 49.496. mladih oduzelo sebi život. Kao uzrok se navodi: kriza porodice, broj rastava brakova, dostupnost oružju. U Japanu, unatoč silnom tehničkom razvoju i materijalnom prosperitetu, vlada prava epidemija samoubojstava. Problem već postoji i kod nas, mada ne u takvom omjeru. U Evropi se spominju zemlje gdje mladi, već od deset godina nadalje počinjaju samoubojstvo, a među mladima i starima je mnogo veći broj onih, koji su pokušali sebi oduzeti život, pa su u tom spriječeni. Oni koji bi se morali radovati životu pred kojim se tek nalaze, i puni životne radosti sanjati svoje mladenačke snove, polaze u smrt i ostavljaju iza sebe strašan dojam očaja i beznađa, kakav nikada do našeg vremena, nije bio svojstven mladima.

Koji je tome razlog? W. Keller, među ostalim navodi riječi poznatog engleskog političara W. Churcilla, koje danas zvuče proročanski jer su napisane prije tridesetak i više godina, u vrijeme kada se je svijet s mukom oporavljao od posljedica strašnog rata. »Naši će se neposredni potomci«, piše on, »baviti projektima, o kojima bivša pokoljenja nisu mogla niti sanjati. U obilju će ih zasipati komfor, zaposlenja, olakšanja i zabave. Međutim, srca će ih boljeti, život će im biti prazan ne budu li se ogledali tražeći nešto što premašuje fizikalnost. »Fizikalno«

znači materijalno, pa, kako ćemo u daljnjem razmatranju vidjeti, isto tako misle izvanredno snažni duhovi našega vremena, ljudi sa područja raznih grana znanosti. Čovjek je zapao u krizu, koja rađa teškim bolestima duševnim i tjelesnim, jer se podao trci za materijalnim dobrima, a zanemario ono što je najvrijednije kod čovjeka, ljudski duh i duhovne vrijednote, koje je jedino čovjek sposoban shvatiti, za njima težiti i tako postići smisao svojeg ljudskog određenja. Čovjek je u najbogatijim zemljama došao u materijalnom pogledu do fantastičnih uspjeha, a ostao je u svojoj duši tako prazan, da mu je duša oboljela, da tako kažemo, atrofirala, pa u tom stanju zakržljalosti i sama boluje i ranjava tijelo s kojim je, Božjom stvaralačkom voljom, združena. O tome piše veliki francuski filozof Bergson. On koji je dugo tvrdio da čovjek nema duše, i tako dobio naziv »čovjek bez duše«, tvrdi nakon mnogo razmišljanja, da je »držeći se metode znanosti i iskustvenih rezultata« otkrio dušu. Ili kako sam veli: našao se pred dušom.

Kao znanstvenik, filozof, po principima eksperimentalne, znanstvene metode, otkriva opstojnost duše, o kojoj piše: »U naše doba mehanika je nerazmjerno povećala tijelo, a duša je ostala ona koja je i bila. Zato je sada premalena da ispuni to tijelo i preslaba da njime upravlja.« Čovjeku pada na pamet slika iz djetinjstva. Dijete od tri ili četiri godine, navlači goleme čizme svojega oca, i dakako-pada, ranjava se. Nerazmjer između povećanog tijela i slabe duše, prema tumačenju velikog Bergsona, kriv je što su nastali »strašni problemi: socijalni, nacionalni i internacionalni.«»Umro je 1941. godine i nije doživio sve strahote drugog svjetskog rata i patnje u koje je upalo čovječanstvo tog vremena. On pronalazi u svojim razmišljanjima riješenje da se nastajanje tih problema spriječi ili izliječi: »Povećano tijelo traži nadopunu duše, mehanika traži mistiku. Ljudski rod koji je mehanika svinula prema zemlji, mora se ispraviti i gledati prema nebu.«

Nikada čovjek nije tako čvrsto kročio po zemlji i sam uzeo svoju sudbinu u svoje ruke, pa da onda osjeti, kako ta zemlja ne može donijeti željenu sreću, ni mir, niti ispuniti njegove najdublje težnje. Isto kao i Bergson, misle i mnogi drugi u našem vremenu, među njim sir A. Eddington, zvjezdoznanac, i prirodoslovac sir J. Jeans, obojica nagrađeni najvišim priznanjima za svoj doprinos znanosti.

Obojica tvrde da je »svijet poznat fizici«, samo jedan »isječak stvarnosti« odnosno da »Fizički svijet nije jedini.« Dakle ne postoji samo materijalni svijet; on je samo isječak, znači manji dio, a »Duh Božji očituje se kao tvorac i gospodar carstva materije.«

Taj Duh Božji, tvorac mrtve materije, postavio je na vrhunac svoga stvaranja u vidljivom svijetu-čovjeka. Biblija ga slavi: »Stvorio si čovjeka malo manjim od anđela, okrunio si ga slavom i čašću i postavio si ga nad sva djela svojih ruku.« »Prva stranica sv. Pisma veli: « 'I

reče Bog:' Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci-svoj zemlji- i svim gmizavcima što puze po zemlji. Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori.'... (Post 1, 26-28).

Čovjek je, dakle, slika Božja, Bogu sličan, kako se neprestano ponavlja. Jer je Bog neizmjerni Duh, jasno je da je čovjek Bogu sličan po svojoj duši. »Jahve, Bog, napravi čovjeka od praha zemaljskog i u nosnice mu udahne dah života. Tako postane čovjek duša živa.« (Post 2,7).

Čovjeka učinjena na njegovu sliku, Bog postavlja za gospodara svim živim bićima i zemlji. Čovjekova vlast i njegovo dostojanstvo izviru iz njegova duha kojim ga je Božji Duh obdario. Sva materijalna dobra su njemu podložena. Na temelju ovih svetopisamskih redaka postaje očito, da je uvijek iznova kroz stoljeća i danas, bila najveća tragedija čovjeka, koji je u jurnjavi za materijalnim dobrima, iznakazio sliku Božju u sebi, i umjesto gospodara tih dobara, postao njihov rob.

To se je uvijek iznova dešavalo, kada se je čovjek okretao prema sebi umjesto prema Bogu, klanjajući se svojem tijelu ili svojoj osobnoj vrijednosti mjesto Bogu. I svaki puta iznova, kako to svjedoči i sveta i svjetska povijest, čovjek je postajao nesretan, upadao u razne nevolje da bi kad tad shvatio da je najveća nesreća za njega dioba od Boga, od kojega je izašao kojemu se vraća, i izvan kojega mu nema mira niti sreće. »Nema mira u srcu bezbožnika«, čitamo u Bibliji. Tu se ne misli u prvom redu na bezvjerca, nego na čovjeka koji živi bez Boga.

Toga mira, vidimo, nema niti danas čovjek. Mentalne bolesti raznih vrsta, sama riječ kaže — duševne bolesti — nisu ništa drugo nego duševni nemir iz kojega proizlaze duševno-tjelesne bolesti, čak i samouništenje. Veliki bi sveti Augustin rekao: »Nemirno je srce naše, o Bože, dok se ne smiri u tebi jer si nas za sebe stvorio.«

Tako misli o duševnom nemiru, poteškoćama i bolestima i moderna psihologija, nauka koja se bavi proučavanjem duševnog života čovjekova. Christa Meves, priznata radnica na polju psihologije tvrdi: »Već sam na početku studija psihologije primjetila da sve duševne teškoće konačno proizlaze iz čovjekova neposluha Božjim zapovijedima.« Neposluh Božjim zapovijedima u vjerskoj terminologiji, zove se grijeh. A definicija grijeha: Odvratiti se od Boga, i prikloniti se stvorenju. Opet, novac, jelo, piće, tijelo. Tko to čini, krši zapovijedi Božje, kida veze s Bogom, i zato je u duši nemiran, bolestan i prisiljen da traži pomoć. Ili kod psihologa ili kod psihijatra, što označuje znanstveno bavljenje ljudskom dušom, posebno bolesnom ili traži lijeka povratkom Bogu. Liječi dušu tako, da se odvraća od stvorenja i vraća svojem Stvoritelju.

Nitko to ne potvrđuje tako uspješno i s toliko umješnosti, kao psiholog i psihijatar svjetskog glasa, osnivač vlastite psihoanalitičke škole, K.G. Jung. Njegova je tvrdnja potresna i znakovita: »Zadnjih tridesetak godina dolazili su mi ljudi iz svih civiliziranih zemalja da se sa mnom posavjetuju. Liječio sam na stotine pacijenata, najviše protestanata manje Židova, a pet ili šest katolika... Mogu ustvrditi, da su svi oboljeli zato, što su izgubili ono što svaka religija u dotičnoj dobi pruža svojim članovima i da nijedan nije ozdravio, koji se nije vratio svojim religioznim mislima.« »Religija znači vezu s Bogom. Dakle čovjek koji tu vezu kida, duševno oboli. Taj čovjek svjetskog glasa tvrdi da nije susreo pacijenta koji je duševno ozdravio, ako nije tu vezu s Bogom obnovio, nakon što ju je prekinuo »gubitkom onoga što svaka religija pruža!«.

Već spomenuta Christa Meves tvrdi baš isto i jednako snažno: »Sve duševne teškoće konačno proizlaze iz čovjekova neposluha Božjim zapovijedima«. I ta liječnica duša nema drugog do već spomenutog Jungova recepta za ozdravljenje: »Ponovno vezivanje uz Boga kao pretpostavka za stabilno duševno zdravlje.«

Psihijatrija Isusa Krista

»Ne trebaju liječnika zdravi nego bolesni.« (Mt 9,12).

Na kakove je to bolesnike Isus mislio, vidi se iz nastavka koji slijedi odmah iza ovih riječi: »Ja, naime, nisam došao da pozovem pravednike, nego grešnike.« (Mt 9,13). Isus uzima baš taj izraz — liječenje kada govori o grešnicima. Samo zato je došao da pozove grešnike, »da traži izgubljene ovce stada Izraelova. »Opraštaju ti se grijesi«, rekao je bludnici u gradu, koja je ležeći pred njegovim nogama plakala u teškom duševnom nemiru. »Sinko praštaju ti se grijesi, rekao je uzetom mladiću, a onda tek: Ustani, uzmi svoju postelju i hodi.« »To je bio izgleda psihosomatski, duševno — tjelesni bolesnik. I uzetom kod ribnjaka Siloe je vratio zdravlje, ali mu je dodao: »Ne griješi više, da ti se što gore ne dogodi.« I tu je zahvaćen cio čovjek — tjelesno, ali i duševno bolestan. Recept za ozdravljenje, kao da je moderna nauka uzela od njega. Ne vraćaj se grijehu jer ćeš još teže duševno i tjelesno oboliti.

Nemir radi učinjenog grijeha je natjerao Adama i Evu u grmlje, a tjelesno patnje su slijedile duhovni pad. Kain nije našao više nigdje ni mira ni pokoja, jer je nakon grijeha bježao ispred lica Gospodnjeg, umjesto da obnovi vezu s Bogom. Prvi psihopate, prvi duševno tjelesni patnici. Apostol kratko kaže: »Po čovjeku dođe na svijet grijeh, a po grijehu smrt.« Tako počinju sve patnje duševne i tjelesne i nastavljaju se do danas — jedini je lijek — obnoviti veze s Bogom, prihvatiti

Božje zapovijedi nakon napuštanja grijeha i zadobiti »stabilno duševno zdravlje«, kako to i nauka danas potvrđuje.

Taj povratak Bogu propovijedao je Gospodin, i to odmah od početka. Evanđelista Matej piše: »Od toga časa Isus poče propovijedati: Obratite se jer je blizu kraljevstvo nebesko.« (Mt 4,17). Svi su proroci ponavljali kroz stoljeća kao glavnu poruku: »Obratite se!« Izaija, Jeremija, pa tako sve do Ivana Krstitelja. »Obratite se — govorio je — jer je blizu kraljevstvo nebesko!« Tako viče zadnji prorok u pustinji. A prva propovijed Isusova, opet ista poruka. I kao što je Ivan zaprijetio onima koji ne slušaju poziv na obraćenje: »Već je položena sjekira na korijen stablima: svako će, dakle, stablo koje ne daje dobra roda biti posječeno i bačeno u oganj« (Mt 3,10), tako prijeti i Isus. Kada su mu javili da je Pilat potukao neke od Židova, Isus spominje i još neke koji su poginuli pod ruševinama kule. Dodaje da će i oni tako proći ako ne budu pokoru činili. Opet: nemir i zlo onima koji se ne obraćaju. Okorjelim farizejima govori još oštrije: »Tražiti ćete me, ali me nećete naći. Umrijećete u grijesima svojim.«

Dr Arnold Toynbee, za kojega tvrdi jedan naš sveučilišni profesor marksista, da je njegovo djelo »Studija o historiji čovječanstva« u 10 knjiga, najveće djelo te vrste od francuske revolucije, napisao je preko pedeset knjiga. U već spomenutom djelu od deset knjiga, naziva Boga dominantnom snagom u povijesti. Nabraja devetnaest civilizacija koje su propale »jer su napustili moralne zakone«. Tvrdi da i ovu našu civilizaciju čeka ista »teodicejska« drama. Jedini mu je izlazak-povratak Kristu, za kojega veli da je njegovo rođenje od Djevice Marije »cenralni fakat u historiji.«

To opet nije ništa drugo, doli ono što učeni psiholozi, psihijatri i psihoanalitičari preporučuju: Obnoviti veze s Bogom, usvojiti vrijednote koje pruža religija, slušati i vršiti Božje zapovijedi, i tako ispuniti »pretpostavku za stabilno ljudsko zdravlje.« (Ch. Meves)

To je uvjet bez kojega nema iscjeljenja i mira, kako za pojedinca tako za cijele zajednice. Izvan toga je sigurna propast fizička, moralna i metafizička.

Prihvaćanje grijeha kao pravila života, uništilo je doslovno njemačkog filozofa svjetskog glasa Friedricha Nietzsche-a. Govorio i pisao protiv vjere i morala. S njemačkim skladateljem Wagnerom raskinuo je veze radi njegove kršćanske orijentacije (Enciklopedija). »Pokušao je strgnuti veo moralnih normi«, kako pišu o njemu. Ne samo to. Izruguјući se radosnoj božićnoj poruci: »Javljam vam veliku radost: »Rodio vam se Spasitelj svijeta«, viče: »Javljam vam veliku radost, umro je Bog! Zato jedite, pijte, bludite, jer Bog je mrtav!« Kuda ga je odveo taj neracionalni bunt? Umro je od spolne bolesti, razorena tijela i duše, dočekao kraj u ludilu. Što povjesničar govori o propasti naroda koji su

ostavili moralne zakone i propali, to se desilo i ovom filozofu, koji je »pokušao strgnuti veo moralnih normi«, propovijedao grijeh, živio grijeh i umro satrven od grijeha.

Da kratko ponovimo ono što smo već naveli. Prema podacima najpozvanijih (Svjetska zdravstvena organizacija), 320 milijuna ljudi samo u najrazvijenijim krajevima svijeta, boluje od mentalnih, duševnih poremećaja a kao razlog se navodi — grijeh: kriza obitelji, rastava brakova, oružje. Kriza obitelji: u nekim zemljama su uveli mogućnost rastave djece od roditelja. Zakonski. Pogođena je u srž obitelj koja je božanska ustanova. Govori se o raskoraku između mladih i starih. Stari zanemaruju mlade, a oni ih šalju u staračke domove, u tolikoj mjeri i na takav način da se piše »o sramotnoj situaciji u svijetu« — obzirom na to pitanje. Rastave brakova su dosegle u SAD, Engleskoj, Češkoj već 50 posto. Samo u SAD živi trinaest milijuna djece koju su napustili roditelji, je su osnovali »novu bračnu zajednicu«. Djeca »u najboljem slučaju« pripadnu djedu, baki, stricu ili kojem srodniku, ostala stižu u domove, gdje im se može pružiti sve osim nenadoknadive roditeljske ljubavi, pa stasaju emotivno razoreni.

Može li biti teži grijeh, od tako strašnog napadaja na svetost obitelji i bračne veze. Za svakog plemenitog čovjeka je to zlo nad zlom, u kršćanskoj terminologiji najteži grijeh i pravi zločin — protiv čovjeka kao takvog. Nažalost, veliki broj svršava na ulici. Iz njihovih se redova regrutiraju mladi kriminalci, alkoholičari, drogirani i oni koji će pasti u mrežu organizirane prostitucije.

Uzevši u obzir te sve podatke o teškoj situaciji u svijetu, pogotovo onom razvijenom, i konfrontirajući materijalno bogatstvo i beskonačnu bijedu pojedinaca i mnoštva, upravo se nameće Kristov povik: »Što ti koristi čovječe, ako cijeli svijet dobiješ, a sama sebe izgubiš.« Stari prijevod veli: a dušu svoju izgubiš. Jedno i drugo savršeno isto, jer čovjek je duša u prvom redu, po kojoj je slika Boga živoga. Njega napustiti i njegove zapovijedi, tvrdi i vjera i nauka, znači sebe napustiti, izgubiti.

Isus je došao da pozove grešnike.

Iako je čovjek našeg vremena ogrezao u grijehu i pao u mnoge teške nevolje, nema ni najmanje razloga da gubi nadu ili čak očajava. Jer Bog je već kod prvog grijeha praroditelja, uz pravednu kaznu, dao i veliko obećanje: doći će Spasitelj, koji će čovjeka spasiti. Od čega? Od onoga radi čega je i obećan. Spasiti će palog čovjeka od grijeha. To obećanje daje Gospodin patrijarsima, a proroci kroz stoljeća to obećanje ponavljaju.

Izaija veli: »Za naše grijehe probodoše njega, za opačine naše njega satriješe. Na njega pade kazna radi našeg mira, njegovo nas rane iscijeliše.« Opet čujemo poruku o miru, koji je izgubljen radi grijeha,

a koji će se vratiti čovjeku po žrtvi velikoga Patnika: »Sam se ponudio na smrt i među zlikovce bio ubrojen, da grijehe mnogih ponese na sebi i da se zauzme za zločince.« (Iz 53,10-12).

Kada je došlo vrijeme da se ispuni obećanje o Spasitelju, Bog otkriva, sada potpuno otvoreno, da je došlo vrijeme otkupljenja od grijeha, od zla u koje je upao cijeli ljudski rod.

Marija začela po Duhu Svetom. Josip to ne razumije, pa mu Bog preko anđela otkriva veliku tajnu: »Josipe, sine Davidov, nemoj se bojati uzeti svoju ženu Mariju, jer što je ona začela, potječe od Duha Svetoga. Rodit će sina, i ti mu nadjeni ime Isus, jer će on spasiti svoj narod od njegovih grijeha.« (Mt 1,20-21).

Isus znači na hebrejskom »Bog spasava«. Anđeo tumači od čega. Svoj narod od njegovih grijeha. Kao da je to nagovještaj onoga što će Isus reći: »Nisam došao zvati pravednike, nego grešnike.«

To isto govori pri navještenju Mariji Gabrijel: »Začeti ćeš i roditi Sina, kome ćeš nadjenuti ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega.« I Marija je znala da Isus znači »Bog spasava«, a sada je čula da će to dijete biti Sin Svevišnjega.

Pastiri i anđeli. Preplašeni pastiri gledaju anđela koji im govori »Ne bojte se, jer vam, evo, donosim radosnu vijest o velikom veselju za sav narod: Danas vam se u Davidovu gradu rodio Spasitelj, Krist Gospodin.« (Lk 2,9-12). Okolnosti Isusova rođenja: staja, pelene, jasle, slama, siromašni pastiri, očito govore o kakovom se Spasitelju radi. Ni novac ni ugled, ni ljudska sila, ne stoji iza ovoga djeteta, nego anđeli pjevaju o miru za miljenike Božje. Koji daju slavu Bogu na visinama. Opet se obećaje mir, ali onaj i onakav za kojega će Isus reći: mir vam svoj ostavljam, mir vam svoj dajem, mir kojega vam svijet ne može dati. Mir koji proizlazi od Boga kao nagrada onima koji ga slave.

Svjedočanstvo Ivana Krstitelja. »Kada ugleda Isusa gdje dolazi reče: »Evo Jaganjca Božjeg koji uzima grijehe svijeta.« (Iv 1,29). Egzegeti — tumači sv. Pisma, vele: »Jaganjac je slika najuže vezana s Kristovim otkupiteljskim poslanjem, koje će završiti žrtvom na križu.« Pa opet: Kao što je nekoć krv pashalnih jaganjaca oslobodila židovski narod od egipatskog ropstva, tako je sada Isusova krv pribavila otkup i spasenje od ropstva grijeha ne samo Izraelu, nego svim ljudima.« (Lj. Rupčić: Novi Zavjet, str. 304).

Svjedočanstvo Isusovo. Ponavljamo Isusov odgovor farizejima, koji su mu predbacili što se druži s grešnicima: »Nisam došao pozvati pravednike nego grešnike.« Čovjeka u grijehu označuje kao bolesnika, kojega on ne samo sažaljeva, nego je došao da ga pozove i izliječi.« Ta ne trebaju liječnika zdravi, nego bolesni.

Draga božićna pjesma to naglašava kratko, ali duboko: »S neba siđe dolje radi grešnika, rodi se u štali radi čovjeka.« Kako će on spasiti grešnike, tumači Gospodin Nikodemu: »Tako je Bog ljubio svijet, da je dao svoga Jedinorođenoga Sina, da ne pogine nijedan koji u njega vjeruje, nego da ima život vječni.« (Iv 2,16). Kao da iz tih riječi izbija neka božanska melankolija. Eto, moj Otac nebeski, vas ljude tako ljubi, da predaje mene svoga Jedinorođenog da vi ne poginete, nego da imate život, i to vječni život. Grijeh razara mir u duši, Isus donosi mir, uzrokuje bolesti, Isus ih liječi, donosi često smrt tjelesnu, Isus uskrisuje i mrtve, grijeh donosi vječnu kaznu u kojoj je čovjek mrtav za Boga zauvijek, Isus čovjeka i od te smrti izbavlja. »Svojom smrću, Isus je uništio našu smrt«, molimo u Križnom putu. Isus to ističe: »Ta Bog nije poslao Sina na svijet da on osudi svijet, nego da se svijet spasi po njemu.« (Iv 2,17). Ipak, biti će osuđeni, ali samo oni »koji su više ljubili tamu nego svijetlost, jer su im djela bila zla.« Ovdje Isus tumači: grešnicima nema pomoći i kraj njegove otkupiteljske žrtve. To su oni koji »ljube tamu«, koji žive svoj grijeh i ne napuštaju ga svjesno. Na taj način postaju sami krivi za svoju smrt tjelesnu i duhovnu kao i osudu koja ih čeka. U tom smislu Isus kaže: »Ta nisam došao da sudim svijetu, nego da svijet spasim.« Ali sud i osuda ipak postoji za neke: »Onaj koji mene zabacuje i riječi mojih ne sluša, taj ima svoga suca. (Iv 12,48).

Isus govori o spasenju svijeta, svih ljudi. Najjasnije je to izrekao na posljednjoj večeri: »Zatim uze kruh, zahvali i prelomi ga pa im ga da govoreći: 'Ovo je tijelo moje koje se za vas predaje.' To je ispunjenje onoga što je Izaija prorekao: »Za naše grijehe probodoše njega, za opačine naše njega satrše.«

Zatim uze kalež te zahvali i dade ga veleći: »Pijte iz njega svi, jer ovo je krv moja, krv Saveza, koja se prolijeva za sve za oproštenje grijeha.« (Mt 26,28). Dvije su stvari očite. Krist prolijeva krv za sve i to za oproštenje grijeha.

Svjedočanstva apostola. Sveti Petar, pun Duha Svetoga, kako ističe sveti pisac u Djelima Apostolskim, drži prvu propovijed na Duhove, koju završava: »Neka se svaki od vas krsti, u ime Isusa Krista, za oproštenje grijeha.« (Dap 2,38). To savjetuje onima koji su ga slušali, nakon što ih je poučio da je »Isus predan (na smrt) po nepromjenljivoj odluci i predznanju Božjem«. U prvoj propovijedi pred poganinom Kornelijem, ističe kako je Isus Krist ubijen na križu i nastavlja: Bog njega uskrisi treći dan i dade mu da se pokaže pred njima od Boga izabranim svjedocima... i naredi im da propovijedaju da ga je Bog postavio za suca živima i mrtvima, ali onda nadodaje ono što je najvažnije: »Za njega svjedoče svi proroci da po njegovu imenu prima oproštenje grijeha svaki koji u njega vjeruje.« (Dap 10,43).

To tvrdi neustrašivo i pred Velikim vijećem: »Bog naših otaca uskrisio je Isusa koga ste vi, vješajući ga na križ ubili. Njega je Bog uzvisio za vođu i Spasitelja, da dade Izraelu obraćenje i oproštenje grijeha.« (Dap 5, 30-32). Tada još doda: »Za ove stvari svjedočimo mi i Duh Sveti.« Za najvažnije stvari u djelu otkupljenja: raspet, umro, uskrsnuo za obraćenje i oproštenje grijeha. Te misli prvak apostolski uporno ponavlja u svim propovijedima.

Apostol Pavao. »Krist je suglasno pismima umro za naše grijehe, pokopan i treći dan sukladno Pismima uskrsnuo.« (Kor 15,3-5). Ovdje Apostol ističe da je u Pismima prorečena Kristova smrt, pokop i uskrsnuće, a sve to za naše grijehe — grijehe svih ljudi.

»On nas istrgnu iz vlasti tame i prenese u kraljevstvo svoga ljubljenoga Sina u kome imamo otkupljenje, oproštenje grijeha. (Kol 1,13-4) »Oprosti nam dobrohotno sve prekršaje, Izbrisa zadužnicu koja je svojim odredbama bila nama protivna; ukloni je prikovavši je na križ.« (Kol 2,14-15). U oba citata Pavao apostol spominje oproštenje grijeha koje smo zadobili po Isusu. Cijena je — križ.

Krist Isus dođe na svijet da spasi grešnike. Od njih sam prvi ja.« (Tim 1,15). Neprestano se ponavlja — došao na svijet radi grešnika, radi njihova spasenja.

»On (Krist) se samo jedanput pojavio zauvijek da svojom smrću uništi grijeh.« (Hebr 9,26). Pa opet u istoj poslanici: »Krist pošto je prinio samo jednu žrtvu za grijehe, zauvijek sjede Bogu s desne strane. (Hebr 10,12)... Zato je i Isus trpio izvan vrata da posveti narod svojom vlastitom krvi.« (Hebr 13,12).

U svim se Pavlovim poslanicama provlači kao zlatna nit poruka o Isusovoj žrtvi na križu, kojom su uništeni grijesi, koji su najveća nesreća za čovjeka.

Petrove poslanice. »Znajte da niste otkupljeni nečim raspadljivim srebrom ili zlatom — od svog bezvrijednog, od otaca baštinjenog načina života, nego skupocjenom krvi Krista nevinog i bez mane Janjeta.« (1 Pt 1,18). Apostol spominje cijenu našeg otkupa plaćenu da se izbavimo od grijeha.

»On (Krist) koji »osobno« u svojem tijelu naše »grijehe uznese na križ«, da mi umrijevši svojim grijesima, živimo pravednosti, on, čijim ste modricama izliječeni..« »Lutali« ste naime »kao ovce«, ali sada ste se povratili pastiru i čuvaru svojih duša.« (1 Pt 2,24-25). I ovdje je govor o liječenju, ali se jasno kaže od grijeha. »Njegovim smo modricama izliječeni.« Egzegeta napominje: »Nov i čudan način liječenja. Liječnik trpi štetu, a bolesnik prima zdravlje.« (Teodoret). Sve su to primjeri božanske »psihoterapije«. Petar apostol govori s toplinom o

ovcama koje lutaju, sjećajući se Isusove priče o izgubljenoj ovci i dobrom pastiru. Pastiru i čuvaru naših duša.

»Krist je jedanput umro zbog grijeha da nas privede Bogu, on pravedan za nepravedne; on koji je bio ubijen obzirom na tijelo i oživio obzirom na duh.« (1 Pt 3,18). Egzegeta zove to hvalospjevom Kristu. Grijeh je odvraćanje od Boga, a Krist je bio ubijen, da nas »privede Bogu.«

Poslanice Ivana apostola. »Dječice moja, ovo vam pišem da ne počinite grijeha. Ali ako tko i počini grijeh, imamo zagovornika kod Oca: Isusa Krista, pravednika. On je okajna žrtva za naše grijehe; ne samo naše, nego za grijehe cijelog svijeta.« (1 Iv 2, 1-3). Ivan koji je na zadnjoj večeri »bio uz grudi Isusu«, dobro je zapamtio Isusove riječi o krvi, koja se prolijeva za sve ljude, i to za oproštenje grijeha. Zato daje uputu kako izbjeći grijehu:

»Ako tko ljubi svijet, u njemu nema ljubavi Očeve, jer ništa od onoga što je u svijetu — požuda tijela, požuda očiju, oholost zbog imetka — ne dolazi od Oca nego od svijeta. A svijet sa svojom zlom požudom prolazi; a tko vrši volju Očevu ostaje zauvijek.« (1 Iv 2,17).

Ovom Ivanovom opomenom, završavamo razmatranje o težini grijeha, po kojem se čovjek odvraća od Boga, priklanja stvorenju, svijetu. Međutim, Apostol podsjeća da svijet, — materijalni — prolazi, a tko vrši volju, zapovijedi Božje, ostaje zauvijek. Opet toliko ponovljeni poziv na obraćenje, povratak Bogu, obnavljajne veza s Bogom, što nam je sve omogućio Krist »koji je žrtva za naše grijehe i za grijehe cijeloga svijeta.« Kakogod grijeh bio veliko zlo, mnogo je veća ljubav Isusova, koji je radi grijeha i sišao s neba. Kako to moli majka Crkva: »Koji je poradi nas ljudi i poradi našega spasenja sišao s nebesa.« Ili kako Apostol radosno nagovješta: »Gdje je obilovao grijeh daleko više je obilovala milost.«

Ljubav Očeva prema grešnicima.

Bog učini čovjeka na svoju sliku, sebi slična Radi toga Bog ne može odnemariti biće u koje je utisnuo svoj lik. To je pokazao i onda kada je prvi čovjek sa ženom učinio teški grijeh. Njima se Bog odmah obraća, opominje ih i kažnjava, ali im u isti mah obećava Spasitelja. To ponavlja preko proroka. Kada je, pak, došao obećani Spasitelj, on svjedoči o izvanrednoj ljubavi Očevoj prema palom čovjeku. Nikodemu kaže da je »Bog tako ljubio svijet, da je svoga Jedinorođenca predao, da nijedan koji vjeruje u njega ne umre, nego ima život vječni.« Tu se svakako ne govori o tjelesnoj smrti i trajnom životu na zemlji, nego o vječnom životu u Bogu. Ako je veliko svjedočanstvo ljubavi Sina Božjega, koji veli za sebe da je pastir koji polaže život svoj za svoje ovce, i opetovano proriče svoju muku i smrt, ništa manje nije svjedočanstvo o ljubavi Očevoj, koji žrtvuje svoga Jedinorođenca za bijedno

stvorenje koje je iz praha sazdao. Kako to Crkva s ganućem pjeva u Vel. Tjednu: »Da roba otkupiš, Sina si predao.« Poznato je iz povijesti, literature, svakodnevnog zbivanja, da majka ili otac daju život za svoju djecu, djeca za roditelje, brat za brat i prijatelj za prijatelja, ali gdje možemo naći primjer, da bi neki otac doveo pod vješala svojega jedinca i ponudio da ga smaknu umjesto kakova zločinca? To se, eto, zbilo, kada je Otac nebeski »predao« svojega Sina.

Onaj koji je gledao duševne patnje pravednog Abrahama, spremnog da žrtvuje svojega jedinca, te se smilovao i njemu i njegovom sinu, nije to isto pokazao prema svojem Sinu. I dok se duševne patnje njegova Sina utjelovljuju u vapaj: »Oče moj, ako je moguće, neka me mimoiđe ova čaša« i to ponavlja tri puta, Otac na tu sinovljevu molbu šuti. Čak mu se i ne javlja. Tek mu šalje anđela koji ga okrijepi. A učinio je to onaj, komu je sve moguće. Kada na križu Sin Očev vapije: »Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio, nitko nije ništa čuo, osim ruganja onih koji su stajali pod križem: ovaj zove Iliju. Jedini razlog tomu je: Jer je tako ljubio svijet da je predao svoga Jedinorođenca... Što o tome vele sveti pisci?

Pavao apostol. »Ali Bog je pokazao svoju ljubav prema nama time što je Krist, dok smo još bili grešnici, umro za nas... Jer ako smo, dakle, izmireni s Bogom smrću njegova Sina, dok smo još bili neprijatelji, mnogo ćemo se sigurnije, već izmireni, spasiti njegovim životom.« (Rim 5, 8-11) Apostol govori o ljubavi Očevoj koju je pokazao prema nama — neprijateljima po grijehu — tako što se je pomirio s nama po smrti svoga Sina.

»Ako je Bog za nas, tko će protiv nas? On koji čak nije poštedio vlastitog Sina, već ga predao za sve nas, kako nam neće dati sve ostalo?« (Rim 8,31+33) Da je Bog »za nas«, da nas voli i koliko nas voli, Apostol pojašnjava riječima: nije poštedio vlastitog Sina, već ga je predao za nas. »On (Isus) u vrijeme svoga zemaljskog života prikaza molitve i prošnje s jakim vapajima i suzama onomu koji ga je mogao spasiti od smrti.« (Hebr 5,7). Apostol podsjeća na Isusovu molitvu u Maslinskom vrtu. No onaj koji ga je mogao spasiti, nije ga spasio, da mi budemo spašeni njegovim patnjama.

Ivan apostol. »U tom nam se očitovala Božja ljubav, što je Bog poslao na svijet svoga Jedinorođenoga Sina, da živimo po njemu. U ovom se sastoji ljubav: Nismo mi ljubili Boga, nego je on ljubio nas i poslao svoga Sina kao okajnu žrtvu za naše grijehe.« (1 Iv 4,9-11). I Ivan, kao i njegov Učitelj naglašuje da je Bog poslao svojega jedinoga Sina i da se njegova izvanredna ljubav prema čovjeku u tome sastoji, što je Sina dao kao okajnu žrtvu za grijehe sviju.

Ljubav Duha Svetoga prema grešnicima.

Duha Svetoga zovemo Posvetitelj. Jer je volja Božja naše posvečenje, kako čitamo u sv. Pismu Bog Duh Sveti prebiva u nama i djeluje u nama »uzdišući neizrecivim uzdisajima, moleći za svete.« Tumač toga mjesta veli da je to djelovanje znak da smo određeni za spasenje. Zato ćemo s druge strane shvatiti da svaki grijeh Posvetitelja posebno vrijeđa, jer je uzrokom gubitka posvetne milosti — kada se radi o teškom grijehu. No i čovjeka u stanju grijeha Duh Sveti ne prepušta njegovoj bijedi. On je govorio po prorocima, a glavna misija proroka se sastoji baš u tome što kroz stoljeća pozivaju na obraćenje: Obratite se Gospodinu Bogu svojemu. Tako sve do dolaska Krista Gospodina, koji počinje propovijedati »pomazan Duhom Svetim«, a prva njegova propovijed je poziv: »Obratite se i vjerujte evanđelju.«

Kada je došlo vrijeme da Spasitelj dođe na svijet, anđeo Gabrijel se javlja Mariji i kaže joj da će začeti po Duhu Svetom. Duh Sveti je, dakle, stvorio početak tjelesnog života Sina Božjega. To tijelo začeto po Duhu Svetom je njegovo najuzvišenije stvaralačko djelo. No Krist je uzeo to tijelo da ga žrtvuje za obraćenje i spas paloga čovjeka. Žrtvuje Duh Sveti to svoje divno djelo, zajedno s Ocem.

Pavao apostol u poslanici Hebrejima piše: »Krist pošto se pojavio kao veliki svećenik budućih dobara... ušao je jedanput zauvijek u Svetinju nad svetinjama... vlastitom krvi i pribavio nam otkup.« Apostol govori o krvi starozavjetnih žrtava kojom su se okaljani škropili da se očiste od grijeha i zaključuje: »Koliko će više krv Krista — koji je po vječnom Duhu prinio sam sebe Bogu kao žrtvu bez mane — očistiti našu savjest od mrtvih djela da služimo živom Bogu?« (Hebr. 9,11-14).

Apostol opet i opet spominje Kristovu žrtvu, njegovu krv prinesenu za naše očišćenje, ali sada naglašava, da je to Isus učinio »po vječnom Duhu«.

Sve ono što se spominje u Starom i u Novom Savezu: patnje, muka i smrt, a što je dragovoljno prihvatio Sin Božji, učinio je on da oslobodi čovjeka prijestupa, grijeha, bezakonja, koji rađaju duševnim nemirom, tjelesnim i duševnim patnjama, često tjelesnom smrću i, ako se ne obrati vječnom propašću. To ne tumači samo sveto Pismo, nego izlaže i moderna nauka koja se bavi proučavanjem čovjekova duševnog života. Zato nas, da opet ponovimo, ne čudi tvrdnja Junga i Chr. Meves da mentalni bolesnik boluje od toga što je izgubio ono što mu religija daje, pa da se ne može izliječiti ako nije uspostavio svoj religiozni stav. Ili drugo-a, istovjetno mišljenje, da duševne patnje proizlaze iz čovjekova neposluha Božjim zapovijedima, a da se duševno zdravlje može steći samo ako se bolesnik — mentalni, ponovo veže za Boga. Baš to je srž biblijske poruke: grešnik se mora vratiti Bogu da stekne mir, izliječi rane duše i spasi vječni život. Odazivajući se tom pozivu,

ohrabruje nas saznanje da nas grešnike ljubi i Otac i Sin i Duh Sveti i da se moramo vođeni Božjim pozivom obratiti Gospodinu Bogu svojemu. To, koliko nas Bog ljubi i čeka da mu se vratimo, Gospodin Isus tumači i dokazuje svojim prispodobama o grešnicima, ali još više svojim postupkom prema njima.

Isusove prispodobe

Izgubljeni sin. Ta nam je priča dobro poznata. Čuli smo je mnogo puta. U njoj je opričana tragedija svakoga čovjeka koji se po grijehu dijeli od Boga svojega dobrog Oca i dolazi u bijedno stanje lišen svih dobara. Ne nalazi mira, dok se ne vrati kući, prizna svoj grijeh, zamoli i dobije od Oca oproštenje.

Neke nam se stvari naprosto nameću na pamet, koje mogu i nama biti u danim trenucima na veliku korist i utjehu. Sin je zatražio i dobio svoj dio. Ubrzo ga je u dalekoj zemlji rasuo, živeći razbludno. Postao tuđi svinjar, i želio hrane što su je bacali svinjama, ali je za njega nije bilo. Sada se sjeti oca, njegove kuće i obilja koje je uživao. Odluči da će se vratiti ocu, priznati grijeh i zamoliti ga za oproštenje. Ni ne misli da ga otac primi kao sina, nego kao slugu. Da makar izdaleka može gledati svoga dobrog oca. Ustane i pođe kući. Otac željno čeka povratak sina, i kada ga ugleda, Isus veli: ganu se, potrča, zagrli ga i izljubi. Obiljem riječi Isus opisuje doček koji je otac priredio raskajanom sinu. I dok sin priznaje da je sagriješio i nebu i ocu, radostan otac naređuje da sinu donesu najbolju haljinu, zlatan prsten, novu obuću i zakolju ugojeno tele. Opet cijelom bujicom riječi, opisuju se bogati darovi, kao znak očeve radosti. No tako ne misli njegov stariji brat, »koji nije nikada prepustio Očeve zapovijedi«. Toliko je ljut da neće u kuću gdje se odvija raskošna gozba u čast izgubljenom sinu. On to ocu i kaže crven od bjesa. Duboko je povrijeđen, jer otac njemu nije dosada nikada dao niti jareta da se proveseli sa svojim prijateljima, a ovomu, koji je »proždro imetak s bludnicama«, zakla ugojeno tele. Otac mu daje priznanje za njegov život, i otkriva ono što nosi u srcu za njega, koji je dijelio s njime sve napore i tegobe, ali ga moli da uđe i pridruži se veselju, jer: ovaj brat tvoj bijaše mrtav i oživje, bijaše izgubljen i nađe se.

U postupku sina vidi se jaki osjećaj pravde. Otac ga je umirio riječima da je sve dobro koje je umnožio i sačuvao, vlasništvo vjernog suradnika. No u očevu postupku otkriva se najdublji osjećaj ljubavi prema sinu koji se vraća iz zla u dobro, iz grijeha u čestiti život, iz lutanja zlim putevima u kuću očevu.

U priči o **izgubljenoj ovci** odražava se ta ista radost. Pastir koji ima sto ovaca, ostavlja devedeset i devet i pođe tražiti izgubljenu »dok

je ne nađe«. Kada je nađe »sav radostan« stavlja je na ramena, i kada se vrati kući, sazove sve prijatelje i susjede govoreći: »Veselite se zajedno sa mnom, nađoh svoju izgubljenu ovcu. »Završetak priče je na izgled kontradiktoran u sebi i teško shvatljiv na prvi mah. »Kažem vam da će tako na nebu biti veća radost zbog jednog grešnika, koji se obrati na pokoru, negoli zbog devedeset devet pravednika, kojima ne treba pokore. »Slično završava i priča o izgubljenoj drahmi, u kojoj se žena zajedno sa susjedima raduje što je našla izgubljeni novac: »Veselite se zajedno sa mnom, jer nađoh drahmu koju sam izgubila.« Isus opet dodaje: »Tako će, kažem vam, biti radost pred anđelima Božjim zbog jednog grešnika koji se obrati na pokoru.«

To nisu mudrovanja ili lijepe priče umnika, ili pobožnog pisca nego riječi Božjeg Sina, koji svjedoči o ljubavi Očevoj i svojoj prema grešniku koji čini pokoru, vraća se u kuću Očevu, u svoj ovčinjak. Tek, malo je čudno što se radost nad povratkom grešnika čini veća negoli nad pravednicima, »koji su ionako Božji.«

Možda će jedna priča iz života pomoći da razumijemo priču Isusovu. Bilo je to u vrijeme kada su dečki služili vojsku skoro dvije godine. Sin otišao od kuće, i nije dolazio kući skoro godinu i pol. Daleko služio, skup put, pa niti roditelji sinu, ni sin roditeljima. Konačno, dobije dopust i stigne na očinski prag. Majka ga grli i ljubi i kroz suze protiskuje: sine moj, dijete moje. To gleda iz prikrajka najmlađi u kući, dječačić od pet godina. U jedan mah brizne u plač uz dreku: »Samo njega grliš, samo njega ljubiš, a mene i ne gledaš.« Majka ga privuče k sebi i bratu, pa mu sa smješkom reče: »Ludice mala! Pa ti si neprestano uz mamu. Svaki dan te gledam i svaki dan si mi u krilu. A ovaj tvoj brat nije bio dugo, jako dugo uz mamu, i zato mu se toliko radujem. No zato tebe tvoja mama išta manje ne voli.«

Umro u selu jedan vjernik. Po imenu samo. U crkvu gotovo nikada. Ispovijedio se tko zna kada. Župnik ga je pohađao, i na koncu pozvao da primi svete sakramente. Bolesnik je vidio da mu je sve gorje, pa je prihvatio župnikovu ponudu. Ali to je bila ispovijed. Rekao je svojem župniku: Lud sam bio što sam vjerovao u Boga, a psovao ga cijeli život; lud sam bio što nisam išao u crkvu, a već sam u prvom razredu osnovne škole naučio što je sveta misa; lud sam bio što sam se opijao i bio zlotvor svoje žene i djece. Mi Slavonci imamo jedno ili dvoje, i često ništa ne svrše, a naši doseljenici imaju petero i šestero, pa sve doktori i ljudi koji nešto znače. Svako je lud tko nema barem četvero djece. Govorio je s osjećajem, a iako nije plakao, vidjelo se da je duboko raskajan.

Dakako da sam išao na ukop. Netko reče: nije pravo da je dobio ukop kao oni koji cijeli život idu u crkvu svake nedjelje i blagdana. Ima nešto u tome istine, kao u prigovoru čestitog brata, rasipnom si-

nu. To je osjećaj za pravdu. No ja sam bio miran. Mislio sam da niti razbojnik na križu ljudski sudeći nije zaslužio veliko bećanje: još danas ćeš biti sa mnom u raju. A ipak on ga je dobio od onoga koji zna sve tajne ljudskih srdaca. Stojeći na grobu pokojnika od srca sam molio završnu molitvu »da ga Gospodin u nebu pridruži mnoštvu vjernika«. A bio sam pun radosti, što se tako svim srcem vratio Ocu nakon dugog lutanja. Nitko to nije znao osim Oca nebeskog, pokojnika i njegova ispovjednika.

Tako život, uvijek iznova opravdava i potvrđuje poruke iz Isusovih parabola i pouke o čovjekovim padovima i Božjem praštanju.

Isusovi susreti s grešnicima

Mnogo više od Gospodinovih prispodoba, govori nam Gospodinov postupak pri susretu s grešnicima. Koliko ljubavi i ohrabrenja nalazimo u njegovim riječima uzetom mladiću: Uzdaj se, sinko, praštaju ti se grijesi. Cariniku Zakeju koji priznaje da je znao i prevariti kaže: Danas dođe spasenje ovoj kući. Mariji Magdaleni, koja leži u suzama pred njegovim nogama u dubokoj boli radi opakog života kratko kaže: Oprošteni su ti grijesi. Kao odgovor onima koji su govorili: Tko je ovaj da i grijehe prašta, obraća se grešnici i kaže »Vjera te je tvoja spasila, idi u miru!«

Ženu koju su uhvatili u preljubu, dovukli su pred Isusa i ona sva u očaju radi strašne smrti koja joj prijeti, trebala je biti kamenovana, leži osramoćena na zemlji. Nije branio njezin grijeh, nego jednostavno postavio pitanje: tko je od vas bez grijeha, neka se prvi baci kamenom na nju. »Odlazili su jedan za drugim, i na koncu osta sam Isus s grešnicom.« Ženo, nitko te ne osudi! « Kaže joj blago. »Nitko, Gospodine«, odgovara ona puna nade da će spasiti život. On joj pun milosrđa kaže: »Ni ja te neću. Ali idi i ne griješi više.« Koliko milosrđa, ali ništa manje odlučnosti da ju usmjeri na častan život.

Pa i zadnje trenutke svoga zemaljskog života upotrebljava da još jednom, pred mnoštvom na Golgoti, zasvjedoči svoju božansku dobrotu prema grešnicima. Razbojnik pred svima priznaje svoja zlodjela i pravednost kazne koja ga je stigla, a od Isusa moli samo da ga se »sjeti u svojem kraljevstvu«, Isus njemu očituje svoje milosrđe na način kakav nijedan grešnik dotada nije doživio. »Zaista ti kažem, još danas ćeš biti sa mnom u raju.« Najuzvišenija potvrda onoga što je najavio na početku svojega javnog djelovanja: »Nisam došao pozvati na obraćenje pravednika, nego grešnike« Zašto? Da im osigura ulazak u kraljevstvo za kojim čezne i razbojnik. Što je molio, to je i primio. U taj zbor spadaju i svi oni koji su znali kao Magdalena i Petar gorko plakati ili kao razbojnik na križu čak i smrt kao okajanje za grijehe prihvatiti. Svima, pak, onima, koji su se sablažnjavali nad njegovim riječi-

ma oproštenja, povikati će u pravednom gnjevu: »Carinici i bludnice ulaze prije vas u kraljevstvo nebesko.«

Isus, svi to ističu, čak i povjesničari bez vjere, pokazuje veliko razumjevanje za raskajane grešnike. Najveći je njegov dar koji im kao uzvrat za njihovo pokajanje poklanja, mir duše. »Idi u miru, oprošteni su ti tvoji grijesi.« A baš taj mir danas gube stotine milijuna ljudi, i to prema svjedočenju znanstvenika, psihijatara, psihoanalitičara, oni koji se osjećaju krivi, jer su učinili nešto zlo, neki grijeh. Već smo više puta spomenuli da se radi o najbogatijim zemljama. Za stanovnike SAD vele da je svaki četvrti psihopata. Traže pomoć kod psihijatara, koji im pomažu, zaranjajući u dubinu njihovih duša opterećenih osjećajem krivice. Za takovo djelovanje i terapiju veli moderni psihijatar:

»Kada pomažemo mentalno bolesnom pacijentima, radimo nesvjesno religiozno u duhu i prema strukturi spasenja, a djelovanje terapeuta, makar i ne bilo religiozan čin, ima oznake, karakter religiozni, jer rađa plodovima koji proističu iz vjere.«

Psihijatar govori o spasenju. Što to oni čine? Oni koji su izgubili mir, san, često i volju za život polaze na psihijatrijske seanse, gdje moraju ispričati u tančine sve zlo koje su učinili i koje ih uznemiruje i pritište. Spomenuli smo krizu obitelji, rastave brakova, alkoholizam, dostupnost oružju. Klasični zapadnjački film ima često temu o preljubu, rastavi, nesreći napuštene djece, veze sa podzemljem, nečasne financijske i političke transakcije, čak i veze čuvara reda sa podzemljem. Čovjek to može neko vrijeme prigušiti u sebi, ali prije ili poslije rađa se u duši nemir, osjećaj krivnje i straha. Što im daje psihijatar?

Obveže, n.pr. muža koji je napustio ženu i djecu, da ih potraži i materijalno pomogne, popravi zlo koje je učinio. Ako su nečasno stekli imetak, da obilatim doprinosimo socijalnim ustanovama umire savjest. I tome slično. Svakako izvanredno plemenito djelovanje. Kako Chr. Meves kaže, djelovanje s oznakom religioznoga. No potpuno je sigurno da nijedan psihijatar ne može reći ono što je Gospodin rekao: »Idi u miru, oprošteni su ti tvoji grijesi.« To pak može svaki katolički svećenik, koji vlašću primljenom od Krista kaže onima koji dolaze na seanse božanske psihijatrije, na ispovijed: « Ja te odrešujem od grijeha tvojih...« a onda dodaje; »Gospodin ti je otpustio grijehe, idi u miru.« Nastojati ćemo u slijedećim recima baš to iznijeti, što sakramenat pokore, ustanovljen od Krista, koji je došao »da uzme grijehe svijeta«, a tu vlast dao svećenicima, što taj sakramenat daje onima koji su ga tražili. Evo njihovih svjedočanstava.

Koja korist od ispovijedi?

Pruski kralj **Fridrih Veliki** (živio u osamnaestom stoljeću), pitao je jednoga dana svoga dvorskog liječnika, inače stručnjaka za duševne bolesti, zašto ima razmjerno manje duševnih bolesnika kod katolika, nego kod protestanata. Liječnik mu je odgovorio »Katolici nisu bolji od protestanata, ali oni u ustanovi ispovijedi olakšaju teški teret svojih grijeha. Protestanti su prisiljeni da taj teški teret grijeha nose do konca svoga života, koji tako škodi duševnom zdravlju da se mnogi i ubiju.«

Sada ćemo shvatiti zašto učenjak Jung kaže da je u tridesetak godina liječio mnogo protestanata, a tek pet, šest katolika. Ono pak, što konstatira moderna psihijatrija i pokušava pomoći, otkrio je davno i pružio pomoć potrebnima, Isus, božanski liječnik duša. Pa tako i naziva sebe.

J.W. Goethe, najveći njemački pjesnik, za kojega naša enciklopedija kaže: gigant duha, zadro u mnoga znanstvena područja, utjecao na kulturu cijele Evrope, ovako se izražava o ispovijedi: »Nekada prije reformacije (Martina Lutera-op.Ž.P.), skidao se teret grijeha sa savjesti pomoću drugih ljudi, tj. svećenika, a sada mora opterećena savjest sama da nosi teret grijeha, i zato nema snage ni mogućnosti, da se smiri, Zato se tajna ispovijed nije smjela oduzeti ljudima.« (Iz knjige Eckermanna »Razgovori s Goetheom).

Taj »gigant duha«, govori o grijehu kao teretu, koji leži na savjesti čovjeka. Tvrdi da se savjest ne može smiriti radi toga tereta i žali radi toga što je ispovijed dokinuta. To je svjedočanstvo devetnaestog stoljeća.

U našem stoljeću čujemo velikoga **Junga,** kako tvrdi da katolicima ne treba psihoanaliza. Njima ne treba pomoć liječnika, pa niti onih koji se bave liječenjem mentalnih, duševnih bolesti. On, kao i drugi, tvrdi da se treba vratiti religiji, onom što religija pruža, i bez čega nema ozdravljenja. No religija vraća čovjek mir, nakon što je uspostavio mir s Bogom. Meves tvrdi — bez toga nema ozdravljenja duše, mentalnog izliječenja.

Sigurno su najvrijednija svjedočanstva onih, koji su po ispovijedi našli mir koji su dugo tražili. To je pogotovo važno, ako se radi o svjedočanstvu osoba čija imena mnogo znače u ljudskoj zajednici.

Adolf Rettée piše: »Dok sam polako očitovao svoje grijehe, činilo mi se da je naš liječnik, Gospodin Isus prisutan, i da svojom predobrom i zapovjedničkom rukom čisti moje grijehe sa duše i baca ih u prah pred moje noge. U isti čas sam osjetio, kako se moja duša koja

je bila pritisnuta pod težinom grijeha, malo po malo uspravlja, dok nije postala potpuno uspravna, da konačno dade oduška ljubavi i zahvalnosti.« To su riječi francuskog intelektualca, koje je zapisao u svojoj knjizi »Od đavla k Bogu.« Godinama je pisao protiv vjere, držao protuvjerska predavanja sa svom žestinom. Do vjere i nutarnje potrebe da se po ispovijedi pomiri s Bogom, došao je dugom osobnom borbom. Jedno je sigurno, sam svjedoči, da je stekao mir kada se je riješio grijeha po ispovijedi. U tom svom djelu piše kako mu se nakon obavljene ispovijedi činilo kako mu u duši zvone sva uskrsna zvona, a duša pjeva stostruki Aleluja. Dali to dožive psihijatri, psiholozi ili psihoanalitičari nakon, u pravilu dugotrajnog liječenja, ne znam, ali to doživi katolički svećenik mnogo puta u životu, i kod mlađih i kod starijih, a posebno kod onih koji odlaze s ovoga svijeta. Ispovjednik mnogo puta čuje radosno svjedočenje pokornika o miru koji nakon dugog nemira, u jedan tren nastupa u duši onoga koji obavi čestitu ispovijed. Koliko puta doživi radosno zahvaljivanje: hvala vam, neka vas Bog blagoslovi što ste mi vratili mir u dušu. Mnogi na samrti kažu sa savršenim mirom: sada mogu mirno umrijeti. Takav učinak ispovijedi kod bolesnika potvrđuju i mnogi liječnici, i mnogi ili bolesniku ili njegovim bližnjim savjetuju da prime sakramenat pomirenja. A. Rettée završava svoj izvještaj o svojoj ispovijedi: »Plakao sam kao malo dijete od radosti, kada mi je svećenik rekao da su mi grijesi oprošteni u ime Božje.

»Pitali su me zašto sam postao katolik«, svjedoči engleski pisac i obraćenik na katoličku vjeru **Chesterton** i odgovara: »Katolik sam postao da se oslobodim grijeha. Osim katoličke vjere nema druge vjere koja ima božansku vlast opraštati grijehe. Grijeh koji se iskreno okaje, uklonjen je s ovoga svijeta i grešnik može početi živjeti novim životom, kao da nigda nije sagriješio. Katolik koji dolazi s ispovijedi, u punom smislu riječi slobodan opet ulazi u svjetlo jutro svoga djetinjstva, jer on zna da je Bog u tamnom prostoru ispovjedaonice obnovio u njemu svoju sliku i priliku. Prošlost njega više ne plaši. On je preporođen i kao da je počeo iznova živjeti, kao da ima pet minuta života.«

Za Chestertona piše naša Enciklopedija da se borio protiv imperijalizma i kapitalizma i za pravednu raspodjelu dobara, a da je po rođenju anglikanac i postao katolički obraćenik. Svakako i plemenit, i priznat u svijetu. Pa kada tako uman čovjek tvrdi da se u ispovijedi rađa na novi život, da postaje obnovljena slika i prilika Božja, kada spominje svijetlost kao plod te duševne terapije, zar to nije dokaz o uspješnosti toga načina liječenja, kojemu pripisuje božanski značaj. Ljudi stoljećima traže i pronalaze putem medicine lijekove za razne bolesti. Mnoge su tako i iskorijenili. Ako je sakramenat pokore po svom učinku veoma uspješan za veoma mnoge, nije li to i razumski i praktični dokaz o njegovoj vrijednosti?

Henry Hellen, engleski povjesničar: »U ispovjedaonici se nalazi ona stega katoličke Crkve koja je puna najjače životne snage, onaj

izvor najjačeg dobra, što je Crkva uspjela da učini. Ovdje se čuvaju ključevi, ovdje gori svijetlo, iz kojega izlaze zrake koje se šire na sve strane crkvenog života.«

Ovaj učenjak pripisuje sve dobro koje čini katolička Crkva i svijetlo koje širi — sakramentu pomirenja. Sigurno je, apsolutno, da nimalo ne pretjeruje. U ispovijedi se naime ostavlja sve zlo, a opredjeljuje se za dobro. Ostavlja se tama, a ulazi u svijetlo.

Sve tamo od poratnih godina, svake godine samo u SAD prijeđe na katoličku vjeru sto do stodvadeset tisuća odraslih iz ostalih kršćanskih zajednica. I oni imaju Krista u Evanđelju, u Krštenju, u Očenašu, no oni izjavljuju, poput Chestertona i ostalih, da su postali katolici, jer su im nedostajala dva sakramenta: sakramenat pokore i Euharistije. Po sakramentu pomirenja Bog oprašta sve grijehe, a po sv. Pričesti Bog postaje jedno s čovjekom i očišćenu dušu podržava u kreposnom životu.

Jedno svjedočanstvo iz mnoštva

Bila je uskrsna ispovijed u povelikoj slavonskoj župi. Nekoliko svećenika ispovijeda sate i sate vjernike, koji su došli da se čišćenjem duša priprave za blagdane koji dolaze. Pred crkvom grupica onih koji se ispovjediše, pa čekaju da se pričeste. Kroz crkvena vrata izlazi čovjek srednje dobi, stane pred križem u porti i poče punim glasom: »Ljudi! Petnaest se godina nisam ispovjedio. Danas sam bio na ispovijedi i doživio nešto veliko. Ljudi! Meni se čini kao da su se planine srušile sa moje duše. Kao da sam se nanovo rodio.«

Posebno tumačenje ovdje nije potrebno. Ne znam dali itko tako izlazi kroz bolnička vrata. Posebno nakon bolesti, koje se inače liječe dugo i teško, a koje izviru iz nutarnjeg nemira, mentalnih poremećaja, ali znamo da se to dešava već dvadeset stoljeća u dušama vjernika, bolesnim od grijeha, a milošću Isusa Krista.

O sudbonosnoj i spasonosnoj ulozi svećenika kao ispovjednika, kao i o vrijednosti ispovijedi, izvanredno pronicljivo i s najvećim poštovanjem govori čovjek, koga uz Descartesa i Pascala neki ubrajaju među najveće umove novoga vijeka. Iako je sam bio protestant, pa se prema tome nije niti ispovijedao, piše ovo o ispovijedi i ispovjedniku! Leibnitz.

Leibhitz: »Ne može se zanijekati da je ispovijed djelo mudrosti Božje. Ozbiljna, pobožna i razborita ispovjednika smatram velikim sredstvom Božjim za spasenje duša. Ako se na zemlji jedva nađe vjeran prijatelj, koliko onda vrijedi onaj, koji se božanskom prisegom obvezao, da će čuvati vjeru i pomagati dušama. Ispovjednik donosi mir, čast, rasvjetljenje i ćudorednu slobodu. Pomisao da će se morati ispovijediti, odvrati mnoge

od grijeha, osobito one koji još nisu otvrdnuli u grijehu. One koji su pali tješi pomisao da se mogu ispovijediti. Zato mislim da je razborit ispovjednik, veliko oruđe Božje za spasenje duša. On svjetuje kako će čovjek urediti svoja nagnuća, upozorava na pogreške, potiče da se izbjegava bližnja grešna prigoda, da se povrati što je uzeto bližnjemu, da se naknadi učinjena šteta. On raspršava sumnje, diže klonule duhove, odstranjuje ili ublažava sva duševna zla. Ako se na zemlji može jedva način vjeran prijatelj, kako je tek važan za nas ispovjednik, ako je nepovredivom svetošću božanskog sakramenta obvezan da bude vjeran i pomaže.« Nijedan katolički teolog ne bi mogao dublje i sažetije prikazati sve ono što daje sakramenat pomirenja. Od samog pomirenja s Bogom-mir-, preko ćudoredne slobode i zaštite protiv grijeha, sve do izbjegavanja bližnje grešne prigode i naknade štete nanesene bližnjemu. O tome će posebno biti govora u slijedećem odlomku.

Značenje ispovijedi za pojedinca i zajednicu

U vrijeme kada mnogi, pa i vjernici žele pronaći vrijednost vjere, ne samo kao udovoljenje razumskoj težnji za Bogom i osmišljenost vlastitog života, nego žele za sebe i druge otkriti praktičnu vrijednost svih vjerskih sadržaja, želimo baš taj momenat istaknuti kada se radi o sakramentu pokore.

Desetak godina nakon odlaska iz svoje župe, susretne župnik u susjednom gradu svoju bivšu župljanku. Radosno ga pozdravi, a onda mu s ganućem reče: »Vi ste mi, velečasni, spasili život.« »Kako?« — upita začuđeno svećenik. »Kratko vrijeme prije vašeg odlaska iz župe, za vrijeme uskrsne ispovijedi, moj se čovjek ispovijedio kod vas.« Tako je žena započela i nastavila: »Vratio se nakon ispovijedi kući, i nekako sav zbunjen mi je rekao: 'Ženo, nikada više ruku neću staviti na tebe! Često me je znao udariti, pa i kada nije bio pri piću. Ispričao mi je kako je priznao da me nekada zlostavlja, jer ste ga vi pitali dali je grub prema ženi. Na vaš upit, zašto tuče ženu, odgovorio je drsko da je njegov djed uvijek govorio kako ženu treba barem jedanput mjesečno nalemati, da bude dobra. Na pitanje zašto zapravo tuče ženu, odgovorio je: zato što ne sluša. No vi ste mu tada rekli: »Ti tučeš ženu što je slabija od tebe, a to je uvijek sramota. Da je ona jača, jeli da se ne bi usudio to i pokušati.« Rekao mi je da je cijelim putem o tom razmišljao, a kada je došao kući obećao mi je da me više nikada neće udariti, i dodao: Danas mi je župnik dokazao da sam ništarija. Lako je istući slabijega, ali je to zaista sramota. »I održao je riječ do danas« završila je žena svoju priču.

Jednoga dana, dođe u župski ured majka s djevojčicom od tri godine. Nakon što je obavila posao radi kojega je došla, milujući svoju

kćerkicu, počne pripovijedati: »Ne bi je bilo danas ovdje, da nije bilo vaše pomoći i svete ispovijedi. Kada sam je zanijela, a muž za to saznao, naprosto je pobjesnio. Urlao je da mu je dosta djece. Danima me je tjerao da je sklonim, ali sam se ja branila. Nakon toga su uslijedili najstrašnije psovke, pa onda batine. Tukao me je danima kao životinju. Ja sam to vama plačući ispripovijedila u ispovijedi i tražila savjet. Rekli ste mi kako ne bi bilo dobro da ga tužim, ali da ga pokušam poplašiti tužbom. Odgovorila sam da ću dobiti još više batina, jer je veliki grubijan. Tada ste me savjetovali da mu kažem, kako ste i vi već čuli da očekujem dijete, pa će mu biti neugodno da me dalje zlostavlja. Bio je vjernik, ali tvrdoglavac koji nije naprosto mogao shvatiti da je pobačaj pravo ubojstvo djeteta i to vlastitog. Ja sam učinila kako ste mi kazali, a on je još neko vrijeme hodao mrk i srdit po kući, no više me nije progonio. Dijete se rodilo, znate jer ste ga vi i krstili, a on je od početka malu tako zavolio, da ju je neprestano nosao, kada je bio kod kuće. Ljubio joj je nožice, a ja sam u šali rekla da to ni ja ne činim. Kratko mi je odgovorio: »To je moja kćerka.«

Samo sam mu jednom prilikom rekla: »Vidiš, a htjeo si da je ubijemo.« U tren se promjenio, stisnuo šake i kriknuo: Još mi jednom to reci, ubit ću te. »I sama pomisao na tu strašnu mogućnost tjerala ga je u ludilo. Velečasni, od srca vam hvala što ste mene spasili od onog strašnog zlostavljanja, a još više moje dijete od nemile smrti. Ne znam kada odraste, hoću li imati toliko snage da joj kažem, kome može zahvaliti svoj život.«

Došao sam u posjete svojoj rodbini u velikom slavonskom selu. Neka žena iz susjedstva, kojoj je prije nekoliko mjeseci umro muž od raka, ušla je u kuću, pa je plačući ispričala zadnje dane svojega muža. Bila je satrvena. Kada se malo smirila, reče mi kako joj je jedina utjeha njezina najmlađa kćerka, treće dijete po redu, koja je još s njom u kući, jer su druga djeca otišla svojim životnim putem. Zatim doda: »Ne bih je sada imala, da nijesam za vrijeme uskrsne ispovijedi, prije osamnaest godina, »natrefila« na vas. Opomenuli ste me da dvoje djece nije ni pred Bogom ni pred ljudima dovoljno. Ja sam vas poslušala. Primili smo još jedno dijete, koje mi je sada i pomoć i utjeha u starijim danima.« Otišla je po kćerku, osamnaestogodišnju djevojku, i rekla svećeniku: evo to je moja kćerka. a onda reče kćerci: Vidiš dijete, da nije bilo jedne ispovijedi, ne bi danas gledala sunašce. Jednog Uskrsa sam dobio čestitku u stihovima od majke Slavonke, koja je znala zahvaliti za veliki dar koji je primila. I to po sakramentu pomirenja.

U selu se šaputalo o nekim sastancima u napuštenoj zgradi, gdje su se sastajali maloljetni. Kako je to bila javna tajna, župnik je rekao o tome nekoliko riječi u crkvi, i zamolio roditelje da pripaze na djecu. Nakon godinu, ili dvije, dođe jedna djevojka u župski ured, i ispriča župniku slijedeće: »Ne znam dali se sjećate onih događaja prije duže

vremena, kada ste u crkvi spomenuli neke sastanke u »šupi«. Tu sam tada bila i ja. Nije tu bilo ništa naročito, ali nije bilo niti ništa od dobra. Kratko vrijeme nakon toga došla sam na ispovijed vama i kratko rekla: i ja sam jedna od onih iz »šupe«. Vi ste mi rekli ovako: Ti si već povelika, u samostan nećeš, nego će doći brzo vrijeme da misliš na udaju. No, tko će uzeti za ženu djevojku, koja je »prošla kroz selo«. Ako je to saznao župnik, saznalo je i selo, jer on to obično zadnji sazna. To može loše svršiti po tebe, i po tvoje dobre izglede za tvoju budućnost. Ti si, dijete, premlada da te nazovu pokvarenicom, ali si se našla na putu koji vodi moralnom neredu. Tvoje će te selo obilježiti žigom sumnje, koji ti nitko neće moći skinuti.«

Ja sam se, zaista, preplašila. Rekla sam da ja to nisam ni izdaleka smatrala tako ozbiljnim. Kratko ste završili: Uozbilji se, malo se povuci, sredi svoj život, i kao što je zapazilo selo tvoju neozbiljnost, tako će brzo uočiti i tvoju promjenu na dobro. Jedna baka iz susjedstva mi je prije par dana kazala: Dijete, dobro je da si se povukla. Gledala sam te kroz neko vrijeme i mislila: od toga djeteta nikada ništa. Sada svi, pa i ja drugačije mislimo. Neki dan reče jedan mladić za tebe. Dobro je to djevojče. Vrijedilo bi malo pričekati, mogla bi to biti dobra ženica. »Nisam baki rekla, tko me je doveo pameti, ali velečasni, vidim kako je dobro što sam vas poslušala. Hvala vam.« Niti selo, niti roditelji, niti budući mogući prosci, neće nikada saznati, kako je bila presudna jedna ispovijed za jednu djevojku, niti tko je »stavio u red«, vratio i roditeljima i zajednici jedno od brojnih mladih koji se kreću na skliskom putu moralnog zla.

Pričao mi je pletač iz moje župe. Bio je »vašar« u jednom selu bosanske Posavine. Iz mnoštva se progura pred moju tezgu žena srednjih godina. U rukama je držala dječju pletenu robu. Brzo stvarčicu baci pred mene uz riječi: »Rekao fratar da ti vratim.« Pobježe što su je noge nosile. Vikao sam za njom, toliko mi se sažalila, gurao sam se usred mnoštva, ali nje je nestalo. Mislio sam da joj poklonim robu, jer sam znao da to nije učinila iz obijesti, nego radi velike bijede, koja je u tim poratnim godinama svuda vladala.«

I ona je čula u ispovijedi, ukradeno moraš vratiti, štetu nadoknaditi. Tek što je krivo shvatila ispovjednika, pa javno priznala svoju krađu i javno popravila, a mogla je to učiniti na tajni način.

Ovo su zabilježile naše novine: »U jednu policijsku stanicu u Chicagu, ušao je svećenik i donio pedeset tisuća dolara, s napomenom da taj novac vraća onaj koji je nepravedno prisvojio tu veliku svotu. Na sva pitanja službenika, svećenik je odgovorio — ispovjedna tajna. Lopov je došao na ispovijed, priznao tu krađu, pokajao se, predao novac svećeniku, koji ga je vratio preko policije vlasniku.

Piše jedan svećenik iz inozemstva. Pričala mi je jedna žena iz naših krajeva, koja je došla u posjete svojem mužu na radu u inozemstvu: »Muž mi je vani već više od petnaest godina. Ja sam ostala kod kuće s djecom, i obrađivala uz pomoć susjeda ono zemlje što smo imali. Jednoga dana vozila sam sa susjedom s livade kući sjeno. Sa stidom u duši moram priznati da sam sagriješila nevjerom. Nisam imala mira, pa sam otišla na ispovijed u samostan nedaleko mojega sela. Rekla sam svećeniku da sam sagriješila protiv bračne vjernosti. Kao u neprilici, ja sam se smješkala. Ispovjednik mi ozbiljno reče: »To je ozbiljna stvar, nimalo za posmjeh. Vaš se muž pati u tuđini, a vi njemu tako vraćate. Kako bi njemu bilo da on to sazna? Nemojte ni to zaboraviti da ima ljudi koji za takovu stvar znaju proliti krv zavodnika ili nevjerne žene. I onda je dodao ono, što me je najviše potreslo: Imao sam prilike čuti, gdje djeca idući iz škole viču za svojim malim drugom — eno prijatelja tvoje mame. Što će biti ako vaša djeca saznaju od drugih, na taj način za vaš grijeh?« Briznula sam u plač. Trebalo je dugo da se smirim, a onda mi svećenik ispriča o ženi preljubnici i njezinom susretu s Isusom. Završio je riječima Isusovim: Ni ja te ne osuđujem, a ni dobri Bog, jer se kaješ, ali, idi i ne griješi više.« Njezin muž nije nikada saznao, da mu je njegovu ženu doveo u red i vratio njemu i djeci jedan katolički svećenik u ispovijedi.

Odlučio je da će se osvetiti. Oteli su mu nepravedno njegov dio baštine i bio je do krajnosti ogorčen. Bratu i sestri, neće ni na samrti oprostiti. Osvetiti će im se prvom prilikom. Tako je s mržnjom i nesuzdržanim bjesom govorio, radi očite nepravde koju je doživio. Na sve opomene svećenika da ima pravo tražiti svoje, pa i putem suda, ali da ne smije mrziti, i da je osveta od Boga zabranjena, nije reagirao. Na koncu ljutito udari rukom po klecalu s rešetkom, na čijem je vrhu stajalo malo raspelo. Kako je lupio rukom i srdito rekao: tko bi to mogao oprostiti — raspelo slabo pričvršćeno se otkine s vrha klecala i Raspeti ostane visiti samo na jednoj ruci. Župnik reče s osmjehom: Nije nikakvo čudo, nego rasklimano drvo, ali evo ti jednoga koji je oprostio i svojim ubojicama. Kod tebe se radi ipak o tvojem rođenom bratu i sestri. Čovjek se primirio, primio savjete ispovjednika i obećao da će taj spor riješiti kršćanski i bratski.

Koliko ima takovih slučajeva mirenja među braćom i sestrama, susjedima ili znancima, u materijalnim sporovima ili pitanjima časti, koliko brakova na rubu propasti, koji su našli sretni ishod, mjesto pred ljudskim sudom sa svim neugodnostima, na sudištu Isusa Krista u ispovijedi.

Kolike su djevojke, napuštene od lažnih prijatelja, čule priču o Mariji Magdaleni, baš u ispovjedaonici, pa umjesto očaja ili samoubilačkih misli, kročile na put poštenja, upoznavši svoju pravu vrijednost u očima Božjim, pa i onda kada su pale, ako se znaju okrenuti ponovno Bogu i poštenom životu. A sve to u sakramentu pomirenja.

Možemo čitati uvijek iznova u pismima liječniku, koja zapažamo u dnevnom tisku, kako žene uvijek iznova pitaju, dali je pobačaj opasan. Odgovor je uvijek isti: pobačaj daleko opasniji od rađanja, kako za tijelo žene, tako za budućnost braka, jer žena može izgubiti zauvijek mogućnost rađanja. Jedan liječnik piše: »Uz sve ostale negativne posljedice osjećaj krivice mučit će vas do konca života.«

U ispovjedaonici svećenik doživljava uvijek iznova kako taj osjećaj krivice tjera žene u plač radi ubojstva djeteta i strah od Božje kazne. Koliko svećenika takovim ozbiljno raskajanim jadnicama, otre ne samo suze s očiju, nego im ulije pouzdanje u onoga koji može i grijehe crvene kao grimiz ubijeliti kao snijeg. Uz dano obećanje da se to više nikada neće dogoditi, to se Božje obećanje pretvara u odrešenje. Nitko osim svećenika ne može unijeti mir u dušu umirućih majki, ubojica, kada od straha širom otvorenih zjenica pitaju: Hoće li mi taj grijeh Bog oprostiti? Nitko osim svećenika ne može čuti po nekoliko puta ponovljene riječi zahvalnosti s Bogom pomirenih samrtnika. Kada bi to sve skupa bilo samo izmišljotina, ili pametno smišljena pomoć ljudskog uma, ili vrsta eutanazije, zar to ne bi bilo jedno od najvrijednijih otkrića koje koristi čovjeku u najozbiljnijim trenucima života. Iz prakse, u nebrojenim slučajevima vidimo da je tako, da to priznaju i oni koji smrt očekuju, da to vide i svećenici, a na to upućuju i mnogi liječnici, koji do kraja života prate svoje pacijente. Mi vjernici znamo i vjerujemo, da je to najljepše djelo božanskog liječnika duša koji sam s ljubavlju ističe da je došao tražiti izgubljene, a takovu naredbu dao svojim učenicima, koji će to činiti do kraja svijeta.

»Mene više ne morate zvati, jer bolesniku više nema pomoći. Evo vam lijekovi za ublaženje boli, i budite spremni na najgore.« Kod svakog bolesnika dođe vrijeme da liječnik postavi takovu »dijagnozu«. Takovom su me patniku pozvali jednog dana. Ušao sam u dvorište i ugledao nekoliko ljudi koji su radili pilama i čekićima. Pravili su lijes za onoga koji je još ležao u krevetu. To su bile godine siromaštva, kada su na selu ljudi sami spremali što treba za ukop. Ušao sam u sobu dje je ležao bolesnik. U predvorju mi je domaćica šapnula »Gotovo je sa starim, nema ništa od njega.« Izgledao je zaista jako loše teško je disao, lice je bilo samrtnički blijedo i iscrpljeno dugom i teškom bolešću. Umirao je od raka. Upitao sam ga sjedeći na rubu kreveta: »Kako je dido?« Sopćući je rekao, pokazujući na dvorište: »Eto spremaju vječnu kuću.« S najdubljim osjećajem sažaljenja, ali i vjere počeo sam: »Dido, to nije vječna kuća, nego privremena. Sve su vjere od pamtivjeka učile da čovjekov život ne svršava njegovom smrću. Isus tvrdi na grobu svojega prijatelja Lazara: Ja sam uskrsnuće i život, koji vjeruje u mene ako i umre živjet će. I oni koji vani spremaju lijes, umrijet će i ono malo što puzi po podu čeka smrt. Nego znamo da nas je dragi Bog stvorio za sebe, a po smrti se njemu vraćamo. Nije mi dao da mnogo govorim. Podigao se na lakat, polako prekrižio i počeo svetu

ispovijed. Kada je bio gotov, primio sv. sakramente, rekao je onima koji su stajali oko postelje: »Djeco s Bogom, nekate me zaboraviti u molitvama.« Kažu da je do smrti, koja je nastupila kasno u noći, smireno šaputao molitve dok nije izdahnuo.

Bio je loš čovjek, loš otac i loš muž. Pijanica i siledžija. Zao ukućanima, susjedima i suseljanima. Nitko ga nije volio, pa ni njegovi najbliži. Kada su me pozvali da ga pripravim na smrt, bojao sam se kako će me primiti, no ispovijedio se od srca. Kada je sve izbrojio, pogledao me je sa zebnjom i upitao: »Hoće li i meni dragi Bog oprostiti što sam ja u životu učinio?« »Kako da ne?« Odgovorio sam. »Pa vi ste se zaista iskreno i s kajanjem ispovijedili, a Bog nama svima oprašta kada se kajemo za svoje opačine.« »Ali mene je strah, jer sam toliko puta u životu uvidio da sam zao, a nikada se nisam popravljao.« Tada sam ga upitao: »Jeste li imali djece? »Kako da ne, pa znate da sam imao četvero.« Dali vas je vaš sin kadgod uvrijedio? »nastavio sam.« O koliko puta u životu! »povikao je. »A dali ste vi njemu uvijek oprostili?« To se zna, odgovori starac. Pa što vi mislite, velečasni, da ja svojem rođenom djetetu ne bih oprostio? A što vi mislite: dali je bolji Otac dragi Bog, ili vi? Pa to se zna, milostivi Bog. »Pa vidite, ako ste vi toliko puta u životu oprostili jednom ili drugom djetetu kada vas je uvijek iznova vrijeđalo, kako da onda dobri Otac nebeski ne oprosti vama, svojemu sinu.« Suze su mu se cijedile niz brkove, i nije bilo teško podijeliti odrešenje takovom pokorniku. »Sada mogu mirno umrijeti«, rekao mi je kada sam mu pružio ruku.

Sve su to primjeri iz života. O velikim ljudima imamo ih zabilježene. Rado slušamo o njima. Ovi primjeri iz života bezimenih nisu ništa manje vrijedni. Baš zato što su iz života, i što ih ima mnogo. Nisu zapisani osim u srcu dobroga Spasitelja, liječnika naših duša. Svi pak oni svjedoče o izvanredno velikoj vrijednosti sakramenta pokore za mlade i stare, za života, a najviše na njegovom svršetku.

Francuski filozof **Roger Garody,** marksista po uvjerenju, imao je dobrog prijatelja, jednog redovnika - dominikanca, s kojim je često vodio prijateljske razgovore. U jednom intervju-u, što ga je dao dopisniku francuskog tjednika »Paris match«, dao je ovu izjavu: »Kada se neki građanin nađe na samrtničkoj postelji, što mu ja kao ateista mogu reći ili još više dati? Zato uvijek ističem s uvjerenjem, da neće biti ništa loše, ako moj prijatelj dominikanac otiđe k njemu, pa ga umiri s nekoliko toplih riječi koje ohrabruju i smiruju.«

Kakve su to srdačne riječi? To su riječi oproštenja koje je potrebno svakom čovjeku. »Tko veli da je bez grijeha, laže« bilježi Apostol. Kako pak grijeh i osjećaj krivice radi njega unosi nemir u dušu svakog čovjeka, a posebno onog koji predosjeća smrt, te riječi oproštenja nisu samo znak prijateljstva i plemenitog suosjećanja, nego božanska poruka. Poruka milosrđa i velikog obećanja. Brojni liječnici, pa

oni koji nisu bili članovi katoličke Crkve, ističu da je posjet svećenika teškom bolesniku od izvanredno velikog značaja. Bolesnik očisti savjest, postaje smiren, prima terapije s više koristi, pa se povećava i perspektiva za ozdravljenja.

Dr. Bloom, Jevrej, kaže o toj temi: »Moje mnogogodišnje iskustvo iz bolnica Sjeverne Amerike dokazuje mi, da posjeti vjerskih službenika bolesnicima ne samo da nisu štetni, nego su vrlo prikladni i za zadovoljenje ljudskih težnja.« Tu je izjavu dao dopisnicima američkih novina u New Orleansu, kada su zatražili od najpoznatijih liječnika u gradu njihovo nepristrano mišljenje o utiscima, te dobrim i lošim učincima koje bolesnicima donosi vršenje pobožnosti u krevetu i podjeljivanju sakramenata katoličke Crkve. Nijedan se od njih nije tužio ni na kakovu neugodnost. Svi su jednoglasno, moralne i fizičke plodove koje osjećaju bolesnici, pripisivali djelovanju sakramenata.« Znamo dobro, da dijeljenje tih sakramenata, počinje sakramentom pokore.

Posve je očigledno, da bolesnici nakon umirenja savjesti po ispovijedi nalaze duševni mir, koji je uvjet za fizički oporavak i poboljšanje općeg psihičkog i fizičkog stanja.

Profesor Batchellor, protestant, rekao je da ukinuti vjersku pomoć u bolnicama, znači uzdržati se od svake dobronamjernosti, kao divljaštvo koje se ne može opravdati.

Jedan naš sociolog je nedavno izjavio, da se baš ne ponosi što živi u društvu, koje ne omogućuje utjehu bolesnicima i duševnu pomoć onima koji su u zatvoru i već po tome psihički pritisnuti.

U svoje vrijeme poznati **dr. Homer Duprey,** izjavio je, da i nezavisno od nadnaravnih učinaka sakramenata, treba priznati, da njihov čisto psihički utjecaj ima spasonosno djelovanje na duh bolesnika. »Sakramenti usađuju u pacijenta ugodne osjećaje odvažnosti i nade, a to je pomoć koja čitavi ljudski organizam smiruje, to je ono što povećava životnu snagu kod bolesnika i njegovu otpornu snagu prema bolesti, a može konačno i doprinijeti, da mu se povrati snaga.«

Evo svjedočanstva stručnjaka, liječnika, koji su jedini pozvani da govore o terapeutskom djelovanju ovog ili onog sredstva u liječenju. Tu oni govore i o psihičkom utjecaju sakramenata, posebno ispovijedi koja donosi mir duši, i o fizičkom utjecaju u strogo medicinskom značenju ljekovitosti ovih vjerskih vrijednota. Zato nas neće čuditi, što je u Italiji raspisana za sve liječnike anketa, i obećana nagrada za najuspješniju radnju. Tema je: Kako sakramenti terapeutski djeluju na bolesnika?« Sudjelovalo je u toj anketi oko dvije tisuće liječnika. To znači da su o tome mogli pisati, jer su mogli i mnogo toga otkriti u dugododišnjem radu s pacijentima. Uz to, u mnogim bolnicama za mentalne bolesnike, redovno surađuju i svećenici, pa kako smo ovih godina čitali u našim vjerskim glasilima, često puta nakon interventa svećenika, nije liječenje više niti potrebno.

Ispovijed i odgoj mladeži

U svim razmatranjima dosada, promatrali smo bolesti modernog čovjeka, koje su se tako umnožile, da je psihijatrija, postala najvažnija grana znanosti, koja se bavi ljudskim zdravljem. Armije mentalno bolesnih traže pomoć od današnje medicine. Ističe se koliko štete nastaje radi nebrojenih bolovanja, izdataka za liječenje, a nije izostalo niti opadanje ekonomskog napretka. Posebno se raspravlja o porastu kriminala, alkoholizma, drogiranja, promiskuiteta i ostalih zala među omladinom. Posvetiti ćemo zato koji redak važnosti i praktičnoj vrijednosti ispovijedi za ispravan odgoj mladih.

U prošlom je stoljeću živio i djelovao u Italiji svećenik sveti **Ivan don Bosco.** Gledao je moralni rasap među omladinom, i to baš među onima koji su ostali bez roditelja ili roditeljskog nadzora. Najprije ih je skupljao po raznim napuštenim prostorijama, a onda je razvio upravo nevjerojatnu djelatnost u borbi za preodgajanje zapuštene mladeži. Uz suradnju vrijednih pomoćnika, uz prinose plemenitih ljudi, podigao je brojne zavode za odgoj mladih, iz kojih su, kroz više od sto godina izašle tisuće dobrih i vrijednih radnika, obrtnika, intelektualaca raznih profesija, svećenika, a broje već i nekoliko svetaca, odnosno kandidata za oltar. Talijanski kralj ga je za taj apostolski rad odlikovao najvišim odlikovanjem, Anunziate, po kojem je imao pravo da nosi naslov — kraljev bratić.

Za taj rad je saznala engleska kraljica Viktorija, pa je poslala u Don Boscovo odgojno središte jednu delegaciju, da ispita i prouči način na koji don Bosco uspjeva od gradskih skitnica učiniti vrijedne članove ljudskog društva. Delegacija je stigla u njegov odgojni centar. Prolazili su hodnicima velike zgrade, gdje je vladala savršena tišina. Jedan od članova delegacije upitao je da nisu mladići možda na izletu. Ne, odgovorio je odgojitelj, otvorio prva vrata, gdje su ugledali nekoliko desetaka mladih ljudi koji su u potpunoj tišini sjedili za svojim radnim stolovima i učili. Pošli su hodnicima dalje. Otvaraju vrata učionica, i svagdje ista slika. Nisu ni glave dizali sa svojih knjiga. Kako je to moguće, kojim se odgojnim sredstvima služite? To su bila pitanja koja su postavljali osupnuti gosti. Jedan od pomoćnika don Boscovih odvede ih do jednih vratiju, otvori ih i pozove da uđu. To je bila kapelica u kojoj su mladi prisustvovali svaki dan svetoj misi. Odgojitelj im pokaže ispovjedaonicu i oltar pred kojim je gorjelo vječno svijetlo. Eto, to su naša najjača odgojna sredstva. Redovna ispovijed u kojoj mladići otkrivaju svoje slabosti, dobivaju oproštenje i potrebne upute za daljnji život. A tu je svetohranište odakle primaju najveću snagu. To imamo mi katolici, ali vi Englezi toga nemate. Don Bosco je izjavio ne jedanput: »Sav moj uspjeh kod djece imam zahvaliti svakodnevnoj svetoj misi i prišesti djece.« Što se, pak, tiče ispovijedi, znamo da je na nju uvijek poticao, čak ostavljao mladima pismene

pozive na ispovijed, redovno ispovijedao, o ispovijedi mnogo propovijedao i pisao, o ispovijedi imao čak viđenja u snu.

Delegati kraljice Viktorije, postavili su don Boscovim suradnicima pitanje: A što ako ta sredstva ne donesu ploda? Onda još koja opomena ili primjerena kazna, a onda ih moramo odstraniti iz zajednice, ako ni to ne uskoristi. Dakle: ili ispovijed i Pričest, ili ništa drugo? Upravo tako, dobili su odgovor. Ili sakramenti i kakova pomoćna mjera ili napolje iz zajednice. Poznato je i to, da je kraljica i carica Viktorija, također podijelila don Boscu visoko odlikovanje za njegov odgojni rad.

Njegovi pak učenici, Salezijanci, i danas već po cijelom svijetu, čak i u misijama djeluju po uputama svojega Osnivača. Čovjeka, koji je djelovao po »uputama« najvećeg Odgojitelja, Isusa, koji nas svetim sakramentima posvećuje, dajući nam po njima najveću mogućnost da ispunimo njegov božanski poziv: Sveti budite, jer je svet Otac vaš na nebesima.

Svetost nije ništa drugo, nego konstantan život u dobru, u kreposti i djetinjem odnosu prema Bogu, kao i u odnosu ljubavi prema bratu čovjeku. Takav život, može se roditi samo iz onog načina života, koji je odredio i omogućio Gospodin Isus. Tako odgojeni mladi, ne mogu stići na stramputice nemorala, alkoholizma, droge, raskida s roditeljima ili svega onoga, radi čega se čuju tolike tužaljke u svijetu.

Veliki čovjek, odgojitelj i svetac Božji Ivan don Bosco, priča u svojim uspomenama, kako je došao, uz odgoj izvanredne majke, do svećeništva i života koji je poklonio mladeži. Kaže da ja kao mladić imao veliku sreću, što se namjerio na sveca — ispovjednika, Don Calossa. Sam piše o svojim ispovijedima kod njega: »Svaku sam mu riječ, svaku misao, svaki čin, spremno očitovao... Na taj je način on mogao da me temeljito upravlja u duhovnom i vremenitom životu. I ja sam tada spoznao, što znači imati stalna vođu, vjerna prijatelja duše.«

Nedavno je napisao jedan pedagog, a to je stvarnost poznata iz iskustva, kako mladi u osamnaestoj godini »sanjaju svoje sne«, — Ističe se u tom smislu: nešto neostvarljivo i nerealno. Kako kaže don Bosco, ispovjednik, ako mari za to, mnogo će im pomoći i u vremenitom životu! Svi mladi misle da roditelji pretjeruju, nemaju uvida u sve, pa niti znanja o svemu, pa ih smatraju kao one koji nisu baš »najpodobniji« da ih, barem ne u svemu, savjetuju i vode. U svećeniku mogu shvatiti i naći nepristranog savjetnika, čijim će savjetima, nakon vlastitog razmišljanja naći pomoć za svoje, često puta sudbonosne odluke, kada se radi o njihovom životu. Dakako, to je još mnogo presudnije kada se radi o duhovnom životu, iako možemo kazati da se vodstvo u jednoj sferi isprepliće neraskidivo s onim u drugoj. Don Bosco

je to isto tražio u ispovijedi i kod mladih, i kod odraslih. To lijepo otkriva primjer koji navodimo iz pričanja onih koji se kod njega ispovjediše.

Neka osoba dođe jednog dana na ispovijed svecu. Radi plašljivosti ili slabe priprave, više je nastojala ispričati svoje grijehe, nego ih očitovati. Čovjek Božji, koji je čitao u duši svojih pokornika, slušao je neko vrijeme, zatim prekine pokornika i uljudno upita: »Oprostite, jeste li došli da se optužite ili da se opravdavate?« »Oh, oprostite, oče, došao sam da se optužim.« Dakle recite jednostavno: »Sagriješio sam to i to, dogodilo se to i to... mislio sam tako i tako... I reče mu sve ono što je imao stvarno na savjesti, nabroji sve njegove slabosti. Zatim proslijedi: Oprostite što vam to sve kažem, no ja to činim samo zato da ne propadnete radi loše obavljene ispovijedi i učinite svetogrđe — jer, tko se optužuje Bog ga ispričava; tko se ispričava Bog ga optužuje.«

Don Bosco govori o svojim mladenačkim ispovijedima, kako je sve povjeravao svojem ispovjedniku. To je isto tražio od svojih pokornika, jer je to jedini način po kojemu ispovijed pruža ne samo oproštenje učinjenih grijeha, nego i jedan od učinaka sakramenta: snagu da ustrajemo u dobru, trajno obraćenje. To je pedagoški učinak ispovijedi, koji ima presudnu važnost za život svakog vjernika, a posebno za mlade u čijim se godinama razvoja, udaraju temelji njihovog cijelog budućeg života.

Godine 1855. držao je don Bosco tri dana duhovne vježbe u gradu Torinu, u popravnom domu za mladiće, prestupnike. Pošto ih je na svršetku sve ispovijedio, tražio je i dobio, nakon upornih i višestrukih molbi na temelju kojih je ministra Urban Ratazzi dopustio da te mlade kažnjenike, bez nadzora stražara, don Bosco povede na izlet četiri milje od Torina. Upravitelj doma se je bojao da će mnogi pobjeći. Najradosnije raspoloženje među mladićima trajalo je do večeri, i kada ih je ponovno doveo kući, nijedan nije manjkao kod prozivanja. Možete si zamisliti, kako su se svi čudili i pitali, odkuda je mogao jedan jedini svećenik, bez policajaca i nadglednika, održati red i pokornost među tako mnogobrojnim mladićima iz popravilišta. Nisu znali kako je velika tajna don Boscova odgoja — sakramenat pokore, ispovijed.

Kada ne bi bilo tako, zar ne bismo morali posumnjati u vrijednost toga sakramenta. U nekim zemljama Evrope, počelo se praksom pripuštanja djece prvoj Pričesti bez ispovijedi. Biva, djeca su nevina. Svakako da djeca u tim godinama ne mogu biti opaka i u punom smislu svjesna grijeha kao najvećeg zla. Nemaju niti dovoljno umne sposobnosti da dokuče težinu grijeha, niti dovoljno vremena da postanu opaki, jer se traži za naziv grešnik, neko vremensko razdoblje ispunjeno zlim životom. No isto je tako sigurno, da djeca u tim godinama mogu upasti u neke neurednosti, koje baš nisu u skladu s nazivom »nevin«.

Nađe se već i bogopsovke, moralnih prekršaja, neposluha roditeljima ozbiljnijeg tipa, krađe novaca i sl.

Što bi sada trebalo učiniti linijom »nevinosti« koju povezujemo s godinama djeteta? Još su maleni?! Značilo bi da ih treba pustiti i dalje k Pričesti kroz nekoliko godina s velikim psovkama, n.pr. ili drugim većim prekršajima ili grijesima. I sada, koju dob proglasiti s kojom počinje »puna odgovornost«, ili kada te psovke ili drugi zli čini postaju konačno teški grijesi? A što tada učiniti s djecom koja su postala odgovorna za svoje zle čine, a u njima su stekli ozbiljnu grešnu naviku? Pogotovo obzirom na njihovu dob i razne slabosti vezane za to razdoblje života, kada se i odrasli teško izliječe od ove ili one grešne navike u koju su upali dugotrajnim ponavljanjem zlih čina. Tu bi morali s najvećom ozbiljnošću naglasiti, ne samo sakramentalnu vrijednost ispovijedi, nego i pedagošku, ako se uopće mogu lučiti jedna od druge.

Bio je dan prve Pričesti u velikoj župi. Priprave kroz tri godine, a zadnjih mjeseci veoma intenzivne. Stigao dan prije prve Pričesti otac iz Njemačke i doveo sinčića, koji je bio tamo na prvoj Pričesti, ali bi otac želio da se njegov sinčić priključi ostalim vršnjacima iz rodnog sela, zajedno se s njima pričesti i slika, da ima uspomenu za cijeli život. Onda mi reče: »Velečasni, ja znam da radite mnogo s djecom. Hajde mi recite dali je to dobro. Naš dušobrižnik u inozemstvu je pustio mojeg mališu na prvu Pričest bez ispovijedi, »jer je tamo u njihovoj okolici takav običaj«. Vidite, mali ide u treći razred. Redovno je u crkvi i na vjeronauku skoro uvijek, ali vi znate što ima svašta na televiziji. Zatekao sam ga više puta kako gleda najveće ludosti, od kojih se i ja uznemirim. Žena mi je plačući rekla, iako zna da sam strog, da ga je čula gdje psuje Boga pod prozorom, u igri s djecom. Uhvatio sam ga par puta u krađi, ne baš malih svota novaca. A dijete mi se pričestilo s tim grijesima.«

Kakove žalosti, i kakove tragedije! Rekao sam mu da je Papa izričito zabranio takovu praksu, umirio ga, jer dijete nije krivo, a niti on, rekao mu da sina dovede na ispovijed, pa će zaista imati prvu Pričest. Kako smo već rekli, dijete nema pune odgovornosti, ali ipak razlikuje što je teški, a što laki grijeh, i ne može biti mirno. Pa zar dijete s takovim sjenama na duši pustiti Svetinji, umjesto učiniti ono što traži i Bog i Crkva da, očišćeni od svojih slaboća, poučeni o dobru i zlu,ohrabreni u svojim nastojanjima oko dobra, prime i dostojno i plodonosno Onoga koji je i jedan i drugi Sakramenat dao za posvećenje i malih i velikih.

O toj izvanrednoj snazi sakramenta pomirenja, još jedan primjer iz života don Bosca, kojega možemo nazvati svecem toga sakramenta.

Došao u pohode svetom čovjeku župnik iz Monferrata. Sa suzama u očima je rekao da napušta župu, jer ne vidi nikakova napretka, nego

mnogo zla, a nikakva gotovo dobra. Spomenuo je da je mnogo molio, štošta poduzeo, ali bez ikakova uspjeha. Kada ga je Don Bosco upitao kako je sa ispovijedima, odgovorio je: nikako. Tada mu svetac savjetova: »Vratite se u svoju župu i odsada pa nadalje nemojte ništa drugo propovijedati kroz neko vrijeme, nego samo o ispovijedi, o njezinim odlikama i koristi za duhovni život. Župnik ga je poslušao. Nakon tri godine su se opet sreli. Župnik je, kako priča životopis don Boscopov, klekao pred sveca, poljubio mu ruku, zahvalio na njegovom savjetu i rekao da se njegova župa upravo preporodila nakon što su zavolili ispovijed i pristupili čestom primanju toga sakramenta.

Što je bio njegov život u grijehu, a što je bio nakon obraćenja po ispovijedi pripovijeda Klemens von Brentano, njemački pjesnik, u mladosti lutalica. U jadnom stanju mladenačke raspuštenosti, osjeća svu bijedu nevaljalog života, koju je osjetio rasipni sin i sva djeca Božja koja zlim životom napuste dobroga Oca. Duboko nezadovoljan sam sa sobom žali se na svoje padove prijateljici, književnici Luizi Hanaeli. Ona ga presječe u riječi: »Takove stvari ne spadaju pred uši mlade djevojke. Vi ste katolik, imate ispovijed, pa pođite svojem svećeniku.« On kroz suze poviče: »I to mi mora reći kćerka protestantskog pastora (propovjednika).« Poslušao je, otišao svećeniku, obavio veliku ispovijed, promjenio život i postao priznati njemački, ali katolički pjesnik.

Nisam ubio, nisam orobio, nisam zapalio! »Taj je odgovor u svim krajevima zemlje veoma čest. Mnogi to reknu ne samo ženi ili djeci koji ga potiču na ispovijed, nego će to oni, koji se rijetko ispovijedaju, bez imalo ustručavanja, reći i svećeniku, ako im pokuša o toj stvari nešto progovoriti. Što bismo na to mogli odgovoriti? Jedan svećenik je pola u šali, pola u zbilji znao reći: »Oni koji su ubili, zapalili ili orobili ne spadaju u ispovjedaonicu. Oni su zreli za vješala, tamnicu ili zatvor. Ispovijed je za djecu Božju koja su pogriješila nebeskom Ocu, pa se žele očistiti od grijeha i pomiriti sa svojim Bogom« A kome to nije potrebno, kada nam je poznata ona svetopisamska: »I pravednik sedam puta na dan pogriješi..« Ili ona druga: »Tko veli da je bez grijeha, laže.«

Galerani ispravno umuje: »Ako zaokružimo pogledom diljem sela i gradova, vidjet ćemo vlastitim očima da tatovi, palikuće, ubojice, razbojnici, pale ženske, raspuštene i propale egsistencije i sav onaj talog koji puni i okružuje zatvore i tamnice, izlazi od drugud, a ne iz ispovjedaonice.«

Da nisu uvijek bolji i mnogo bolji, i oni koji ulaze rijetko u ispovjedaonicu, obrazlaže zašto to biva, veliki propovjednik i ispovjednik sv. Antun Padovanski.

»Slabi smo i u grijehe često padamo, ništa ne napredujemo u duhovnom životu, jer se rijetko ispovijedamo. Mnogi se ispovjedaju je-

danputa godišnje, a trebalo bi da ispovijedi pristupe češće. Stvarno, slabi i skloni padovima kakovi jesmo, nema dana da ne sagriješimo. Naše je pamćenje, osim toga tako labilno, da se navečer ne sjećamo, što smo sagriješili ujutro. Zašto dakle odgađati za sutra ono što bismo morali učiniti danas? O, čovječe, danas si još živ, a sutra to možda nećeš više biti. Živi i vladaj se danas, kao da već sutra moraš umrijeti. I kada si popio otrov grijeha, uteci se odmah protuotrovu iskrene i skrušene ispovijedi... Svojoj svetoj dužnosti ispovjednika nije se nikada iznevjerio. Ni onda kada je na propovjedaonici trebalo da stavi na kocku svoju sigurnost, ili u ispovjedaonici svoje zdravlje. Za vrijeme korizme ispovijedao je od jutra do večeri, iako je svakoga dana i propovijedao, i to usprkos tomu što je bio na izmaku svojih snaga. Bilo mu je jedino do toga, da nikomu ne bude uskraćena radost povratka u kuću očevu, i ufanje u vječno spasenje.

Govorio je: »Sakramenat pokore zove se kućom Božjom, jer se u njoj grešnici pomiruju s Bogom, kao što se rasipni sin pomirio sa svojim ocem, kada ga je ovaj primio u svoju kuću. Zove se i nebeskim vratima, jer kroz ispovijed grešnik ulazi da poljubi ruke i noge i lice Oca nebeskoga. O Božje li zaista kuće! O, ispovijedi, vrata nebeska! Blažen tko u tebi stanuje; kroz tebe prolazi. Ponizite se, braćo, i uđite kroz ta sveta vrata!«

»Za svetog Antuna svaki grijeh značio je tragediju, kojoj je jedini rasplet mogao biti samo u grešnikovu pokajanju i obraćanju, pomirenju i zagrljaju s Bogom u »Božjoj kući« i kroz »vrata nebeska« sakramentalne ispovijedi. Zato je ispovijedanje sačinjavalo bitni dio njegova apostolata. S kolikom spremnošću i veseljem, možemo samo naslutiti: znamo da je i druge pozivao da kliču od radosti nad svakim ponovnim rođenjem kršćana u krilu svete majke Crkve. Ispovijed je nazivao i drugim krštenjem, kao uostalom i mnogi stari crkveni oci i pisci.«

»Ne mogu prešutjeti ni činjenicu, da je na pokajanje za grijehe uspio probuditi toliko ljudi, da ih u svetoj ispovijedi nisu mogli saslušati ni redovnici ni svećenici, koji su ga svuda u velikom broju pratili. Drugi, pak, nakon Antunove smrti, povjeriše svećenicima i ustvrdiše, da im se ukazao u snu i naznačio kod koga treba da se ispovijede.«

Ta himna velikog sveca — svetoj ispovijedi, nije samo odraz njegove vjere u taj sakramenat ustanovljen od Krista za spasavanje duša, nego njegovo vjerno svjedočanstvo vlastitog iskustva, do kojega je došao mnogim ispovijedanjem kroz godine. Ono što navodi kao uzrok slabog napredovanja u duhovnom životu — rijetke ispovijedi — to znaju i svi iskusni svećenici — ispovjednici. Ali isto tako znaju da je krepostan život mnogih vjernika proistekao iz čestih, pobožnih ispovijedi.« Odkako obavljam prve petke (mjesečna ispovijed) nemam više

teških grijeha. »To se čuje često od onih koji se redovno ispovijedaju. Mogli bismo reći: kao što na stotinu onih koji se često ispovjedaju dolazi tek pokoji u koga se nađe i smrtni grijeh, barem kod staloženih osoba, tako će se i na stotinu onih koji se rijetko ispovjedaju jedva naći koji bez, barem nekog, težeg prestupka. To zna svaki ispovjednik koji se nalazi redovno u ispovjedaonici.

Završimo ovo razmatranje o vrijednosti svete ispovijedi za pojedinca i zajednicu u duhovnom vidu i vremenitom boljitku, ganutljivim riječima jednog duhovnog pisca.

Djeco, samo psujte ispovijed, ali ona je učinila da je vaša majka ljubila patnje, koje joj je zadavalo vaše rođenje i vaše djetinjstvo. Muževi, psujte ispovijed, ali ona u vašoj odsutnosti drži čistu i nepokolebivu u vjernosti vašu suprugu. Psujte ispovijed siromasi, ali upravo ispovijed čini da na vas silazi obilnija i nježnija bogataševa darežljivost. Psujte ispovijed bogataši, ali ona još uvijek bolje od svakog ljudskog zakona čuva i spasava vaša dobra koja su toliko ugrožena od onih koji vam zavide, ili vam žele vaše oduzeti.« Tako mudri pisac.

Mogli bismo, međutim, nastaviti u nedogled: »Muževi pijanice, psujte ispovijed, ali da nje nema, već bi vas odavno vaše žene ostavile. Psujte mladići, no po koja bi djevojka bez nje izgubljenu čast naplatila metkom ili drugom osvetom. Psujte ispovijed roditelji, ali da nje nema, mnogi bi mladi prekinuli s vama svaku vezu i pošli svojim putem, jer niste s njima našli »zajednički jezik«. Psujte vi svi, koji tjerate svoju silu na bilo koji način, ali bi drugačije mislili kada biste čuli iz ispovijedi glas: da ne vjeujem u Boga i da se ne bojim grijeha, umlatio bih ga kao psa. Psujte vi koji se bavite odgojem djece, ali da nema ispovijedi, tko bi male i velike pitao: jesi li slušao roditelje i učitelje? Psujte mudrijaši koji lijepite Crkvi konzervativizam, a možda bi i vi svršili u kanti za smeće, da nije netko u ispovijedi rekao vašoj majci: ne usudi se dići ruku na svoje dijete. »Rekosmo mogli bismo tako u nedogled.

Porijeklo sakramenta pokore

Ozdravljenje uzetoga. »I Isus uđe u lađicu, preplovi i dođe u svoj grad. Tu mu donesoše uzetoga koji je ležao u postelji. A Isus, kad vidje njihovu vjeru, reče uzetomu: 'Ohrabri se, sinko! Oprošteni su ti grijesi!' Nato neki od književnika pomisliše u sebi: Ovaj grdi Boga. A Isus, znajući njihove misli, reče im: Zašto mislite zlo u svojim srcima? Pa što je lakše reći: Oprošteni su ti grijesi! ili reći: Ustani i hodi! Ali neka znadete da Sin Čovječji ima vlast na zemlji opraštati grijehe: »Ustani — reče Isus uzetom — i hajde svojoj kući!« On ustade i ode svojoj kući. Kada to vidje mnoštvo naroda, prestraši se i poče slaviti Boga, koji taku vlast dade ljudima!« (Mt 9,1-8)

Ovo čudo koje je Isus učinio nad uzetim, uzrokovalo je divljenje pomješano sa strahom, pa su slavili Boga — što je dao takovu vlast ljudima. Mi znamo da je Isus imao tu vlast — da liječi tjelesa, jer je Sin Božji, ali znamo prema riječima evanđelja, da je to čudo koje je narod prestrašilo, učinio: Da znaju da Sin Čovječji ima vlast na zemlji opraštati grijehe. Ima vlast kao Bog, jer su grijesi uvreda Bogu, samo Bog ih može oprostiti. To nam je jasno, ali ćemo sada navesti pojedina mjesta iz Evanđelja, i ostalih dijelova Novoga Saveza, nauke crkvenih otaca, u kojima se svjedoči, da je Isus Krist, koji je došao na svijet radi grešnika, predao vlast opraštanja grijeha i ljudima koje je on odabrao. Izabrao je svoje najveće čudo, uskrsnuće od mrtvih, kao dokaz da je »Bog dao takovu vlast ljudima« — vlast opraštati grijehe! Evanđelisti bilježe uskrsna zbivanja: « Dok su oni još o tome govorili, sam Isus stade među njih (apostole) te reče: Mir vama! Oni izbezumljeni i puni straha povjerovaše da gledaju duha. A on im reče: Zašto ste zbunjeni? Čemu se takve sumnje rađaju u vašim srcima? Pogledajte moje ruke i moje noge: Ja sam, ja glavom! Opipajte me i ustanovite! Duh nema kosti i mesa, kao što vidite da imam ja... Isus im ponovno reče: »Mir vama! Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas!« Rekavši to dahne u njih i kaže im: »Primite Duha Svetoga kojima otpustite grijehe, bit će im otpušteni, kojima zadržite, bit će im zadržani!« (Iv 20,21-23).

Onaj koji je došao da »Pozove grešnike na obraćenje«, onaj koji je sam opraštao, pobrinuo se u trenucima svojega slavlja i pobjede nad grijehom i smrću, da svi ljudi do kraja svijeta imaju među sobom one koji će njegovom vlašću i u njegovo ime opraštati grijehe onima koji to budu tražili. Evanđelista, međutim, naglašava da je Isus tu vlast predao apostolima, nakon što ih je »oštro ukorio«, zbog njihove nevjere i tvrdoće srca, što ne povjerovaše onima koji su ga vidjeli uskrsla od mrtvih!« (Mk gl 16) Potpuno je sigurno da Isus nije odabrao slučajno baš taj čas, kada su apostoli bili i sami nevjerni i tvrda srca, da njima grešnicima dade vlast grijehe opraštati. Biti će to do kraja svijeta stalni memento onima koji grijehe opraštaju da to ne čine, kao niti apostoli, svojom svetošću i zaslugom, i opomena vjernicima, da taj sakramenat ne propuštaju pod izlikom da ga nedostojni dijele.

Crkveni tumači uzimaju i ove riječi kao predavanje vlasti opraštanja apostolima i njihovim nasljednicima: Što vi svežete na zemlji, bit će svezano i na nebesima, što vi razriješite na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima.

Djela Apostolska. I mnogi su obraćenici dolazili da priznaju i otkriju svoja djela.« (Dap 19,18).

Ivan apostol: »Ako priznajemo svoje grijehe, vjeran je on i pravedan: oprostit će nam grijehe, i očistit će nas od svake nepravednosti.« (1 Iv 1,9).

Klement papa. Upravlja Crkvom još za života Ivana apostola (91-100). On piše: »Tko se brine za svoju dušu, neće se stidjeti ispovijediti svoje grijehe pretpostavljenima od Crkve, da dobije odriješenje.« To je prvo stoljeće u kojem je živio i Gospodin Isus i apostoli.

Drugo stoljeće. Crkveni pisac **Tertulijan** u svojem spisu »De poenitentia« (O sakramentu pokore), veli: »Mnogi kršćani, koji se više brinu za svoju slavu, nego za svoj vječni spas, neće da očituju svoje grijehe. Oni su slični bolesnicima, koji imaju neku tajnu bolest, a neće da je otkriju liječniku, i tako idu u propast.« Tu je, stotinjak godina poslije Isusove smrti očito uvjerenje, da je priznavanje grijeha uvjet za spasenje.

Origen (185-253 g.), također crkveni pisac uči u jednoj homiliji: »Ako mrzimo svoje grijehe i ispovijedamo ih ne samo Bogu, nego i onima koji imaju lijek za njih, bit će nam oprošteni.« (Hom 11). Ovdje se podvlači ne samo obaveza priznavanja grijeha, nego i one pred kojima se grijesi moraju priznati. Kao i na nekim već spomenutim mjestima.

Četvrto stoljeće. **Sveti Atanazije** (373 g.) kaže »Kao što čovjek kada primi sakramenat sv. Krštenja od svećenika biva rasvjetljen Duhom Svetim, tako onaj koji ispovijedi svoje grijehe u sakramentu ispovijedi, preko svećenika dobiva oproštenje.« Vidjeli smo već, da ispovijed često nazivaju drugim krštenjem.

Sveti Bazilije (378 g.) govorio je: »Neophodno je potrebno očitovati svoje grijehe onima koji su određeni u službi svetih tajna.«

Opet i priznanje i službenik sakramenta

Sveti Augustin (430) opominje: »Nitko neka ne govori: ja se ispovijedam u tajnosti, dosta da moje pokajanje bude poznato onome koji mi može oprostiti. Onda zašto je Isus rekao: »Kome grijehe oprostite biti će oprošteni?« Zašto je povjerio Crkvi vlast ključeva? Nije dosta ispovijedati samo Bogu, nego treba očitovati grijehe i onima, koji su primili vlast vezati i odrješivati.« (Serm 2).

Sveti Ivan Zlatousti: »Kad bi kralj nekom svojem službeniku dao povlasticu i neograničenu vlast da osudi i oslobodi iz tamnice koga god hoće, ovaj bi službenik bio povlašten nad svima i ima bi veliko dostojanstvo. A, evo, tako uzvišenu povlasticu i dostojanstvo dao je Bog svećenicima, jer je to izričito naredio Isus Krist.«

Tako nam o ustanovi sakramenta pokore govori i Evanđelje, i Djela Apostolska, Ivan apostol, te veoma jasno, pisci prvih stoljeća,

postavljajući kao obavezu i uvjet za oproštenje grijeha, njihovo priznavanje, bez kojega nema oproštenja. Uz to: oproštenje grijeha podjeljuju »oni koji imaju lijek za grijehe«, »pretpostavljeni od Crkve«, »koji su određeni u službi svetih tajni«, »koji imaju vlast ključeva«. Sve to skupa ima izvor u jasnim Isusovim riječima koje je uputio apostolima, i njihovim nasljednicima u službi, s kojima će biti do kraja svijeta: »Kojima grijehe oprostite biti će oprošteni; kojima grijehe zadržite biti će zadržani.«

Grijehe moramo priznati

Iz mnogih navedenih tumačenja, više je nego očita obaveza: onaj koji želi oproštenje od grijeha, mora priznati da je sagriješio. *Stari Savez* Miljenik Božji, prorok i kralj David, učinio je veoma težak zločin. Ubio čovjeka, oteo njegovu ženu, nakon što je već sagriješio preljubom. Zaslijepljen strašću, ne vidi da je pao u nemilost pred Bogom. Bog mu šalje proroka Natana. Ovaj mu u priči o opakom bogatašu, koji je imao mnogo ovaca, a siromahu oteo i zaklao njegovu jedinu ovcu, da pogosti svoje prijatelje, otkriva težinu grijeha koji je počinio kralj David. David to sluša, a onda pun gnjeva naređuje da bogataš dade četiri ovce za jednu, a onda se ima pogubiti.« No prorok mu dobaci u lice: Ti si taj. Bog ti je mnoga dobra udijelio: učinio te od pastira kraljem, dao ti pobjedu nad neprijateljima, moć, slavu, obitelj, a ti si Boga uvrijedio preljubom i ubojstvom nevina čovjeka. Bog ti poručuje: Umrijeti ćeš! David, međutim, nije kao toliki kraljevi, na proroka nasrnuo, niti ga je bacio u tamnicu, a još manje pogubio. Sav skrušen, uviđajući težinu svojeg zlodjela u dubokoj boli vapije: Sagriješio sam Gospodu!« Prorok mu nosi novu poruku od Boga. Stići će ga pravedna kazna za opačine, ali i poruka milosrđa: Nećeš umrijeti. Priznao grijeh spasio život.

U psalmima Davidovim slušamo njegov vapaj: »Tada priznadoh tebi grijeh svoj i krivnju svoju ne zatajih. Rekoh: Priznat ću Gospodinu nepravdu svoju. Tada si oprostio krivnju grijeha mojega.« (Ps 32,5). Pa opet: »Tebi sam jedinom sagriješio, i pred tobom zlo učinio... Bezakonje svoje priznajem, grijeh je moj svagda preda mnom. Tebi samom, tebi ja sam sagriješio i pred tobom zlo učinio.« (Ps 51)

Novi Savez. Carinik i farizej. »Hvala ti, Bože, što nisam kao drugi ljudi: Ubojice, preljubnici, ili kao onaj carinik. Postim, molim, dajem za hram.« Carinik ulazi u hram, ne usudi se niti očiju podići, udara se u prsa i vapi: Milostiv budi, Bože, meni grešniku! »Isus završava svoju priču kratko: ovaj otiđe kući opravdan, a ne onaj.

Drugi carinik. Zakej. Penje se na smokvu da vidi Isusa koji dolazi u njegov grad. Kada ga Isus sred mnoštva pozove, jer mu valja biti u njegovoj kući, Zakej sav sretan, prima Isusa u kuću, i ne čekajući nikakove opomene, pred svima koji su se zgrnuli, radosno svjedoči:

»Gospodine, polovicu svojega imetka dajem siromasima, a ako sam koga prevario, vraćam mu četverostruko.« I njemu Isus kratko odgovara: »Danas dođe ovoj kući spasenje.« Spasenje od Spasitelja, onome, koji je radi svojega spasa, priznao ono što je sagriješio.

Čudesni ribolov. Apostol Petar, videći obilati ulov riba po Isusovoj riječi, prenerazi se, baca se na koljena i sav skrušen govori: »Iziđi od mene, Gospodine, jer ja sam čovjek grešnik.« U životu prvaka apostolskoga ima dovoljno dokaza da je znao griješiti. Čak ga Isus jednom nazva sotonom, jer ga je nagovarao da pobjegne od križa. No Isus je vidio u dušu toga čovjeka koji je znao sagriješiti, ali je znao i priznati. Stoga čujemo Isusovu riječ upućenu Petru: »Ti si Petar, stijena, na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata je paklena neće nadvladati.« Petar priznaje da je grešnik, a Isus tvrdi da je stijena.

I Pavao, sudrug u apostolatu, najprije progonitelj Crkve,a poslije obraćenja, apostol naroda, ponizno priznaje zlo koje je učinio: »Ja najmanji od svih apostola, nisam vrijedan da se zovem apostolom, jer sam progonio Crkvu Kristovu.« Ne samo to, nego i nabraja sve što je kroz to vrijeme učinio: »Pa i ja sam nekada smatrao, da mi se svim silama boriti protiv imena Isusa Nazarećanina. To sam i činio u Jeruzalemu: mnoge sam svete, pošto od velikog svećenika dobih punomoć, u tamnice zatvorio, dao svoj glas kada su ih smicali, i po svim ih zbornicama često mučenjem prinuđivao psovati, i prekomjerno bjesan na njih, progonio sam ih čak i u tuđim gradovima.« (Dap 26,9-11).

Iako je to učinio u neznanju, dok nije upoznao Gospodina Isusa, ipak sa svom poniznošću javno se optužuje za sve zlo koje je prouzročio. No što Isus veli za njega? Svećeniku Ananiji on veli: »Taj je čovjek moje izabrano sredstvo da donese moje ime pred pogane, i pred kraljeve, i Izraelove sinove.« (Dap 9,15).

Tako oba prvaka apostolska, ponizno priznaju svoje grijehe, ali su obojica od Gospodina uzveličani, pokazali se velikima u službi apostolskoj, trpljenu i mučeničkoj smrti.

Marija Magdalena, bludnica u gradu, kako je naziva evanđelista, dolazi u pol bijela dana u kuću bogatog farizeja Šimuna, koji je pozvao Isusa na ručak. Što su o njoj mislili znamo iz suda prisutnih: Da je ovo prorok znao bi tko je ova žena i ne bi dao da ga se dotiče. I ona je znala što o njoj misle prisutni i cio grad, no ne mareći za to, baca se na tlo pred Isusove noge, suzama pere a kosom otire njegove noge i gorko plače. Mirisavom pomašću, kojom su se glave uglednih pomazivale, pomazuje Isusove noge. Mogla je očekivati da će je gospodar izbaciti napolje, ali se na sve to ne obazire. Javne grijehe, okajava javnom pokorom i javnim priznanjem. Zato i čuje: »Ženo oprošteni su ti tvoji grijesi, idi u miru.

Na Kalvariji s Isusom vise razapeta i *dva razbojnika*. Jedan u očaju, gledajući strašnoj smrti u oči, napada Isusa: »Ako si Sin Božji, pomozi i nama i sebi!« Desni ga razbojnik kori što, iako dijeli istu sudbinu, napada onoga koji jednako pati. Tada pred svima: pred mnoštvom gledalaca, pred glavarima svećeničkim, starješinama narodnim, pred rimskim vojnicima, javno ispovijeda i priznaje svoje grijehe: »Mi smo primili pravednu kaznu za naša zlodjela, ovaj nije nikakova zla učinio.« On ne traži pomoć. On prihvaća strašnu smrt kao pravednu kaznu i okajanje za učinjene grijehe. Od Isusa moli samo da ga se sjeti u svojem kraljevstvu. On u tom užasno iznakaženom čovjeku, raspetom zajedno s njima zločincima, prezrenom i izruganom, gleda ipak kralja i to duhovnog svijeta, priznaje ga Bogom a sebe grešnikom. To javno i potresno priznanje izaziva Isusov odgovor: »Zaista ti kažem, još danas ćeš biti sa mnom u raju.« Nitko prije ni poslije nije dobio takovo jasno obećanje o ulasku u Božje kraljevstvo, kao što ga je dobio ovaj zločinac i to s najvišeg mjesta, od Bogočovjeka, koji upravo u taj čas ispunjava svoje poslanje radi kojega je došao na ovaj svijet: prolijeva krv za sve ljude na otpuštenje grijeha.

U Levitskoj knjizi (Lev 4,5-6) bilo je propisano da onaj koji sagriješi mora u hramu prikazati žrtvu koja treba biti prema različitim grijesima različita. Grešnik nije mogao sam izabrati žrtvu, nego svećenik prema težini grijeha. A kako je svećenik mogao izabrati žrtvu, ako nije saznao težinu grijeha. A kako bi to drugačije mogao saznati, ako ne iz usta onoga koji je grijeh učinio? Zatim je bilo propisano da tu žrtvu mora blagovati svećenik u tajnosti, da ne bi nitko, kako svjedoči Židov Filon, saznao prema žrtvi veličinu grijeha. I ovdje je očito da se radi o obredu pomirenja s Bogom i to preko svećenika Staroga Saveza, koji nije mogao od grijeha odriješiti, ali je morao grijeh upoznati i za njega žrtvu prinjeti.

U Knjizi Nehemijinoj čitamo kako su Židovi čistili svoj hram: »Pristupili su i ispovijedali svoje grijehe... Čitali su knjigu Zakona Gospodina Boga svojega, četvrtinu dana; za druge su četvrtine ispovijedali svoje grijehe i klanjali se Gospodinu Bogu svojemu.« (Neh 1,2-4).

U priči o izgubljenom sinu Gospodin opisuje bijedu u koju je on upao živeći razbludno. Kada je »došao k sebi«, odmah stvara odluku: »Ustati ću i poći ću ocu svojemu i kazat ću mu: Oče, sagriješio sam nebu i tebi. Nisam vrijedan da se zovem tvojim sinom; primi me kao jednog od svojih najamnika!« (Lk 15,18). Ne samo da je odlučio, ustade smjesta, pođe svojem ocu, prizna svoj grijeh i zamoli da ga uzme za svojega slugu. Međutim, njegovo ponizno priznanje i kajanje za grijehe, vraća ga u zagrljaj očev i na staro mjesto u očevom srcu i očevoj kući.

U prvim stoljećima kršćanstva nije bilo tajne ispovijedi. Oni koji bi počinili velike opačine: otpad od vjere, preljub, ubojstvo roditelja, morali bi u crkvi pred biskupom i zajednicom vjernika javno priznati svoj grijeh. Nije bilo tada — par Očenaša za pokoru, pa odrešenje. Bili bi otpušteni s nalogom pokore teške i dugotrajne, koja je često trajala i po nekoliko godina. U pojedinim slučajevima se odrešenje davalo tek na kraju života. Nekada bi ležali pred ulazom u crkvu, tako da bi vjernici preko njih koračali. Smjeli bi biti na propovijedi, a prije svete žrtve su morali izlaziti napolje. Pa ipak, samo da se oslobode svojih grijeha, pokoravali su se tim strogim propisima, javno priznavali svoje grijehe, i prihvaćali najteže pokore.

Crkva je u svojoj mudrosti i dobroti već odavno uvela tajnu ispovije. Svećenik mora budno paziti da se ispovijedi obavljaju tako da se ne može ništa čuti. Ako je netko slaboga sluha, mora se pobrinuti za mjesto gdje će se moći ispovijediti bez opasnosti da se tajna nepovrijedi. Čak smije ispovijed i skratiti, ako postoji opasnost da se ispovjedna tajna povrijedi. Koliko ljubavi i pažnje prema onima koji žele primiti taj sakramenat. Ali kolika obaveza za one, koji moraju, baš radi toga, uložiti sav trud da odgovore toj ljubavi Krista i Crkve, iskrenom i skrušenom ispovijedi.

Iz života pustinjaka čitamo, kako su znali javno, za vrijeme jela, svoje grijehe priznavati. To je bilo i kasnije, sve do naših dana u raznim crkvenim redovima sačuvano u raznim oblicima. Jednoga dana, starješina nekoga samostana naredi mladom redovniku da obavi javnu ispovijed i to od cijeloga života. Ponizni mladić popiše svoje grijehe, da nebi štogod zaboravio na komadu papira, pa je sve s najvećim stidom pred svima čitao. Jedan od svetih staraca opazi kako kraj mladića stoji anđeo i briše svaki grijeh koji mladić pročita, tako da je na koncu ostao čist papir, koji je blistao od bjeline.

Dražesna, ali naivna priča, rekao bi neko danas. Ali ovo nije priča
»Budu l' vam grijesi kao grimiz, pobijeljet će poput snijega;
Kao purpur budu li crveni, postat će kao vuna.« (Iz 1,18). Prorok dodaje tim riječima: govori Gospodin. Priznanje, pa oproštenje. Narodna poslovica veli: »Tko prizna, pola mu se prašta. »Božja mudrost veli: »Tko prizna, sve mu se prašta.«

Sveti Cezarije Arleški pripovijeda o nekom studentu iz Pariza, koji je bio veliki grešnik, ali se je želio obratiti, pa pođe nekom ispovjedniku strogog cistercitskog reda da se ispovijedi od cijelog života. Kako od plača nije mogao govoriti, savjetuje mu ovaj da otiđe kući i sve svoje grijehe stavi na papir. Mladić tako i učini, no kada je redovnik pročitao o kakovima se grijesima radi, reče da ga ne može odriješiti, nego mora ići njegovom poglavaru koji ima veće ovlasti opraštanja. Mladi pokornik potraži redovničkog starješinu, sav žalostan mu pruži listinu sa svojim grijesima, prenese poruku ispovjednika i

sav zabrinut reče da je te sve grijehe priznao, ali da ga nije mogao svećenik odriješiti, jer su grijesi jako veliki. Poglavar samostana uze papir u ruke, pa začuđen povika: »Pa kakovi grijesi mladiću? Ja na tom listu ne vidim ni jednog jedinog.« Pri tom mu pokaza papir potpuno čist.

I taj primjer zrači starinom i naivnošću možda, ali je njegova poruka apsolutno sigurna. Narodna poslovica veli da voda opere sve osim crnog obraza. I najprljavije rublje u vodi dobije opet svoju bjelinu. I najcrnija savjest, i najprljavija duša po priznanju grijeha, Bog svjedoči, postaje oprana. »Operi me Gospodine od mojega bezakonja i od grijeha mojega očisti me!« Tako vapije Psalmista u dubokoj boli, nadahnut Duhom Svetim, kojega i danas zazivamo: Nečiste nas umivaj! Niti grešnici Starog Saveza, niti prošnja Crkve danas, ne bi bila od gore nadahnuta da nema nade za pranje i očišćenje.

Još jedna takova pričica. *Sv. Antunu Padovanskom* dođe raskajani grešnik, koji poče ispovijedati svoje grijehe. I on od plača ne mogaše govoriti, nego je grcao. Svetac ga pošalje kući s naredbom da napiše svoje grijehe. Tako i učini. Vrati se potom svecu, klekne i poče čitati svoje grijehe. Na svoje najveće čudo, zapazi da svakog grijeha nestane čim ga izgovori.

Koliko čudno, toliko danas nevjerojatno. Ali obvezatno za vjeru, da se svi grijesi, s bolju izrečeni, odlukom uništeni — najstvarnije rasplinjuju i nestaju. To je daleko veće čudo od onoga s obijeljenim listićem. Nismo li već spomenuli Svečeve riječi o ispovijedi, koje ovdje možemo kratko ponoviti. »Ispovijed nebeska vrata, kroz koja prolazi pokornik nebeskom Ocu da mu ljubi očinsko lice. Kuća Božja u kojoj se rasipni sin miri s Ocem kojega je teško uvrijedio.« To, pak, nije priča, to piše Antun, proglašen u vrijeme znanosti crkvenim Učiteljem. Sva ta ispričana čuda ili »čuda«, stvarno su ništa prema onom čudu nad čudima, kada se po priznanju grijeha u ispovijedi i najveći grešnik upriličuje svojemu Bogu. Sve te priče o bijelim papirima blijede pred tom činjenicom koja je djelo samoga Boga.

Jedna legenda iz života *sv. Franje Asiškog* priča kako je on na putu sreo gubavca. Po običaju onog vremena, nesretnik je vikao iz svega glasa: gubavac, gubavac. Svetac poviče neka ne bježi. Pristupi mu i poče ga moliti da mu pokaže svoje rane. Gubavac sa najvećim stidom poče otkrivati svoje strašne rane. Bio je sav gubav, no Franjo se doticao svake rane koju je ugledao, i nježno iznova pitao: ima li još koja. Kako bi koju ranu ugledao, svetac se rane dotakao, ona bi smjesta zacijelila. Na koncu gubavčeva koža postade kao u maloga djeteta čista. Sav sretan baci se na koljena i zahvali mu od svega srca. Sv. Franjo mu tada blago reče: »Vidiš da nisi otkrio svoje rane, ne bi se izliječio, guba bi ti razorila tijelo.«

Priča ko priča. Možemo vjerovati, ali ne moramo. No o ranama naše duše koje donose sigurnu i vječnu smrt moramo vjerovati što govori Bog. Sjećamo se gube Naamana Sirca. Izliječio se je, jer je poslušao proroka, a svakako da ga nije izliječio prorok svojom moću već Božjom. Izaija proriče o Spasitelju, koji će nas otkupiti od grijeha: »On slabosti naše ponije, naše boli uze na se... njegovom se modricom izliječismo.« (Iz 53,4-5). Te rane, i ta guba grijeha, nije izliječena vodom iz Jordana nego krvlju iz boka božanskog liječnika kako sam sebe Isus naziva. Opet, kao i u S. Savezu — preko čovjeka Božjeg, svećenika, koji mora rane vidjeti, a onda ih božanskom pomoći vidati.

Sveti Augustin u svojoj knjizi »Ispovijesti« otkriva bez imalo milosrđa prema sebi svoje najteže grijehe, na takav način, da se svakom ne može knjiga dati u ruke. Kakovi su plodovi tog ponižavajućeg priznanja? Obratio se, postao katolik, svećenik, biskup, jedan od najvećih svetaca Crkve i njezinih naučitelja, a spominju ga i danas nakon petnaest stoljeća svjetske enciklopedije i znanstvene knjige. Da nije uvidio zloću svojih grijeha, priznao ih i okajao, završio bi kao bjedni poganski advokat, za kojega sigurno danas ne bi nitko znao.

Sv. Margareta Kortonska. O njoj priča njezin životopis da je bila velika grešnica, sabažnjivog života. Obratila se, činila tešku pokoru tako da ju je Isus zavolio i često joj se ukazivao, poučavao i bodrio u kreposnom životu. Uza sve to nazivao ju je uvijek imenom »sirotica«. Jednom ga upita svetica: »Gospodine, zašto me i sada nakon mojeg obraćenja uvijek nazivaš »sirotice«, umjesto: kćeri moja? »Gospodin joj reče: »Kada obaviš još jednom dobru ispovijed i to opću od cijelog života, onda ću ti promjeniti ime.« Margareta se temeljito pripravljala nekoliko dana, ispitala dobro savjest, probudila u srcu duboku bol radi grijeha i skrušeno se ispovijedila, te obećala da će u dobru ustrajati. Ubrzo nakon te ispovijedi joj se ukaza Isus uz riječi: »Kćeri moja, kćeri moja!« Pri tom je prekrije izvanredno sjajnom koprenom.

Opća, velika ispovijed, od cijelog života ili većeg dijela, bezuvjetno je potrebna onima koji su svjesno iz straha ili stida zatajili neki teški grijeh, ali se preporuča da se obavi o pučkim misijama, svakih pargodina, i onima, koji se inače savjesno ispovijedaju. Tako su radili mnogi sveci i svetice, tako radi lijepi broj vjernika i danas.

Neki *dominikanski novak,* zaspao je u noćnoj tišini kraj oltara gdje se kasno u noći molio. U snu je čuo opetovano glas: »Idi i ponovno sa žalošću obrij glavu. »Kada se probudio, shvatio je da se radi o ponovnoj ispovijedi. Požuri se odmah ocu Dominiku i skrušeno ispovijedi sve svoje grijehe kojih se sjećao. Malo zatim pođe na počinak i u snu vidje anđela kako mu prilazi. U jednoj ruci je držao sjajnu haljinu, a u drugoj krunu uređenu dragim kamenjem. Anđeo ga prekrije sjajnom haljinom, a na glavu mu stavi dragocjenu krunu. Kruna je simbol kraljevstva i pripadnosti njemu. Sjećamo se vapaja razbojnika

s križa koji je molio da ga se Isus sjeti kada dođe u svoje kraljevstvo. To je učinio kada je javno priznao svoje grijehe. Odmah je pribrojen tom kraljevstvu. Još je isti dan u njega ušao i primio krunu od samoga kralja, čijem kraljevstvu neće biti kraja. To mu je pred svima i obećao, a ne samo čuo u snu kao novak o kojem govori priča, u kojoj se međutim krije najsigurnija stvarnost. Grijeh valja priznati, od grijeha se valja očistiti, pa onda ući u kraljevstvo.

Svetoj Mariji Margareti Alacoque, redovnici koja je objavila želje Presv. Srca i širila tu pobožnost, ukaza se Isus i kaza joj: »Margareto, želim da obaviš ispovijed od cijelog života, pa ću ti donijeti bijelu haljinu.« Margareta nakon pripreve obavi veliku ispovijed. Odmah iza toga joj se javi Isus s odjećom izvanredne bijeline i obuče je u nju govoreći: »Evo ti, Margareto, odijelo koje sam ti obećao.«

Spomenuli smo da je Isus preko Margarete ustanovio pobožnost njegovom Presv. Srcu. Bit je te pobožnosti pomirenje s Bogom, i to po čestom primanju sakramenta pomirenja. Isus to želi radi grijeha kojima ljudi njegovo Božansko Srce nezahvalno zanemaruju, preziru i pogrđuju, kako sam veli. Kako se ti grijesi uklanjaju, i kako se miri s Bogom grešnik na najsigurniji način, poučava Gospodin sveticu, kada joj govori o potrebi česte, mjesečne ispovijedi. Kada je nju pozvao da se pobožno ispovijedi, obećao joj je bijelu haljinu. Kada se ispovijedila, tu je haljinu izvanredne bjeline i dobila.

Sliku haljine Isus upotrebljava i u priči o uzvanicima na gozbu. Onaj koji nije imao svadbenog ruha, čuo je strašnu presudu: bacite ga van u tamu.

Za preobraženje na brdu Taboru, Evanđelista kaže, a to je mogao samo čuti od prisutnih, da je Isus imao haljine, koje su bile »tako bijele da ih nijedan bjelilac ne bi mogao bolje ubijeliti.«

I anđeo, kojega su pobožne žene vidjele na grobu uskrslog Gospodina »imao je lice kao munja, a odijelo mu bijaše bijelo kao snijeg.« O toj bjelini poput snijega, govori i prorok. Sve nas to podsjeća na sjaj i bjelinu duše koja je čista, ili nakon grijeha očišćena, pa i ona postaje izgledom slična i Gospodinu i nebeskim duhovima.

Apostol Ivan u Knjizi Otkrivenja govori o četi koju je vidio u nebu. Oni idu, obučeni u bijele haljine za Jaganjcem, i pjevaju pjesmu koju nitko drugi ne može pjevati.« Ubijelili su svoje haljine u krvi Jaganjčevoj, možemo pročitati.

Sve to o bjelini, čistoći, očišćenju, što čitamo u sv. Pismu, pomoći će nam da sve priče koje pričamo, shvatimo baš u tom smislu. One, pak, sve blijede pred svjedočanstvom Duha Božjega koji to isto, ali mnogo, mnogo, uvjerljivije i snažnije pruža onima koji su dobre volje.

Svetog Franju Saleškog upita neka pokornica, koja je iskreno priznala sve svoje padove, a nisu bili niti mali, niti malobrojni, kako sama priznaje, upita ga, puna stida: »Što vi sada, oče, mislite o meni.« Svetac odmah odgovori: »Mislim da ste sveti.« Žena bolno zavapi: »Zar mi se rugate? »Nipošto! nastavi tumačiti svetac, »Postali ste sveti od časa kada ste priznali svoje grijehe, radi iskrenosti i kajanja zadobili oproštenje i milost posvetnu, pa ste po njoj zaista sveti i Bogu slični.«

Dobra ispovijed donosi u dušu svijetlost kao ustuk tami grijeha. Vraća svetost, kao protivnost zloći. Tu se ispunjava svaki puta iznova ona Gospodinova: »Ako je oko tvoje svijetlo, i cijelo će tvoje tijelo biti svijetlo.«

Papa Grgur XVI. upravljao je Crkvom onda kada su pape imali svoju državu. Nekom prilikom posjeti zatvor u kojem su se nalazili teški zločinci, osuđeni na mnogogodišnje kazne. Obilazio je zatvor i svakoga pojedinca pitao radi čega je osuđen. Svi su se odreda ispričavali kako su nevini, nepravedno osuđeni i nijedan od njih nije priznao svoju krivicu. Napokon dođe do jednog mladića. Kada je njega upitao zašto je u tamnici, ovaj brizne u plač, prizna da je počinio zločin i da je pravedno osuđen. Papa s blagim osmjehom reče upravitelju tamnice: »Nije pravo da ovaj zločinac bude zajedno s tim pravednicima, zato ga smjesta pošaljite kući.«

Dakako da su svi oni lažovi, neraskajani zločinci koji su tajili svoje grijehe, ostali i dalje u zatvoru, a mladić se radosno vratio svojoj kući.

Ispovijed nije mjesto gdje ćemo uvjeravati svećenika, koji nas želi izbaviti iz okova grijeha, da nismo grešni, da su drugi krivi ako smo nešto i pogriješili, da su nas drugi »naveli na grijeh«, da su krive nesretne okolnosti, da ne bismo nikada sagriješili da nemamo lošeg muža, ženu ili djecu, ili slično. Ako se radi o nepriznavanju teških grijeha, umanjivanju odgovornosti za njih, svakako da je ispovijed nevaljana, a takav lažljivi pokornik ostaje u verigama svojih opačina, od kojih nije dopustio svećeniku da ga odriješi. Ponavljamo riječi svetoga Augustina: »Ako se ti optužuješ, Bog te ispričava; ako se ti ispričavaš, Bog te optužuje. »I tu se moramo ponovno sjetiti oholog farizeja, koji je nabrajao svoja dobra djela pred oltarom, pa otiđe kući neopravdan. I poniznog carinika koji se gruvao u prsa i ponavljao ne dižući oči, pri ulazu u hram: Milostiv budi meni grešniku, Bože! Taj je otišao opravdan koji se okrsti grešnikom, a neopravdan koji se be nazva pravednikom I to ne smijemo zaboraviti da je i to samo priča, ali je nju ispričao Gospodin Isus, koji kaže za sebe da je Istina, da je došao svjedočiti za Istinu.

Francuski kralj Ljudevit, kralj i svetac, došao na ispovijed. Njegov ispovjednik s poštovanjem mu se obraća svaki čas: vaše veličanstvo jeste li ovo, vaše veličanstvo jeste li ono. U jedan mah, prekine ga kralj i reče mu ponizno. »Pustite na miru veličanstvo. Ovdje sam ja samo bijedni grešnik, a vi moj otac.«

Krasna pouka za one koji se muče da sačuvaju svoje »dostojanstvo« i na onom mjestu koje traži iskrenu poniznost.

U crkvu Notre Dame u Parizu, ušao je jednog dana da propovijeda, *poznati misionar.* Gdje je on dolazio, punile su se crkve. Nije bio samo dobar propovjednik, nego i čovjek svetoga života. Ušao je u sakristiju, gdje se već sakupio lijepi broj muškaraca. Ponizno ih je pozdravio, a onda kleknuo u sredinu, i javno pred svima ispovijedio svoje grijehe od mladosti. U prostoriji je zavladao tajac, a onda se čuo i jecaj. Muškarci su plakali, duboko potreseni. Dok se sveti čovjek penjao na propovjedaonicu da održi korizmenu propovijed o ispovjedi, netko glasno reče: »Ne mora više propovijedati, dosta je rekao.«

Dali je taj kreposni i umni čovjek izgubio .išta od svoje veličine, što je otkrio svoje slabosti? Baš obratno. Nema potresnije,a možemo kazati i uzvišenije slike od čovjeka koji priznaje da je pogriješio.

Usred ljeta, nakon nedjeljne svete mise, ušla je u ispovjedaonicu, nakon što su svi izašli iz crkve, i zamolila za svetu ispovijed. Dok je svećenik sjeo i stavljao štolu oko vrata, pokornica se je naprosto srušila na koljena i jauknula: »Evo majke, evo ubojice!« Slijedio je grčevit plač. Trajalo je prilično vremena dok se je smirila. Da nije bilo zastora na ispovjedaonici, mogla je vidjeti da su svećeniku oči vlažne. Bio je naprosto zgromljen tolikom bolju, ali i takvom iskrenošću. Mogla je otići u neku susjednu župu. U gradić gdje je kod nepoznatog redovnika mogla potražiti i naći oproštenje i olakšanje. Izabrala je ovaj najteži oblik pokore, koji naprosto zadivljuje ispovjednika, i ispunja ga najvećim poštovanjem prema ovakovim dušama. Nije li to jedna vrsta veličine ljudskog srca. Veličina duše koja okajava svoj pad?

Toj vrsti pripadaju oni pojedinci, koji znaju spontano pristupiti s riječima. »Eto, velika je ispovijed. Ima više svećenika. Mogao sam otići kojem drugom, ali želim se vama povjeriti i otkriti vam svoju duhovnu bijedu. Vi ste moj pastir, i znam da nitko ne može osjećati veću brigu za moju dušu, niti veću odgovornost za moje duhovno dobro.« Zar liječnik, kojega pacijent bira između tolikih drugih liječnika, ne osjeća zahvalnost prema takovom pacijentu? Kada bi oni koji se spremaju za ispovijed mogli baš to shvatiti, da su im svećenici zahvalni, što imaju u njih povjerenje i predaju svoje savjesti u njihove ruke, mnogo bi se lakše i mnogo češće ispovijedali.

Pozvali su župnika mladoj ženi koja se vratila nedavno iz bolnice. U selu se šaputalo da tu nije nešto u redu. Ušao sam u sobu, priča župnik. U sobi miris lijekova i sredstva za raskuživanje. Svećenik sjedne kraj postelje, okrene se zidu, a uz oči prisloni štolu, da ne gleda u oči bolesnici. Osjetio je kao da netko poteže štolu. Podigne oči i ugleda zaplakano lice žene. Kroz suze šapne: »Maknite štolu, velečasni, da vidite kako izgleda majka ubojica.« Zbunjen i u dno duše potresen, sluša župnik svetu ispovijed bolesnice, a da nije niti pokušao sakriti da su i njemu oči ovlažene. Veliki grešnici i veliki pokornici. Iz reda Marije Magdalene, desnog razbojnika, i svih onih koji su spremni platiti najskuplju cijenu, samo da se izvuku iz procjepa grijeha. Vjerojatno nikada ne saznaju koliko su nove snage, poleta, i volje za žrtvu probudili u srcima svećenika kojima otvaraju svoja ranjena srca.

Za vrijeme uskrsne ispovijedi, dolazi župniku mladić. Na upit kada se je ispovijedio, odgovara: sada, malo prije. Pa radi čega si onda došao, pita župnik začuđen. »Ispovijedio sam se kod jednoga, koji mi nije dopustio da sve kažem što osjećam, pa se bojim da mi ispovijed nije potpuna.« Čovjek bi ga zagrlio, koliko radi brige koju posvećuje svojoj duši, toliko radi povjerenja koje iskazuje svojem duhovnom vođi. Nisu takovi većina, ali ih ima. To što nisu većina, samo povećava njihovu vrijednost.

Neki grešnik, ispovijedajući svoje grijehe sv. Ljudevitu Bertrand neprestano je ispod oka pogledavao ispovjednika, da vidi što će reći kada čuje njegove grijehe. Kada je vidio da se on ne čudi, niti ga kori, nego se samo blago smješka i kima glavom, ohrabri se i rekne i one najteže. Kada je i nakon toga vidio isti smješak na licu svećenika, reče sav žalostan: »Imam još jedan grijeh koji sam počinio sada u samoj ispovijedi.« »Samo reci, »ohrabrio ga svetac, pa ćeš se i njega riješiti.« Ali meni je to teško reći, jer se to tiče vas. »No, kada ti je Bog oprostio sve čime si uvrijedio njega, svakako da će ti i svećenik oprostiti ako si, njega na bilo koji način uvrijedio. Pokornik prizna: Oče, dok sam se ispovijedao i priznavao svoje grijehe, vidio sam kako se vi samo smješkate i kod onih najtežih grijeha, pa sam pomislio: šta taj, tek, ima na svojoj duši, kada se smješka i nad mojim najvećim nevaljalštinama!« »Ispovjednik mu protumači: »Milošću Božjom nisam učinio nikakova velikog grijeha. Nego, gledajući tebe, kako se iskreno ispovjedaš, ja sam veseo gledao kako se od tebe udaljuje đavao, a milost Božja ulazi u tvoju dušu.«

Tu radost osjeća, a često i pokazuje svaki svećenik, kada osjeti da se vjernik bez sustezanja otvara za sakramenat pomirenja, kada se uvijek iznova, uz iskreno priznanje grijeha, osjeća želja za pravim i temeljitim očišćenjem od svih ljaga. Raduje se, jer zapaža, kako se nutarnji život pokornika u jedan mah mijenja, osuđuje grijeh, prihvaća pokora i stvara odluka za bolji život u Bogu.

George Washington, predsjednik SAD, poklonio je svojem sinu za rođendan nož za kalamljenje voćaka, jer je taj posao i sam volio, pa je želio da ga i sin zavoli. Jednoga dana nakon svečanog objeda i primanja diplomatskog kora, pozove svoje goste u voćnjak, da im pokaže svoje voćke koje je sam uzgojio. Na svoje zaprepaštenje, opazi da je netko nožem ogulio koru jednoj plemenitoj voćki, koju je dao dopremiti čak iz Japana. Sav crven u licu od srdžbe, poviče: »Tko je taj nesretnik, koji je to učinio?« Njegov sinčić, iako prestrašen očevom srdžbom, pred svima prizna: »Molim te, oče, oprosti mi, jer sam ja to učinio.« Svi su čekali što će se sada desiti, no veliki državnik stavi ruku na glavu sinu i reče: »Pogriješio si, ali ti od srca praštam, što si imao toliko hrabrosti da javno priznaš zlo koje si učinio. Budeš li tako radio cijeli život, postati će čovjek od tebe!«

Možemo si predstaviti postupak Oca, koji je najmudriji i najplemenitiji otac, prema onima koji iskreno, uvijek iznova, priznaju ono što su sagriješili. Dakako u sakramentu pomirenja, koji je ustanovio njegov božanski Sin.

Mahatma Gandhi, veliki čovjek i veliki vođa indijskog naroda, u svojim uspomenama iz mladenačkih dana priča ovo: »U ranoj mladosti, jer sam u igri izgubio novac, uzeo sam jedan veliki obiteljski lanac od zlata, izvadio nekoliko zlatnih karika, i opet ga sastavio. Vjerovao sam da to neće nitko opaziti. Tako je i bilo, ali ja nisam imao od toga dana mira. Lutao sam žalostan po kući, i napokon odlučio da ću sve priznati mojem dobrom, ali strogom ocu. Obuzeo me je silan strah. Nisam osjećao snage da to ocu kažem, nego sam napisao na papir što sam učinio, i pošao u radnu sobu mojega oca. On je sjedio za stolom i ja sa strahom u duši priđem i postavim pred njega list sa svojim priznanjem. On je uzeo pismo, polako ga čitao, i dok sam ja očekivao strogi ukor i kaznu, počeo je list polako kidati na komade, sve manje i manje. Kada je bio gotov, pokaže mi pokretom ruke da mogu mirno otići. Moje su oči bile pune suza, jer ja sam osjetio, da mi je moj otac oprostio ono čime sam ga uvrijedio.«

Apostol kaže da je Gospodin zadužnici naših grijeha pribio na križ. To vrijedi za sve grijehe, sviju ljudi. Od čovjeka se samo traži da svoje grijehe prizna pred Ocem nebeskim i onim koji ima vlast da grijehe u ime Božje oprašta. Nakon odrešenja, svećenik otpušta svakog pokornika riječima koje to naglašavaju: »Gospodin ti je otpustio grijehe, idi u miru.«

Roditelji traže od djeteta kada nešto skrivi: priznaj! Učitelj traži od svojega đaka koji je učinio neki nered u školi: priznaj! Sudac traži u sudu od optuženoga: priznaj! I liječnik traži od bolesnika da otkrije sve što ga boli. Može li otac oprostiti djetetu, koje moli za oproštenje, a neće priznati što je učinio? Može li učitelj prihvatiti učenika koji odbija da prizna u čemu je pogriješio? Može li biti valjan

sud, ako sudac ne dobije iskreno priznanje zločinca? Može li liječnik spasiti bolesnika ako ne otkrije sve svoje rane?

Duhovni pisci često ističu misao, kako će na sudnji dan svi grijesi otkriveni u ispovijedi, na sudu biti sakriveni, a svi oni grijesi koji su bili sakriveni, otkriti će se na najveću sramotu lažljivaca. O tome svjedoči sveti pisac: »Tko krije svoje grijehe; nema blagoslova. Tko ih priznaje dobit će oproštenje.« (Priče 28,13).

Osobno sudjelovanje pokornika

»Samo svećenici mogu opraštati grijehe i samo njima se grijesi moraju očitovati.«

Naučavaju jasno: »Nitko ne može primiti Euharistiju, ako prije toga nije očitovao svoje grijehe svećeniku u ispovijedi.

Već u II. i III. stoljeću osuđeni su krivovjerci koji su učili da se svi grijesi ne mogu oprostiti. Nasuprot tome sveti oci uče da svećenici mogu oprostiti sve grijehe koji se iznesu u ispovijedi.

Iz svega se toga vidi, kako je opaka praksa nad kojom se s pravom zgražaju naši radnici u inozemstvu, gdje mnoštvo vjernika kreće svake nedjelje na sv. Pričest, a skoro nitko se ne ispovijeda. I to baš u onim krajevima gdje vlada moralni rasap, rastave braka, bijeg od potomstva, pobačaji, drogiranje, alkoholizam i štošta drugo. Pa zar je teško, u skladu s Isusovom željom i naredbom, ako smo u grijesima, poći onima kojima je Isus rekao: »Primite Duha Svetoga, kojima grijehe oprostite biti će oprošteni, a kojima zadržite, biti će zadržani.«

Sveti Otac je izričito i oštro osudio praksu, kako pričešćivanja bez redovne osobne ispovijedi, tako i pripuštanje djece prvoj sv. Pričesti bez ispovijedi, što smo već, uostalom, spomenuli.

Protestant Andrews piše: »Isus je rekao apostolima: kojima grijehe oprostite biti će oprošteni. U ovoj ustanovi su označene tri osobe. Osoba grešnika: KOJIMA; Božja osoba: BITI ĆE OPROŠTENI; osoba svećenika: VI OPROSTITE. Gdje su potrebna trojica, jasno je da nisu dovoljna dvojica, Htjeli isključiti svećenika, bilo bi isto kao istrgnuti ključeva iz ruku onih kojima ih je Isus dao. To se tiče onih koji hoće — izravnu ispovijed Bogu!«

U Mojsijevom Zakoniku je postojala naredba da se gubavac koji se očisti mora pokazati svećeniku. Gospodin Isus šalje desetoricu gubavaca svećenicima. »Dok su išli, očistiše se« — čitamo. Kao da je tu najavljena služba svećenika u Novom Savezu, koji će sve one koji njima dolaze, čistiti od puno opasnije gube — grijeha.

Neki je dječak paó u bunar. Pokušavaju ga izvaditi, ali su ljestve koje su donijeli prekratke. Tada se netko sjeti, odleti po uže i spusti ga dječaku u bunar. Izvukli su ga i spasili po užetu. Dječak sav sretan plače od radosti. Neki mu starac reče: »Sinko poljubi uže koje te je spasilo.« Ja bih radije rekao: poljubi ruku koja ti je uže bacila.

Isus je došao da nas spasi. Anđeo je rekao Josipu: od grijeha će spasiti narod svoj. Tu spasiteljsku misiju, Isus je predao svećenicima. Zato bi svaki susret sa svećenikom, posebno u sakramentu pomirenja, morao biti susret radosti.

Legenda priča o lavu kome se trn zabo u šapu. Dovukao se do pećine nekog pustinjaka i pružio mu bolnu nogu. Starac oprezno izvadi trn, očisti ranu i namaže je uljem. Lav je ostao uz pustinjaka, postali su veliki prijatelji. Ta se priča spominje u mnogo varijanti. No ono što svećenik čini pokorniku, mnogo je više. Vadi Božjom ovlašću žalac grijeha, liječi najteže rane duše, i savjetima ublažuje posljedice grijeha.

U židovskoj zemlji postojao je čudotvorni ribnjak Siloe. Svaki bi dan dolazio anđeo Gospodnji i zamutio vodu. Koga bi prvoga spustili u ribnjak, taj bi ozdravio, od bilo koje bolesti bolovao. Evanđelje pripovijeda kako je jednoga dana Isus tu našao bolesnika koji je ležao uzet na svojoj postelji 38 godina. Isus mu pristupi i upita ga dali bi želio ozdraviti. On mu odgovori: »Nemam čovjeka koji bi me spustio u vodu.« Isus ga tada ozdravi, bolesnik uze svoju postelju i sretan pođe kući.

Mnogi su vjernici godinama uzeti od teške paralize grijeha, neki čak i do smrtnog časa. Nitko im ne može pomoći, niti ih podići na noge, doli svećenik. Svećenik je onaj čovjek, koji će mu reći kao što reče Gospodin uzetome: ustani, uzmi svoju postelju i hajde! Svatko, dakle, koji pati od duhovne uzetosti, može reći: imam čovjeka; tražiti ću ga i moliti da mi pomogne. Ako to ne učini, sam je kriv svojoj uzetosti ili čak bijednoj smrti.

Bogati i dobri gospodar otkrije da ga je sluga potkradao kroz mnogo godina. Mnoge mu je štete nanio, i zato zaslužio mnoge kazne. No, dobri gospodar reče: Svaki dug i svaku štetu koju priznaš, oprostit ću ti, a za ono što ne rekneš, ići ćeš bez milosrđa u zatvor.

S koliko bi brige svaki krivac sabrao sva svoja dugovanja i pazio da mu ništa ne promakne. U ispovijedi se opraštaju svi i najveći dugovi i učinjene štete u duhovnom vidu. Tu su razna zlodjela, propusti, prekršaji, za koje grešnik zaslužuje mnoge vremenite kazne i kazne na ovom i na drugom svijetu. Da se od toga oslobodi, od grešnika se traži da se svega sjeti, sve u ispovijedi prizna, pa da s malo truda primi mnoge milosti.

Međutim, mnogi se ponašaju u ispovijedi kao ona najmanja djeca koja još nisu došla do uporabe razuma. Deru se ležeći u prljavštini, ništa si ne znaju pomoći, pa kada ih majka očisti, ubrzo su opet u nečistoći.

Na ispovijed se pripuštaju, kao i na sv. Pričest oni »koji su došli do uporabe razuma«. Zar svaki razuman vjernik ne može shvatiti da njegovo duhovno, pa i vremenito dobro, a najviše vječni spas, ovise o njegovoj spremnosti da se sjeti svih, posebno teških grijeha, da ih sam iskreno iznese u ispovijedi, i tako postigne Božje milosrđe i pomoć za naravni i nadnaravni život. Mnogi se ponašaju s toliko nemara i hladnoće, da se svećenik mora pitati, dali imaju uopće vjere.

Pavao apostol opominje: »Sa strahom i trepetom radite na spasenju vaših duša.« Duhovni pisci zovu ispovijed: posljednja daska poslije brodoloma. Kako se utopljenik grčevito drži nakon brodoloma daske koja mu znači spas i život, sa koliko se brige više mora držati sakramenta pokore, te daske spasa, svaki razumni vjernik, koji želi da sačuva život vječni.

Čitamo u sv. Pismu kako je kralj Nabukadnezar usnio strašan san. Kada se probudio, imao je osjećaj strave, ali se nikako nije mogao sjetiti što je to sanjao. Pozvao je sve dvorske mudrace i savjetnike i tražio da mu san protumače. Svi su ga, dakako, pitali što je sanjao. On nije znao reći nego je bjesnio i prijetio teškim kaznama i smrću, ako mu san ne protumače.

Tako rade i mnogi vjernici u ispovijedi. Traže da im svećenik pogađa što su sagriješili, a oni samo odgovaraju: da ili ne. Svakako da to nije ni blizu dobroj ispovijedi. Nakon temeljitog ispita savjesti, svaki će se pokornik sjetiti što je sagriješio protiv Božjih ili crkvenih zapovijedi. Ono čega je svjestan, to će kratko i jednostavno reći. Kod velikih grijeha potrebno je reći od prilike broj. Drugo je bezuvjetno, ako je netko ukrao jednu ovcu ili stotinu; opsovao jednom Boga u velikom bjesu od Božića do Uskrsa, ili ga psuje svaki dan, možda i nekoliko puta. Nije isto izostaviti jednu nedjeljnu misu, ili ići godišnje pet šest puta, sve ostalo ispričati poslom, službom, zauzetošću, djecom ili slično. Svećenik uči djecu da slušaju roditelje, roditelji moraju ispovjediti, dali djecu uče slušati Boga, Crkvu. Žene godinama ne ispovijedaju izbjegavanja potomstva, rađanja djece, jer ih »nije nitko pitao«, ili kažu samo kada ih pita. Ako smo saznali da je nešto teški grijeh, onda je to potrebno svaki puta bez ispitivanja reći sam.

U bludne grijehe ne spadaju samo čini, nego i misli, razgovori, pogledi, želje, knjige, časopisi, filmovi na televiziji i u kinu, nečista djela prema vlastitom tijelu ili s drugom osobom, bestidne pjesme, plesovi, i možda još štogod. Krađa u velikoj stvari, kao i šteta su teški

grijeh. Uskraćivanje dužne plaće, ne plaćanje dugova, ne vraćanje posudbine, prijevare u baštini, šteta nanesena u tuđem vrtu ili na tuđoj njivi. Sve to, ako je u velikoj stvari — veliki je grijeh.

Ogovaranje — bespotrebno otkrivanje tuđih stvarnih grijeha, može biti teški grijeh, ako se otkrivaju teški grijesi. Još je veći grijeh, iznosti lažne stvari na drugoga. Kleveta je veoma veliki grijeh. Tko to čini mora nepravdu opozvati i moralnu štetu nadoknaditi. Tko to čini tako ili tko to ispovijeda tako?

Postovi su i nemrsi ublaženi, ali nisu dokinuti. Nemrs veže sve od 14 godina nadalje — to je suzdržavanje — samo od mesa, u sve petke u godini. To se može promjeniti u neko dobro djelo: milostinju siromahu, crkvi, sjemeništu ili u druge pobožne svrhe: Karitas, misije i sl. Može se i taj dan pružiti hrana osamljenom starcu ili starici, oprati koji komad rublja, pohoditi bolesnika ili groblje s molitvom za pokojnike. Jedno je sigurno, da nije bez grijeha, ako petak, dan Isusove smrti na križu, nije obilježen baš nikakim znakom nutarnje ili vanjske pokore ili žrtve. Sve to treba iznijeti u ispovijedi.

Što bismo rekli za nekoga, tko bi stao na vratima kakovog golemog supermarketa, i povikao: pitajte me što mi treba. Od igle do automobila, od konca pa do posteljine. Nije malen broj onih koji počinju ispovijed doslovno tim riječima: pitajte me.

Postoji među bolesnicima vrsta mudrijaša, koja po prilici ovako mudruju: Ja liječnika platim, pa neka pogodi što mi je. Pretpostavimo da je netko ozlijedio nožni palac i počelo je otrovanje. Liječnik mu može pregledati i oči, i uši, i grlo, nos, želudac, pluća, gledati ga ne rentgenski aparat, a da ništa ne otkrije. Hoće li se dosjetiti da kaže: skidaj cipele da ti vidim nožni palac. Smrt dolazi s mnogim bolestima. Ako liječimo jednu, možemo umrijeti od druge koju smo zanemarili ili prikrili. Ljudi će obići mnoge liječnike, specijaliste, travare i nadriliječnike. Pokazati će tu veliku snalažljivost i mar, kada se radi o tjelesnom zdravlju, o naravnom životu. Kada se, međutim, radi o duhovnom zdravlju, tada se otkriva uvijek iznova, neshvatljivi nemar,

Neiskrene ispovijedi-svetogrđa

U onom dijelu evanđelja gdje se čita o Muci Spasiteljevoj, nalazimo mnogo potresnih mjesta u kojima se s jedne strane otkriva dobrota Gospodinova, ali isto tako i zloća okorjelih grešnika.

Odmah na početku Muke čitamo: »Dok su bili za stolom i blagovali, svečano izjavi: »Zaista, zaista vam kažem: jedan od vas — onaj koji jede samnom — izdat će me!« Isus tokom večere nastavlja govoriti o svojem izdajniku: »Evo ruka moga izdajice sa mnom je na stolu.«

»Jedan od dvanaestorice — onaj koji je ruku svoju umočio u zdjelu sa mnom, taj će me izdati.«

»Sin čovječji ide, doduše, kraju onako kako je pisano, ali jao onome čovjeku, koji izda Sina čovječjega. Bolje bi mu bilo da se ni rodio nije čovjek onaj.«

»Onaj je, kome ću ja dati umočen zalogaj.« »Tada umoči zalogaj, uzme ga i dade Judi, sinu Šimuna Iškariotskoga. Iza toga zalogaja uđe u nj sotona.«

»Štoviše, i sam ga je Juda, njegov izdajica pitao: Da nisam ja Učitelju? Isus mu odgovori: »Ti kažeš!«

Još mu Isus doda: »Što činiš, čini brzo!«

Dva nam grešnika u muci Isusovoj posebno padaju u oči. Onaj koga već spomenusmo: razbojnik, ubojica, koji sa križa glasno i pred brojnim svjedocima ispovijeda svoj grijeh, prihvaća pokoru, i moli s vjerom da ga se Isus sjeti kada dođe u svoje kraljevstvo. Sve je to učinio, a da ga Isus nije ni jednom riječi pozvao na obraćenje.

Gledao je Isusa na križu tri nepuna sata, povjerovao i svim se srcem obratio. Drugi je grešnik *Juda*. Bio je s Isusom ne tri sata, nego tri godine. Čuo tolike propovijedi, vidio tolika čudesa, primio od Gospodina tolika dobročinstva, bio čuvar novca kojega mu je Gospodin dao na upravu. I? Odlazi Isusovim neprijateljima i mirno pita: »Što ćete mi dati da vam ga izdam?« No, Isus ga ne ostavlja u njegovoj bijedi. Upravo smo nabrojili sve Spasiteljeve pozive koje je uputio Judi, ne da sebe spasi, nego Judu da spasi. Odmah na početku večere, piše Evanđelista. »Isus se uzruja sav u duši.« Odmah dodaje zašto. Jer će ga jedan od apostola izdati.

Sedam puta Gospodin ponavlja uvijek drugim riječima da je među njima izdajnik. Apostoli »duboko ožalošćeni« pitaju redom: »Da nisam ja Gospodine?« Nesretni Juda to isto veli: »Da nisam ja Gospodine?«

Čuje opomenu: Bolje bi bilo da se nije rodio onaj koji izda Sina čovječjega, mada On ide za sve ljude — Juda ništa. Gospodin kaže da je izdajica onaj komu daje zalogaj — Juda šuti. Isus šapće: što činiš čini brzo — Juda — ništa. Nastavlja se i završava u Maslinskom vrtu: Prijatelju zašto si došao Juda ga ljubi, daje znak da njega treba »Uhvatiti i držati čvrsto«. Još jednom progovara ljubav Spasiteljeva: »Juda, zar poljupcem izdaeš sina Čovječjega?« Juda i ovaj puta — ništa. Zatim otiđe, pa se objesi, pade i puče po srijedi, prosuše mu se crijeva, otiđe na svoje mjesto: sve su to riječi koje označuju strašan završetak Jude Iškariota, apostola i grešnika. Propao je i »otišao na svoje mjesto,« kako veli sv. Petar ne zato što je sagriješio, nego što je Isusu lagao. Prvi lažov — svetogrdnik. Umjesto da je jauknuo: ja sam izdajica Gospodine. Ja sam te prodao za trideset srebrnika. Znam da si tolikima oprostio, pa vjerujem da ćeš i meni, Juda šuti, prikriva

izdaju, utiskuje svetogrdni poljubac i svršava smrću otpadnika i samoubojice.

Sv. Terezija piše u svojim uspomenama o jednom viđenju. »Vidjela sam mnoštvo duša koje padaju u pakao kao snijeg u zimi. Pakao je izgledao kao veliki ponor pun ognja. Ja sam uskliknula: »Moj Bože, što to vidim? Tko su ove duše koje propadaju. Sigurno jadnih pogana, Turaka, Židova? »Ne!« čula sam odgovor. »Znaj da su to duše kršćana kao i ti.« »a onda su sigurno duše naroda koji nije vjerovao, koji nije ništa držao do svetinja, niti primao sakramente?« Ne, Terezijo, nastavi Gospodin. »Tu su duše kršćana, koji su vjerovali i ispovijedali se, čak i na samrti se ispovijediše.« »Tada zavapih u strahu: O, Bože moj, kako onda propadaju?«

»Propadaju zato«, reče mi Isus, jer su se loše ispovijedali. Idi, O, Terezijo, pripovijedaj svima što si vidjela; zaklinji biskupe i svećenike, da se nikada ne umore propovijedati o valjanoj ispovijedi, da ne bi moji dragi vjernici obraćali taj lijek duše u otrov, nego da se dobro služe tim Sakramentom koji je određen za dijeljenje milosrđa i oproštenja.«

Zvuči prilično zastarjelo, nekom neuvjerljivo, ali netom izneseni primjer Jude, koji je svoj zločin sakrio pred samim Gospodinom, i čuo strašnu presudu upućenu njemu i svim lažljivcima pred Bogom: Bolje bi bilo da se ni rodio nije taj primjer nam daje najuvjerljiviju podlogu za razmišljanje o beskrajnoj nesreći u koju upadaju oni koji lažući čovjeku ispovjedniku, lažu Bogu.

Djea Apostolska govore o prvim danima Crkve. Među ostalim ovo: »Neki čovjek imenom Ananija u dogovoru sa svojom ženom Safirom proda neku njivu i zadrži nešto novca sa znanjem svoje žene, a ostatak donese i stavi ga pred noge apostolima. Tada mu Petar reče: »Ananija, zašto je sotona zaposjeo tvoje srce tako da slažeš Duhu Svetomu i da zadržiš za se nešto novca? Nisi slagao ljudima nego Bogu!« Čim Ananija ču te riječi, pade te izdahne. Tada zavlada veliki strah među svima koji su to čuli. Mladići pokopaše Ananiju. Nakon tri sata dođe i njegova žena, ne znajući što se dogodilo. I Petar je zapita: Kaži mi, jeste li prodali njivu za toliko? A ona slaže: Da, za toliko. Reče joj Petar: Zašto ste se dogovorili da kušate Duha Gospodnjega? Ona neposredno poslije toga pade njemu do nogu i izdahnu... Velik strah spopade svu Crkvu i sve koji su čuli.« (Dap 5, 1...11).

Juda umrije strašnom smrću jer je lagao Gospodinu.

Ananija i Safira su pali i izdahnuli, jer su lagali Apostolima, koje je Duh Sveti postavio da upravljaju Crkvom.

Crkveni tumači tvrde da ono što su učinili Ananija i Safira nije bio teški grijeh — pa ipak umriješe, jer su »lagali Duhu Svetomu«. Koliko je veća nesreća, ako pokornik laže na mjestu koje je određeno da se otkrije sva istina, kakogod bila teška. To je mjesto ispovijed, gdje svećenik milošću i snagom Duha Svetoga oprašta grijehe.

»*Sveti Alfonzo, Sv. Filip Neri, Sv. Leonardo apostol Italije,* jednodušno tvrde da su, nažalost, bezbrojne loše ispovijedi. Oni koji su proveli život u ispovjedaonici i kod postelja umirućih, znali su mnoge tajne. I misionari koji idu od mjesta do mjesta i drže pučke misije — mogu to isto potvrditi.« Tako piše jedan duhovni pisac.

Bila je obnova za mlade u jednoj velikoj župi u Slavoniji. Prisutno ih je bilo oko dvije stotine. Slušaju pažljivo razmatranja o temeljnim istinama vjere. Dva sata prije podne, dva sata poslije podne. Odmah iza drugog razmatranja o obraćenju po sakramentu pokore, diže se nekoliko mladića i pred svima izjave: Mi imamo nevaljane ispovijedi o kojima ste govorili, možemo li se odmah ispovijediti?

Koliko vjere i poniznosti, ali i ovo: kako je lagano otkriti nevaljane ispovijedi.

Bila je bolesna nekoliko godina, pa ju je župnik više puta godišnje pohađao i podijelio joj svete sakramente. Starica nikako da umre. Kada joj se stanje opet pogoršalo, poruči župnik da će opet doći, iako je bio prije par dana. Taj puta starica izjavi, da je učinila šesnaest pobačaja, da to nije nikada ispovijedila, jer ju je bilo i stid i strah. Nakon ispovijedi plakala je od sreće. Umrla je nakon nekoliko dana.

Župnik je bio sretan što je starica obavila dobru ispovijed, ali mu se i taj puta, i često u životu, namitala ova misao: Koliko ima onih, koji radi nesretnog stida i straha, niti na smrti ne otkriju svoje teške grijehe, pa sa tim strašnim teretom dospiju pred Božje sudište.

Bila je krizma u selu. Biskup je pregledao sve župske knjige i pohvalio župnika, kada je vidio u matici umrlih, da nitko ne umire bez svetih sakramenata. Mladi župnik nije ništa rekao, ali mu pred oči dolaze žalosne slike onoga što je u svojem kratkom pastoralnom radu već doživio.

Pozvali su ga teškom bolesniku, koji se nije dugo ispovijedao. Samo ne smije reći da su zvali ukućani, jer će se ljutiti. Župnik ga pohodi jedanput, pa drugi put, ponudi mu ispovijed, što bolesnik prihvati nakon kraćeg nećkanja. Ispovijedio se, primio sakramente umirućih i umro nakon par dana. Nakon ukopa, starica, njegova žena dođe da sredi sve potrebno, a onda se poče sa suzama u očima zahvaljivati što je župnik nagovorio bolesnika da se ispovijedi. On se, reče, nije ispovijedio od vjenčanja. Nabrajala je sve njegove opačine: Bio je bogopsovač —

župnik se sjeti da je na sve upite odgovarao da nije ništa psovao. Žena reče da se opijao godinama do besvijesti, a župnik se sjeti — ta bilo je to prije dva dana — da je tvrdio kako nikada nije pio. Bio je i razvratnik, nije išao u crkvu godinama, a on o tomu svemu ni riječi. Svećenik se sjeti s koliko ga je uzastopnih pitanja pokušao navesti da rekne sve što ima na savjesti. Čuo je jedan te isti odgovor: nisam. Kao Juda u dvorani zadnje večere. Starica je otišla brišući suze, a svećeniku dođe da zaplače, kada su se vrata za njom zatvorila. Kako su česta svetogrđa i u zadnjoj ispovijedi. Koliko ih ima, zna samo dragi Bog, a da ih nije malo, zna i svećenik, gledajući kako je mnogima zadnja ispovijed, zapravo i prva — jer su od prve Pričesti tajili grijehe. Ili otkriva kako je i zadnja ispovijed bila svetogrdna kao i one u prijašnjem životu.

Da se dođe do te strašne spoznaje o velikom broju nevaljanih ispovijedi, nije potrebno imati znanje i vidovitost svetaca. S tim se ispovjednik, nažalost, sreće u raznim prilikama života.

Koliko puta mladić pred vjenčanje, ponizno priznaje svoje mladenačke slabosti, pa dobije riječ utjehe, ohrabrenja i, dakako, odrešenje od grijeha. U isto vrijeme njegova zaručnica, na sva pažljiva i obazriva pitanja, odgovara: ne. Pa svetogrdna ispovijed, pa svetogrdna Pričest, pa vjenčanje u teškom grijehu, opet svetogrđe, i mnoge tako kroz duge godine, baš nakon svetogrdne ispovijedi za vjenčanje, nižu svetogrđa možda do zadnje ispovijedi. Hoće li nakon toliko laži na svetom mjestu, steći takova duša milost, da ne laže i na samrti?

I ovo nije rijetkost. Dobra i brižna žena iznese svoje probleme i poteškoće, a onda sva sretna završi: eto, taj čovjek što je prije mene bio na ispovijedi je moj muž. Jedva smo ga namolili da se ispovijeda. Puno psuje, slabo u crkvu ide, opija se i pravi zlo u kući, prost je i bestidan čak i pred djecom. Hvala Bogu, pa se ispovijedio. Svećeniku, koji je saslušao i njega, mune kroz glavu: kamo sreće da nije došao, jer nijedan od tih grijeha nije čestito priznao.

Kako je lako otkriti svetogrđa u ispovijedi, i kako ih mnogo ima!

Sveti Ivan don Bosco, kojega možemo na neki način nazvati svecem naših dana veli u jednoj svojoj knjižici o ispovijedi: »Uvjeravam vas da mi dršće ruka, dok pišem, misleći na broj kršćana, koji zauvijek propadaju zato, što su u ispovijedi prešutjeli ili nisu iskreno očitovali svoje grijehe.«

Svećenici koji dugo vremena ispovjedaju, i koji to nastoje činiti savjesno, uvijek dolaze do istoga zaključka. Mnogi prešute ili ne očituju iskreno svoje grijehe. Što to znači. Evo nekoliko primjera:

Pokornik dolazi na ispovijed i iznese ono što ga tišti. Svećenik ga pita: ima li još nešto, na što dobije odgovor: nemam. Nastavi li sveće-

nik ispitivati redosljedom koji je uobičajen, prema ispitu savjesti koji nalazimo u našim molitvenicima, veoma često otkrije po nekoliko težih grijeha, koje pokornik očito ne bi rekao, da ga svećenik nije pitao. Nisu to neki izvanredni ili rijetki grijesi, nego prijestupi za koje svaki vjernik zna da su ozbiljne naravi. Ovdje ne spominjemo slučajeve kada netko svjesno iz stida ili straha grijeh zataji, nego ovaj drugi način — jednostavnog prelaženja preko nekih stvari koje treba bezuvjetno reći.

Drugi je oblik neiskrenog očitovanja grijeha u onim slučajevima, kada se pokornik služi opravdavanjem koje vrijedi, ali samo u nekim slučajevima. Mnogi koji upadaju u grijehe psovke, zadovoljavaju se samo da navedu: psovao sam. Ni spomena dali su to bile velike ili male psovke, ili zakletva za laž, odnosno istinu. Manjak ozbiljnosti, koji uzrokuje nepotpunu, ako ne i nevaljanu ispovijed.

Drugi će reći: idem na misu kadgod mogu. Navesti će i nekoliko razloga koji opravdavaju — čuvanje male djece, dvorba bolesnika, služba nedjeljom, i slično. No, kada ispovjednik nastavi s ispitivanjem, lako će otkriti da u mnogim župama ima i tri mise, pa se ukućani mogu izmjeniti u pohodu crkve, tako da djecu čuvaju ili paze bolesnika izmjenično. Isto vrijedi za one koji su u službi prije podne, a imaju misu i naveče, ili obratno. Ako se takove stvari ne srede u ispovijedi, ne samo da ispovijed može biti nevaljana nego se na taj način, laganim opravdavanjem, širi i vjerski nemar. Jedan od takovih oblika nemara je opravdanje: došla mi je pred misu susjeda, ne mogu je istjerati napolje.

Roditelji se često ispričavaju da »griješe samo radi djece«. Koliki od njih nikada ne navedu razloge zašto ih djeca ne slušaju, kada su napustili vršenje vjerskih dužnosti, što su učinili u godinama kada se još može mladima mnoga stvar sugerirati, i slično. Na takove krive informacije i prebacivanje krivnje na djecu, možemo uvijek iznova odgovoriti: i u takovim uslovima, i »lošim vremenima«, imamo posebno dobre djece i omladine. To su oni kojima su roditelji pružili brižan odgoj. Oni koji su to propustili morali bi to u ispovijedi i naglasiti, i popraviti što se može, kao i kod ostalih grijeha za koje se optužujemo.

Alkoholičari često tvrde da nisu previše uzeli pića, a sva okolina vidi da se nalaze u teškom stanju pijanstva. Oni koji godinama ne razgovaraju sa susjedima ili čak rođacima, ne navode što su poduzeli da dođe do pomirenja, ili čak na određena pitanja odgovaraju da ne žele pomirenje. Žene koje su učinile pobačaj, često krivnju prebacuju na muža. No brižnijim ispitivanjem se pokaže da su i one bile za to. Koliki muževi nikada nisu priznali da su naredili ili odobrili ženi pobačaj vlastitog djeteta. Ista je stvar sa »čuvanjem djece«. Bilo da se radi o »prirodnom« čuvanju — što je nedozvoljeno (osim u skladu s **teorijom** plodnosti) bilo da se radi o uzimanju kontraceptivnih pilula, ili čak o

spirali, koja sigurno godišnje ubija dvoje ili troje djece, o tome mnoge žene, a pogotovo muževi — niti riječi u ispovjedaonici. Dakako da je to lažna, svetogrdna i bezvrijedna ispovijed, po kojoj u dušu ulazi samo novi grijeh. I mladi će, umjesto da navedu i misli, riječi, razgovore, knjige, filmove, bestidnosti u doticajima ili predbračnom životu, tek po koju riječ izreći u vezi s tim itekako važnim problemima.

Krađe privatne i društvene imovine, oznaka su našeg vremena. Neki to rješavaju riječima pa kradu i drugi. Da, ali ne vjernici.

Ogovori i klevete su često popraćeni isprikom: ogovarao, ali nisam nikome naškodio. Ne postoji ogovor koji bližnjem koristi. Svaki škodi tuđem dobrom glasu i tuđem miru. Radi se samo o tome dali je bilo u velikoj stvari ili maloj.

Vjernici su svi zapamtili »da se sada u petak smije jesti meso, jer je to Crkva dozvolila.« Rijetki su zapamtili da se obavezno, umjesto nemrsa mora izvršiti neko dobro djelo, obaviti pobožnost, primiti sakramente, ili nešto drugo.

Kakova je to žalosna slika, koja je to žalosnija, kada imamo na umu, da se mnogi vjernici, upravo tako, nepotpuno, neiskreno ispovijedaju godinama. Zato i vlada u našim krajevima užasna bogopsovka, prostakluk u obiteljima i na ulicama, nemar za misu, raspuštenost među djecom i omladinom, porast broja pobačaja, sve manje djece u domovini, alkoholizam u porastu i moral u rasapu. Iako se kod nas još razmjerno lijepi broj ispovijeda i više puta godišnje, vidimo da se stanje pogoršava, umjesto popravlja. To je najočitiji znak, da se sakramenat pokore, božanski lijek za popravak duša, ne koristi kako treba, ili da se prema riječima sv. Terezije, odnosno Gospodina, taj spasonosni lijek pretvara u najopasniji otrov za duše. Donijeti ćemo nekoliko zgoda iz života, koje će ili izravno, ili u prenesenom smislu svakome pomoći da shvati tragediju nevaljanih ispovijedi.

Priča se o nekom zmijaru iz apeninskog gorja, koji se uzdržavao, loveći zmije. Jedne večeri donese kući kožnatu vreću s pedeset zmija. Baci je pod krevet i reče ženi da ga ujutro rano probudi, pa da zmije odnese u grad, gdje će za njih dobiti lijepe novce. U noći ga pozove žena, jer da joj se čini kako nešto u mraku šuška. Doda: da se zmije možda nijesu razvezale. Čovjek zapali svijetlo, i ugleda zmije koje su zaista izmilile iz vreće i zavukle se po uglovima prostorije. Oprezno ih stade sakupljati i vraćati u vreću. Na upit žene dali su sve uhvaćene, odgovorio je: nabrojio sam četrdeset devet, ali sam se sigurno zabunio u brojenju. Pa, ako je jedna i ostala, neće se usuditi izaći iz svojega skrovišta. Na nesreću, jedna je ostala sakrivena, i kada je zavladao u kući mir, uzvere se po nogi od kreveta u krevet. Zavuče se pod pokrivač lovca, i tražeći toplinu uvuče mu se pod košulju. Da

je bio budan, znao bi da mora biti miran, pa će ga zmija napustiti prije ili poslije. Ovako, probuđen od sna hladnoćom zmijinog tijela, uhvati se za prsa, a zmija uplašena poče ga ujedati. Nesretnik poviče ženu, neka žuri do liječnika. No kako su stanovali u planini, dok je ona stigla do liječnika, i dovela ga u kuću, muž joj je već bio mrtav.

Savladao je četrdeset devet zmija, pedeseta ga je ubila.

Adam i Eva su živjeli sretno u raju zemaljskom, dok ih nije zaveo đavao, koji je uzeo oblik zmije. Poslušali su njegov savjet, jeli sa zabranjenog drveta, izgubili milost Božju, prestali biti Božja djeca, izgubili pravo na nebo, i sve one lijepe darove koje im je Bog dao i za njihov tjelesni život. Đavao u Bibliji ima ove nazive: Zmaj pakleni, zmija stara, ime mu je đavao, zavodnik svega svijeta.

I oni su poput onog zmijara, pokušali na račun zmije nešto uloviti. Međutim, jedan ugriz paklene zmije, jedan teški grijeh, donio je nenadoknadivu štetu i mnogostruki gubitak. Da je onaj nesretni lovac na zmije dobio na vrijeme protuotrov, za koji je i lovio zmije, ostao bi živ. Za ugriz paklene zmije postoji protuotrov-sakramenat pokore, pomirenja, sveta ispovijed. Jedini lijek — kada je moguće doći do njega. Ili lijek i životni spas, ili nemila smrt u raljama onoga koji nosi naslov: Ubojica od početka.

Vele da u tropima živi jedna ptica, grabljivica, koja lovi zmije. Redovno ona pobjedi. No nekada se desi da zmija ugrize pticu. Tada, pričaju domoroci, ptica velikom brzinom leti na jedan grm s kojega počne halapljivo trgati i gutati lišće. To je biljka koja ima u lišću jaki lijek protiv ugriza zmije. Kada bi i vjernik, kojega je ugrizla zmija-đavao, pokazao kao ovo nerazumno biće žurbu u traženju protuotrova za pakleni ugriz, koji u dušu unosi smrtonosni otrov teškoga grijeha!

Sve te priče o vragovima izgledaju ponekad zastarjele za suvremenog čovjeka, izmišljene radi zastrašivanja, možda pomalo i smješne. Evo jednog svjedočanstva, koje ne spada u carstvo priča.

Kadgod se govori o grijehu, obraćenju, popravku života, odmah dolazi u prvi plan velika grešnica i velika pokornica Marija Magdalena Evanđelista kaže za nju da je bila bludnica u gradu. No i to tvrdi, da je Isus iz nje istjerao sedam vragova. Spominje se samo jedan grijeh: bludni, no on je bio dovoljan, da useli u dušu Magdalene cijeli čopor vragova. Možemo li uopće zamisliti, što bi bilo od Magdalene, da je sakrila jednoga đavola u svojoj duši, pa da su istjerana šestorica, a sedmi ostao? Propala bi svakako, jer bi je i taj jedan oborio u pakao.

Evanđelje govori i o drugim ženama, koje su s Marijom pratile Isusa i apostole i »služile njima«. Kada su stupile u tu svetu službu?

Nakon toga što je Isus i iz njih izagnao zloduhe. Ta ne može se služiti Bogu i vragu. »Ili Krist ili Belijar«, knez đavolski, kliče Pavao apostol.

Juda je imao samo jedan grijeh, koji ga je na koncu oborio: bio je lakom za novcem. Isus govoreći o njemu veli: »Nisam li ja vas odabrao, a jedan je od vas đavao! Radi jednog jedinog grijeha — povražio se. Evanđelje i ovo bilježi: da je đavao u duši Jude Iškariotsjoga učinio odluku da izda Isusa. Kao i to da je sa zalogajem na zadnjoj večeri, ušao đavao u dušu Judinu. Opet — grijeh, pa đavao.

Zlobnim i punim mržnje farizejima Isus dovikuje: »Otac je vaš đavao jer želite vršiti njegova djela..« Opet: grijeh od đavla, grešnik đavlu.

Apostol Ivan poziva: »Dječice ne griješite ... tko griješi od đavla je.« Može li bogopsovač vjerovati da je Bog u njemu, ili sam vrag govori na njegova usta? Može li onaj tko zanemaruje nedeljnu misu tvrditi da je Bog s njime ili u njemu, kada Isus veli: Tko nije sa mnom, protiv mene je. Isus je u crkvi, tko nije s njim, ne može vikati da je on uz njega. Isti onaj đavao, koji je radi prljavog dobitka ušao u dušu Jude Iškariotskoga i odvukao ga s prve Isusove Mise, nije li u onima koji iz niske lakomosti pretvaraju dan Gospodnji u dan rada i zgrtanja nepravednog bogatstva? Zar onaj koji se odaje bludnim mislima, razgovorima, djelima ili bilo kojoj vrsti bluda, može vjerovati da je tri puta sveti Bog u njemu? Ili mu mora biti jasno, da isti đavao bludnosti koji je stanovao u bludnici u gradu, stanuje i u njihovim bludom okaljanim dušama?

Tu se ne može govoriti o zastrašivanju, nego o alternativi. Ili Krist ili Belijar. Ili nakon grijeha očistiti dušu Kristovom krvlju koja je »prolivena za grijehe sviju« a po sakramentu pokore, ili se duša pretvara u pakao u kojem će carevati đavoli bludnosti ili pijanstva, boguhuljenja i svih onih opačina radi kojih Bog napušta dušu čovjeka, a đavao mu postaje i otac i gospodar.

Čuli smo o Magdaleni iz čije je duše Isus istjerao sedam đavola. Opsjednuti je iz Gerase izjavio da je u njemu legija đavola. Može li itko pametan poželjeti da izagna neke od zlih duhova, a neke ostavi?

Možemo li zamisliti ženu koja će pola sobe očistiti, a u drugoj polovici ostaviti smeće? Možemo li zamisliti čovjeka, koji će pola lica obrijati, a pola ostaviti zaraštena bradom i tako hodati po svijetu? Svakome je jasno da tako nešto ne može biti. Mnogima nije jasno, zašto mora »baš sve« reći u ispovijedi.

Mogli bismo se upitati odakle potiče strah i stid, kada se radi o priznavanju grijeha u ispovjedaonici. Postoji i o tome neka priča:

Sv. Antonin, biskup u Firenzi, ugledao je jednoga dana đavla gdje se šulja oko ispovjedaonice i svakom pokorniku nešto gura u njedra. Oštro ga upita: »Što radiš ovdje paklena zvijeri?« Đavao mu podrugljivo odgovori: »Vraćam što sam ukrao.« Svetac ga upita: »A što si to ukrao?« Đavao reče: »Kada su griješili ja sam im ukrao stid da lakše sagriješe. Sada im vraćam stid da se stide priznati što su sagriješili.«

U obredima Velikog Tjedna se moli divna stara molitva u kojoj se spominje Kristova pobjeda na križu. »Onaj koji je na drvu pobijedio, na drvu je i pobijeđen.« Đavao koji je u raju zemaljskom na drvu pobjedio čovjeka i zaveo ga na grijeh, sada je Isusovom smrću na križu pobjeđen, jer je Isus »na križ pribio zadužnicu naših grijeha«. Kako se u ispovjedi primjenjuju plodovi Isusove smrti na križu, sigurno je tu prisutan i đavao, koji nastoji svim silama zadržati grijeh u duši pokornika, i tako ga sačuvati u svojoj vlasti.

Sveti Ivan don Bosco primao je u svojim snima objave, koje su bile njemu od pomoći da može voditi svoje mlade. Među ostalim ispričao je sam ovaj san: »Sanjao sam da ispovjedam svoje gojence u crkvi. Pogledavši po cijeloj skupini, učinilo mi se da svi gledaju nekako ukočeno pred sebe. Kada im je pristupio, opazio je da svi imaju stegnuta tri užeta oko vrata, a iza svakoga stoji đavao u obliku odvratne rogate zvijeri. Svaki je mladić imao takovog čuvara, koji je u svojim kandžama držao kraj užeta. Svetac zgrabi škropilo sa svetom vodom, i nakon dužeg natezanja, natjera jednu od tih spodoba da mu protumači što to znači. Đavao na kraju otkrije: »Prvo mi uže služi da stegnem vrat grešnika, pa da ne kaže svoje najteže grijehe, i taj je moj. Drugo: s njim mu stegnem srce da se ne pokaje za grijehe, pa mu ispovijed ništa ne vrijedi. Trećim užetom ga obuhvatim da ne učini dobre odluke, pa se brzo vraća u stare grijehe. I onda pakosno doda: Tako ja hvatam devedeset posto svih onih koji se ispovijedaju, a u ispovijedi lažu, ne kaju se ili ne odlučuju ozbiljno da se poprave.

Opet nešto prijetnje i strave, ali te tri kratke opaske, koje je navodno dao đavao, su svakako tri razloga da veliki broj onih koji se ispovijedaju, ne popravljaju svoj život, ostaju u teškim grijesima godinama, a to svakako nije djelo Božje. A ako nije Božje — može biti samo vražje.

Pater Sarnelli, propovjednik i ispovjednik, piše u svom djelu »Posvećeni svijet: »Nažalost ima bezbroj duša, koje se svetogrdno ispovijedaju. To iz dugog iskustva znaju misionari koji drže pučke misije po svijetu, a znati će to s krajnjim zaprepaštenjem svatko u Jozafatskoj dolini (mjesto Sudnjeg dana). Đavao žanje na snopove svetogrđa, i to ne samo u velikim gradovima, nego i u malim selima, pa i u redov-

ničkim zajednicama, među osobama koje su drugi držali pobožnima ili čak svetima.«

Jedan od utemeljitelja redovničkog načina života, sveti Benedikt u svojim Ljetopisima priča: »U nekom samostanu živio redovnik Pelagije. Kao mladić je upao u nečisti grijeh, koji je iz stida zatajio. Živio je godinama u potištenosti. Jednoga dana prenoći u samostanu neki pobožni hodočasnik, koji mu na odlasku kao nadahnut reče: »Pelagije, ispovijedi se pa ćeš naći mir.«

No, Pelagije ostane uporan u tajenju grijeha, nadajući se da će mu Bog radi pokore oprostiti grijehe bez iskrene ispovijedi. Zato je i ušao u samostan i činio takovu pokoru da su se svi čudili.

Jedne noći naglo umre. Radi kreposnog života pokopaju ga u crkvi. Drugo jutro sakristan nađe lijes nad grobnom pločom, pa ga opet spusti u grobnicu. Tako još dvije noći. Poglavar samostana skupi sve redovnike oko lijesa i reče: »Ti si, Pelagije, za života uvijek slušao, poslušaj i sada i odgovori, što znače ti događaji s tvojim tijelom. Pokojnik otvori oči i zaurla: »Ja sam u paklu radi grijeha koje sam tajio. Nosite moje tijelo i pokopajte ga izvan crkve.«

Ne moramo baš svaki takav primjer primiti bez suzdržanja i bezuvjetno. No sve takove primjere od prastarih dana do danas, ne možemo baš označiti kao laž i izmišljotinu, uzimajući u obzir krepostan život i mudrost koju su za života pokazali oni koji ih donose. Ipak, bilo kako bilo, u svakom takvom primjeru je istinita pouka. — Ako netko popije otrovne pilule, neće ostati živ dok se sve ne izvadi. Ako neke grijehe zovemo smrtnima, niti imamo razloga da ih u duši sakrijemo,niti imamo pravo da se nadamo da ćemo i s njima u nebesko kraljevstvo.

Nauka je Crkve: »Svi se grijesi učinjeni nakon krštenja, kada se radi o teškim grijesima, mogu oprostiti samo u sakramentu pokore. Stari je izraz uz taj odlomak: »Tko drugačije misli neka je izopćen iz Crkve.« To vrijedi dakako, za one, koji mogu doći do svećenika, a to odbijaju. Redovnik u priči je sam sebe izopćio iz Crkve, jer je odbio ono što Crkva traži: pomirenje s Bogom po sakramentu pomirenja, koji je dao Sin Božji. To je, pak, jasno i bez kojekakovih priča, stvarnih ili izmišljenih za pouku onima koji su dobre volje.

Sigurno veliki broj svećenika ne bi taj primjer nikada upotrijebio: »Jer je teško vjerovati da bi netko živio godinama u samostanu, toliko molio i o Bogu slušao, pa da na koncu propadne« — vele neki.

Prvoj najsavršenijoj zajednici s Isusom na čelu je uz ostalu jedanaestoricu pripadao Juda Iškariotski. I on je mnogo slušao o Bogu, i to

od samoga Boga, htio ili ne htio, morao je mnogo s drugima i moliti i postiti, a na koncu ga Isus nazva: »sin propasti«.

I suvremenici Isusovi, farizeji su i »molili i postili, i desetinu davali«, a dobili od Spasitelja naslov: »Zmijski nakot, obijeljeni grobovi, slijepci i vođe slijepcima« i slično. Pa ako je Judi rekao da bi bilo bolje da se nije ni rodio njima je povikao: »umrijet ćete u grijesima vašim«. To je ozbiljna podloga za razmišljanje i svećeniku, i vjerniku, i svakom koji ne želi da bude označen kao slijepac, onaj koji druge vodi iako je sam slijep, pa i sam padne u jamu i druge tamo povuče.

Naveli smo jednog misionara, koji tvrdi da i među duhovnim osobama ima onih čije su ispovijedi izvor zla, mjesto mirenja s Bogom, razlog da sve dublje tonu u svoje opačine, umjesto da se po sakramentu pokore približuju Bogu. Pa ako stavljamo u sumnju tu tvrdnju, ili navedene primjere, onda nećemo nikako moći zanijekati vrijednost svjedočanstava, koje donose sami za sebe u najvećoj poniznosti, čak i oni koji su proglašeni svetima.

Blažena Anđela Folinjska, počinila je u mladosti takove grijehe, da ih se nije usudila ispovijediti. U tom je stanju dugo živjela, ali nikada nije imala mira. Mnogi od onih koji se odluče na čestitu ispovijed nakon mnogogodišnjih lažnih ispovijedi, možda čak i na samrti, priznaju da nisu nikada imali mira.

Blaženica, nakon što je mnogo molila i postila, konačno stekne hrabrosti da obavi veliku ispovijed i popravi sva svetogrđa koja je učinila kroz godine. Sama pripovijeda, da se odmah po ispovijedi u njezinu dušu uselio neslućeni mir i radost. Primila je takovu duhovnu snagu, da je nastavila kreposnim životom, molitvom i pokorom u toj mjeri, da ju je Crkva podigla na čast oltara. Kao takva se štuje već šest stoljeća.

Kod nje, kao i kod njoj sličnih duša, ponavlja se povijest Marije Magdalene. Oni koji su duboko pali, mogu se pokorom, posebno uz čestu ispovijed, vinuti do visina nedostiživih za mnoge, koji nisu, istina, nikada duboko pali, ali se nisu niti uspjeli podići iz svoje žalosne osrednjosti. Kako reče Gospodin za Mariju Magdalenu: »Više ljubi komu se više prašta.«

Da taj primjer ne bude baš jedini, evo još jednoga te vrste: »Božja službenica Marija Fornari svjedoči za sebe.« Kao djevojčica upala sam u grijeh nečistoće. Uvidjela sam da je to ružna opačina, okanila se tih grijeha, ali se nisam usudila to otkriti u ispovijedi. Tako sam godinama gomilala grijeh na grijeh, svetogrđe na svetogrđe. Uvijek žalosna i nemirna, odlučih stupiti u samostan, ne bi li tamo u molitvi i pokori našla mir. Ušla sam u samostan u Todiju u Umbriji (Italija). Obukla

sam redovničke haljine, položila zavjete, ali još uvijek s paklom u duši. Nikako, se naime, nisam usudila priznati svoje grijehe i brojna svetogrđa. Konačno, u devetnici Gospinom Uznesenju, osjetila sam poticaj da molim Gospu za zagovor da se dobro ispovijedim. Nakon te devetnice koju sam obavila s velikim žarom, osjetim veliku snagu u sebi, pođem na ispovijed i sve priznam. To je bio početak mojeg velikog prijateljstva s mojim dobrim Spasiteljem.« — Ustrajala je do kraja. Sveto živjela, sveto umrla i dobila naslov: Službenica Božja.

U ta dva događaja nema nikakovih elemenata strave, nego, kako same priznaše: i život u samostanu, i molitva, i pokora, ali i svetogrdne ispovijedi. Najveći elemenat straha i to dobro fundiranog, imala bi biti spoznaja, koliki broj i tko sve u Crkvi, griješi svetogrđem.

Još jedan koji plaši i zabrinjava. Opet jedna priča o nekoj redovnici. I ona je sagriješila u mladosti, kada grijeh »vreba kao zvijer«. I ona se nije usudila reći što je morala, pa ušla u samostan, da čini pokoru za svoje grijehe. To je činila na taj način, da je stekla opće poštovanje i bila izabrana za poglavaricu. Tu je službu obavljala do svoje iznenadne smrti. Odmah nakon ukopa, kada je svećenik htio prikazati Misu u zahvalu što je na nebu jedna svetica više, javi se pokojnica. Sva u plamenu, izobličena od muka poviče: »Ne molite za mene, jer se nalazim u paklu, radi grijeha koje sam tajila u ispovijedi.«

I ta je živjela u zajednici koja teži za savršenim životom. No to ju nije spasilo. I ona, i svi drugi koje smo naveli, nisu došli u pakao što su sagriješili, nego što su grijehe zatajili.

I učenici Isusovi, kojima će predati vlast nad grijesima, bili su i sami grešnici. Ivan i Jakov su se namitali Isusu da mu sjednu s jedne i sa druge strane. Nimalo lijep čin. Razdražili su sve ostale, kako čitamo u evanđelju. Uz to su predložili Isusu da gromovima pobiju one koji ih nisu primili. Petra je Isus nazvao čak sotonom, jer ga je nagovarao da pobjegne od križa. No to nije sve. Uvjeravao je Isusa da će s njim ostati, ako ga i svi ostave, da ga onda tri puta sramotno zatajio pred nekom sluškinjom.

Toma je drzovito odbijao da prihvati uskrsnuće, i tražio da kopka po Isusovim ranama. Svi su apostoli dobili češće zajedničku opomenu: Ako pravednost vaša ne bude veća od pravednosti farizeja, nećete ući u kraljevstvo nebesko. Tim je istim zaprijetio »ako ne budu kao djeca«. Znamo kamo se to može ići osim u kraljevstvo nebesko. Za vrijeme muke, svi su ga, osim Ivana sramotno napustili, a na Uskrs, unatoč više svjedočanstava onih koji vidješe Gospodina, nisu vjerovali. Čak niti vlastitim očima kada ga ugledaše uskrsnulog, misleći da je duh pokojnika. Da to nije bila sitnica, čujemo od samog Gospodina, koji ih je »oštro ukorio radi nevjere i tvrdoće srca«, što je zapravo grijeh kojim je zahvaćen cijeli čovjek.

Pa kako to, da od svih učenika Isusovih, koji su primili cijeli niz opomena pa i prijetnja, nije niti jedan propao, osim »sin propasti« — Juda Iškariotski? Samo zato, jer su svi sagriješii, ali su i svoje grijehe priznali i okajali. Juda jedini od svih nije niti priznao, niti se za grijehe pokajao. Zato je »izgubio apostolat i otišao na svoje mjesto«, kako reče u svojoj propovijedi apostol Petar.

Sv. Alfonzo je često preporučivao svećenicima, da rado govore o ispovijedi u propovijedima, vjerskim poukama i svakom zgodnom prilikom, a da uvijek iznova govore protiv stida u ispovjedaonici, koji uzrokuje brojne nevaljane ispovijedi. Tvrdio je da ova strašna rana svetogrđa, kako je govorio, vlada svuda. Kako, pak, na narod najviše djeluju primjeri, on preporuča da pripovjede što više primjera o onima koji su osuđeni na propast, radi toga što su prikrivali svoje grijehe u ispovijedi.

Sv. Alfonzo je svetac, crkveni učitelj, i revan ispovjednik. Živio je gotovo devedeset godina, pa je imao prilike u ispovijedima mnogo toga čuti i vidjeti. Zato njegovu poruku svećenicima nećemo shvatiti kao čin nekog naivnog i priprostog svećenika koji želi druge plašiti, nego kao najozbiljniji poziv čovjeka Božjeg iz kojega govori bogato životno iskustvo. To ga iskustvo nagoni da sam govori i druge potiče da govore o velikom zlu svetogrdnih ispovijedi.

Jadni svećenici u ispovijedi. Često puta slute da neke duše ne obavljaju dobro ispovijedi, ali iz straha da pokornika ne povrijede, ne usude se previše pitati. Uzrečica je: Pokorniku treba vjerovati. I svećenik mu vjeruje, sasluša optužbe onoga koji se ispovijeda, a onda, često i sa zebnjom podigne ruku i kaže: »Ja te odrješujem«. No Gospodin koji poznaje sve tajne srca veli: »A ja te ne odrješujem«. Evo jednog primjera o svećeniku koji je osjećao za svoje pokornike, strahovao nad njima i patio s njima.

Značajni francuski pisac grof Chateaubriand piše u svojim »Prekogrobnim uspomenama« o svojoj prvoj ispovijedi. Približilo se vrijeme moje prve Pričesti. Tada se je primala u četrnaestoj godini. Prije Pričesti bismo se najprije morali nekoliko puta ispovijediti, da se za taj veliki čin dostojno pripravimo. Imao sam ispovjednika koji je vanjštinom izgledao tvrd. Čudilo ga je da ja u mojim godinama nemam gotovo ništa reći. Nabrajao sam redovno beznačajne sitnice iz svakodnevnog života. Pitao me je uvijek iznova vrlo obazrivo: »Dali imaš još štogod reći? Da nisi učinio ovaj ili onaj grijeh?« Moj odgovor je bio uvijek isti: Ne, oče! Uvijek me je otpuštao uz odriješenje, ali sam vidio da je bio nemiran i žalostan.

Konačno je došlo predvečerje moje prve Pričesti. Nikoga nije bilo u crkvi kada sam došao da se još jednom ispovijedim, i ja sam se ba-

cio sav satrven pred oltar. Kada sam pošao u sakristiju na ispovijed, noge su mi klecale od straha. Bacio sam se u ispovjedaonici na klecalo i promjenio glas da me ispovjednik ne prepozna. Kao i svaki puta dosada, izrekao sam nekoliko sitnica. Nisi li štogod zaboravio? — upitao me je blago. Ja opet rekoh: Ne, oče! Vidio sam kroz rešetke kako krajnjim naporom podiže ruku da me odriješi, a na licu sam mu opazio duboku bol. Tada, kao da me je grom ošinuo, povičem: »Nisam sve rekao!«

Onaj sudac koji je izgledao dosada upravo zastrašujuće, onaj Božji službenik koji je izgledao tako ozbiljan, u jedan tren postade najnježniji otac. Pristupi mi, zagrli me i reče mi plačući poluglasno: »Odvažno, sinko moj, odvažno.« I ja sam plakao od sreće. Nakon što sam počeo s prvim priznanjem, naprosto je navrla bujica mladenačkih nereda. Svećenik me je odriješio dok sam plakao od ganuća. Kada je sutradan položio svetu Hostiju na moje usne, osjetio sam se kao da me je obuzela najživlja svjetlost. Osjetio sam u sebi hrabrost mučenika; u onom času bio bi spreman da ispovijedim Krista na šiljcima mačeva ili među lavovima.«

Ostao je vjernik cijeli život, pisao je o mučenicima prvih stoljeća kršćanstva. Napisao velebno djelo »Duh kršćanstva«. Ušao u sve svjetske enciklopedije. Toga svega sigurno ne bi bilo, da nije naučio u ranoj mladosti, teret grijeha i zla u duši, iskrenom ispovijedi uvijek iznova bacati sa svojih ramena. Ne bi mogao postati veliki u dobru, da je nosio u sebi teret zla.

Već vše puta spomenuti sv. Alfonzo, mnogo je pisao o ispovijedi i mnoge primjere o njoj bilježio i pričao. Među ostalim pričao je o nekom gospodinu, odličnog roda, koji je izvana živio uzornim životom, ali je upao u tajne grijehe koje nije nikada ispovjedao, jer je »želio sačuvati svoje dostojanstvo.« Kada se razbolio i nastupila smrtna opasnost, rekoše mu da će pozvati svećenika, očekujući da će on to rado prihvatiti. Međutim na zaprepaštenje sviju, on to odbije. Svećenik je ipak došao, blago ga podsjetio da se je uvijek rado ispovijedao, pa ga pozove da to i sada učini. Bolesnik međutim poviče: »Ja sam osuđen na propast. Radi toga što sam se kroz mnogo godina neiskreno ispovijedao, nemam sada milosti za obraćenje.« Odgovarao je na sve pozive neću, ne mogu! Umro je kršeći u očaju ruke. Zadnje su mu riječi bile: »Prokleta šutnja, prokleti jezik, prokleta svetogrđa.«

Možda opet nešto od zastrašujućih priča. Previše ih ima a da ne bi bilo potrebno razmisliti barem o kojoj.

Pater da Bergamo, misionar, sa strahom izjavljuje: »Nevjerojatno je, nevjerojatno je koliki, naročito među mladima robuju toj strasti straha i stida. Radi toga olako nastavljaju prešućivati grijehe u ispovijedi i kroz godine gomilaju nedostojne ispovijedi i svetogrdne pričesti.«

Koliko ih ima koji se o misijama trgnu i obave veliku ispovijed. Često treba sate i sate takove ispovijedi slušati, što svećeniku čini veliku radost. No isto ga tako puni strahom kada pomisli, koliko ih, međutim, ostaje zakopanih u grijehe bez hrabrosti da se vrate Bogu po dobroj ispovijedi.

Mnogi se zavaravaju da će se na samrti dobro ispovijediti. No, koliki naglo umru bez vremena za ispovijed. Svaki svećenik iz pastve znade barem pokoji takav primjer. S druge strane, možemo li biti sigurni, da će Bog, kraj sve svoje dobrote, dati milost onima, koji ga baš u sakramentima milosrđa, ispovijedi i Pričesti, godinama vrijeđaju nedostojnim i svetogrdnim primanjem.

Pater Augustin iz Fusignana spominje neku ženu koja se odala lošem životu, ali je sama pričala da te grijehe nije nikada u ispovijedi priznala. — Mnogi će vjernici i vjernice bez ikakova ustručavanja pričati o svojim najružnijim grijesima, čak se i hvaliti s njima, a da u ispovijedi, uza svu tajnost, neće da to priznaju. — Tako je radila i ova bijednica. Kada se teško razbolila, pozvali su svećenika, ali je bilo kasno, jer je već nastupila smrtna borba. Kada je svećenik ušao u sobu, uspjela je samo jauknuti: »Oče, stigli ste na vrijeme da vidite kako umire lažljiva pokornica i sprema se u pakao. Često sam se ispovijedala, ali sam uvijek lagala. Tajila sam baš one najteže grijehe.« Svećenik poviče u strahu: »Pa ispovijedite se sada!« »Ne mogu, ne mogu!« Vikala je. »Prošlo je doba milosrđa, došlo je vrijeme pravde!« To su joj bile zadnje riječi.

U više navrata sam imao prilike čitati o strašnom završetku francuskog filozofa Voltaire-a. Mnogo je i govorio i pisao protiv Crkve, i prijetio se da će je on razoriti. Negdje poslije šezdesete godine teško se razboli, pozove svećenika, požali za sve ono što je radio protiv Crkve, i kao svi javni grešnici, dadne izjavu u vezi s time. Obećao je da će popraviti svoj život. No, nije održao obećanje, slagao je.

Nastavio je i dalje sa svojim protuvjerskim radom. Poslije dvadesetak godina pao je na samrtničku postelju. Njegovi prijatelji, poznati francuski bezvjerci, među ostalima D'Alembert, opazili su da bolesnik postaje sve nemirniji, i kao da nešto želi. U jedan tren provali iz njega: Zovite mi svećenika. Svi su skočili uvjeravajući ga da to nema smisla, pa što će reći francuska javnost, za njega koji je sebe nazivao patrijarha svih bezvjeraca. Počeo je u očaju vikati, a njegovi prijatelji iziđoše napolje, ostavivši ga da umre bez njih. Sluga Voltaire-ov ipak na njegovo zaklinjanje otrči po svećenika. Kada je ovaj došao, nisu mu dozvolili da uđe, pa je bolesnik umro bez ispovijedi. Tvrde da su mu zadnje riječi bile: »Vidim otvoren pakao i đavla koji me vuče u njega.«

Voltaire je znao da je ispovijed dobra. Izjavio je da je ispovijed »uzda koja obuzdava zločine i najsposobnije sredstvo i zapreka potajnim zločinima«. No njemu nije koristila, jer nije održao obećanja koja je u ispovijedi dao, a za zadnju ispovijed nije dobio mogućnost. Koliko je presudna uloga ispovijedi za pojedinca istaknuo je u jednom pismu. Tu on veli: »Želiš li nekoga dovesti do otpada od vjere, nagovori ga da se svetogrdno ispovijedi i Pričesti.« Tu strašnu istinu je na svoju nesreću iskusio sam na sebi.

Za vrijeme odmora zaluta u školsko dvorište bjesan pas. Navali na djecu i nekoliko ih ugrize. Psa dotukoše, a onda dojuri ekipa liječnika koji su brižljivo ispitivali djecu i poticali da se jave oni koje je pas ugrizao. Sva djeca koja su se javila, dobili su injekcije protiv bjesnoće. Bilo je malo suza, a onda su pošli kući. Dvojica od ugroženih dječaka išli su zajedno kući, i jedan od njih se požali da ga je injekcija zaboljela. Njegov mu drug odvrati, da se on zato nije htio javiti, jer se bojao da će ga injekcija boliti.

Prošlo je nekoliko dana, i dječak je dobio iznenada visoku temperaturu. Odveli su ga liječniku, koji nije ni slutio da je dječaka ugrizao bjesni pas, nego mu je davao lijekove protiv temperature, misleći da se radi o prehladi. Nakon par dana uzaludnog liječenja, pokazali su se prvi znakovi bjesnoće. Liječnik je morao izjaviti na užas roditelja da djetetu nema pomoći. Umro je u najvećim mukama. Druga djeca, koja su priznala da ih je pas ugrizao, dobili su injekciju i svi do jednoga ostali živi. Onih nekoliko bolnih trenutaka, darovalo im je život, a odagnalo strašnu smrt.

Ne može se poreći da je ispovijed nešto bolno na neki način. Naročito kada se radi o priznanju težih grijeha. Kažemo — smrtni grijesi — jer donose duhovnu smrt duši. Kakve li ludosti bježati od razmjerno lagane patnje, pa dospjeti u vječnu patnju. Često sotonu prikazuju kao bjesnoga psa. Njegov je ugriz smrtonosan. Jedini je lijek za taj ujed — sakramenat pokore, koji unosi u dušu pokornika novi život, a spasava ga od smrti vječne.

Neki misionar iz Indije, pisao je o svojim doživljajima u misijskom glasniku. Tigar im je u noći odvlačio stoku, pa su postavili jaku željeznu zamku, uz koju su svezali kao mamac kozu. U noći misionar začuje zveket lanaca i bjesno režanje. Zvijer se je uhvatila u željezo. Nije htio izlaziti u noći, bojeći se da se zvijer ne otrgne, nego je mislio ujutro pozvati ljude i zvijer ustrijeliti. Legao je spavati i rano ujutro ide pogledati što je sa tigrom. Zamka je bila prazna, a oko nje lokva krvi, u kojoj je ležala tigrova šapa. Tokom noći je sam sebi odgrizao nogu i pobjegao. Da spasi glavu, žrtvovao je šapu.

Koliko mudrosti kod jedne životinje. Koliko ludosti kod najumnijeg bića — čovjeka, koji radije propada, nego da se uz malu žrtvu, ponizne

ispovijedi, spasi od paklene zvijeri koja čovjeka grijehom hvata u svoju zamku. Spasitelj to jednostavnim riječima tumači, da je bolje odsjeći ruku, odbaciti nogu, iskopati oko, nego li se obje ruke i noge ili s obadva oka otići u vječni oganj.

I lovci u našim krajevima vele da i ostale životinje, lisica, vuk i druge znaju sebi odgristi nogu da spase život. Što one znaju, sa čuđenjem moramo ustvrditi, čovjek ne zna i neće. Žele i grešni užitak zadržati i spasiti dušu No jedno i drugo ne ide, nego ili jedno ili drugo.

Kažu lovci da tako rade majmuni. Na rubu šume gdje žive te životinje koje love radi vršenja eksperimenata na njima, postave šuplje kokosove orahe u koje stave rižu, poslasticu za majmune. Otvor je na orahu tako velik da majmun može ugurati praznu ispruženu šapu kroz otvor. Majmuni se spuste s drveća kada lovci otiđu, dotrče do oraha koji su pričvršćeni uz kolčiće i turaju svoje šape unutra da zagrabe hrane. Tada lovci krenu iz svojih skrovišta. Majmuni ih vide da dolaze, udare u dreku, trgaju orasima, ali riže iz šapa ne ispuštaju. Lovci dolaze, hvataju ih i tako bijedne životinje za malo riže bijedno gube život.

Nije čudo za majmunsku pamet, iako su dugo tvrdili da je najpametniji iza čovjeka, a ovdje se ponaša gluplje od svih drugih životinja. Čudno je za čovjeka, koji se isto tako ponaša, samo gubi mnogo više: jer gubi vječni život.

O tome piše već spomenuti Tertulijan, prije tisuću osamsto godina: »Mnogi kršćani, koji se brinu više za slavu ljudsku negoli za svoj vječni spas, neće da očituju svoje grijehe. Oni su slični onim bolesnicima koji imaju neku tajnu bolest, neće da je otkriju liječniku, i tako bijedno pogibaju.

Poznato nam je što valja činiti kada zmija otrovnica nekoga ugrize: Nožem ranu izrezati, ustima isisati otrov i ispljunuti ga, dakako! Ako se to učini na vrijeme, život je spašen! Ako otrov ostane u krvi život je izgubljen.

Što treba učiniti kada netko popije otrov ili pojede pokvarenu hranu? Treba nastojati da odmah otrov ili trulež povrati, jer će inače umrijeti.

U tijelu čovjeka i životinje postoji obrambeni mehanizam. Tijelo automatski izbacuje otrov iz želuca, lišava se smrtonosne hrane i tako se izbavlja smrtne opasnosti.

Ako takav bolesnik dođe u ruke liječnika, isprati će mu brižno želudac i izvaditi sve ono što prijeti životu oboljelog.

Ljudi dopuštaju da im liječnik razreže grudni koš, izvadi oboljelo srce i stave drugo zdravo — samo da požive još koji mjesec ili možda godinu.

Podvrgavaju se teškoj operaciji, u kojoj im vade jedan bubreg koji je obolio. Nekada primaju tuđi, ako ga neko pokloni.

Ako su pluća jako načeta, izjedena bolešću, ljudi ne žale da im se odreže cijelo plućno krilo.

Kada je bolestan želudac, čovjek dozvoli da mu izrežu, često i više od polovice želuca. Ljudi će dozvoliti da im odrežu nogu, kada je opasnost da ona ugrozi život, ili ruku ako je zatrovana. Vade krajnike, slijepo crijevo. Neki »idu pod nož« i više od deset puta u životu.

A zašto to sve skupa? Zašto podnose toliki strah od operacije, boli nakon operacije, potroše silan novac na liječenje? Radi čega? Samo zato da spase svoj život, koji će ubrzo ionako izgubiti. Čine to zato, da možda samo produže život za koji mjesec. I nitko to ne kani osuditi.

Ipak nakon toga razmišljanja moramo zaključiti: kako malo čovjek čini, kako malo ulaže truda da spasi život koji nije privremen, nego je vječan, jer je od Boga darovan čovjeku upravo kao smisao njegovog opstanka na zemlji. Nisu spremni toliki da otrov koji je ubrizgala paklena zmija u njihovu dušu, izbace jednom ispovijedi. Ne brinu se da uzročnika bjesnoće koji je unesen ugrizom paklenoga psa, unište protuotrovom sakramenta pokore. Ne žele, ili čak izbjegavaju da moralnu trulež koja se nakupila korz godine grijeha, izbace i dušu izliječe lijekom koji im je ostavio božanski liječnik Isus Krist u sakramentu pomirenja. Lijek koji ima od Boga zajamčen spasonosni učinak — jer liječi, i osigurava vječni život onima koji ga primaju.

Za vrijeme strašnih borbi na japanskom otočju u drugom svjetskom ratu, jedna je američka jedinica bila opkoljena sa svih strana. Bilo je mnogo mrtvih i ranjenih. Ostali su bez lijekova i bez liječnika, jer je opsada dugo trajala. Mnogi su umrli teško ranjeni, drugi od otrovanja koje je nastupilo radi manjka higijene. Jedan američki narednik je bio ranjen u šaku. Rana nije bila opasna, ali je nastupilo otrovanje. Znao je da se ruka mora odrezati, ili će nastupiti smrt. Podvezao je sam sebi ruku iznad lakta, da ne izgubi krv, onda je uzeo nož za otvaranje konzervi i počeo je rezati sam sebi ruku u laktu. Tkivo, žile, kosti uz najveće boli. Pao je nekoliko puta u nesvjest, ali bi onda nastavio dalje, dok nije odrezao ruku i spasio život.

Svakako, bio je to čovjek jake volje. Razmatrali smo o obavezi da vječni život, moramo spasiti odbacujući bez milosrđa sve ono što uzrokuje duhovnu bolest i smrt. Ako sami nismo spremni da uz žrtve i odricanje poradimo na tome, nitko nas ne može spasiti. »Bog te je stvorio

bez tebe, ali te neće spasiti bez tebe« kaže crkveni otac. Ipak u tom sudbonosnom nastojanju nismo prepušteni sami sebi. Onaj koji sebe zove liječnikom, i to baš kada govori o grešnicima, neće nas prepustiti našoj bijedi i vječnoj smrti. Pod jednim uvjetom: Ako u svim duhovnim bolestima uzimamo lijek koji nam je on prepisao i svima ostavio: Sakrament pokore, pomirenja — Svetu Ispovijed.

Pokajanje

Grešnica u gradu. O njoj evanđelje priča:»Kad, eto, neke žene koja bijaše grešnica u gradu. Dozna da je Isus za stolom u farizejevoj kući, pa ponese alabastrenu posudicu pomasti i stade odostrag kod njegovih nogu. Sva zaplakana poče mu suzama prati noge, otirati ih svojom kosom, ljubiti ih i mazati pomašću.

Kada to vidje farizej koji ga bijaše pozvao, pomisli u sebi: Kad bi ovaj bio prorok, znao bi tko je i kakva je ova žena što ga se dotiče: da je grešnica!... Isus reče farizeju: »Vidiš li ovu ženu. Dođoh u tvoju kuću: ti mi nisi vodom polio noge, a ona mi suzama opra noge i otre svojom kosom. Poljupca mi nisi dao, a ona otkako uđe ne presta mi cjelivati noge. Uljem mi nisi glavu pomazao, a ona mi noge pomaza pomašću. Stoga ti kažem, oprošteni su joj grijesi mnogi, jer ljubljaše mnogo. Komu se malo prašta, malo ljubi. A ženi reče: »Oprošteni su ti grijesi.« A uzvanici počnu međusobno govoriti: »Tko je ovaj koji čak i grijehe oprašta?«

A on reče: »Tvoja te vjera spasila. Hajde u miru.« (lk 7,37...50).

Te je riječi Isus uputio ženi »svoj zaplakanoj«, kako veli evanđelje. Pa, iako je bila grešnica u gradu, u Isusovoj pouci koju je održao farizeju i svima prisutnima, zauzela je više mjesto od »pravednog« farizeja koji ga je pozvao na objed. I to baš zato, jer je znala plakati radi svojih grijeha, pa ako je mnogo griješila, mnogo je i plakala i ljubila i zavrijedila da čuje Isusovu riječ: Oprošteni su ti grijesi. Valjda je malo zastala ne vjerujući da je sve u redu, pa joj on još jednom govori: »Hajde u miru!«

Tko je pravedan i tko odlazi u miru, a tko ostaje bez njega čujemo u Gospodinovoj priči o farizeju i cariniku. Ta je priča to vrijednija, što se ne radi o dva čovjeka koja su stvarno postojala, nego o dvije vrste ljudi, čiji su pretstavnici jedan i drugi.

»Reče Isus ovu prispodobu na račun nekih, onih dakako koji su bili uvjereni u svoju pravednost, a druge prezirali:

Dva čovjeka uđoše u hram da mole; jedan farizej, drugi carinik. Farizej stade te poče ovako moliti u sebi: »Bože, zahvaljujem ti što

nisam kao ostali ljudi: razbojnici, nepravednici, preljubnici ili kao ovaj carinik ovdje. Postim dva puta u tjednu i dajem desetinu od svega što stečem. A carinik ostajući daleko, ne usudi se ni očiju podignuti prema nebu, već se udarao u prsa i molio: »Bože, smiluj se meni grešniku!« Gospodin daje kratku napomenu: »Kažem vam, ovaj se vrati kući opravdan, a ne onaj.« (lk, 18,9-14).

Ovaj kojega je zadnjeg spomenuo. Ovaj koji je ostao kod hramskih vratiju i nije se usudio podići oči nebu, nego se oborene glave gruvao u prsa nazivajući sebe grešnikom. Nije otišao onaj koji sebe nazva pravednikom opravdan, nego ovaj koji je cvilio pred Bogom radi grijeha kojih je bio svjestan. Jedan: lagao, nijekao grijehe, nazvao se pravednikom — otišao neopravdan. Drugi: grešan, svjestan grijeha, raskajan — i opravdan.

Marija Magdalena je najpotresniji primjer grešnice, pokajnice. Muškarci uz carinika iz priče, imaju svoj uzor iz života: Petar grešnik, Petar pokajnik.

Više puta ga je Isus prekorio radi njegovih slabosti, ali je za vrijeme Muke Gospodinove, učinio posebno težak grijeh. On, kojega je Isus nazvao stijenom na kojoj će sagraditi svoju Crkvu, obećao mu ključeve svojega kraljevstva, dao mu posebno mjesto u svojem društvu, duboko se srozao. Pred vojnicima i nekom vojnikušom, tri puta se Učitelja odrekao, zatajio, čak pod prisegom. Zakratko! Bilo je dovoljno da se oglasi pjetao, a da se Gospodin na njega obazre, pa da se Petar izgubi ispred opake rulje: »I iziđe napolje, te gorko zaplaka.«

Nema sumnje da su suze Magdalene bile pravi dokaz njezinog kajanja, ali nema ništa potresnijega od plača muškarca. I to plača ribara, koji je otvrdnuo od oluja i teškog ribarskog života. Evanđelista ne kaže samo da je bio sav zaplakan, kao raskajana grešnica, nego: plakao je gorko!

Prastara legenda kaže da je plakao do kraja života. Kada je stanovao u nekoj kućici na kraju Rima, već kao rimski biskup, svako bi se jutro o prvim pjevcima dizao iz postelje, bacao se na zemlju i plačući naricao: »Ja sam tebe, Gospodine, zatajio, ja sam se tebe sramotno odrekao!« Vjernici su to znali, pa bi krišom dolazili rano ujutro, i sa suzama u očima slušali kako prvak apostolski oplakuje svoj grijeh.

Druga priča kazuje, da su apostolu Petru od mnogog plača, na licu nastale dvije brazde, niz koje su se slijevale njegove suze pokajnice.

Dvije priče, koje odgovaraju velikoj istini: iza teškoga pada, slijedilo je duboko kajanje i gorki plač. Evanđelje kratko kaže da se je Isus na Uskrs ukazao Šimunu-Petru posebno. Da su i tom prilikom Petru suze kajanja tekle niz obraze, o tome nema dvojbe. Ali isto tako

nema dvojbe da ga je Isus, koliko radi duboke vjere, toliko i radi dubokog kajanja postavio za vrhovnog pastira svojih ovaca. »Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje« reče mu Gospodin, nakon što ga je tri puta pitao: »Voliš li me više negoli ovi?« Kaže evanđelista da se je Petar nakon trećeg pitanja vrlo ožalostio, možda još jednom i zaplakao, ali s punim pravom i rekao: »Ti znaš sve Gospodine, ti znaš da te volim.«

Malo što se toliko u svetom Pismu naglašava i na različite načine ponavlja, kao potreba kajanja, plača nad učinjenim grijesima. O tome ima vanredno lijepih stranica u Starom Savezu. Možda je jedan od najdirljivijih događaja pokora i obraćenje Ninive.

Gospodin Bog šalje proroka Jonu, s naredbom da oglasi pokoru i obraćenje u tom velikom gradu. Jona bježi ispred lica Gospodnjeg. Neće da ide propovijedati, jer se nada da će Bog uništiti Ninivu i njezine stanovnike, koji su bili veliki neprijatelji Izraelaca. Bog Jonu kažnjava, i sada Jona iako preko volje, ide kroz grad puna tri dana i viče po ulicama: »Još četrdeset dana i Niniva će propasti.«

Biblija veli: »Glas doprije do kralja ninivskoga: on ustade sa prijestolja, skide svoj plašt, odjene se u kostrijet i sjede u pepeo.« Kralj izda proglas: »Ljudi i stoka, goveda i ovce da ne okuse ništa, ni da pasu, ni da vodu piju ... neka ljudi glasno zazivaju Boga, i da se obrate svako sa svoga zloga puta i nepravde koju je činio. Tko zna, možda će se povratiti Bog, smilovati se i odustati od ljutoga svoga gnjeva da ne izginemo.« Bog vidje što su učinili: da se obratiše sa svojega zlog puta. I sažali se Bog zbog nesreće kojom im se bijaše zaprijetio i ne učini.«

Prorok Jona nije zadovoljan. Zapada u bjes, pa govori: »Sada, Jahve, uzmi moj život, jer mi je bolje umrijeti, nego živjeti.« Iziđe izvan grada i napravi si kolibu, čekajući da vidi što će biti s gradom. Bog dadne pa izraste bršljan i stvori hlad Joni, čemu se on vrlo obradova. No drugi dan bršljan podgrizen crvom usahnu i sunce udari u glavu Joni. To ga ražalosti i on ponovno poželje da umre. No, tada mu reče Bog: »Jona, Jona! Tebi je žao bršljana oko kojega se nisi trudio ... a meni da ne bude žao grada velikoga u kojem ima više od sto dvadeset tisuća ljudi, koji ne znaju razlikovati desno od lijevoga, a uz to mnogo životinja.«

U knjizi Joninoj piše: »I sažali se Bog zbog nesreće kojom im se bio zaprijetio.« Zašto se sažalio? Jer su se pokajali za svoja zlodjela, pokoru činili, čak i stoku prisilili da posti. Eto dobrote i milosrđa Božjeg, koji jedva čeka da se grešnik pokaje i obrati, pa da mu mogne oprostiti i grijeh i kaznu.

Cijelo je sv. Pismo Staroga Saveza protkano mislima o pokajanju i plodovima pokajanja.

Psalmista vapije: »Žrtva je Bogu duh raskajan, srce raskajano, ponizno, Bože, nećeš prezreti.« (Ps 50,19). To su riječi onoga koji je svjestan težine grijeha, svjestan veličine Božje dobrote prema raskajanima.

Prorok Joel: »Sada, govori Gospodin, vratite se k meni svim srcem svojim posteć, plačuć i kukajuć. Razderite srca, a ne halje svoje! Vratite se Gospodinu Bogu svome, jer on je nježnost sama i milosrđe, spor na ljutnju, a bogat dobrotom, on se nad zlom ražali.« (Jl 2,12-13).

Mogli bismo reći da iz toga poziva na kajanje izbija dobrota i nježnost ne Boga koji se naziva Ocem, nego Boga koji uvjerava čovjeka, da ga on neće zaboraviti, ako i majka zaboravi, plod utrobe svoje i svoje dijete napusti.

»Tko je Bog kao ti koji prašta krivnju, koji grijeh prašta i prelazi preko prekršaja?« (Mih 7,18).

»Milosrdan je i milostiv Gospodin, spor na srdžbu i veoma dobrostiv ... ne postupa s nama po našim grijesima, niti nam plaća po našim krivnjama.« (Ps 103, 8...10). Dakako ako se za grijehe iskreno kajemo.

Razbojnikov rupčić. Stara pripovjetka spominje nekog razbojnika, koji je godinama palio, robio, ubijao, jednom riječju živio u najtežim opačinama. Kada je nagrabio dovoljno blaga, ode u neku golemu šunu, i tu daleko od ljudi, sagradi kraj jednog izvora brvnaru. Voda mu je tekla kraj kuće, drva puna šuma, a za hranu je imao u šumi mnoštvo malih i velikih životinja. Tek bi nekoliko puta preko godine otišao u daleki grad, da si kupi što mu je trebalo u kući. Tako su prolazile godine, i razbojnik, sada već ostario, pade na samrtničku postelju. Nitko ga nije pronašao, osim smrti kojoj se nitko ne može sakriti. Znajući da mu je kraj blizu, jednog predvečerja, kada je u kući već pao mrak, gledao je kroz prozor sa svojega ležaja. U oči mu upade križ, koji su tvorile dvije letvice u okviru prozora. Sjeti se križa u kući svoje majke, svoje prve Pričesti, crkve, dana svojeg nevinog djetinjstva, pa poče gorko plakati. Došle su mu pred oči silne opačine koje je u životu počinio, a križ koji mu je bio pred očima, sjećao ga je koliko je sagriješio i Bogu i ljudima. Plakao je sve jače i jače, tako da mu je rupčić bio natopljen suzama. I od žalosti, i kajanja, pukne mu srce.

Čim je izdahnuo, duša mu pođe na sud Božji. Tu je pred prijestoljem Božjim stajao arkanđeo Mihael sa vagom u ruci. Bio je tu prisutan Anđeo Čuvar razbojnikov, ali i đavao, koji je skakao od veselja, uvjeren da mu pripada duša razbojnika. Vikao je radosno: ovaj je moj, on pripada meni. Stavljao je na lijevu stranu vage sve opačine koje je za života učinio razbojnik. Toliko ih je bilo, da se vaga opterećena grijesima do dolje spustila. Đavao pođe prema njemu. Gospodin ga

zaustavi i pozove Anđela da on stavi na desnu stranu dobra djela razbojnikova. Anđeo brizne u plač i kroz suze reče: »Niti je molio, niti postio, niti u crkvu išao, niti sirotinji išta dao.« Đavao opet poleti k njemu, ali ga i ovaj puta zaustavi Bog. Tada naredi anđelu da se spusti u kolibu razbojnikovu i donese njegov rupčić pun suza pokajnica. Anđeo se spusti poput munje u kolibu, i iz mrtvih razbojnikovih ruku izvuče rupčić i donese ga pred Boga. Iz rupčića su se suze naprosto cijedile jer je bio potpuno mokar.

»Stavi rupčić na desnu stranu«, zapovijedi Gospodin anđelu. Kada je to ovaj učinio, pretegne desna strana, a lijeva poleti u zrak. Od silnog udarca, grijesi polete u vis, a onda stanu padati u pakao. Za njima se sruši i đavao vičući: »izmakao mi je, jer se pokajao za grijehe. Suze pokajnice su ga otele meni i paklu.« Možda naivna, ali ipak priča, koja svojim raspletom podsjeća na svršetak razbojnika s Isusove desne strane.

U nekom samostanu iz srednjeg vijeka, visi u sakristiji nad mjestom gdje se obavljaju ispovijedi veliki križ. Nigdje na svijetu nema takova križa. Isus je na križu prikovan, ali mu je desna ruka otkinuta od drveta i stoji uzdignuta iznad glava onih koji se ispovijedaju, kao da odrješuje sve one koji amo dospiju. Odkuda taj križ?

Legenda priča, kako je došao na ispovijed jedan teški grešnik, koji je mnogo puta na tom mjestu klekao da se ispovijedi. Svaki puta je izgovarao iste grijehe, bez imalo popravka. Kada je jednoga dana opet došao, i opet ponovio mnoštvo istih grijeha, svećenik mu žalosno reče: »Ti se nimalo ne popravljaš. Upadaš uvijek u iste grijehe, iako tvrdiš da se kaješ i obećavaš da ćeš se popraviti. Zato se ne usudim da ti ovaj puta dadem odrešenje od grijeha.« Ti znaš da je Isus rekao: »Kojima grijehe oprostite bit će oprošteni«, ali je i ovo rekao: »Kojima grijehe zadržite biti će im zadržani.« Svećenik ne može oprostiti, nego mora zadržati one grijehe, za koje se grešnik ne kaje, i ozbiljno ne obeća da će popraviti. Kako se ti vraćaš neprestano u iste grijehe, ja te ne mogu više odriješiti.« Pokornik je molio i plakao: »Oče, molim vas još samo ovaj puta«. Ispovjednik oštro odgovori: »Odlazi, za tebe nema oproštenja.«

U taj čas, kaže priča, začuje se sa križa bolan glas pun prijekora: »Jesi li ti umro za njega na križu ili ja?« I tada Isus otkine desnu ruku sa križa, spusti ju na glavu grešnika i reče ono što govori svećenik: »Ja te odrješujem od grijeha tvojih.«

Dali je samo priča, a umjetnik tako izradio križ da naznači dobrotu Raspetoga prema grešnicima, ili stvarno čudo, nije važno. Istina je, međutim, da ispovjednik mora oprostiti grijehe onima koji se zaista kaju, a da ne može oprostiti onima koji ne pokazuju da se stvarno kaju za grijehe. Po čemu se to može raspoznati? Kada nam je stvarno

žao što smo nekoga uvrijedili, onda ćemo s mnogo pažnje nastojati da se uvrede na ponove, naročito ako se radi o uvredama u velikim stvarima. Dali je pravo kajanje kod onih koji uvijek iznova počinjaju najteže grijehe, bez ikakova popravka?

Mnogo puta svećenik pita: dali vam je žao za vaše grijehe? Isto tako mnogo puta uslijedi odgovor: Da mi nije žao ne bi došao na ispovijed. No, ako netko tvrdi da mu je žao, a desetke godina psuje najteže psovke, odmah iza ispovijedi prve nedjelje ne pođe na svetu misu, ako godinama ne prihvaća djecu u braku, mada taj grijeh redovno ispovijeda i zna da je težak, dali u tim i sličnim primjerima može biti riječi o pokajanju i boli radi uvrede nanesene Bogu?

Svećenik rijetko uskrati odrešenje, premda je Isus ispovjednicima dao obavezu u tom smislu: kojima grijehe zadržite biti će zadržani. No čovjek bi se morao bojati, da ne rijetko biva obratno od onoga što se zbilo u priči o Kristovoj uzdignutoj ruci nad grešikom. Gledajući godinama kako mnogi grešnici ne ulažu nikakovu gotovo brigu oko popravka svojega života, hladno se optužuju i šute na sve opomene, zar se ne bi moglo često desiti baš suprotno: Svećenik diže ruku i podjeljuje oproštenje, a uskraćuje ga onaj koji zna sve tajne ljudskih duša?

Neki teški psovač dođe na ispovijed i iznese sve svoje teške psovke i hule. Svećenik ga upita dali mu je žao. On odgovori: »Čupam si kosu kada nešto opsujem.« Svećenik nastavi: »A koliko godina psuješ?« Pokornik odgovori. »Dvadeset«. Tada mu reče svećenik s blagim prekorom: »Sinko, kako si rekao da si svaki puta iza psovke čupaš kosu, već si odavno morao ostati ćelav. No kosa ti je, koliko ja vidim još bujna. Da si se ti jedanputa dobrano zgrabio za srce, umjesto za kosu, odavno već ne bi dragoga Boga tako strašno vrijeđao!«

Kažu da je đavao došao na ispovijed nekom svetom redovniku. U ispovijedi je iskreno priznao sve svoje grijehe, sve što je učinio zla s velikom iskrenošću iznio. No, kada mu je rekao svećenik: sada se pokaj, đavao je urliknuo: To nikada, i odjurio u pakao.

Posve sigurno samo priča. Isto tako je posve sigurno, da takovih ispovijedi »na vražji način«, ima jako mnogo. Koja je njihova oznaka. Znaju se po tome, što se pokornik ubrzo poslije ispovijedi vraća u pakao teških grijeha i opačina u kojima živi u društvu đavla cijeli život. Nije li se bojati, da onaj koji cijeli život živi u paklu teških grijeha, ne nastavi sa životom u vječnom paklu iza svoje smrti?

Stara je poganska poslovica: Ljudski je griješiti! Ističe se sklonost grijehu radi slabosti ljudske, što i Biblija kaže: I pravednik sedam puta na dan pogriješi. No nastavak te poslovice glasi: Đavolski je u grijehu ostati. Čovjek, dijete Božje, kao i ljudsko dijete, svaki čas učini neki prekršaj. No čovjek se kao dijete Božje brzo pokaje i vraća svojem Bogu, kaje i popravlja. Opet: kao dobro odgojeno dijete svojem

zemaljskom ocu. Đavao je radi grijeha osuđen, iz toga grijeha ne može više izaći, ostaje u grijehu, koji je zapravo njegov život. Tako isto biva s grešnikom koji griješi uvijek iznova, za grijehe se slabo kaje, u njih se vraća i tako postaje sličan đavlu koji iz grijeha nikada ne izlazi.

Nekog osuđenika na smrt vodili su na giljotinu, da mu odsjeku glavu. Pratio ga je svećenik, kao što je to običaj u mnogim zemljama. Nesretnik je cijelim putem gorko plakao. Svećenik ga je tješio i uvjeravao u Božju dobrotu, koju će brzo susresti, jer je očistio dušu od grijeha. Osuđenik mu odgovori: »Pa baš zato i plačem. Nije mi žao što će mi život oduzeti, jer sam to i zaslužio. Plačem što sam svojim životom dobrotu Božju toliko puta opačinama povrijedio.«

Evo događaja iz našeg vremena. Norman Mailer poznati američki pisac, napisao je prije par godina knjigu, koja je proglašena najčitanijom knjigom te godine. U knjizi je pisac iznio događaj koji je uzbudio cijelu američku javnost.

Osuđenik na smrt G. Gilmoore, koji je osuđen radi ubojstva na strijeljanje, zahtjevao je na sudu da ga usmrte. Kraj sve težine zločina koji je izvršio, ubio je dvije osobe, bilo je dovoljno da podnese molbu za pomilovanje i smrtna kazna bi bila pretvorena u vremensku-tamnicu. Sav je tisak i američki i svjetski zabilježio, da je zločinac najodlučnije odbio pomilovanje i tražio da se nad njim izvrši presuda. Rekao je doslovno: »Nadam se da ću biti strijeljan za ono što sam učinio!«

Pisac je u knjizi opširno ispričao zadnje časove osuđenika. Strijeljanje je imalo biti izvršeno u jednoj velikoj tvorničkoj hali. Bilo je mnogo svjedoka tog žalosnog prizora. Doveli su ga u dvoranu u pratnji svećenika. Svezali su ga na stolicu, a šerif mu je crvenom bojom na košulji označio gdje se nalazi srce, da izvršitelji sigurnije gađaju. Gilmoore je molio svećenika da ga smije držati za ruku do zadnjeg časa. Kada je došlo vrijeme da se presuda izvrši, šerif je dao znak svećeniku da se udalji, puške su planule i raskajani zločinac je klonuo mrtav okupan u vlastitoj krvi, kojom je želio oprati svoj zločin. Kajanje radi učinjenog zlodjela, bilo je jače od njegove želje za životom.

I taj je u punom smislu riječi nasljedovao primjer desnog razbojnika. Javno je priznao zločin, prihvatio kaznu za zlodjelo, pomirio se s Bogom i dao zadovoljštinu za grijehe. U nečem ga je možda i premašio: Razbojniku na križu nisu nudili pomilovanje. Ovome jesu, ali ga je odbio.

Kao što se ne može valjano primiti sakramenat krsta bez vode, niti potvrdu bez sv. krizme (ulja), niti bolesničko pomazanje bez bolesničkog ulja, tako se niti bez pokajanja ne može primiti sakramenat pokore, veli duhovni pisac.

Na jednom od crkvenih Sabora saborski oci zaključuju: »Ako tko zaniječe da se za cjelovito i potpuno oproštenje grijeha traže tri čina kod pokornika: skrušenje (pokajanje), ispovijed i zadovoljština, što su nazvana trima djelovima pokore — ne pripada Crkvi.

Jer je grijeh uvreda najvišega Bića i pokajanje mora biti najveće. To znači: Zato što smo uvrijedili Boga, mora nam biti više žao, nego da nas je zadesila bilo kakova nesreća na ovom svijetu. To ne mora biti čuvstveno proživljeno, nego misaono doživljeno, tj. po vrijednosnom sudu. Takovo pokajanje postoji kada promatramo svoje grijehe i njihovu težinu, te uviđamo da je grijeh uvreda nanesena neizmjerno dobrom, milosrdnom, svetom i pravednom Bogu! Pokajanje mora biti unutrašnje, što znači da moramo u duši žaliti. Ne moramo — znači — plakati ili na drugi vanjski, tjelesni način pokazati bol nad učinjenim grijesima. Bude i kod muškaraca čuvstvenog kajanja, suza i vanjskih znakova (sv. Petar), dakako više kod žena ili djece, ali to nije važno. U duši moramo žaliti nad učinjenim grijesima. Volja mora biti odlučna, savršeno odlučna, da nećemo Boga više vrijeđati.

Pokajanje mora biti nadnaravno, dakle ne radi toga što smo po grijehu izgubili ugled, čast, zdravlje, imetak, nego se moramo samo zato kajati što smo uvrijedili Boga, najboljeg Oca, najsvetije Biće, Raspetog Sina Božjega, ili slično.

Savršeno (nadnaravno) kajanje se sastoji u dubokoj boli što smo uvrijedili Boga »najveće i najmilije dobro«. Naše dobro je naš život, naši roditelji, naše zdravlje, imetak — no Bog je najviše dobro, jer smo sve to što posjedujemo od njega primili, posebno obećanje vječnog života.

U starom obliku pokajanja je to lijepo istaknuto: Bolje da sam umro nego tebe dobri Bože uvrijedio.

Pokajanje mora biti općenito. Ono mora obuhvatiti sve i pojedine grijehe koje smo ikada učinili... U jednom starom pokajanju se to izražavalo na jednostavan, ali sadržajan način: Kajem se za sve grijehe, cijeloga života, velike i male, znane i neznane, vlastite i tuđe... I onaj način koji umećemo na početku Mise u pokajanju: za sve što smo sagriješili: mišlju, riječju, djelom ili propustom.

Neko reče ovu prispodobu: Ispovijed bez kajanja je puška bez kugle, klas bez zrna, igla bez konca. Priprosto, ali zadire u bit stvari — Ispovijed bez pokajanja — ništavna, bezvrijedna, beskorisna.

Kada nije moguće doći do svećenika, ispovijed nadomješta savršeno pokajanje. Nagla bolest, saobraćajna nesreća, nesreća na radu, brodolom, potres ili ostale elementarne nepogode u kojima prijeti životna opasnost,

kao i vojnicima prije bitke, onemogućuju poziv svećenika. Tada je savršeno pokajanje bezuvjetno potrebno za spasenje. Na primjer: »Raspeti moj Bože, žao mi je za sve grijehe iz ljubavi prema tebi.«

Otac obitelji naglo oboli. Pao je na zemlju i bilo je očito da mu prijeti smrt. Dok su jedni otrčali po svećenika, njegov sinčić, mali prvopričesnik, skine križ sa zida, i držeći ga ocu pred očima molio je pokajanje. Otac je sa suzama u očima molió za njim riječi skrušenja i umro držeći sina za ruku.

Crkva je uvijek s mnogo odlučnosti naglašavala da se samrtniku mora zvati svećenik, čak i ako je već izdahnuo kroz neko vrijeme iza toga. S druge strane je Crkva naglašavala da svećenik uz cijenu samoga života mora ići onima koji su u smrtnoj opasnosti. No, isto je tako važno, ako nekome naglo pozli, da dok jedni idu po svećenika, drugi mu polako uz uho, makar izgledalo da ne zna za sebe, ponavljaju kratke riječi pokajanja, kao: Bože moj oprosti mi«; »Raspeti Isuse smiluj mi se«; »Žao mi je za sve grijehe«; Bože, ljubim te nadasve, ili slično«; Dakle, na dugu formulu pokajanja, nego kratke zazive.

Svakako da savršeno pokajanje umjesto ispovijedi vrijedi samo u navedenim ili sličnim okolnostima. Svi oni koji opasnost prežive, dužni su poći na ispovijed i reći sve grijehe, od posljednje redovno obavljene ispovijedi.

Danas se često raspravlja i piše o tzv. »skupnom odrešenju«. Ono se može primjeniti u vrlo rijetkim prilikama, ali uvijek ostaje obaveza pojedinačne ispovijedi koju treba što prije obaviti. Sveti Otac veoma često govori o potrebi i obavezi osobne ispovijedi, a s druge strane najozbiljnije je osudio praksu česte Pričesti bez ispovijedi, pripuštanje prvoj Pričesti djece bez ispovijedi, kao i »skupno odriješenje« bez najozbiljnijeg razloga.

Navesti ćemo još niz primjera, iz kojih je očito da je pravo pokajanje bezuvjetno potrebno za postizanje oproštenja od grijeha, kao i izjave i postupke ispovjednika — svetaca.

Sv. Grgur Nazijanski: »Suze pokajanja mogu se usporediti s vodama općeg potopa. Kao što su te vode potopile grešnike, tako suze pokajanja potapaju grijehe.«

Sv. Ivan Zlatousti: »Kao što je nakon kiše zrak čišći, nebo vedrije, tako nakon kiše suza, što je prizašla iz pravog pokajanja za učinjene grijehe, slijedi mir srca i vedrina duše.« O tome može mnogo reći svaki onaj, tko sakramentu pokore pristupa uz pravo pokajanje. Pa bilo da se nalazi u velikim ili malim grijesima.

Sv. Vinko Fererski, glasoviti pučki misionar, propovijedao je pred mnoštvom vjernika. Tu se nalazila i jedna javna grešnica. Slušajući riječ Božju, osjeti toliku bol u srcu, da je pala na zemlju i ostala na mjestu mrtva. To, dakako, nitko nije znao, nego su svi mislili da ju je stigla Božja kazna radi nevaljanog života. No, svetac, prosvjetljen Božjim duhom poviče: »Vi mislite da je ta žena u paklu, međutim ona je umrla radi dubokog kajanja i boli nad vlastitim grijesima. Kažem vam da je spašena!«

I ta je grešnica spašena svojim vlastitim nastojanjem, pravim, savršenim pokajanjem združenim s istinskom boli. Tako Crkva i tumači pokajanje: bol i osuda učinjenih grijeha.

Za istoga sveca spominju i ovo: »Ispovjedao sv. Vinko nekog poznatog razbojnika toga vremena. Ovaj je obavio ispovijed s velikom skrušenošću. Svetac mu prema običajima toga vremena odredi pokoru od sedam godina. Raskajani razbojnik poviče: »Zar tako mala pokora za toliko godina zločina?« Videći njegovo duboko kajanje, svetac mu pokoru ublaži: odredi mu samo tri dana posta. Pokornik udari u plač, čudeći se tolikom milosrđu i tako maloj pokori. Svetac završi: »Kada se toliko kaješ, biti će dovoljno da izmoliš jedan Očenaš.« Razbojnik duboko potresen, uhvati se za srce i padne mrtav.

Par dana iza toga, javi se svecu i reče da je u nebu, kamo ga je dovelo njegovo veliko kajanje. Kakogod izgledale naivno te stare priče, sve one imaju duboku podlogu u biblijskim porukama. Sve te poruke naglašuju: Bog je milosrdan prema onima koji svoje grijehe priznavaju i okajavaju, bilo kada se radi o pojedincima, ili velikim zajednicima, jer je Bog upućivao opomene i poziv na obraćenje i grešnim osobama i grešnom narodu. Tako bi sa gradom Ninivom, raskajanim Davidom, a da to vrijedi za sve, uči Spasitelj u pričama o izgubljenom sinu i cariniku pokajniku.

Svi su oni okajavali svoje grijehe, popravljali svoj život, pa se na njima ispunjalo što navodi knjiga Jone proroka: »Gospodin im ne učini zlo, kojim im se bio zaprijetio!« Kaže sveti pisac: »Ražali se Bog radi zla kojim se bio zaprijetio«. Oni se ražalili radi grijeha koje su učinili, a Bog se ražalio nad njima, radi njihove duhovne žalosti.

Pravo kajanje. U kući živjela tri brata, tri dječaka, pod okriljem strogog ali brižnog oca. Jedne nedjelje posla ih otac na Misu prije podne, a on će ići navečer. Tri dječaka smisle putem drugi plan. Otići će na rijeku, a kada Misa završi, prključiti će se onima koji se vraćaju kući, i nitko neće znati što su učinili. Tako i učine. Kupali su se i veselili što su došli na tu »sretnu misao«. Videći izdaleka da se vjernici vraćaju kući, brzo se obuku i priključe »misarima« koji se vraćahu iz Crkve. No, na svoje najveće zaprepašćenje, opaze među ostalima i svojega oca, koji se predomislio i pošao na ranu Misu, mimo svojeg plana. Sada su

znali što ih čeka kod kuće. Putem su razgovarali sa strahom o onome što ih čeka.

Prvi je rekao: »Ala mi je žao što nisam bio na Misi, jer ćemo sada kod kuće dobiti nemilih batina.« — Drugi nadoveže: »I meni je žao, ali smo batine i zaslužili. Meni je žao, jer da smo se utopili, učinili smo teški grijeh, pa smo mogli doći u pakao.« — Treći je zaključio: »Meni nije žao niti radi batina koje ćemo pobrati, jer smo to i zaslužili. Niti mi je žao radi pakla, koji smo također zavrijedili, meni je žao što smo teškim grijehom ražalostili i uvrijedili Isusa. Pa mogli smo ići na kupanje i poslije podne, ili poslije Mise, a mi smo radi jedne isprazne zabave uvrijedili dragog Boga.«

Mnogi se kaju, čak to i izjavljuju, jer su grešnim životom izgubili čast, ugled, imetak, pretrpjeli neku štetu. Sva ta su kajanja bezvrijedna jer se kaju radi sebe, umjesto radi Boga kojega su teže ili lakše uvrijedili.

Kao dječak sam stanovao u susjedstvu s jednom dobrom obitelji. Majka udovica i dječak koji je od malih nogu rastao bez oca. Majka je bila veoma razborita žena, pa je dječaka izvanredno lijepo odgojila. Sva su djeca dolazila da se igraju s njim. Jednoga dana, par dječaka iz njegovog razreda, učinili su neku nepodopštinu u razredu, ali nisu htjeli nastavniku priznati, koji su to! Radi toga je cijeli razred dobio ukor. Morali su uručiti dopis škole roditeljima, koji će to potvrditi svojim potpisom, da su pročitali.

Moj je mali prijatelj predao svojoj majci listić oborene glave. Ona ga je pročitala i onda uzdahnula: »Bolje da sam umrla, negoli što sam to od tebe dočekala.« Dječak ju je gledao bolnim pogledom, onda me povuče za rukav i povede u vrt. Tu je odlomio jednu podebelu šibu, očistio ju od lišća i pošao majci. Predao joj je šibu i rekao suznih očiju: »Mama, uzmi šibu i istuci me koliko hoćeš, samo nemoj plakati, nemoj mi umrijeti.« Briznuo je u plač i klekao pred nju.

Nije ga istukla, nego mu je stavila ruku na glavu i veoma ozbiljno rekla. »Znam da nisi kriv kao drugi, ali ti mora biti žao radi zla za koje svi pomalo odgovarate, jer ste ga tajili.« Podigla ga je s tla, rekla mu da se umije radi suza koje je razmrljao po licu, a onda mu je sama ručnikom obrisala lice. Kao da je to bio neki znak pomirenja i očišćenja.

Jednoga dana, pripovjeda neka priča, Gospodin Bog posla jednog anđela da traži što je najljepše na zemlji. Anđeo se spusti na zemlju i nađe nekoga vojnika koji je umirao na bojnom polju od smrtonosnih rana. Anđeo uzme kapljicu njegove krvi i ponese je pred prijestolje Božje. Gospodin mu reče: »Lijepa je krv junaka koji ju je prolio da obrani svoju domovinu, ali nije najljepša. Anđeo se vrati na zemlju,

i tu susretne ukop nekoga bogataša, kojega je pratilo mnoštvo siromaha, kojima je on za života mnoga dobra učinio. Svi su plakali od žalosti za svojim dobročiniteljem. Anđeo uzme jednu suzu i ponese je pred lice Božje. No dobio je odgovor: »Lijepa je suza zahvalnica, ali nije ni ona najljepša na svijetu.« Po treći puta siđe anđeo na zemlju i naiđe duboko u šumi na nekoga starca koji je klečao na zemlji i sklopljenih ruku, gledao prema nebu. Uz to je gorko plakao, tako da se sav tresao od jecaja. Na pitanje anđela zašto plače, on mu odgovori: »Oplakujem grijehe svoje mladosti i sva zlodjela koja sam učinio za života.« Tada anđeo uzme jednu njegovu suzu i požuri u nebo. Kada je pokazao Gospodinu suzu raskajanog grešnika, on mu reče: »Ovaj puta si zaista našao što je najljepše na zemlji. Ako je, naime, nevinost nešto najljepše na zemlji, onda je pokajanje nešto najvažnije, jer ono daje drugu nevinost, nakon okajanih grijeha i opačina.«

Ima li i pred ljudskim očima išta dirljivije, od djeteta koje kleči pred ocem ili majkom i moli za oproštenje? Ili mladića koji ima toliko snage da roditeljima prizna krivicu učinjenu u svojoj mladenačkoj samouvjerenosti, pa izražava svoju bol radi toga? Ili muža koji izražava ženi žaljenje radi svoje grubosti prema njoj? Ili žene koja s osjećajem znade požaliti što muža nije dovoljno razumjela ili pružila potrebnu podršku? A veličina kajanja u starosti? Prorok vapije u svojim kasnim godinama: »Grijeha moje mladosti, ne spominje se Gospodine!«

Tokom misijskih ispovijedi, pita misionar pokornika, nakon obavljene velike ispovijedi, »Dali vam je žao za sve grijehe života?« A on jaukne »O kad bi mogao, sadro bi sa sebe svoju kožu.« Baš ono što i Bog očekuje, kada govori preko Apostola: »Skinite sa sebe starog čovjeka.«

Jedan naš glasnik piše: »Velika neka grešnica slušala je propovijed glasovitog Burfoula. Tako se je skrušila, da je odmah pohrlila na ispovijed i uz mnogo suza priznala svoje grijehe. Svećenik joj podijeli odmah odrešenje, ali joj savjetova da se odmah ne pričesti, nego da se molitvom i pokorom spremi za sv. Pričest. Ona se sretna vraća kući, ali putem padne na zemlju i izdahnu. Kažu, da su joj u bolnici otvorili tijelo, da vide uzrok smrti. Našli su da joj je srce puklo. I rekoše od velike žalosti.

Zaista čudno, za naše prilike i neprihvatljivo. Možda ovo što slijedi, a spada u životinjsko carstvo, može pojasniti ono što među ljudima izgleda nevjerojatno.

Francuski prirodoslovac Buffon, pišući o domaćim životinjama i njihovom odnosu prema čovjeku iznosi ovaj primjer »Neki gospodar želio je iskušati vjernost svojega psa, pa jednoga dana navuče na sebe neke krpe, nabije šešir na lice i uđe u svoje dvorište zovući promjenjenim glasom Njegov pas, ugledavši ga izdaleka, pojuri bjesno lajući na

neznanca, skoči i ugrize ga za ruku. Gospodar se preplaši, pa ga pozva po imenu. Kada je pas čuo glas svojega gospodara, počeo je bolno zavijati i pobjegao podvinutog repa. Zavukao se duboko pod gospodarsku zgradu i nije se nikako dao izmamiti napolje. Gospodar je volio svojega psa, dolazio mu i nježno mu se javljao, bacao mu najbolje zalogaje hrane, ali pseto je samo bolno cvililo i odbijalo i hranu i piće. Nakon par dana našli su ga mrtva. Rekoše, puklo mu vjerno psećje srce, od žalosti što je ugrizao ruku koja ga je milovala i hranila. Kakvog li plemenitog psećjeg srca?

Koliko ima ljudskih bića koji se priznaju djecom Božjom, koji godinama vrijeđaju svojega Boga, potpuno svjesni njegove i veličine i dobrote. Nisu u stanju probuditi u svojim ljudskim srcima bol i kajanje radi opačina kojima obasiplju cijeli život onoga, čija ih dobrostiva ruka hrani, brani i miluje.

Sv. Franji Saleškom došao na ispovijed pokornik, koji se je kako je sam pričao, slabo pripravio za ispovijed, i nikako raskajao. Sveti čovjek, videći njegov nemar, poče da plače. »Što vam je? Što plačete?«, u čudu zapita nevaljali pokornik ispovjednika. »Zar vam je zlo?« »Nije meni zlo«, odgovori on, »nego vidim da je kod tebe zlo. Ja plačem što ti ne plačeš. Na tebi se ne vidi ni traga pokajanju, bez kojega nema oproštenja.« Priča taj vjernik: »Na mene je to tako djelovalo, da sam se naprosto srušio na koljena, proplakao i obavio prvi puta valjanu ispovijed nakon dugog vremena.«

Slično je postupio i sv. Ivan Vianney, svetac ispovijedi. Došao mu na ispovijed neki mesar. Bez ikakove priprave poče, priča sam, svoju ispovijed. Svetac ga gleda s negodovanjem, a on sveca. No pa šta da kažem?, upita drsko? Svetac, kome nije nedostajalo oštrine kada je bilo potrebno, reče: »Pa počni ovako: — Ja, debeli, oholi i bogati mesar, ispovijedam se...« Nije morao nastaviti s poukom. »U jedan tren mi je sve bilo jasno«, priča pokornik. »Zgrozio sam se nad samim sobom, i kao da sam u jedan mah shvatio u kakvom se stanju nalazim. Dakako da sam u toj ispovijedi sredio što je godinama bilo u neredu.«

Mnogi dolaze tako na ispovijed mjesto s osjećajem žalosti radi grijeha koje su počinili, s nekim osjećajem sigurnosti. Nemam ništa, imam neke sitnice, nisam ja grešnik, i tko će izbrojiti što se može čuti za vrijeme ispovijedi, koja mora biti ponizna i iskrena optužba za ono što nije u redu u duši.

Na nekoj slici prikazao je umjetnik nekog sveca, koji se u znak pokore udarao u prsa kamenom. Naslikao ga je kako drži kamen u ruci i spreman je da se udari u prsa. Tako stoji slika godinama, stajat će i dalje, naslikani pokornik nikada da se udari u prsa. Njemu su slični svi oni, koji se uvijek spremaju »na jednu dobru ispovijed«, spremaju se na iskreno pokajanje, kao bolesnik koji se boji što će mu reći liječnik,

pa odgađa početak liječenja. Takovi duhovni bolesnici nikako da učine korak na putu koji vodi pokori i obraćenju.

Stari su Židovi u znak pokore i kajanja, da izraze na vanjski način svoju žalost radi grijeha, znali derati na sebi svoje haljine, raščupati kosu i bradu. Tako je prijetvorno učinio i veliki svećenik, kada je na suđenju Isusu poderao haljine radi tobožnje žalosti »što se pravi Sinom Božjim.« Znamo da je to bila lažna žalost. Isusa su još prije suđenja osudili na smrt. Na takove lažne pokornike mislio prorok kada kaže: »Nemojte razderati haljine vaše, nego razderite srca vaša.« To je zapravo poruka Onoga koji je govorio po prorocima.

Na drugom mjestu Bog poručuje po proroku: »Izvaditi ću vam iz grudi srce kameno, i dati ću vam srce od mesa.«

Sv. Franjo Saleški veli: »Žalost radi grijeha zapravo nije žalost, jer je spojena s nadom u oproštenje i s nutarnjom radosti, Pokornik je žalostan, ali on se u toj žalosti i raduje.«

Sv. Jeronim, veliki pokornik, proživio je mnoge godine u pustinji, a slikaju ga s kamenom u ruci, kojim se često udarao u prsa. Kažu da je to činio uz vapaj: »Oprosti mi Gospodine, jer sam čovjek vruće krvi.« On sam svjedoči što je doživljavao u časovima pokore i dubokog kajanja: »Kraj svih pokorničkih suza i kajanja, kadikad sam tako radostan, te mi se čini da se nalazim među anđeoskim zborovima.«

Može li i biti drugačije, kada sam Gospodin kaže da u nebu biva velika radost, kada jedan grešnik čini pokoru. Jasno je da i pokornik biva dionik te radosti, koja mu je nagrada za povratak Bogu.

Od pokornika i obraćenika se traži duh žrtve i poniznosti, kao njegov doprinos u mirenju s Bogom. Navesti ćemo nekoliko primjera iz kojih se vidi, što su sve bili spremni učiniti pojedinci, da dobiju oproštenje grijeha.

Rimski car Teodozije, dolazio je svake nedjelje sa sjajnom pratnjom cijelog dvora, na službu Božju, koju je predvodio biskup toga grada, sv. Ambrozije. Jedne nedjelje dočeka biskup cara pred vratima okružen svećenicima, stane pred nj i poviče: »Natrag! Ne možeš u crkvu!« Car ga zapita: »A zašto ne smijem ući?« »Dao si u Solunu pobiti nekoliko tisuća nevinih ljudi.« Car se ispričavao: »Ali oni su pogrdili i unakazili sliku carice, moje žene.« »A ti si sasjekao tolike nevine ljude, koji su žive slike Tvojega Boga.« Car obori glavu i protisne: »Pa i David je kralj sagriješio.« Sveti mu biskup odvrati: »Kada si slijedio Davida u grijehu, slijedi ga i u pokori.« Car je poslušao, iako je pretrpio javnu sramotu. Vratio se kući, činio dugu pokoru, a onda je jedne nedjelje obučen u pokorničko odijelo pošao u crkvu da dobije

oproštenje za počinjeni zločin. Biskup ga opet dočeka pred crkvenim vratima, raskajanom vladaru podijeli oproštenje, uvede ga u crkvu, onda ga grleći jednom rukom pričesti drugom, dok su obojica plakala od ganuća, i sav narod s njima. »Uvijek je bilo malih i velikih grešnika, ali isto tako i malih i velikih pokornika. Koliko ima takovih koji se i na najmanju opomenu ispovjednika vrijeđaju, raspravljaju, izmišljaju kojekakve isprike, protuslove i ljute se, a nadaju se oproštenju i milosrđu.

Ljudevit XV. francuski kralj, bio je poznat po svojem raskalašenom životu. Godine 1717. pošao je u rat, i tu se na bojnom polju teško razbolio. Svi su mislili, pa i on sam, da mu je došao kraj. Sam je zatražio svećenika da primi bolesničko pomazanje i izmiri se s Bogom Morao je otjerati ženu s kojom je javno živio u preljubu, vratiti kraljicu koju je pozvao da bude s njim do konca života. No i to nije bilo dosta. Biskup iz Metza je tražio, da kralj popravi sablazan koju je učinio javnim grijehom, na taj način što će se javno ispovijediti — kako je javno i griješio. Kralj je i na to pristao. Javno se ispovijedio, a njegovom je dozvolom ta ispovijed tiskana i raspačavana diljem cijele Francuske.« Tako stoji u zapisima iz onog vremena. Teški grijesi, ali i nečuvena pokora. Ipak se pokorio, sve uvjete prihvatio, samo da dobije oproštenje od grijeha.

Smrt *A. G. Matoša,* hrvatskog književnika, prema izvještaju iz dnevnog tiska. (Vjesnik, 4. I. 1983).

»Svećenik se okrene bolesniku i reče: 'Dakle, ako se želite pomiriti s Bogom, dajte mi ruku.'« Bolesnik je neprestano gledao u svećenika, a onda je prihvatio pruženu desnicu i objema je rukama stisnuo. Svećenik na to reče da će doći ujutro iza osam sati i obaviti sve funkcije, no Matoš je već prije poručio po nj i on je odmah došao. Matoš je sklopljenih ruku i skrušeno obavio ispovijed. Svećenik je po crkvenom propisu zatražio od Matoša pismenu izjavu da žali što je pisao protiv vjere. Bolesnik pokuša pisati, ali mu ruka nemoćno klone na jastuk. Zato je ipak reagirao na usmene upite vlč. Krodera kraj sebe.«

Cijeli prikaz, kao i pojedini detalji, nisu ništa drugo, doli dirljivi primjer pravog pokajanja i mirenja s Bogom jednog snažnog duha.

Često se znala čuti isprika za počinjene grijehe, s pozivom na kralja i proroka Davida, koji je teško sagriješio. Jednom takovom pokorniku, koji je to isto rekao, odgovorio je svećenik: »Kralj David je jednom sagriješio, a plakao je cijeli život. Ti griješiš cijeli život, a nijesi još nijednom pravo zaplakao!«

Za predsjednika Španjolske Azañe, ubijeno je blizu deset tisuća svećenika, redovnika i redovnica te dvanaest biskupa. Srušene su tisuće crkva i crkvenih objekata, vadili su kosti svećenika i redovnika iz

grobova i razbacivali ih. Poslije rata, Azaña se kao izbjeglica iz svoje zemlje nastanio u Francuskoj. Jedne noći, pozvali su iz kuće Azañe, lurdskog biskupa msgra Teasa. Biskup nije znao o čemu se radi, jer je znao da je Azaña po uvjerenju bezvjerac. Međutim, kada je došao u stan bivšeg predsjednika, ovaj ga je plačući dočekao i izjavio kako ne želi umrijeti kao neprijatelj Božji. Skrušeno se ispovijedio, a onda je biskup pošao kući po sv. Ulje i sv. Pričest. Kada se biskup vratio, prijatelji Azañe mu nisu dozvolili pristup u kuću, tako da se biskup vratio neobavljena posla kući. No rano u zoru, biskupa su opet pozvali, jer su se uklonili oni koji su ometali pristup bolesniku. Azaña je ganut molio, dok je biskup držao u ruci sv. Hostiju: »Gospodine, nisam dostojan da uniđeš pod krov moj...«

I njegovo je kajanje bilo pravo. Nije se obazirao na ljudski obzir što će drugi reći. Svim je svojim držanjem pokazao da se zaista kaje za svoje grijehe i svim se srcem vratio svojem Bogu.

Veliki **irski rodoljub O'Connel,** u mladosti je bio protiv svoje volje izazvan na dvoboj, u kojem je u samoobrani ubio svojega protivnika. Od toga časa, do konca života, nosio je na desnoj ruci crnu rukavicu, u znak kajanja što je tom rukom ugasio jedan ljudski život.

Koliko bi kršćani morali nositi cijeli život crninu, u znak žalosti zbog mnogih teških grijeha, kojima su okaljali i ruke, i oči i uši, srca ili um. No oni žive mirno i samozadovoljno, bez ikakova osjećaja krivice radi grijeha kojima su mnogo puta uvrijedili Oca nebeskog ili brata čovjeka.

Pričao mi je moj davno preminuli rođak: »Kada sam bio dječak, živio sam u velikoj slavonskoj zadruzi sa svojim roditeljima i stričevima. Jednog dana odredio me je otac, koji je bio glava zadruge, da idem sa stricem čuvati konje na pašnjaku pokraj Save. Negdje podkraj dana, konji se i ždrebad uznemiriše i počeše juriti pašnjakom. Stric poleti za njima i dugo je trebalo da ih uz moju pomoć prikupi. Sav znojan i zadihan, jer je bio već čovjek u godinama, potjerao je konje kući u selo, koje je bilo podosta udaljeno od Save. Trčkarao sam uz strica i po dječjem običaju ga štošta ispitivao, ali on mi nije ništa odgovarao, nego samo odmahnuo glavom, kao da je duhom odsutan. Išao je šutke, sa šeširom u ruci i nešto mrmljao mičući usnama. Tako dok nismo ušli u selo. Stavio je šešir na glavu, a ja ga upitah: »Čiko, zašto nisi razgovarao sa mnom, i šta si to putem šaptao?« On mi ozbiljno odgovori: »Sinko, uvrijedio sam dragog Boga u srdžbi, pa sam ga cijelim putem molio da mi oprosti.« A trajalo je to gotovo pola sata.

Stari su znali griješiti, ali su se znali i kajati. Jedan hrvatski književnik pripovijeda o Slavoncu koji je uvijek iznova psovao i griješio, a onda bi stao pred kip i udarao se u prsa i kajao. Danas se i psuje i huli, i gaze Božji zakoni na sve moguće načine, a kome je i

na kraj pameti, da otkrije svoju glavu i s nekoliko toplih riječi zamoli od Boga oproštenje i pomirenje.

Dugo je radio u inozemstvu. Vraćao se kući s velikom radošću jer imao poveliku obitelj, ženu i petero djece. Za jednog svoga boravka kod kuće, pohodio je i župnika, priložio lijepi dar za potrebe crkve, a onda se raspričao o teškom radu u tuđini. Požalio se kako se nekada desi da opsuje i Boga u časovima bjesa ili razočaranja. Dođe riječ i na ispovijed i on se povjeri: »Kada se ispovijedim, onda po dva mjeseca ništa ne opsujem. I onda dođe dan kada u ludilu srdžbe oblatim usta psovkom. Tada se zlo ponavlja. Bude mi strašno. Kada sam kod kuće lutam dva, tri dana kao izgubljen, a jelo jedva taknem. Žena me pita što mi je, a ne smijem da joj kažem, jer znate koliko drži do Boga i vjere. O, kako je velika nesreća psovka. A onda ide kao nizbrdo, redaju se novi grijesi sve do ponovne ispovijedi.« Svećenik završi razgovor riječima: »Dakle, ne preostaje ništa drugo, nego često kajanje i česta ispovijed.

Presuda. Pod tim naslovom su ove godine naše novine donijele ovu vijest (1987. g.). »Vrhovni svećenici Sikkha proglasili su krivim premijera indijske države Punjab-Bernau, zbog toga što je snagama sigurnosti 30. travnja 1987. naredio da uđu u Zlatni hram u Amritsaru i da odatle istjeraju ekstremiste koji su dan prije proglasili osnivanje nezavisne države Kalistan. Na poziv svećenika doletio je premijer u Amritsar i objasnio da je morao izdati to naređenje, ali je ipak prihvatio da za kaznu sedam dana čisti prašinu sa cipela vjernika koji ulaze u hram.«

Tako je učinio predsjednik jedne vlade. Bilo bi zanimljivo znati tko bi to učinio u kršćanskom svijetu, kada bi netko i za najveću krivicu tražio takovu pokoru.

Religiozni lopov. Pod tim podrugljivim naslovom jedne naše novine donose slijedeći izvještaj: »Jedan od dvojice lopova koji su ukrali iz crkve u Bovalinu pet milijuna lira, pokajao se i vratio novac prikupljen od vjernika. Svećenik G. Trimboli, ugledao je jednog jutra na crkvenim vratima vrećicu s dva milijuna lira, plijen jednog lopova koji se očigledno pokajao zbog počinjenog djela.«

Novinar toga zove »religiozni lopov«. Kako bi bilo lijepo kada bi svi koji su se našli u nekom lopovluku bilo kakove vrste u odnosu prema Bogu ili bližnjemu, znali isto tako probuditi pokajanje i vratiti i Bogu Božje i čovjeku čovjekovo.

Sveti pustinjak *Pamon* dođe na neko crkveno zborovanje u veliki grad Aleksandriju. U velegradu spazi među svijetom koji se skupio neku glumicu napadno odjevenu i nakićenu, te poče plakati. Kada su ga upitali zašto plače, odgovori: »Dva su razloga zašto plačem. Prvo, boli

me što ova žena ide putem širokim koji vodi u propast. A drugo, stidim se što ja, starac, manje truda upotrebljavam da Bogu ugodim, od ove žene koja traži da stekne slavu kod ljudi.«

Rekli bismo na tu izjavu, kako su Božji ljudi pronalazili razloge za kajanje ondje gdje to obični čovjek i ne sluti da postoje. Toliki, pak, vjernici ne pronalaze razloga za kajanje niti tamo, gdje je očito da se radi o najvećem zlu.

Bilo je to za vrijeme uskrsne ispovijedi. Vjernici čekaju čitave sate da dođu na red. Došla je i jedna mlada žena. Otvorila je svoje srce i zbacila sav teški teret grijeha od svojega djetinjstva pa sve do bračnih poteškoća. Plakala je i grcala u suzama tako da je na mahove prekidala ispovijed da dođe do daha. Kada je završila i dobila odrešenje, svećenik je rekao da se malo smiri, obriše suze i izađe na druga vrata gdje nije nitko čekao za ispovijed. Ona odgovori uz duboki uzdah: »Selo zna da sam mnogo griješila, neka sazna i da se za svoje grijehe kajem.« Oblile su je ponovno suze. No nije čekala ni trenutka. Onako zaplakana uputila se između vjernika u crkvu. Na sreću, nije jedina od toga roda. Pripadaju soju Marije Magdalene i velike grešnice i velike pokornice.

Mlad čovjek, radnik, otac brojne djece. Radi na teškom poslu. Usred posla izdvoji se između radnika, nasloni glavu na ogradu u dvorištu i udari u plač. Poput malog djeteta. Dotrčali prijatelji pa ga pitaju dali mu je zlo, ili kakova nevolja kod kuće. On je samo odmahivao rukom i nije ništa odgovarao. Po povratku nakon posla, jedan od njegovih drugova ispriča njegovoj ženi da mu se nešto desilo, i da je plakao na poslu. Dobra žena lijepo oko njega, ispituje ga što mu se dogodilo, ali on šuti. Napokon provali iz njega: »Opsovao sam nakon dugo vremena dragoga Boga!« Nakon toga je opet zapao u grčevit plač, tako da je trebalo vremena da se smiri.

Kada bi svaki grešnik znao u plemenitosti srca odmah nakon učinjenog grijeha oplakati svoju opačinu, kako bi brzo nestalo sa svijeta i psovke i svih drugih zlodjela.

Dva prijatelja. »U predgrađu Stokholma jednog zimskog jutra nekoliko je ljudi promatralo preko niske ograde lijep prizor. Krasan konj, zelenko, objesno je jurio dvorištem. Njegov sudrug u igri bio je lijepi, veliki škotski pas. Bilo je očito da su obojica dobri prijatelji i da zajedno stanuju u staji. Pas je trčao iza konja i oblijetao ga s jedne i druge strane, radosno lajući. Čas bi ga zaskočio i hvatao njegovu dugu grivu, a onda bi ga povlačio za njegov dugački kitnjasti rep. Ljudi koji su prolazili, zaustavljali su se i sa užitkom promatrali lijepu igru krasnih životinja.

Iznenada se zelenko, da bi dao oduška svojem veselju, bacio stražnjim nogama, ali tako nespretno, da je pogodio psa, koji se baš u taj čas približio konju odostrag. Pas je uslijed jakog udarca bio odbačen nekoliko koraka. Ležao je na snijegu koji se zacrvenio od njegove krvi. Dotrčao je konjušar i pažljivo ponio povrijeđenoga psa prema staji. Sada se desilo nešto ganutljivo. Jedva što je konj začuo cviljenje svoga druga u igri, nestalo je u jedan mah njegove nestašnosti. Zaustavio se, okrenuo glavu i opazio okrvavljenoga psa. Odmah je shvatio što je skrivio. Kada se konjušar uputio u staju, slijedio ga je konj s tako duboko sagnutom glavom, da mu je gubica gotovo dodirivala zemlju pokrivenu snijegom. Ne gledajući ni lijevo ni desno, pošao je tromim korakom u staju. Bio je prava slika neutješljivosti. Jednom riječi izgledao je kao utjelovljena grižnja savjesti. Nije se ni pomakao kada su mu stavljali uzde i ormu za svagdanji posao. Pas je nakon nekoga vremena ozdravio. No ovaj nesretni događaj, nije poremetio prijateljstvo između dvije životinje.«

Evo još jedne istinite priče, o plemenitosti životinjskog srca, koje duboko pati radi boli koju je nehotice zadalo svojem prijatelju.

Koliko puta možemo vidjeti i čuti na ulici psovača, prostaka, koji vrijeđa i Boga i bližnjega, a koji ne zna niti toliko koliko nerazumna životinja, da treba nakon grijeha i oboriti glavu, i osjetiti grižnju savjesti. Kod takovih nema ni govora o nekoj neutješljivosti, nego naprotiv zadovoljstvo radi nasilja nad Božjim ili ljudskim ugledom i čašću. Što drugo reći, no ono što je očigledno iz ove dvije priče o životinjama: da često životinje nadmašuju ljude u plemenitosti i dobroti srca.

Time završavamo razmatranje o pokajanju, kao bitnom dijelu sakramenta pokore, i činu od najveće važnosti u odnosima između Boga i čovjeka.

U jubilarnoj godini Otkupljenja, piše sv. Otac Ivan Pavao II. o temi: »Pomirenje i pokora u poslanju Crkve.« »Pomirenje, veli vrhovni Svećenik, nije ništa drugo nego samo Otkupljenje koje je svakom čovjeku ponudio Otac u smrti i uskrsnuću svoga Sina i koje i danas nastavlja pružati svakom grešniku, čiji pokajnički povratak očekuje po obraćenju, isto onako kao otac u prispodobi o rasipnom sinu.« Vrhovni Učitelj Crkve govori o povratku Ocu, uz bitni uvjet, pokajnički osjećaj, koji mora izgubljenog sina najprije dovesti pameti, a onda domu Očevu, kako to i ističe Gospodin.

Odluka

Marija Magdalena. Poznata grešnica u gradu. Poznata je i sa svojih suza koje je prolijevala u kući farizeja Šimuna. Poznate su i Isusove riječi koje joj je pred svima izrekao: »Ženo, oprošteni su ti tvoji grijesi!« Poznate su i riječi kojima ju je otpustio: »Idi u miru!«

No, najljepše je u njezinu životu, životu žene iz koje je Isus istjerao sedam zloduha, ono što bilježi u nastavku evanđelja Ivan apostol: »Zatim je Isus redom obilazio gradove i sela propovijedajući i navješćujući veselu vijest o kraljevstvu Božjem... Pratila su ga dvanaestorica... i neke žene, koje je izliječio od zlih duhova... Marija koja se zove Magdalena, iz koje bijaše izagnao sedam đavola... i mnoge druge. One su im pomagale svojim darovima.« (Lk 8,1-3).

Iako je Magdalena čula: »Idi u miru«, nije otišla kao toliki drugi svojoj kući, nego je od toga časa išla neprestano za Isusom i učenicima i služila njima. Dokle? Do Golgote, do križa pod kojim kleči dok kapljice krvi klize s križa na njezinu glavu. Sudjeluje kod ukopa, smije prati njegovo tijelo od krvi, koja je za nju i sve ljude prolivena i spremati za ukop tijelo, »za sve predano«. Za sve ljude i za nju, koja ovdje, uz Prečistu Djevicu i nevinog Ivana stoji kao predstavnica onih, za koje je Isus prikazao žrtvu na križu. Sigurno su joj haljine bile orošene tom krvlju, kojom je oprana ona i sav grešni ljudski rod.

I kada su muževi navalili kamen na grob i otišli, ona opet ne ide — nego je »s drugom Marijom sjedila prema grobu« dok drugi evanđelista dodaje da su »pomno gledale gdje je Isusovo tijelo položeno.«

Jedva je dočekala da svane prvi dan u tjednu, nakon blagdana Pashe, kada je bilo slobodno da se kreće. Rano u zoru već je na grobu. Plače u praznom grobu, jer nema Gospodina. Vidi anđele, ali tomu ne pridaje posebnu važnost, jer nema Gospodina kojega su uzeli. Sva zaplakana ne prepoznaje Isusa, misleći da je vrtlar. Pita ga: »Dali si ti uzeo mojega Gospodina.« No, čim ju Isus pozove po imenu: »Marijo«, sva uzbuđena i ushićena od radosti, baca se pred njegove noge vičući: »Učitelju«. Tada dobiva naredbu: »Idi reci mojoj braći: »Uzlazim k Ocu svome i k Ocu vašemu, Bogu svome i k Bogu vašemu!«

Evanđelista Marko kratko bilježi: »Uskrsnuvši dakle rano ujutro u prvi dan sedmice Isus se ukaza najprije Mariji Magdaleni, iz koje bijaše izagnao sedam zlih duhova.« (Mk, 16,9).

Ta braća Isusova, kako ih on sam zove su njegovi učenici, apostoli. Nije se javio njima najprije, nego njoj. Javio se i Petru i Jakovu, ali njprije njoj. Javio se i dvojici iz Emausa, ali ne prije nego njoj.

Ukazao se je i svima zajedno, ali nakon što se ukazao njoj. Njoj, za koju opet ponavlja evanđelista, da je to ona iz koje je Isus izagnao sedam zlih duhova. Zašto? Zašto je ona prva vjesnica najvećeg Isusova čuda, njegova uskrsnuća?

Jer je bila vjernija od sviju od svojega obraćenja, pa do Velikog Petka, tragedije na križu, sve do groba. I sve do kraja svijeta će se baš ona spominjati u divnoj uskrsnoj poruci, kao prvi svjedok i prvi glasnik Isusove pobjede nad smrću i grijehom.

Njezine pokajničke suze, urdile su čvrstom odlukom, da više neće nikada napustiti onoga, koji ju je oslobodio od grijeha i ropstva zlim dusima. Ta ju je odluka stavila na Uskrs ispred apostola, koji su svi do jednoga zatajili u te velike dane. »Grob je prazan ali njega nema.« To je bio zaključak nad praznim grobom, unezvjerenih učenika Isusovih. Marijina je poruka: »Uskrsnuo je Isus iz groba, ja sam ga vidjela.« U razgovoru s anđelima i samim Gospodinom. Tako jakom u vjeri, i tako snažnom u ljubavi prema Gospodinu, učinila ju je odluka da ide za Gospodinom, što je i ispunila onda, kada su se svi pokolebali.

Žena preljubnica. Uhvatili su je u preljubu, za koji je po Mojsijevom Zakonu morala biti kamenovana. To su i rekli oni koji su ju dovukli pred Isusa, poderanu i raščupanu, tražeći njegovu presudu za nju grešnicu. Bacili su ju pred njega u prašinu i pitali licemjerno što će učiniti s njom. Gospodin postavlja njima pitanje: »Tko je od vas bez grijeha? Neka se prvi baci na nju!« Kako nisu odlazili, sagnu se Isus i poče pisati po pjesku. Izgubiše se, prema evanđelju, počevši od najstarijih. Žena je ostala sama s Isusom. »Nitko te ne osudi? — pita je blago?« A ona, na rubu očaja, ali sada već sa nekom nadom u spas, odgovara: »Nitko, Gospodine!« Isus zaključi: »Ni ja te neću osuditi!« No tada ozbiljno dodaje: »Idi i odsada ne griješi više!« Kao kada se čuje prijeteća grmljavina izdaleka. Kao da je htio reći: »Vidiš kako si zamalo ludo izgubila glavu. Pazi da te nova nevolja ne satre!«

Ribnjak Siloe. Uz njega leži čovjek uzet kroz trideset osam godina. Ne može ozdraviti, jer nema nikoga da ga spusti u čudesni ribnjak kada dođe anđeo Gospodnji. Isus ga podiže sa nosila. On prohoda, naprti svoja nosila na leđa, i ode sav sretan, izgubivši se u mnoštvu. Za njega je bila stvar završena. Ozdravio je i pun zadovoljstva gura se u onom mnoštvu. No za Isusa nije bilo sve završeno. Pronađe ozdravljanog paralitičara, pa mu najozbiljnije reče: »Ne griješi više, sinko, da ti se što gore ne dogodi!«

S jedne strane milosrđe, ali i ozbiljna prijetnja s druge strane. Izgleda da ga je bolest stigla radi grešnog života, pa ga Isus na to podsjeća, i opominje da ga čeka još gorje od onoga za što je bio kaž-

njen. Možda je vidio, čitao u njegovoj duši, da odluka ne griješiti više, nije nikla u srcu izliječenog samim čudesnim ozdravljenjem.

Svaka odluka, nakon duševnog ozdravljenja, mora biti čvrsta i trajna: za cijeli život. Nema tu ni govora o »šepanju na obje strane«, kako opominje prorok. Evanđelista Matej je zabilježio opomenu koju sam Gospodin dade: »Tko ustraje do kraja taj će se spasiti.« (Mt 10,22).

Već u Starom Savezu, proroci govore u ime Božje, s istim načinom Prorok Izaija prenosi ono što Bog govori svojem narodu:

»Budu l'vam grijesi kao grimiz, pobijeljet će poput snijega.«

Kao purpur budu li crveni, postat će kao vuna.«

Veliko obećanje koje u srcu grešnika, pa i najtežeg, budi pouzdanje u Božju dobrotu i nadu u oproštenje. Ali u nastavku navodi prorok i uvjete:

»Uklonite mi s očiju djela opaka, prestanite zlo činiti! Učite se dobrim djelima; pravdi težite, ugnjetenome pritecite u pomoć. Siroti pomozite do pravde, za udovu se zauzmite.« (Iz 1,16-18).

Da se postigne oproštenje grijeha, treba se odreći zla, prestati s opačinama. Ni to nije dosta. Kao ustuk zlu koje je prije obraćenja činio, sada mora činiti dobro. Kao što je grešnik bio uporan u zlu prije povratka Bogu, tako mora biti uporan u dobru: pomagati siroti, pomoći ugnjetenomu, zauzimati se za udovice.

»Ako se bezbožnik (grešnik) odvrati od svojih grijeha što ih počini i bude čuvao sve moje naredbe, i vršio pravo i pravicu, živjet će i neće umrijeti. Sva njegova nedjela koja počini, bit će mu zaboravljena.« (Ez 18,21-22).

»Obratite se, dakle, i povratite od svih svojih nedjela koja ste počinili i načinite sebi novo srce i novi duh... ja ne želim smrti nikoga koji umire — riječ je Gospodina Boga. Obratite se dakle i živite.«

»Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas! Izvadit ću iz tijela vašega srce kameno i dat ću vam srce od mesa!« (Ez 36,26).

Vidimo kako prorok uporno ponavlja što Bog traži od grešnika. Nije dovoljno samo pokajanje. Ono je bitno za oproštenje, jer tko se ne kaje nema želje uopće da se izmiri s Bogom i dobije oproštenje. No samo oproštenje nakon pokajanja, je djelo Božje ljubavi. Sada, čovjek očišćen od grijeha mora zasvjedočiti cjelokupnim životom koliko on ljubi Boga i uzvratiti svojom ljubavlju Božjoj dobroti. To, pak, či-

ni onda, ako se odvrati od svojih grijeha, čuva sve naredbe Božje, vrši pravo i pravicu — tada će tek biti njegova nedjela oproštena — kako to opširno prorok nabraja. I završava — »Obratite se i živite!«

Obratite se znači, ostaviti grijeh i činiti dobro. Nikako nije isti čovjek onaj koji čini zlodjela i onaj koji čini dobra djela. Grešnik je onaj koji je činio zlo. On se mora okrenuti Bogu i sada činiti dobro. On mora postati drugi čovjek. Novi čovjek. Mora odbaciti kameno srce da može dobiti živo srce, od mesa. On mora primiti od Boga novo srce i novi duh. I to mora biti trajna odluka, za trajno prijateljstvo prema Bogu, koje će se očitovati ustrajnim vršenjem Božjih naredaba.

Danas se u svijetu medicine čine nevjerojatne svari. Već smo spominjali vađenje srca i zamjenu novim, vađenje bubrega i primanje novoga, sve do transplantacije kože ili koštane srži. Kod svih je tih operacija važno, da organizam čovjeka nakon izvršene operacije prihvati novi organ. Ako ga tijelo ne prihvati, odbaci novo srce, tada nastupa neminovna smrt.

To se dešava i u duhovnom životu. Nažalost, veliki je broj onih, koji odbacuju novo srce i novi duh, koji su primili nakon duhovne transplantacije, vraćaju se starom zlom srcu, zlom duhu, i bijedno završavaju.

Apostol Pavao: »Braćo, mi koji smo umrli grijehu, kako da živimo u njemu?... Krist pošto bi uskrišen od mrtvih, više ne umire, smrt njime više ne gospoduje. Što umrije, umrije jednom zauvijek grijehu, a što živi, živi Bogu. Tako i vi, smatrajte sebe mrtvima grijahu a živima Bogu u Kristu Isusu.« (Rim 6,8-12).

Apostol poziva, da nakon uskrsnuća iz mrtvila grijeha, budemo mrtvi, zauvijek mrtvi, grijehu. Isto tako poziva da živimo — opet zauvijek u Bogu. Mrtav za Boga — najveća nesreća. Duh Božji govori o onima koji se zovu živi, a stvarno su mrtvi. Pravednik i kada umre, živi. (Tko vjeruje u mene, ako i umre živjet će!) Grešnik iako živi — mrtav je — za Boga. Stoga je najveća ludost i zločin nad samim sobom, nakon oživljavanja iz smrtnih djela i povratka u život, počinjati duhovno samoubojstvo po grijehu. Biti mrtav Bogu, a živiti grijehu.

Čitao sam davno u crnoj kronici. U našem glavnom gradu, otac popio otrov. Na vrijeme su opazili, odvezli su ga u bolnicu, gdje su mu isprali otrov, očistili želudac i ostao je živ. Djeca su i žena plakali i molili ga da više ne diže ruku na sebe. Obećao je, ali nakon nekoliko mjeseci nađoše ga na tavanu obješenog. Bzo su prerezali uže, umjetno disanje, liječnička pomoć, i — povratili su mu život. Bilo je opet suza i plača i svečano obećanje: »Nikada više«. Nakon nekog vremena, popeo

se u toranj katedrale i skočio u ponor. Ostao je na mjestu mrtav, ovaj puta bez povratka u život.

Savršena slika onih, koji po teškom grijehu mrtvi za Boga, milošću Božjom, sakramentom pokore, ožive, da bi učinili duhovno samoubojstvo brzim povratkom starim opačinama. Kod jedne vrste vjernika, nažalost nije ih malen broj, milosni život traje nakon ispovijedi nekoliko trenutaka, sati ili koji dan, da bi brzo ugasnuo kao svijeće na najslabijem vjetru.

Bilo je o velikoj ispovijedi u jednoj slavonskoj župi. Ljudi strpljivo čekaju čitave sate,da dođu na red i obave svoju »uskrsnu dužnost«. Kako je sv. Pričest svaki sat, oni koji se ispovijede, čekaju pred crkvom da se pričeste. Tako se njih nekoliko nakon ispovijedi pričestiše, a onda pred crkvu, da »zapale«. Jedan od njih, pričaju očevici, stavio cigaretu u usta, uzme upaljač, kresne jedanput, drugi put, pa još jedanput, ali upaljač neće. Bjesno opsuje Boga, uzme vatre od susjeda, stavi mirno šešir na glavu, i ode bezbrižno kući. Ta on se je za Uskrs ispovidio. Ni na kraj pameti mu nije bilo, da je onaj božanski plamen koji je po sakramentu pokore netom upaljen, odmah u duši i ugašen po teškom grijehu. On će do slijedeće godine živjeti u tom grijehu, i svima onima koji će ih slijediti, živjeti će u tami, i trajnoj opasnosti da ga smrt zadesi u nemilosti Božjoj.

Apostol Pavao **poziva:** »Kristovi smo poslanici; Bog vas po nama nagovara: Pomirite se s Bogom.« (2 Kor). Sigurno nas ne poziva da se s njim pomirimo, da bi se opet zavadili, nego potiče: »Odložiti vam je prijašnje ponašanje staroga čovjeka koga varave požude vode u propast, a obnavljati se duhom svoje pameti i obući novoga čovjeka, po Bogu stvorena u pravednosti i svetosti istine.« (Ef 4,22-24).

Apostol jasno i odlučno ističe, što i prorok Ezekijel traži: odložiti staroga čovjeka — vođenog požudama, a obući novoga, jer put staroga čovjeka vodi u propast. Isto što i prorok opominje: »Obratite se i živite!« I kao što se prorok poziva na Boga, tako i Apostol — koji sebe i ostale apostole naziva: poslanici Božji.

Obraćenje mora biti trajno, bilo da se o kojem grijehu radi, jer samo tako ćemo postići »kraljevstvo Kristovo i Božje«, kako to veli u slijedećim recima: »A bludnost i svaka nečistoća ili pohlepa neka se i ne spominje među vama, kako dolikuje svetima! Ni prostota, ni ludorija ni dvomislice što se ne priliči, nego radije zahvaljivanje! Jer dobro znajte ovo: Nijedan bludnik, ili bestidnik, ili pohlepnik — taj idolopoklonik — nema baštine u kraljevstvu Kristovu i Božjemu.« (Ef 5,3-6).

Bludnik, bestidnik, pohlepnik, su pojmovi koji označuju čovjeka koji trajno živi u bludu, srebroljupstvu — dakle živi u stanju grijeha. Po tom grešnom načinu života pokazuje upornost u zlu, da ne kažemo

očituje životom odluku da živi u grijehu. Takav nema pravo na baštinu Kraljevstva.

Iz toga grešnog stanja, koje vodi u smrt, može se izbaviti, ugledajući se u Isusa: »Braćo«, piše Apostol u poslanici Hebrejima, »Okruženi tolikim oblakom svjedoka, odložimo svaki teret i grijeh koji nas sapinje, te postojano trčimo u borbu koja je pred nama. Uprimo pogled u Početnika i Dovršitelja vjere, Isusa, koji umjesto radosti koja stajaše pred njim podnese križ, prezrevši sramotu te sjedi s desna prijestolja Božjega. Doista, pomno promotrimo njega, koji podnese toliko protivljenje grešnika protiv sebe, da — premoreni — ne klonete duhom. Ta još se do krvi ne oduprijeste u borbi protiv grijeha.« (Heb 12,1-4).

Apostol poziva na borbu protiv grijeha, radi kojih Isus »podnese križ«. U toj borbi se moramo »do krvi oduprijeti grijehu«. Sakramenat pomirenja nam na temelju našeg pokajanja oprašta sve grijehe, ali to nije svršetak, nego početak nastojanja u borbi protiv zla u nama i oko nas. Po ispovijedi dobivamo novi život, koji treba neprestano čuvati od uzročnika duhovne smrti. To je grijeh »teret i grijeh koji nas sapinje«, a koji moramo, po riječima apostola odložiti i »postojano trčati u borbu koja je pred nama.«

I prvak apostolski *Petar* poziva na novi život, život svetosti: »Ne oblikujte se prema negdašnjim strastima iz vremena vašega neznanja. Već kao što je svet onaj koji vas je pozvao budite i sami sveti u svemu življenju, jer stoji pisano: »Budite sveti jer ja sam svet.« (1 Pt 1,14-15).

Svetost je stanje duše bez teškoga grijeha. Apostol to traži, jer to Bog traži od čovjeka kojega je učinio »sebi slična«. Zato i odlučni poziv: ne oblikujte se prema negdašnjim strastima. Nego — ustrajte u dobru, kojemu ste se vratili, kada ste se obratili. Nema povratka na grijeh. A za one koji nemaju čvrste odluke da ostanu »sveti«, nego se vraćaju grijehu, Apostol ima veoma teške riječi: »Na njima se događa ono što kaže istinita poslovica: 'Pas se vraća svojoj bljuvotini' i 'Okupana svinja vraća se da se valja u kaljuži.'« (2 Pt 2,22). Malo ima mjesta u Bibliji, koja na ovako oštar način govore o grešniku koji se uvijek iznova vraća svojim opačinama.

Isus naređuje apostolima da propovijedaju svim narodima, svakom stvorenju. Neki crkveni otac kaže, kao da je rekao da govore i nerazumnim stvorenjima. Ipak izuzima dvije skupine: Ne dajte svetinje psima, ne bacajte biserje pred svinje. Sveti Petar za uporne grešnike ima usporedbu — kao svinja, kao pas. Isus, inače tako puno dobrote i blagosti, naziva opake svinjama i psima. Misao koja mora svakoga plašiti! Od takvoga zlog stanja duše, sačuvati će nas, nakon obraćenja, odluka: ne vraćati se u grijeh.

O tome piše sv. Toma, crkveni naučitelj: »Da zadobijemo oproštenje grijeha i Božje prijateljstvo, osim kajanja je potrebna i čvrsta nakana da ga više nećemo vrijeđati.«

Vuk je prema narodnoj priči pošao na ispovijed. Optužio se iskreno: klao ovce, jaganjce, stanovnike šume. Klečeći u maloj šumskoj kapelici, neprestano se propinjao i gledao kroz prozor u šumu. Ispovjednik ga oštro ukori. »Kuda to gledaš neprestano?« Vuk odgovori sa savršenim mirom: »Brzo me odriješite, jer eno ide jedna ovca, žurim da je oderem!«

»Vuk dlaku mijenja, ali ćudi ne!« — glasi poslovica. Ima među ljudima jedan soj, koji štošta promjeni na sebi i oko sebe, ali grijesima okuženu narav, nikada.

Pričaju za nekog lopova koji je ukrao u šumi dvoja kola drva. Došao na ispovijed, priznao je krađu, i onda zamolio: »Molim vas da mi podijelite odrešenje za četvora kola drva.« Svećenik, osupnut, upita ga zašto? On mirno odgovori: »Pa dovezao sam kući dvoja kola, noćas idem ukrasti još dvoja, pa mi dajte i za to odrešenje.«

Svaka vrsta grijeha ima u ispovijedi ovakove svoje pretstavnike. Molim vas da me odmah pričestite iza ispovijedi, da ne bi štogod sagriješio. Sad odmah, iza ispovijedi, u kojoj je izrekao pokajanje, čvrsto odlučio da neće više griješiti — a nakon svega upravo očekuje da će se vratiti zlu i grijehu.

Svećenik ispovijeda u sakristiji djecu, a ispred vratiju žamor. Izađe napolje da sazna uzrok nemiru. Jedan se od mališana potuži: »Ivo me nagovara, da idem krasti kruške poslije ispovijedi, kod babe Kate ćorave.« I ovdje je u pripravi za ispovijed, pala odluka za novi grijeh.

To je veoma nevin oblik, veoma teške zloće, koja se ponavlja kod mnogih u mnogim i teškim oblicima. Na njima se ispunjava ono što reče sveti Izidor: »Nisu pokornici, nego ismijavaju pokoru svi oni, koji se ispovijedaju bez odluke ne griješiti više.« To isto piše prastari crkveni pisac Tertulijan: »Lažna je pokora u kojoj se ne vidi popravka.«

Moderni pisac (Businello) duhovito primjećuje: »Kajanje ubija bakcile grijeha, koji našoj duši zadaju smrt, a odlukom se zatvaraju svi otvori i ulazi u dušu, da ne bi ušli neki drugi mikrobi.«

U medicini se govori o preventivi, čuvanju od bolesti. U duhovnom životu se preventiva sastoji u konstantnoj odluci — izbjegavati grijeh i sve grešne prigode.

Postoji priča o nekom pijancu koji je redovno odlazio u gostionicu godinama i tamo trošio uludo novac na piće i karte. Jednoga dana se napio, zavadio s ostalim druzima u zlu, koji ga propisno namlate i bace kroz vrata napolje. Kako je gazdu redovno pratio, i pred gostionom čekao njegov pas Filaks, zgrabe bojdžije psa, i nadjele i njega batinama iz mržnje prema gospodaru. Prošlo je neko vrijeme od toga događaja i gazda pođe opet u gostionicu u pratnji svojega vjernog psa. No, kada je pas došao do mjesta gdje je dobio batina, podvije rep i zavijajući pobježe kući. Oni koji su to gledali, upitaju gospodara, što to bi njegovu psu? Ovaj na to vjerno ispriča, kako su obadvojica na tom mjestu izvukla batina, pa se pas toga sjetio i odmaglio kući. Jedan od slušatelja zaključi: »Čovječe, pa tvoj je pas pametniji od tebe. On je, naime, zapamtio mjesto gdje je jedanput stradao, i više ne ide natrag. Ti se, pak, uvijek iznova vraćaš amo, gdje si se toliko puta unesrećio.

U oznake dobre odluke, ubraja se i nužno izbjegavanje osoba, mjesta, i prilika u kojima grešnik uvijek ili često sagriješi. Dužnost izbjegavanja bližnje grešne prigode, ostaje kao teška obaveza za pokajnika i uvjet da dobije oproštenje grijeha. Za nekoga će biti bližnja grešna prigoda gostionica, za drugoga kartašnica, za trećega mjesto sumnjivog morala, a za nekoga stanovita osoba ili društvo.

Gospodin postavlja radikalan zahtjev. »Ako te oko tvoje sablažnjava, iskopaj ga, ako te ruka sablažnjava, odsijeci je, ako te noga sablažnjava, odbaci je od sebe.« Tumači i zašto: »Jer ti je bolje s jednim okom, jednom nogom ili jednom rukom ući u kraljevstvo nebesko, nego da te s oba oka, obje ruke ili obje noge bace u peć ognjenu.«

Čovjek našeg vremena, koji je doslovno to shvatio i na strašan način oživotvorio ovu preporuku. Ne tako davno, pisale su naše novine o tome.

»Kirurzi bolnice u Linzu (Austrija) u toku sedamsatne operacije, ponovno su prišili obje odsječene ruke jednom pacijentu koji se namjerno unesrećio štamparskim nožem za papir. Pacijent je za sebe izjavio da je »nepopravljiv lopov«, i da je želio da se oslobodi ruku, jer ga stalno dovode u zatvor«. U toku operacije, liječnci sa klinike u Linzu uspjeli su da povežu krvne sudove, kosti i tkivo odsječenih ruku, ali povezivanje nerava je bilo manje uspješno. Prema izjavama liječnika, pacijent će biti sretan ukoliko bude mogao pokretati kažiprst.«

Liječnici nisu sigurni koliko će uspjeti njihov operativni zahvat. »No jedno je potpuno sigurno. Taj užasni čin, nije u skladu s vjerskim učenjem, jer Isus nije tražio da se udovi zaista odrežu u doslovnom smislu. On je tražio, da se udovi mrtve, tako kao da ih nema, kao da su odrezani i odbačeni u trenucima napasti. Sigurno je i to,

da je želja toga čovjeka da se sačuva od grijeha poprimila stravičan oblik, kao i to da ta nevjerojatna žrtva, kraj sve svoje neispravnosti, mora posramiti nebrojene grešnike, koji ne čine ništa, ili gotovo ništa, da se izvuku iz svojih grijeha i zlih navika. Opasnost da stoga budu bačeni u oganj, čuvajući brižno svoj život, u vidu te žrtve i Isusove prjetnje, nije nimalo nestvarna niti neopravdana.

Što je odluka?

Odluka je čvrsta volja da ubuduće nećemo vrijeđati Boga, tj. griješiti, i da ćemo izbjegavati svaku prigodu za grijeh. Odluka se prema tome sastoji iz čina volje, kojim, pošto smo upoznali zloću grijeha i iskreno ga zamrzili, ozbiljno odlučujemo, da ni pod koju cijenu nećemo više griješiti!« (Castegnaro, str. 38).

Stara ispovjedna molitva: »Volim prije umrijeti, negoli tebe, dobri Bože ikakovim grijehom, pogotovo smrtnim, uvrijediti.«

Odluka sačinjava »lik sakramenta pokore«, tako da bi bez nje sakramenat bio ništetan, izuzev ako se radi o nesavladivom neznanju, sakramenat bi bio i svetogrdan.

Svojstva odluke: čvrsta, općenita, djelotvorna.

Čvrsta odluka. Takova odluka ne čini čovjeka nepogrešivim. Inače bi bilo dovoljna jedna ispovijed u životu. Sv. Petar je bio u milosti Božjoj, na zadnjoj večeri, pošto mu je Isus oprao noge (slika čišćenja od grijeha) pobožno se pričestio, učinio ozbiljnu odluku da će radije umrijeti nego li napustiti svojega Učitelja, pa je ipak u jednoj noći pao tri puta u grijeh zataje. Odluka, dakle, može biti iskrena, ali do pada dolazi radi nestalnosti.

Općenita odluka. Općenita je odluka onda, ako se proteže na sve vrste teških grijeha, na svako vrijeme i sve okolnosti.

Djelotvorna odluka. Moramo upotrijebiti sva sredstva da odluku provedemo u život.

Sredstva za provođenje odluke u život.

Izbjegavanje prigoda za grijeh. Čovjek redovno pada u grijeh radi pogibelji koje nadolaze, ili im se čak sami izvrgavamo. To su bližnje grešne prigode. Javljaju se u raznim oblicima: osobe, mjesta, knjige, kuće prijateljstva, koje su nas u prošlosti naveli na grijeh. Tko se dragovoljno izlaže takovim opasnosima taj će sigurno pasti. Tu vrijedi ona svetopisamska: »Tko ljubi opasnost, poginut će u njoj.« (Crkv, 37).

Popravljanje zlih navika.

Duže ponavljanje grijeha, zlih djela, rađa zlom navikom. No ne smijemo se plašiti. Ništa nije nemoguće čvrstoj i odlučnoj volji. I divlje zvijeri se mogu ukrotiti, te postaju pitome i poslušne. Htjeti je moći. Ponavljanje dobrih čina uništiti će zle navike i stvoriti dobre.

Izvršavanje onoga što traži ispovjednik.

Ispovjednik traži samo ono, ima samo jednu želju, da više ne padamo u grijehe. Radi toga on upotrebljava sve svoje znanje, revnost, a naročito traži pomoć Božju. Kao dobar liječnik duša on znade savjetovati sve ono što je dobro i korisno za ozdravljenje naše duše.

Sveti Filip Neri. Za njegova boravka u Rimu, došao mu je neki mladić i molio ga da mu pomogne kako bi se oslobodio bludnih grijeha Pošto se je kod sveca ispovijedio, ovaj mu je dao slijedeći savjet: »Kada po nesreći padneš u grijeh, dođi odmah na ispovijed.« Slijedeći dan, kako mladić sam pripovijeda, opet je sagriješio i odmah otišao na ispovijed. Tako redom kroz četrnaest dana. Onda mu je ispovijed trebala sve rijeđe, jer je popravljao svoj život. Postao je svećenik i mlad umro.

Ovdje je savjet svećenika da upotrijebi najjače sredstvo protiv grijeha — svetu ispovijed, mladiću donio pobjedu nad zlom koje ga je patilo i ponižavalo.

Treći dan Božića dolazi u sakristiju mladi čovjek i moli za ispovijed. Na župnikovo pitanje kada se je ispovijedio, odgovorio je za Božić. Župnik misli — prije godinu dana, no pokornik mu reče, da se ispovijedio prije par dana za ovaj Božić. Malo začuđen, župnik ga oprezno upita radi čega je došao opet na ispovijed. Ovaj mu odgovori: »Jučer sam u staji kod marve opsovao dragog Boga. Vi ste mi neki dan rekli da se zareknem, ako opsujem Boga, da ću odmah na ispovijed. I pun gnjeva na sam sebe, protisne: »Da ja vidim hoću li ja stati tome zlu na kraj.« I taj je imao čvrstu odluku: ne griješiti više, poslušao savjet ispovjednika, i poradio na sebi da iskorijeni psovku.

O blagoslovu kuća, mladi odbornik pred kućom svojega strica, upozori župnika kako se ovaj nije dugo ispovijedio, pa bi ga trebalo malo potaknuti. Župnik je naveo razgovor na tu temu, i zamolio starca da dođe na ispovijed za Uskrs, koji je te godine bio vrlo rano. Čovjek je obećao, a župnik i zaboravio na to. Stric je održao riječ, za Uskrs se ispovijedio, i nekoliko dana poslije Uskrsa, crkveni odbornik pripovijeda što se desilo.

Žena starčeva, radeći u bašči, pripovijeda svojoj susjedi o svojem mužu i reče: »Moj ti je Iva od Uskrsa drugi čovjek.« Ova začuđena

reče: »Iva, ko Iva! Kako drugi čovjek?« Strina nastavi. »ispovjedao ti se on za Uskrs, i od toga dana on se potpuno promjenio. Prije je psovao ko sam vrag. Od Uskrsa ga nisam čula nijednom da je opsovao. Znaš da se je prije često opijao, a sada više i ne zaviri u čašicu. Godinama sam ga nagovarala da ide u crkvu, no on mi je, kao toliki drugi muškarci, uvijek isto odgovarao: »Ti idi, ja ti ne branim, a mene se okani.« Ja sam ga se zbilja i okanila. Sada, svake nedjelje, čim odzvoni prvo zvono za Misu, odmah me zove: »Baba, spremi mi stvare, idem u crkvu!« Tu je svakako točna dijagnoza dobre žene: Moj Iva je drugi čovjek. Onaj je psovao, ovaj ne psuje više. Onaj se opijao, ovaj to ne čini više. Onaj nije išao u crkvu, ovaj redovno to čini. Takova pak, »dijagnoza« je znak pravog obraćenja, novog srca i novog duha.

Misijska djeca. Prije godinu dana su bile misije u malom seocu, filijali jedne slavonske župe. Uz ostalo, govori se i o ozbiljnom problemu izumiranja našeg naroda. Bijela kuga ili čuvanje od djece, pa veliko zlo — pobačaj. Nakon deset mjeseci, župnik obavijesti misionara s radošću: »Poslije misija rodilo se ili je najavljeno rođenje jedanaestero djece.« Takovu djecu zovu misijska djeca. Plod razmatranja, dobre ispovijedi i čvrste odluke o popravku života.

Došao je na ispovijed misionaru kod kojega se ispovijedio za Božić. Radosno pripovijeda o zadnjoj ispovijedi, o razgovoru s misionarom i propovijedi na pokorničkoj Misi. Pun veselja izjavljuje: »Od zadnje ispovijedi nisam nijednu veliku psovku opsovao, bio sam svake nedjelje na Misi, svom sam kumu rekao da ne mislim imati manje od šestero djece, na što je pristala i moja dobra žena. Onda doda: Kum se zabrinuo, i rekao da on ne može kumovati tolikoj djeci, pa da, bez zamjerke, nađem drugoga. Sam je zaključio da je od Božića mnogo toga promijenio u svojem životu. Mi možemo dodati i na mnogim područjima.
Sveti Remigije i franački kralj. Kralj se zvao Klodvig, i odlučio je da će primiti kršćansku vjeru, jer je do tada njegov narod živio u poganstvu. Sveti ga je Remigije poučio u vjeri, i došao je dan krštenja. Tada su se krstili uranjanjem u veliku krstionicu napunjenu vodom. Kralj je stao u vodu, i kada ga je svetac zaronio u vodu, kralj koji je vodio mnoge ratove, podignu desnu ruku iznad vode. S njom je, naime vitlao mačem kroz cijeli život, pa je mislio tako i dalje. Zato je namislio da »ruku ne krsti«, da ostane poganska. No, krstitelj ga zaroni cijeloga u vodu i reče: »Što si dosada ljubio, to odsada moraš mrziti. A što si dosada mrzio, odsada moraš ljubiti!«

Kod krštenja odraslih oprašta se ne samo istočni grijeh, nego i svi osobni grijesi. Tada se mora krštenik pokajati i odlučiti da će živjeti novim životom. Mora ispovijediti vjeru u trojednog Boga i odreći se đavla i svih njegovih djela — grijeha.

Kod ispovijedi se opraštaju grijesi učinjeni nakon krštenja. Da dobije oproštenje, pokornik mora imati čvrstu odluku: »Dosada sam

ljubio grijeh, odsada ću ga mrziti. Dosada sam mrzio kreposni život, odsada ću ga ljubiti.

Svećenik grešnik. Živio je godinama u svojoj župi u grijehu, sablažnjavao svoje župljane, tako da ga je njegov sveti biskup češće pozivao i opominjao. Nažalost — bez uspjeha. Uvijek se iznova vraćao zlom životu. Jednoga dana biskup opet pozove. Sa strahom u duši nevrijedni je svećenik stajao pred vratima biskupove sobe. Pokucao je, i kada je čuo poziv da uđe, otvorio je vrata i stao kao ukopan. Na podu, na samom ulazu u sobu, ugledao je veliki križ s raspetim Isusom. Ne može ući, a da ne stane na križ. Dobri mu biskup sav žalostan reče: »Stani samo, sinko, na njega. Puno si ga puta pogazio svojim opakim životom, pa neće biti čudo ako to i sada učiniš.« Grešni svećenik srušio se na koljena i udario u plač. Jaukao je kroz suze: Nikada više, nikada više! Poljubio je križ i obećao biskupu da će popraviti svoj zli život. Otišao je brišući suze. Obećanje je održao, ostavio svoje opačine, i ostao vjeran Raspetome.

Posebno tumačenje ovom događaju nije potrebno. Da grešnik, koji živi u teškim grijesima, ne raduje Raspetoga, da ga ne ljubi, i da njemu ne pripada, to je jasno, i to vrijedi za svakog čovjeka. Kada bi, pak, ovaj prizor s otvrdnulim grešnikom došao do svijesti pojedincima, sigurno bi bili spremni ne samo popraviti svoj život, nego za Raspetoga položiti život. O tome svjedoče brojni primjeri onih, koji su ogrezli duboko u grijeh, ali kada su shvatili da su »neprijatelji Kristova križa« svojim životom, kako to kaže sveti Pavao, bili su spremni radije umrijeti nego sagriješiti. Bili su spremni i to učiniti.

U nekom mjestu vladao je običaj da svaka kuća ima veliki križ, koji visi na počasnom mjestu, a tijelo se Isusovo može skinuti s križa. To bi bivalo svakog Velikog Petka, kada bi skinuli tijelo i polagali u Božji grob. Kada bi prošli uskrsni dani, tijelo bi opet čavlima prikovali na križ, a križ vratili na njegovo mjesto.

Dužnost prikivanja na križ, morao je obaviti onaj od malih ukućana, koji je te godine bio najgorji. Došao tako u jednoj obitelji red na mališana. Zločest, tvrdoglav, neposlušan na sve majčine i očeve zapovijedi. Otac obitelji uze pred svima čekić i čavle i pruži sinu: »Prikuj Isusa na križ.« Dječak stisnuo šake, gleda u križ sav užasnut, ali ne uzima ono što mu otac pruža. Otac ga opomene ozbiljnim glasom da učini ono što mu je naredio. Tada se mali prkošljivac naprosto sruši na koljena i jaukne: »Dragi tata, ubij me, ali ja to ne mogu učiniti.« Svi su sa suzama u očima gledali malog pokornika. Otac mu stavi ruku na glavu i prozbori: »Nije to nikakvo zlo pričvrstiti čavlima Isusov drveni lik na križ. Nego, ti nisi više tako malen, da ne znaš kako je Gospodin Isus umro na križu za grijehe svih ljudi, da su ga pribili na križ radi naše zloće. Kada činiš zlo, ponavljaš ono što je Isusa nagnalo na križ. Nemoj to nikada zaboraviti.« Sav sretan digao se mališa sa

zemlje i obećao da će se popraviti. Otac je pričvrstio Isusa na križ, predao ga sinu, a on ga je, još sa suzama u očima, i s ganućem u srcu postavio na njegovo počasno mjesto.

Koliko ima kršćanskih kuća u kojima bi trebalo uvesti taj dirljivi običaj. U koliko bi kuća već na Uskrs, ili još ranije, odmah nakon ispovijedi odjekivali udarci čekića onih koji Boga skinu s križa da ga opet u svojim dušama razapnu. Nije li, unatoč uskrsnoj ispovijedi, već na Uskrs, u mnogim dušama Veliki petak. U kolikim bi kućama već na Božić, više pristajao kakav veliki križ s likom ispaćenog Isusa, negoli jaslice s malim Isusom.

Došao je kući na Badnje veče s ispovijedi. Stigao je prije par dana iz tuđine kući. Sada se je ispovijedio, pa će se na ponoćki pričestiti. za večere upita ženu da li mu je izglačala košulju koju će obući kada pođe u crkvu. Odgovorila je da će to odmah učiniti, jer je bila zauzeta brojnim pripremama za Božić. Pobjesnio je. Opsovao joj je Boga, tresnuo o zemlju zdjelu s kolačima, srušio jelku sa stola i natjerao u plač i ženu i djecu.

Na ponoćki se ipak pričestio. Jedući hladetinu poslije ponoćne Mise, rekao je ženi: »Ti si kriva što sam opsovao Boga, to je tvoj grijeh, jer si me razljutila.« Mjesto Božića u kući, pakao u kući i njegovoj duši.

Patrijarha carigradski *sv. Ivan Zlatousti,* na sam Božić propovijeda u crkvi pred carskim dvorom i mnoštvom vjernika. Svi u sjajnim odorama, radosni, pjevaju božićne himne. No, najedanput usred propovijedi patrijarha udari u glasan plač. Cijela crkva je zanijemila, a svetac je govorio kroz suze. »Koliko vas ima u crkvi. Pjevate pjesme novorođenom Spasitelju, a već ste se nakon božićne ispovijedi vratili starim opačinama: bestidnim plesovima, raskošu, pijankama i objesnim gozbama. Jao, koliki će od vas, koji ste danas raspjevani u crkvi, svršiti u paklu. Ponovno je briznuo u plač, a za njim cijela crkva. Mnogi su zatražili ispovijed. Svećenici su se razišli po crkvi da udovolje mnogima što su tražili da se pomire s Bogom. Taj je Božić ostao nezaboravan u njihovim srcima.

Kada je svećenik duže vremena u nekoj župi, tada mu često i Božić i Uskrs otkrivaju u te dane i psovača pred crkvom, i pijanca na ulici, i bestidne pjesme u noći. Pa iako ne prolijeva suze kao patrijarha carigradski, pati u duši gledajući svoj narod kako brzo zaboravlja dane pokore i, dobrih odluka, a vraća se starom zlu i neredu.

Bila je velika ispovijed u selu. Župniku pomaže u ispovjedanju revni redovnik. Negdje pred ponoć, morao je uzeti lijek za umirenje. Pod korom čekaju još mladić i djevojka. U malom mjestu se sve zna.

Nisu vjenčani, a žive skoro kao da su u braku. I oni su se ispovijedili i pričestili. Pa blagdani su pred vratima. Valja očistiti dušu i popraviti što se popraviti može. Rano ujutro, vidio ih je zvonar kako vode jedno drugo ispod ruke. Idu u susjedni gradić na trg. »Svinja okupana, koja se vraća svojoj kaljuži, i pas svojoj bljuvotini,« komentirao bi Apostol i ovaj slučaj.

Svi su susjedi znali da je veliki psovač. Na Veliki Petak sam ga vidio gdje stoji i čeka na ispovijed. Drugi dan Uskrsa, stoji župnik kod prozora i razmišlja o propovijedi. Stojeći iza zastora, opazi toga čovjeka kako tjera svinje na pašu. Životinje se nešto uzvrpoljile i počele trčati amo, tamo. Pokornik od Velikog Petka, nemilo im opsova Boga i Majku Božju. Nije vidio župnika, ali je njega vidio onaj koji vidi sve i čuje. Kratko vrijeme iza toga, čuvajući svinje na pašnjaku, razbjesnio se i rekoše: kao svaki dan, izreda najteže psovke i pogrde: Isusa, Boga, Gospu. Najednom — uhvati se za srce i padne na zemlju. Oni koji su bili tu rekoše: »Malo je samo 'poštrepo' i bio je gotov.« Nije izdržao od Velikog Petka do Uskrsa, a da ne opsuje. I tako godinama. Bog ga je čekao, a jednog dana rekao: dosta. Kako je 'štrepao' na Božjem sudu, nije teško zamisliti; nije li opravdano bojati se da će i na drugom svijetu, jadnik, mjesto vječne radosti, nastaviti da »štrepi« zauvijek.

Priča župnik iz planinske župe. Pozvali su ga samrtniku, koji je cijeli život proveo kao alkoholičar. Župnik je ušao u sobu gdje je ležao bolesnik, a ovaj ga je ovako pozdravio: »Bolje, bi bilo, velečasni, da ste mi donijeli rakije, nego sveto Ulje.« Ukućanima je bilo jako neugodno, pa su ga radi toga korili. Župnik ih zamoli da izađu iz sobe, onda bolesnika ispovijedi, i podijeli sakramente umirućih. Župnika ponude da se u susjednoj prostoriji malo okrijepi, jer je prevalio dalek put do kuće u brdima. Dok su sjedili i razgovarali, čuli su kako se u bolesnikovoj sobi nešto stropoštalo. Doletjeli su u sobu i našli na podu mrtvog bolesnika. Kraj njega se valjala prazna flaša. Bio ju je sakrio pod jastuk, i čim je župnik izašao, ispio je sve do kapi, pao na pod i ostao mrtav. Strašan prizor i za svećenika i za ukućane. Žena je plačući govorila, kako je pio cijeli život, kako ga je nebrojeno puta molila da se ostavi pića, ali sve je bilo uzalud.

Od sakramenata piću, od pića smrti. Apostol tvrdi da se mnogi varaju da će ući u kraljevstvo nebesko. Među njima nabraja i pijance.

Na nekom groblju u vinorodnom kraju, župnik vodio prijatelja svećenika, i kod pojedinih grobova pripovijedao povijest pijanaca koji tu leže, i njihov žalosni svršetak. Ovaj je ubijen u tučnjavi, taj je pao u vodu pijan i ugušio se, jedan se smrznuo u snijegu, a drugi opet umro od kapi. Završio je žalosnim glasom: »Mnogi od njih u pijanstvu su začeti, u pijanstvu živjeli i u pijanstvu umrli.« I tu vrijedi ona Apostolova, da takovi neće u kraljevstvo nebesko.

Bio u župi neki loš čovjek. Već u godinama, a vječito pijan. No, i pijan i trijezan, bio je takav psovač, da su se susjedi povlačili u svoje kuće kada bi počeo rigati psovke i pogrde na Boga i svece. Žena, stara i boležljiva, godinama je od njega patila, primala batine i za njega molila. Napokon, onako slaba, pođe u Mariju Bistricu da mu izmoli obraćenje. Kada je za to saznao, dodao je svim svojim psovkama i pogrde Bistričkoj Gospi.

Vukao se nekoliko godina, teško bolestan na plućima. Ispaćena žena, naglo se razboli i za par dana umre. Njega se prihvati sin i snaha. Pružali mu sve što su mogli, no on je i njima uzvraćao psovkama i pogrdama. Sin reče župniku: »Da mi nije otac, ne bi ga dvorio ni za kakove novce.«

I njemu je bilo sve gorje. Nije se htjeo ispovijedati, a onda se na opomenu starijeg svećenika, školskog druga, gotovo na silu ispoviedi. Župnik je saznao od ukućana da psuje i dalje i da je upravo nepodnošljiv. Župnik ga je pohodio tokom bolesti i uspio ga nagovoriti još dva puta da se ispovijedi. Svaki puta se je na svećenika naprosto derao, »što ga gnjavi«, a već se ispovijedio. Na dan kada će umrijeti, župnik sa strahom opet pođe k njemu, jer su ukućani poručili da je strašno psovao zadnjih dana. Čovjek se okomio na njega, ali ga župnik umiri govoreći da zna koliko pati pa će mu ponovno primanje sakramenata pomoći i duši i tijelu. Odgovorio je zlovoljno: pa neka vam bude.

Kako je to bilo o blagoslovu kuća župnik je ostao u selu na objedu, i u podne su zvona oglasila »mrtvaca«. Umro je majstor Mata. Župnik je bio sav sretan pri pomisli da se je još taj dan siromah ispovijedio. Navečer je došao sin radi ukopa, i župnik ga upita, dali je pokojnik bio pri svijesti do kraja, i dali im je što rekao. »Jest«, odgovori žalosno sin. »Opsovao je Majku Božju i Krv Isusovu.« Netko je to komentirao: Psovao u mladosti, psovao u starosti, psovao u zdravlju, psovao u bolesti i dopsovao do svoje smrti. Što može nakon takove životne bilance uslijediti ka plaća, nije teško naslutiti. Slično je prošao i ovaj:

Živio je u selu, koje je pripadalo kao filijala mojoj župi. Došli su po mene da podijelim sv. sakramente starcu koji se prema riječima žene, nije ispovijedio od prvog svjetskog rata. Ispovijedio se, i sada je počeo obred sv. Pomazanja. Žena ga je malo pridigla, a on jaukne i opsuje joj Boga. Župnik se zgrozio i uzdahnuo: »Čovječe, sada ste se ispovijedili.« Otresito je odgovorio: »Šta ne pazi kako me diže.« Izmolio sam s njime pokajanje i dao mu ponovno odrešenje, podijelio sv. Pričest i otišao kući. Umro je za par dana. Došli su susjedi, pa ih nisam niti mogao pitati, dali je dospio još koji puta opsovati Boga prije negoli je izdahnuo.

Svi mi znamo što je grešna navika, da može kod starca bolesnika biti kakova olakšavajuća okolnost, ali jedno stoji: Strašno je otići na

sud Božji sa bogopsovkom na ustima. Ako igdje vrijedi ona: »Kakav život, takva smrt«, onda vrijedi u takvim slučajevima. Grešna, naime navika, i nastane tako da se ustrajno griješi, a dali je to isprika što je netko ustrajno griješio cijeli život, to je jako bolno pitanje, koje nas ostavlja u nedoumici ispunjenoj brigom i žalošću.

Umirao je od vodene bolesti. Naš svijet veli: cio život se nalijevao rakijom, a sada pliva u vodi. Pohodio sam ga čim se jače razbolio. Nije bio »otpadnik«, kako kažu u tim krajevima, ali me je u razgovoru zabavljao pričama, kako su ga godinama tamburaši dopraćali na Pepelnicu ujutro pijana kući. I slične stvari. Ukućani me upozoriše da jako psuje, a ja upozorih njih, nakon što sam podijelio sakramente, da me pozovu ako čuju da je što opsovao. Javljali su se počešće, a župnik bi stavio malu štolu u džep, pa u pohode starcu. U ljetu mu se malo stanje poboljšalo, pa bi starac, dok su ostali bili na njivi, pred kućom pazio na guske, koje su tu na tratini pasle. Njegov susjed, ozbiljan vjernik, pričao mi je o starcu: »Dida sjedi na klupčici pred kućom, prebire krunicu svoje pokojne bake, i povremeno kada se guske uznemire, opsuje im »Boga gusjega«. Svakako jezovit način priprave za susret s Bogom. Molitva isprepletena s bogopsovkom. Život natopljen najstrašnijim psovkama, teško će imati kao završetak drugačiju smrt.

Mnogi su priručnici za propovijedi, puni najozbiljnijih primjera, kako psovač umre u času psovke. Stariji svećenici su i sami bili svjedoci u svojim župama činjenice da Bog znade kazniti psovača odmah kada sagriješi. No, to je ipak razmjerno malen broj, obzirom na mnoštvo bogohulnika kod nas. Ovo nam se čini daleko strašnije i opasnije: Psuje godinama, neki i desetke godina, psuje u bolesti, psuje i na samrti i psujući odlazi na sud Božji.

Teodor Beza, koji je istupio iz Crkve, teško je obolio. Posjetio ga je među mnogima i Sv. Franjo Saleški, koji je vratio Crkvi desetke tisuća otpadnika. Na sve molbe i poticaje svetog čovjeka, odgovarao je uvijek isto: »Ne mogu, ne mogu!« Svetac je bio uporan u svojim nastojanjima, podsjetio ga i na blizinu smrti, a na koncu ga zapita: »A zašto ne možete?« Umirući teškom mukom ispruži ruku prema zastrtoj ložnici i reče: »Eto zašto ne mogu!« Htio je reći da se tamo nalazi sakrivena njegova družica u grijehu. Grijeh nije želio ostaviti, u grijehu ostao, i u grijehu umro.

Dugotrajan život u grijehu, ne mora uvijek spriječiti kajanje za loši život, jer svaki normalan čovjek znade što je zlo, ali takav život uništava želju za obraćenjem, onemogućava odluku da će grijeh napustiti.

Razbolio se ugledan čovjek, plemić, koji se je osjećao vjernikom, kraj svojega neurednog života. Naglo se razbolio, dao pozvati svećenika,

koji je ubrzo stajao kraj njegove postelje. »Hoćete li se ispovijediti?« — »Hoću!« rekao je. »Hoćete li primiti ostale svete sakramente?« — Opet odgovara: »Hoću!« Ali vi živite javno sablažnjivim životom sa ženom koja nije vaša, zato je morate otpustiti!« — rekao je svećenik. »A to neću!« »Pa vi ćete brzo umrijeti« — pokušava svećenik da ga urazumi. »Hoću se ispovijediti, ali tu vezu ne mogu raskinuti!« Tako je uporno ponavljao. Svećenik ga pohodi još dva puta, ali on je uvijek odgovarao: »Hoću primiti sakramente, ali svoj način života, neću mjenjati!« Kada je svećenik došao treći puta, bolesnika je zatekao mrtva.

Mnogo je onih koji i za života i na samrti žele svećenika, sakramente, vjersku utjehu, ali ne žele popraviti život, ostaviti grijeh. Neki to otvoreno kažu, ali je mnogo veći broj onih koji lažu i svećeniku i sebi, a zaboravljaju da ne mogu lagati Bogu, koji ne prašta onima koji nisu spremni čvrsto odlučiti da će se obratiti i prestati vrijeđati Boga.

Bio je još mlad čovjek, a sklepao se s nekom rastavljenom ženom, i s njom živio u grijehu. Bio je teški bolesnik na plućima. Pozvao je svećenika radi ispovijedi, a ovaj mu je izložio uvjete koje postavlja Crkva. Mora prekinuti grešnu zajednicu ili, jer je u teškom stanju, može ostaviti ženu u kući, ali kao pomoćnicu i dvorkinju. Molio je i dalje za ispovijed, a župnik je molio njega da ispuni što Bog traži od njega. Jedne noći pozovu župnika, jer je bolesnik na umoru. Svećenik požuri, ali kada je došao, našao ga je mrtva na zemlji. Ugušila ga je krv.

Mnogi za života, poput ovog siromaha griješe, a grijeh nisu spremni ostavit. Kada se konačno odluče da će se s Bogom izmiriti, tada Bog otkaže. Barem ljudski sudeći. Zato je mnogo i mudrije i sigurnije, dok je vremena, stvoriti uz pokajanje čvrstu odluku: odlučujem da neću više griješiti.

Lažna obraćenica. Čitao sam nedavno u nekim novinama: »Udovica Rosey Dones izjavila je da neće više džepariti. Poslije 60 godina džeparenja, prestati će se baviti tim nečasnim poslom. Na sudu je 75 godišnja starica, gdje je privedena za neku krađu, izjavila: »Prsti mi nisu više tako okretni. Postala sam prestara za takove stvari.« — Sud ju je osudio uvjetno na kaznu i pustio kući na slobodu. Rosey Dones je prvi puta osuđena za krađu 1926. godine. Od tada suđeno joj je trideset puta, a u zatvoru je provela ukupno 20. godina.

Život proveden u krađi i zatvoru. Dugotrajan staž u grijehu. Konačno je odlučila, da neće više krasti, ostaviti će griješni život. Razlog? Ostarila je, prsti više nisu okretni — pa ne može vršiti svoj »posao«. Naš narod ima jednu pomalo zlobnu uzrečicu za one koje su u starosti prestale griješiti:« »Nije ona ostavila grijeh, nego je grijeh

ostavio nju!« Neki je pijanac pričao župniku: »Šta su me puta doneli u ćebetu (deki) pijana kući. Lijepih li vremena! E kada bi se mogli vratiti u mladost! Doktor mi je zabranio svako piće, jer mi je opasno po život!« Inače da nije — vratio bi se »lijepim vremenima« kako sam reče.

O patru Piju iz Pietrelcina, kapucinu koji je nosio poput sv. Franje na tijelu Isusove rane, mnogo se piše već godinama. Prema pisanju crkvenog tiska, mogao bi ubrzo biti proglašen svetim. Glavna mu je bila dužnost ispovijedanje mnoštva pokornika koji su dolazili godinama k njemu, iz čitavog svijeta. Slušao sam prije podosta godina, da je nekom našem svećeniku navodno kazao, da se u nas previše olako podjeljuju odrešenja u ispovijedi. Sam je za sebe rekao, da blagost nije dar koji je nasijedio od svojih roditelja. Otkrivao je tajne ljudskih srdaca, kao što je to bivalo u životu brojnih svetaca, posebno onih koji su se bavili ispovjedanjem.

U njegovom životopisu među ostalim možemo pročitati: »Došla mu je na ispovijed neka mlađa žena. Na upit kada se zadnji puta ispovijedila, odgovorila je: na prvi petak. On je ponovio pitanje, a ona sad već malo uznemirena ponovila isti odogovor. Tada ju otac Pijo upita povišenim glasom: »Recite kada ste se zadnji puta ispovijedili?« Ona, sada već puna straha, kroz suze treći puta ponovi: za prvi petak. Tada joj, kako sama priča, reče: »Vi ste se zadnji puta — dobro ispovijedili — prije deset godina, kada ste imali zadnje dijete, a od tada se stalno čuvate djece, često se ispovijedate i lažete sebi i svećeniku, jer grijeh priznajete, ali ga ne popravljate, i tako već deset godina živite u svetogrdnim ispovjedima i pričestima.« Žena se skrušila, obnovila ispovijedi od deset godina unatrag, i našla mir u duši.

U našim krajevima vlada već dva stoljeća »bijela kuga«, o kojoj ne pišu i ne propovijedaju samo svećenici. Ta bijela kuga, grijeh čuvanja, je predmet koji su obradili i mnogi hrvatski pisci, rišući tragediju našeg naroda koji izumire. Posljednjih godina o tome čitamo i u dnevnom tisku, o tome su govorili pojedini javni radnici, kao i liječnici. U nekoliko desetaka komuna u našoj republici ima više mrtvih nego rođenih. Već se postavlja problem, kako će mladi kroz nekoliko godina hraniti starije — u mirovini, kada je u nas sve više staraca a sve manje mladih. Svakako da je to velika opačina. Uništiti jedan narod, ima li većega zla? U Slavoniji ima cijeli niz sela, gdje starosjedioci sačinjavaju samo petnaest, pa i manje posto od ukupnog broja žitelja. Pa kada je to tako veliko zlo, Crkva tumači teški grijeh, kada se o tome toliko piše, kako to da nema lijeka toj bijeloj kugi?

Rekosmo da u nekim krajevima ta bolest vlada do dva stoljeća. Mnogo je propovijedi o tome izrečeno. Božji narod zna da je to grijeh posebne težine. Pa! Mnogo godina se dolazi na ispovijed — čuvali smo se djece. Svećenik moli, tumači, opominje, a onda slijedi: Ja te odrje-

šujem. Tako danas, tako sutra, tako jedno stoljeće, tako drugo... Posljedica je propast cijelih naselja pa i krajeva. Što su donijele te ispovijedi? Ništa. To vrijedi i za sve slične ispovijedi, s iskrenim priznanjem, s pokajanjem, ali bez ikakove odluke: ne griješiti više.

Prastari glasnici Srca Isusova iz vremena prvog svjetskog rata sadrže brojne misionarske članke o psovci. Psovka caruje u našim krajevima mnogo desetaka godina. Veliki dio se vjernika ispovijeda. Mnogi to ponizno priznaju. Pa? — Psovao sam! Kaže pokornik. Svećenik odgovara: Ja te odrješujem. A on — psuje dalje. Psovka eskalira. Čuo sam djecu u vrtiću koja još tepaju, a psuju Boga časnoj koja ih dvori. Psuje školsko dijete, psuju mladi, za koje jedan književnik nedavno piše: mladi, lijepi, lijepo obučeni — a prostota navire ko prljava rijeka iz mladih ustiju. Psuju ljudi u gradu i na selu, u autobusu i na željeznici. Psuju sve više i »stidljive« djevojke, kako nedavno napisa mladić u njihovom časopisu — psuju gorje nego muškarci. Psuju i starci, koji su već »jednom nogom u grobu«. Eto, već se psuje i primajući bolesničko Pomazanje. Priznanje je, pokajanje — ali bez odluke ne griješiti više.

Ima jedna žalosna priča o ispovjedniku i pokorniku. Vele da su ih vidjeli u paklu. Svećenik nosi onoga kojega je u životu ispovjedao bez zahtjeva da popravi život. Svećenik viče: Ja sam u paklu što sam ovoga na mojim ramenima odrješivao. Onaj pak grešnik pokazuje na svećenika koji ga nosi i viče: Ja sam u paklu, jer me je ovaj odrješivao! Mi bismo dodali sa današnjom uzrečicom — odrješivao bez veze. Kaže stara riječ da je pakao popločen dobrim nakanama. To znači tamo dolaze mnogi, i nalaze se na dnu, jer su se za života »nakanjivali« na pokoru, a nikada nisu stvorili čvrstu odluku, koja život mijenja i od propasti izbavlja.

To baš, taj uvjet za izbavljenje od kazne na ovom svijetu i vječne propasti, ističe prorok još u Starom Savezu:

»Obratite se, dakle, i povratite od svih nedjela svojih, i grijeh vam vaš neće biti na propast, Odbacite od sebe sva svoja nedjela koja ste počinili i načinite sebi novo srce i novi duh... Ja ne želim smrti nikoga koji umire — Riječ je Gospodina Boga. Obratite se, dakle, i živite.« (Ez 1,31-32).

Bog, kojega zovemo Životvorac, želi da mi živimo. Pa on nam je podario i naravni naš život i obećaje vječni život. Ali postavlja jedan jedini uvjet. Obratite se! Tumači tu stvarnost s više riječi: obratiti se znači ostaviti nedjela, grijeh — načiniti sebi novo srce i novi duh. Grešnik mora postati pravednik — ako želi da živi. Zaključak je: Ili obraćenja i život, ili život u grijehu i smrt. Isto to traži Isus: »Ne budete li pokoru činili, svi ćete umrijeti!« Pa opet: »Tražiti ćete me ali me nećete naći, umrijeti ćete u grijesima vašim!« Život na zemlji — najveće zemaljsko dobro. Život vječni — najveći mogući dar Božji.

Može li očekivati ta dva velika dara, onaj koji toga Boga darovatelja, cijeli život vrijeđa, umjesto da mu zahvaljuje i služi?

Digo me iz ispovjedaonice. Mladić prolazi kroz vagon i prodaje neke igračke. Svećenik u civilu, zatraži da uzme nekoliko komada. Kako je neotesani momčić izvaljivao psovke i prostote, svećenik ga opomene da to nije u redu. Ovaj malo promotri neznanca, a onda ga upita s izrazom straha na licu: »Da niste vi ujak (svećenik)? Joj nemojte reći našem ujaku, jer će me dići iz ispovjedaonice!«

Dići iz ispovjedaonice je bio običaj u nekim krajevima. To bi ispovjednici primjenili kod onih koji su dolazili s brojnim teškim grijesima, posebno psovkama, a na kojima se vidjelo da godinama griješe bez kontrole. To je značilo: najprije se barem donekle stavi u red, nešto učini na svojoj duši, a onda dođi opet, pa ćeš dobiti odriješenje. Koliko je to prikladno obzirom na sadašnje stanje, ne želim raspravljati. No, tu se upravo nameće ona Isusova: »Kojima grijehe zadržite biti će za držani.« Nije zgodno uskratiti odrešenje. Možda je još manje zgodno, potpuno i u svim prilikama propustiti Isusovu naredbu — kojima zadržite, biti će zadržani. Sigurno da odriješivanje svih, od svega, u svim prilikama, čini od ispovijedi besmisleni i beskorisni čin, no umjesto uskrate odrešenja, bezuvjetno je potrebno ozbiljno obećanje i odluka: popraviti ono što ne valja.

U Engleskoj je živio poslije rata dreser zmija, koji je imao udava dugačkog četiri metra. S njime je obilazio zemlju, izvodio različite vještine, i tako zarađivao na golemom reptilu novac. Vrhunac je svake pretstave bio, kada bi golema zmija omotala gospodara, podigla ga od zemlje stojeći na vršku repa, a glavu bi uzdigla sikćući nad njegovom glavom. Tako je to išlo punih dvadeset pet godina. Tada, na jednoj pretstavi u Londonu kada je došla na red ova stravična točka, zmija se najednom uznemiri, poče se bjesno uzdizati od tla. Začuo se jauk gospodara, onda stravičan prasak kostiju. Zmija mu je slomila sve kosti, stežući ga u smrtni zagrljaj. Kada su prisutni shvatili o čemu se radi i pritekli u pomoć, bilo je kasno. Nesretnik je ležao na podu smrvljenih kostiju.

Dvadeset pet se godina družio s opasnom zmijom, koja mu je na kraju donijela strašni gubitak dobara, i smrt! U knjizi Otkrivenja čujemo njezina imena, zmaj pakleni, zmija stara, ime mu je sotona-zavodnik svega svijeta. On je i Isusu obećavao kruh, slavu i blago ovoga svijeta. Sigurno da ni mi nismo pošteđeni od njegovih paklenih obećanja, a prava je mudrost prozreti i otkriti laži koje vode u sigurnu propast, kao i izbjegavati sve ono čime nas želi predobiti. Naš narod ima uzrečicu: »Tko s vragom tikve sadi, o glavu mu se lupaju.« Što očito znači, da kooperacija sa zavodnikom svega svijeta, može čovjeku donijeti samo jad i nevolje.

Još jedan zmijar. I taj se bavio zmijama i na njima zarađivao. Hvatao je zmije, prodavao ih ustanovi za izrađivanje lijekova, i tako živio neprestano sa zmijama i od zmija. Jedne noći, izmile mu zmije iz vreće u kojoj ih je trebao odnijeti slijedeći dan na prodaju. Kako im je bilo hladno, popnu se na krevet i tu se sklupčaju. Kada se ujutro probudio, i opazio zmije na svojoj postelji, nije se usudio ni maknuti. Srećom to opazi žena, donese poveliku posudu s vrućim mlijekom i postavi je na pod kraj postelje. Zmije privučene toplinom i mirisom mlijeka, u tren su spuzile s kreveta i bacile se na mlijeko. Zmijar u smrtnom strahu, skoči s postelje i pograbivši stolac, poče kao lud udarati po zmijama, dok ih nije sve potamanio. Pri tome je kao lud vikao: »Nikada zmije, nikada više zmije.

Da su to na vrijeme rekli i Adam i Eva, ne bi sebe i svoje potomstvo uvalili u toliku duhovnu i tjelesnu bijedu. Kada bi to znali reći svi oni koji osjećaju zavodljivost grijeha, ne bi mnogi okajavali nenadoknadive gubitke prouzročene grijehom u ovom životu, i što je daleko gorje u vječnosti. Zmijar o kojemu se govori, temeljito se opametio za cijeli život. Svaki grešnik ako shvati da je »druženje« s paklenom zmijom mnogo opasnije od svega, znati će isto tako kriknuti: »Nikada zmija, nikada đavolska posla!« Da ima i takovih, pokazati će primjeri koje navodimo.

Sv. Margareta Kortonska, velika grešnica, bludnica, došla je do svijesti kako je njezin život najveća bijeda. Obratila se, zamolila oca za oproštenje što mu je sramotnim životom nanijela i bol i žalost, i počela je činiti takovu pokoru, da su se sugrađani tomu čudili, koliko su se prije čudili njezinom grešnom životu. Napokon stupi u samostan, postane redovnica i nastavi s pokorom i odricanjem, s kojim je već započela živjeti u svijetu. Od izgubljene žene, vrijedne sažaljenja, postade svetica katoličke Crkve.

Sveti Augustin, piše o svojem opakom životu s toliko iskrenosti u svojoj knjizi »Ispovijest«, da se ne može dati svakom u ruke. Obraća se, postaje od krivovjerca vjernik Isusov, svećenik, biskup i jedan od najvećih crkvenih učitelja. I taj se nije više nikada vratio opačinama, kojima je teško godinama vrijeđao Boga i nanio mnogo gorčine svojoj majci sv. Monici. Za ovakove slučajeve vrijedi stara uzrečica: »Dugotrajna čistoća, nakon obraćenja iz života nečistoće, vrijedi skoro kao i nevinost!«

Čvrstoću u borbi protiv grijeha, i odlučnu volju radije sve podnijeti nego sagriješiti, pokazao je u prvim kršćanskim vremenima mladi mučenik, Dioskur. Pokušavali su ga na sve moguće načine navesti da otpadne od vjere da zaniječe Krista. Njegova odluka da ostane vjeran

Gospodinu, bila je nepokolebiva, iako su ga udarili na najveće muke. Napokon ga svezaše za mirisavu postelju i dovedoše neku bestidnicu da ga navede na grijeh. Kako je bio čvrsto svezan, nije se mogao branit, nego odgrize sam sebi komad jezika i zajedno s krvlju koja je obilato navrla, ispljune u lice ženetine. Poprskana krvlju mučenika, užasnuta pobježe urlajući iz svega glasa.

Već smo spomenuli opomenu sv. Pavla apostola koju upućuje svima nama: »Još se niste grijehu oduprili do krvi.« Ovaj je to svetac učinio. Kolike su mučenice, i one još u djetinjoj dobi, izabrale radije najteže muke, nego spas uz cijenu grijeha! Koliki plemeniti mladići, duhovna braća sv. Dioskura učiniše isto!

Sv. Ivan u knjizi Otkrivenja iznosi svoje viđenje: »Za Jaganjcem ide četa u bijelim haljinama; pjevaju pjesmu koju nitko drugi ne može pjevati. Na pitanje? tko su ti? — dobiva odgovor: »Koji se nisu okaljali« — bludom.

Međutim, kako se to ističe, u nebu ima daleko veći broj onih koji su se okaljali, a onda poput Magdalene, Augustina i mnoštva drugih, oprali se krvlju Jaganjčevom, i do konca života slijedili Isusa, bez kolebanja i vraćanja starom zlu.

On, Spasitelj je i došao radi takovih na svijet, da ih spasi. »Sin Čovječji nije došao na svijet da svijet osudi, nego da ga spasi. Ali ovo je osuda: Svijetlost je došla na svijet, ali ljudi su ljubili tamu više nego svijetlost, jer su im djela bila zla.«

Nije isto časoviti pad u grijeh, možda u trenucima slabosti, neopreza, i živjeti svjesno, godinama u zlu. U Bibliji čitamo da i »pravednik sedam puta na dan pogriješi«. No, i pravednik koji češće sagriješi i grešnik s teškim padovima, ne ljube tamu, ako nakon pada u grijeh osjećaju bol u duši kaju se i vraćaju čestitom životu. I najoprezniji čovjek se zna oskliznuti na blatnoj stazi i pasti. No, sigurno je da će se smjesta podići i očistiti se od blata, i paziti da opet ne padne. Drugi opet, pristupaju sv. ispovijedi, znaju i priznati svoje grijehe, i osuditi ih, ali ne zaborave riječima ili držanjem ustvrditi, da svi griješe da se ne može bez grijeha, da smo slabi, itd. Mnogo je i onih, koji se odmah, ili vrlo brzo vraćaju grijesima, pokazujući da je to njihov »stil života«, koji im godi, i kojega se ne žele riješiti. To su oni: »Koji ljube tamu, jer su im djela zla« veli Isus. Na takove prijatelje tame i nečistoće, podsjeća me prizor koji sam kao mladi svećenik doživio u župi na obali Save. U ljetnim danima sam često s ministrantima išao na Savu. Tada nije bilo na rijeci ni žive duše — svi su, i mali i veliki, bili zauzeti ljetnim poslovima. Tu su bili samo mali »svinjarići«, kako ih zovu, koji su čuvali uz rijeku svoje svinje. Čudnu su igru izvodili. Namazali bi se žitkim blatom od glave do pete. I obraze i ruke i noge, prsa i leđa. Bili bi od mulja potpuno crni. Neko bi vrijeme ležali na

suncu, dok se blato ne bi skorilo, a onda bi skakali u rijeku, plivali, ronili: da opet iziđu na sunce, opet se namažu blatom, ope operu, zamažu, i tako danima, godinama. Valjda se takova »zabava« prenosila od koljena na koljeno. Bilo bi smješno, da nije ružno... Koliki vjernici, koji nisu potpuno prekinuli veze s Bogom, doslovno tako rade godinama, cijeli život. Par trenutaka, koji sat ili dan očišćenih duša žive u čistoći srca, a onda opet kal i blato i prljavština svake vrste. Upravo se nameće, već ponovljena ocjena Petra apostola o svinji koja se vraća svojoj kaljuži...

Otpadnik i mučenik. Desilo se to za vrijeme progonstva kršćana u prvim stoljećima kršćanstva. Uhvaćena su i dovedena na sud dva mlada vjernika, Tiburcije i Torkvat. Torkvat u strahu pred mukama, otpada od vjere i krivi Tiburcija: »Ovaj me je ovdje prevario i zaveo.« Mučenik Tiburcije odgovori otpadniku: »Nisam ja prevario tebe, nego si ti prevario Krista.« Zatim se okrene sucu i poviče: »Krstio se, a živi kao poganin.«

Za sve one koji se nazivaju kršćanima, a žive pretežno u teškim grjesima moglo bi se reči: »Krstio se, krizmao se, ispovijedio se i pričestio toliko puta, a živi kao poganin. Ime kršćanina, život poganina. Vjeruje u Boga, a život predaje vragu. Opet prema Gospodinovoj riječi, koju je uputio »pobožnim« vjernicima, farizejima: »Otac je vaš đavao, jer želite vršiti njegova djela!« Tu strašnu suprotnost između priznavanja vjere i djela koja svjedoči protiv vjere, iznosi sv. Jakov u svojoj poslanici: »Što koristi, braćo moja, ako tko kaže da ima vjeru, a djela nema... Ti vjeruješ da je jedan Bog; dobro činiš; i đavoli vjeruju i düršću. A hoćeš li znati, o ludi čovječe, da je vjera bez djela mrtva? (Jak 2,14...19-20).

Isus nazva farizeje djecom đavolskom. Jakov tvrdi da vjera bez dobrih djela ne vrijedi ništa, a što reći za one koji imaju vjeru i zla djela? Što drugo nego isto što Gospodin kaže, Otac im je đavao.

Sveti Petar upozorava na stalnu opasnost od đavla i kaže: »Braćo! Trijezni budite i bdijte, jer đavao obilazi kao ričući lav, gledajući koga da proždre!« Kako je opasan neoprez i krivo shvaćanje te stalne prisutnosti Zloga u našem životu, najbolje pokazuje luda narodna poslovica: »Ni vrag nije crn kako ga prikazuju!« Nesreća koju je doživio neki lakovjernik, možda će to na jednostavan način učiniti vjerojatnijim.

Ovih zadnjih godina, zabilježio je i svjetski i naš tisak ovu nesreću: »U jednom njemačkom gradu bogataš držao u kući pripitomljenog lavića i tigra. Mislio je, kaže novinar, da će se uvijek ponašati kao male mačkice... Međutim, jednog dana, bez ikakova povoda, zvijeri su navalile na svoga gospodara i raskidale ga.« I tom jadniku zvijer nije bila tako strašna, da bi je se morao bojati. To ga je stajalo glave.

Čuli smo poruku Petrovu, koji uspoređuje đavla s lavom koji traži koga da proždre. Ivan apostol tumači koji su to što đavlu pripadaju, i nalaze se u opasnosti da plate, ne glavom, nego dušom. Isusov najvjerniji prijatelj piše: »Tko čini grijeh od đavla je, jer đavo griješi od početka. Zato se pojavi Sin Božji da razori djela đavolska... Tkogod je rođen od Boga ne čini grijeha... Ne može griješiti jer je od Boga rođen... Po ovome se raspoznaju djeca Božja i djeca đavolska: Tkogod ne čini pravde i ne ljubi brata, nije od Boga! (1 Iv 3,7-10).

Strašno je i čuti: djeca đavolska. Mnogo je strašnije — činiti djela đavolska, jer po tome postaje grešniku đavao ocem. Ako je Krist došao po riječima Apostola da razori djela đavolska, a grešnik ta djela uporno izvodi, kako može biti djetetom Božjim. Apostol Ivan nabraja koja su to djela; i kakova sudbina čeka one koji ih vrše: »Kukavicama, pak, nevjernicima i okaljanima, ubojicama, bludnicima, vračarima i idolopoklonicima i svim lažljivcima udio je u jezeru što gori ognjem i sumporom. To je druga smrt.« (Otk 21,8) Ta druga smrt je vječna. Negdje piše: »Smrt bez smrti.« Za one koji čine grijehe, »koji su za smrt« — »smrtne grijehe.« Sama riječ svjedoči što čeka one koji takove grijehe počinjaju.

Što sve nisu raskajani grešnici, obraćenici ili uvijek vjerni Bogu podnosili, samo da izbjegnu djela đavolska, smrtne grijehe? Odsjeci ruku koja te vodi u zločin. (Tanjug) — San Paolo. Pod tim naslovom možemo čuti za ovaj događaj. U stilu biblijske izreke »odsjeci ruku koja te vodi u zločin«, Joao Baptista Munhoz, pokajavši se što je sudjelovao u pljački jedne banke stavio je desnu ruku na tračnice i dozvolio da mu brzi vlak za Sao Paolo, koji je tada prolazio, odsječe palac i srednji prst. Joao Baptista Munhoz zajedno s trojicom prijatelja, opljačkao je nedavno jednu banku u predgrađu Sao Paola i pobjegao s oko pet milijuna dinara (1978. g.). Gonjen od policije obreo se među pripadnicima jedne katoličke sekte. Kada je ponesen vjerskim fanatizmom pročitao da treba odsjeći ruku koja vodi u zločin, odlučio je to provesti doslovno. Munhoz je u opasnosti da izgubi cijelu ruku, odnosno desnu šaku radi gangrene koja je nastupila.« (Vjesnik, 21. 5. 1978).

Taj članak začinjen neumjesnim sarkazmom, nosi naslov: »Ni Biblija ga nije spasila«. No neposredno uz taj članak, na istoj strani ima još nešto. Izvještaj o porastu kriminala u svijetu. Tamo stoji: »U SR Njemačkoj je samo za jednu godinu porastao broj kriminanih djela za 7,3 posto. U toj zemlji je prijavljeno 3,2 milijuna kriminalnih djela. Broj uličnih pljački je porastao za 9,2 posto. Napadaji na banke i pošte porasli su za 20 posto. Mladi između 14 18 godine počine 15 posto svih kriminalnih djela. U SAD 90 posto sitnih krađa izvode tinejdžeri. Broj silovanja je u strašnom porastu.« Tako prije punih deset godina.

A danas?

Jedno je opet sigurno: da su se ti svi kriminalci, kradljivci, pljačkaši, nasilnici vezali za »katoličke sekte«, kako to bezvezno piše novinar, ne bi niti došli na taj put zla, a i da su pali, svi bez siječenja prstiju našli bi put čestitom životu.

O tome svjedoči i odluka Američkog Kongresa, donesena u poslijeratnim godinama, kojim je dodjeljena brojnim crkvenim zajednicama u SAD velika novčana pomoć za rad na moralnoj rehabilitaciji američke mladeži, koja se sve više gubi na putu opačine. Sračunali su, piše, koliko država troši na policiju, domove za preodgajanje mladih, kaznene ustanove, sudska poslovanja, i zaključili da to radije podjele crkvama, gdje će ih čitanje Biblije dovesti do svijesti o čestitom životu. Gdje će čuti da ne valja niti krasti, niti se opijati, niti bluditi, niti roditeljima uskratiti potrebnu poslušnost.

Bilo bi veoma zanimljivo, kada bismo mogli sastaviti statistiku, koliko ima među kriminalcima, pljačkašima društvene imovine, nasilnicima, izvršiteljima krvnih delikata onih, koji idu redovno u crkvu i koji su se ispovijedili zadnjeg Božića ili Uskrsa. Onda bi sigurno vidjeli dali i koliko »Biblija pomaže«.

Naši misionari koji odlaze u misijske krajeve, da radosnu vijest o kraljevstvu nebeskom donesu onima koji za nju još nisu čuli, znaju pripovijedati o obraćenim neznabošcima upravo dirljiva svjedočanstva. Svjedočanstva o njihovoj vjernosti Bogu, koju su obećali na svojem krštenju.

Jedan od tih misionara, koji ima tako veliko područje svojega djelovanja, da mu treba nekoliko mjeseci da ga obiđe, pripovijeda kako je nakon nekoliko mjeseci došao u jedan mali zaselak u prašumu. Čim je stigao i pokupio vjernike da ih ispovijedi, pa da im podijeli sv. Pričest, pristupi mu jedan starac i reče: »Oče, brzo, daj mi dragog Isusa, jer ja sam jako star, brzo ću ići Bogu, pa ne mogu više čekati.« Misionar mu odgovori: »Pa ti znaš da nitko ne može primiti Isusa, sa grijehom na duši. Zato se moraš najprije kao i drugi ispovijediti!« Starac mu sa čuđenjem reče: »Oče, ti si zadnji puta moju dušu oprao krsnom vodom, i dao mi Boga u svetoj Pričesti, pa zar ti misliš da sam ja tako lud i zločest, da se opet vratim grijesima koje mi je dobri Isus oprostio? Molim te, ja ne mogu čekati, ja nemam nikakvoga grijeha i želim svojega Boga!«

Mnogi vjernici, čiji su preci stoljećima krštavani odmah po rođenju, od djetinjstva u vjeri odgajani, kroz cijeli život obogaćivani u propovijedima, poukama — mogli bi od ovog »divljaka« iz prašume naučiti, što znači obraćenje od grijeha Bogu, ustrajnost u dobru, i vjernost u obećanju.

To i zahtjeva Gospodin od nas sviju, prema riječima koje nam upućuje preko Apostola: »Ali vi tako ne upoznaste Krista; jer ste ga čuli u njemu ste poučeni, kao što je istina u Isusu, da iza prijašnjeg života odložite starog čovjeka, koji se raspada u prevarljivim željama, i da se obnovite duhom svojega uma, i obučete novoga čovjeka, koji je stvoren po Bogu u pravdi svetosti i istine.« (Ef 4,20-24).

Apostol poziva da odložimo staroga čovjeka koji se raspada — kao da se radi o staroj, truloj haljini. Tu misao ponavlja, kada poziva da »obučemo novoga čovjeka.« Čak na jednom mjestu veli »Obucite se u Gospodina Isusa Krista.« Slika koja se ponavlja i kod krštenja, nakon kojega dobiva krštenik bijelu haljinu. Lijepe misli. No, koji bi čovjek zdrave pameti, nakon što je odbacio haljinu koja se raspada i dobio novu, čistu, bijelu, koji bi bio tako lud, da opet odbaci tu haljinu raskoši, pa ode na smetlište, i ponovno navuče raspalu, onečišćenu odjeću.

To je blijeda sika onoga što se zbiva s grešnikom, koji nakon što je u sakramentu pomirenja, poput izgubljenog sina, zaodjeven »haljinom najboljom«, čini stvar najgoru, vraća se smrdljivim prnjama grijeha, ostaje bez svadbenog ruha, a za takove Isus veli da se bacaju u »tamu najkrajnju«. Od djece postaju robovi, od baštinika Kraljevstva sinovi srdžbe.

»Zaista, zaista, vam kažem: Tkogod čini grijeh, rob je grijeha. Rob ne ostaje u kući zauvijek. Ako vas sin oslobodi, zbilja ćete biti slobodni. (Iv 8,35-36).

Te je riječi Isus potvrdio u priči o Izgubljenom sinu. Vratio se u kuću Očevu, u Očev zagrljaj, i može li itko zamisliti da bi on poželio vratiti se opakom gospodaru da mu čuva svinje, a napustio kuću Očevu? Otac nebeski očekuje, kako po Sinu svjedoči — da mi posinjeni, moramo »ostati u kući zauvijek«.

U doba ropstva, bijednim bi robovima stavljali okove na ruke, noge i oko vrata. Katkad bi im skinuli zakratko okove, da ih opet ubrzo okuju.

Prebijedna slika grešnika, oslobođena po Kristu, a po grijehu vraćena u ropstvo đavla.

Zadnja čaša. Karlo XII. švedski kralj, dok je bio mlad, mnogo je pio. Jednom prilikom se napio i u pijanstvu uvrijedio svoju majku. Ona se povuče i ode u svoju sobu. Kada se kralj otriježnio i shvatio što je učinio, pozove svoje dvorjane za stol, za vrijeme objeda uzme čašu s vinom, okrene se majci koja je tu bila prisutna i reče: »Ovo je, majko, zadnja čaša vina koju ispijam, u tvoju čast. Obećajem ti da je više neću uzeti u ruke.« Popio je i održao riječ danu majci.

Alkoholičar uvijek iznova, često kroz mnoge godine vrijeđa, progoni, zlostavlja ženu, djecu, stare roditelje. Podaci su o tome upravo stravični. Medicina mnogo radi na tom području. No vjera i nadnaravni razlozi, vratili su mnoge s puta ovoga zla. Pijanac je u pravom smislu rob. Stenje, pokušava, pridiže se, ali uvijek pada iznova. Prava slika roba. No, svaki ispovjednik bi mogao svjedočiti o onima, koji u ispovijedi stvoriše odluku, koju i održaše: više ne robujem, slobodan sam čovjek, sin Božji.

Katolički tjednik »Obitelj«, donio je svojevremeno ovaj istiniti događaj. Junak je te priče mali Englez, katolik, Nick Shaterdou. U devetoj godini primio je prvu Pričest, a kratko vrijeme iza toga umrla mu je majka, pa je otac bio prisiljen da se ponovo oženi. Kao što biva često puta, maćeha nije voljela dječaka, iako je bio veoma lijepo odgojen. Otac dobar, ali slabić, slušao je danima nagovaranje svoje žene, da se na neki način riješi djeteta. Ucjenjivala ga je da će ga ostaviti, ako dijete nekamo ne skloni. Otac povede dječaka u neko sirotište, gdje ga je kanio ostaviti na brigu drugima. Kada je došlo pitanje imali dječak koga od rodbine, otac je morao priznati da je njegov sin mali Nick. Odbili su čovjeka sa zgražanjem da može vlastito dijete napustiti.

U luku Sauthempton pristao je jedoga dana veliki prekooceanski parobrod, pa su građani po občaju smjeli da idu razgledati njegove uređaje. Otac je poveo maloga Nicka, a onda mu rekne neka malo pričeka, a on ide na obalu da mu kupi slatkiša. Međutm, otac se nije vraćao, mališ je žalostan vidio kako se diže brodski most, i parobrod je krenuo na svoje prekooceansko putovanje. Predveče dječak utučen i gladan, pronađe skladište za ugljen i tu zaspi. Kada su mornari došli po ugljen, našli su zaspalo dijete. Probudili su ga i počeli ispitkivati kako je amo dospio. Mornari mu nisu vjerovali, nego su ga odveli kapetanu, čovjeku dobrom, ali veoma strogom. Ovaj je naprosto urlao na dječaka i silio ga da prizna kako se sakrio na parobrod da se preveze bez karte u Ameriku. Dječak je odgovarao jedno te isto, a onda kapetan, da ga poplaši, strogo rekne mornarima: bacite ga u zatvor, a sutra ćemo održati javno suđenje, pa ako ne priznaš, jao tebi. Kada su dječaka izveli, naredi jednom mornaru da ga stave u mornarsku kabinu i odnesu mu jelo.

Sutradan, već se o tome saznalo na parobrodu, naredi kapetan da dovedu dječaka na gornju palubu, gdje je čekalo već mnogo putnika. Kapetan ga pred svima pozva da prizna krivicu, ali dječak mirno i odlučno odvrati da nije kriv i pred svima ponovi priču o ocu koji ga je napustio. Kada lažeš, odgovori zapovjednik broda, bacit ću te u more. Pogledaj, reče mu, i pokaza mnoštvo morskih pasa koji su pratili parobrod radi otpadaka koji su se bacali u more, ići ćeš njima u ralje. I pretvarajući se da je ljut, naredi mu: »Klekni i izmoli Očenaš, a onda je gotovo s tobom.« Mališan je, sav blijed od straha pred groznom smrću, kleknuo, sklopio ruke i izmolio jecajući Očenaš. Kada je bio

gotov, raširi ruke i reče: »Gospodine kapetane, sada me možete baciti u more, ali ja nisam kriv, ja ne lažem. Na prvoj Pričesti sam obećao da ću radije umrijeti nego sagriješiti.«

Kapetan, grubijan briznuo je u plač, a da se i ne govori o putnicima koji su to sve promatrali. On zagrli dječaka i reče: »Oprosti mi dobri dječače, što sam se tako okrutno našalio s tobom. Mislio sam da lažeš, pa sam te htio poplašiti. Vidim da si zaista plemenit dječak.« U mnoštvu putnika čuo se jecaj. Netko skine šešir sa glave i pozva da se sakup pomoć za napušteno siroče. Začas je bio pun velikih novčanica, koje su brojni putnici od srca darivali, a onda novac predadoše kapetanu. Ovaj, grleći dijete sav ganut protisne: »Novac neka netko od vas položi na ime dječaka u brodsku banku. No, ja ga uzimam za svojega sina. Od takvog dječaka može se očekivati samo dobro.«

Nick je odrastao uz svojeg poočima, postao dobar đak, polagao redovno sve ispite i postao valjan kapetan kao i njegov drugi otac. Tako svršava ova mala povijest dječaka koji je volio umrijeti radje, nego sagriješiti.

To su bile riječi koje je i mali Dominik Savio zapisao u svoju bilježnicu na dan njegove prve Pričesti. To je učinio i mali Nick. To su bile riječi koje su izgovarali i djelima potvrdili nebrojeni mučenici Staroga i Novoga Saveza, polagali svoje živote i napunjali kraljevstvo Božje. Sve to radi prave i čvrste odluke da žive u stalnom prijateljstvu s Bogom i bježe od najvećega zla — grjeha.

Živio je raskalašenim životom. O uskrsnoj ispovijedi, namjerio se na revnog ispovjednika. Iskreno priznao sve što je učinio. Kada mu je ispovjednk u kratkom razgovoru prikazao da je to sve veliko zlo i pred Bogom i pred časnim ljudima, kratko izjavi: »Stidim se samoga sebe, i zaista mi je žao. Odlučio sam, staviti ću svoj život u red.

Na Uskrs rano ujutro, nije dao majci da nosi jelo na blagoslov u crkvu, nego, iako to nije običaj kod muškaraca, uzeo je košaricu sa »svetenjem« i pošao prema crkvi. Na putu kojim je prolazio, otvara se prozor i on začuje poziv — »Ej, ti!« Javlja se družica u grijehu, no mladić se i ne okreće, nego mirno proslijedi. »Ej, ti!« Odjekne još jednom. Nije obraćao na to nkakvu pažnju. Tada se začuje još glasniji povik: »Ej, Ti! Ja sam ona!« Okrenu se mladić, zastane na čas i poviče: »Ali, ja nisam onaj!«

Taj je proslavio punim srcem ne samo uskrsnuće Isusovo, nego i svoje. Zašto se vraćati iz radosna života u trulež smrti, iz nade u očaj, iz velikog očekivanja Isusovih obećanja u sramotno ropstvo zlog duha.

Mladi je čovjek punim srcem mogao slušati na Misi onaj Pavlov uskrsni usklik: »Braćo! Ako ste uskrsnuli s Kristom, tražite što je gore,

gdje Krst sjedi s desne strane Božje. Težite za onim što je gore, a ne za zemaljskim. Ta umrijeste (grijehu) i život je vaš skriven s Kristom u Bogu! Kada se pojavi Krist, Život vaš, tada ćete se i vi pojaviti s njime u slavi« (Kol 3,1-4).

Kakove radosne vizije, uskrsnuti ćemo kada se Krist pojavi, a tada ćemo se i mi pojaviti s njim u slavi. Uvjet: umrijeti grijehu, živjeti Kristu. Da nam to uspije, Bog nas na to poziva, najprije po prorocima, a na koncu po svojemu Sinu — kako ističe Apostol.

»OBRATITE SE!« Ponavljaju kroz stoljeća proroci.

»Obratite se i pokoru činite!« Poziva zadnji prorok Ivan Krstitelj.

»Obratite se i vjerujte evanđelju!« Govori u svojoj prvoj propovijedi Gospodin Isus.

»Obratite se« — kliče sveti Petar u prvoj propovijedi na Duhove. Obratiti se znači vratiti se Bogu. Sigurno ne zato da ga opet ostavimo, nego da uz njega trajno ostanemo. Kao dobro dijete uz oca. Kao čestiti sluga uz gospodara. Kao vjerni podanici uz svojega kralja. Sve se to zbiva u sakramentu pokore, pomirenja, obraćenja — u svetoj ispovijedi.

Velika većina znade i hoće priznati svoje grijehe, za razliku od onih koji idu putem laži, kao Juda i Ananija sa Safirom, a koji vodi u propast.

Velika većina se kaje za svoje grijehe, jer tko neće požaliti ludosti, koje je činio, gadosti u koje je upao, i gubitke koje je pretrpio.

Velika većina nevaljanih ispovijedi je u nedostatku čvrste volje za popravak života, i neozbiljnim, nestalnim odlukama. Zato smo najviše prostora posvetili s jedne strane neispravnim ispovijedima, a s druge strane, navedenom glavnom razlogu za loše ispovijedi. U ušima, još više u srcima, mora nam neprestano odjekivati riječ odozgor:

»Tko ustraje do kraja, taj će se spasiti!«

Zašto je potrebno reći grijehe svećeniku?

On je, naime čovjek kao i svaki drugi, pa kako može opraštati grijehe? Prije nekoliko godina održavalo se javno suđenje mladom čovjeku i ženi. Bili su rastavljeni, i željeli su osnovati bračnu zajednicu. Smetala su im njihova djeca. On je imao sina, a ona kćer. On je dijete bacio u bunar, kao da je slučajno palo, a ona je svoje dijete zagnjurila u močvaru, dok je čuvalo patke. Ponadali su se da će svi u to povjerovati. Istina je izbila na vidjelo. Suđenju je prisustvovalo mnogo svjedoka. Ogorčenje u narodu bilo je toliko, da su ih u sudnicu dovodili pod

jakom pratnjom. Za vrijeme suđenja čuli su se česti povici: Dajte ih nama da im mi sudimo! Kada je pala smrtna presuda, svi su u dvorani pozdravili odluku suda oduševljenim pljeskom. Zločinci su sve priznali, pokazali kajanje nad strašnim zločinom — ali, moraju u smrt.

Svi su odobrili smrtnu kaznu. Dali su svoj pristanak da oboje stave pred streljački stroj i pucaju u njih kao u divlje zvijeri, ljudi koji ih nisu ni stvorili, ni rodili, ni odgojili. Moramo istaknuti činjenicu, da se upravo zadnjih godina u kulturnim zemljama kao što je Francuska, SAD i druge, velika većina izjasnila za primjenu smrtne kazne, radi velikog porasta krvnih delikata u svijetu. Ne ulazeći u pitanje opravdanosti smrtne kazne, želimo samo ovo naglasiti:

Sudac je čovjek kao i svaki drugi, ljudsko biće kao i oni koje šalje u smrt. Ipak, velika većina priznaje njegovu vlast nad životom i smrću i to odobrava.

Ljudi koji odobravaju najtežu kaznu, smrtnu, isto su tako samo ljudi, ljudska bića, a ipak misle da imaju pravo glasati za uništenje pojedinih članova ljudskog društva, bića sličnih njima. I oni na taj način sudjeluju u odluci o životu ili smrti pojedinaca.

Uzmimo jednu drugu sliku, sa jednog drugog sudišta. Sakramenat pokore. Među ostalim se ističe da je i tu neko sudište. No kakovo? Uzmimo isti zločin koji smo već naveli. Ubojstvo djeteta. Zločin je posebno težak, jer ga počinjaju sporazumno roditelji nad vlastitim djetetom, koje im nije ama baš ništa skrivilo. To što su ono dvoje nesretnika ubili djecu od pet ili šest godina, a u pobačaju se ubijaju od pet ili šest nedjelja, za pametna čovjeka ne pretstavlja nikakovu razliku. Da ih nisu ubili, oni bi se rodili, postali ljudi, žene, ljudska bića, možda posebno vrijedna za ljudsko društvo.

Kolike majke nakon pobačaja, ne samo obole i mnoge tjelesno stradaju, nego pate duševno do konca života. O tome ima pravo samo svećenik govoriti, kojemu se mnogo toga povjerava i u životu i na samrti. Ili psihijatar.

Kolike majke u ispovijedi iza pobačaja uz jauk obećavaju: Nikada više, da ih bude stotina! Kada takova majka ojađena i satrvena, svjesna težine zločina, dođe na ispovijed, plačući prizna grijeh, svećenik uz ozbiljnu pouku podiže ruku i kaže: »Ja te odrješujem od tvojih grijeha, u ime Oca, i Sina, i Duha Svetoga.

Pokušajmo stvoriti na temelju onoga što smo dosada rekli zaključak. Ako priznajemo vlast jednog čovjeka, ponavljamo: koji je čovjek kao i svaki drugi, ako njemu priznajemo vlast da čovjeka osudi na smrt i uništenje, dali je teško priznati i prihvatiti vlast drugoga čovje-

ka, da pojedinca, brata čovjeka, izbavi od patnje i smrti, ako iskreno oplakuje svoja zlodjela? Čitajući izvještaj sa suđenja ubojicama vlastite djece, došla mi je na pamet pomisao: Koliko je bilo među prisutnima majki i otaca koji su ubili svoju djecu, sporazumno, možda i više njih nego zločinci. Jedina bi bila razlika, što su jedni bili ubijeni prije rođenja, a drugi poslije rođenja. U dugoj povijesti ljudskog roda, bilo je vremena i krajeva, kada su ubijali roditelje, ubojice vlastite djece. Kada bi se stavilo na glasanje danas, da se takovi roditelji pogube, koliki bi postotak bio za taj prijedlog? Koliko bi ih, pak, glasalo da sudac može takav zločin kazniti, a da može isti i oprostiti?

Crkva i službenici Crkve, djelitelji oproštenja od svih grijeha, nemoraju se stidjeti nad takvom vrstom sudišta koje čovjeku prašta i najveće zločine. To je sudište koje se ravna milosrđem, a ne pravdom, koja je nekada ne samo neumoljiva nego i okrutna. Spominjali smo već onu izreku iz Staroga Saveza: »Ako vaši grijesi budu crveni kao grimiz, postati će bijeli kao snijeg«, kao i Isusove riječi razbojniku na križu upućene raskajanom ubojici. Opet i opet, samo svećenici mogu svjedočiti o činjenici, da je velik broj onih koji su u ispovijedi promjenili svoje opake poglede i osudili opaka djela, te se iz najvećih opačina obrnuše u izvanredno dobre članove ljudske zajednice. Javna je potvrda toj činjenici, veliki broj onih čija su imena zapisana i zapamćena kao imena opakih ljudi, a koji su u jednoj ispovijedi postali drugi ljudi, nakon temeljitog obraćenja. Njih nije uveo u novi, plemeniti život neki znanstveni sistem, nastojanje mudraca ili osobna, sposobnost pojedinca, nego, kako sami često isticahu, isključivo milost Kristova po sakramentu pokore.

Tu je vlast opraštanja grijeha ispovjednicima svih vremena, predao Gospodin Isus, koji je to izrekao riječima o čijem smislu ne može nitko dvojiti: »Primite Duha Svetoga, kojima grijehe oprostite biti će oprošteni, a kojima zadržite biti će zadržani!« Evanđelje bilježi, da je to bilo na dan Isusova Uskrsnuća.

Mladi talijanski pravnik, svršio studij, postao sudac. U međuvremenu je saznao da je njegov školski kolega iz gimnazije svršio teologiju i postao svećenik. Sjede i napiše mu ovo pismo: »Čuo sam da si postao svećenik. Tolike smo godine proveli zajedno u đačkim klupama, i sjećaš se sigurno svih mladenačkih nevaljalština koje smo počinjali, i ne mogu vjerovati da si ti došao do svijesti, da imaš vlast drugima opraštati grijehe. Odakle ti to uvjerenje da možeš suditi drugima u ispovijedi?

Mladi svećenik mu je kratko odgovorio: »Svakako da se sjećam naših mladenačkih dana. I nepodopština i mojih i tvojih. Stekao si potrebnu naobrazbu i postao sudac, kako mi pišeš. Bi li ti meni mogao odgovoriti, otkuda onom mladom, nevaljalštinama sklonom, neozbiljnom dječaku, uvjerenje da može suditi svojim sugrađanima? No, je ću ti odgovoriti i za sebe i za tebe. Ti si upoznao zakone svoje zemlje, i

državne uredbe. Na temelju njih, a u ime kralja (tada je vladao u Italiji) ti sudiš, oslobađaš i osuđuješ, čak kada se radi o životu i o smrti.

Vidiš ja sam postao svećenik, svršio teologiju, upoznao zakone Božje i sve crkvene propise i dobio ovlast da ispovijedam, odrješujem od grijeha. To, pak, činim u ime Boga, koji je kralj, no ne jedne ili druge države, nego kralj neba i zemlje. Malo vjere, malo razmišljanja, malo poniznosti i skromnosti, pomoći će ti da shvatiš ono, za što tvrdiš da ti je neshvatljivo.

Svećenik grešnik kao i svi drugi

Jer je grešnik? Zato ne bi smio ispovijedati i odrješivati druge grešnike. Pa i sv. Pismo tvrdi da je svaki čovjek grešnik: »Tko veli da je bez grijeha, laže!« Pavao apostol piše da svećenik prinosi žrtve najprije za svoje grijehe, a onda za grijehe drugih. Podsjeća da je »Krist umro za sve grešnike« i dodaje ponizno: »Od kojih sam prvi ja!« No, možemo ipak nešto dodati: Prije nekoliko godina su vršili ispitivanja koliko ima zločinaca među intelektualcima raznih profesija. Rezultat je ovaj: Najmanje ima među zločincima svećenika — na sto tisuća jedva petorica , — onda dolaze učitelji, glumci, pravnici, itd. Dakle, nije baš kao i svi drugi.

Jedan od najvećih grijeha je psovka. Danas psuju i obrazovani i neobrazovani, mladi i stari, u selu i gradu. Kolikogod se nađe zla među svećenicima, te opačine ipak nema. Mnogi od onih koji kore svećenike radi grijeha, godinama ne idu u crkvu, ne vrše vjerske dužnosti, koje je Krist odredio za sve vjernike. Svećenik već po svojoj profesiji vrši redovno službu Božju, pa ako griješi, na neki bar način i Bogu služi. Ako prema najnovijim statistikama više od 90 posto ljudi ispovijeda vjeru, onda svećenici koji rade na tom području — ne mogu biti najgori. U ovom smislu: Svećenik provede cijeli život propovijedajući djeci ljubav — prema roditeljima, domovini, čestitom radu i požrtvovnosti za druge. Pa, čak i oni koji ne žive onako kako propovijedaju, čine najveće usluge roditeljima, školi, zajednici. Da ne nabrajam dalje, baš nije kao i drugi.

Dakako, da i svećenici, kao i ostali ljudi, imaju grijeha. Neki više, neki manje. No oni, pozivajući druge uvijek iznova na sakramenat pokore, i sami idu na ispovijed. I svećenici, i biskupi, i rimski biskup — papa, dužni su često pristupiti sakramentu pomirenja, kako im to Crkva preporučuje. Za sve vjernike postoji crkvena zapovijed: jedanput se godišnje ispovijedi! Svećenicima se preporuča česta ispovijed, kojoj neki pristupaju svaki tjedan, ili više puta mjesečno. Dakle: druge ispovijedaju, ali se moraju i sami ispovijedati.

Nakon mnogo stoljeća, kada su se državne vlasti prestale mješati u izbor pape, na papinskoj stolici sjedili su pape dostojni te službe. Jedan je od njih proglašen svetim, a radi se na proglašenju još nekoliko njih. Ispovjednik jednoga od zadnjih papa pripovijeda: »Svaki puta kada sam išao ispovijedati papu, drhtao sam od uzbuđenja. Ne od straha, jer je bio čovjek velike dobrote i blage naravi. Drhtao sam, jer mi je uvijek iznova padala na pamet pomisao: I papa, prvi čovjek u svijetu, po ugledu, mora svaki tjedan kleknuti pred svećenika možda, — kakvog siromašnog redovnika, i reći kao i ostali: Ja grešnik, ispovijedam svoje grijehe.«

Poslije zadnjeg rata, Roosewelt i Churchill, vođe dvije bogate i moćne nacije, a nijedan od njih katolik, priznaju da je papa najveća moralna sila u svijetu. To je izjavio i protestant, predsjednik Njemačke Schmidt. Tko prati dnevni tisak, može zapaziti koliko državnika, šefova država, kraljeva, pretstavnika znanosti svih grana, dolaze u posjete papi u Rimu, kroz zadnjih nekoliko desetaka godina. Neki dan je papa u našem tisku nazvan — poglavar najveće vjerske zajednice. No, i taj čovjek, najveće moralne snage, ugleda i duhovne moći, mora svaki tjedan kleknuti pred nekog svećenika, prošaptati svoje grijehe, izmoliti pokajanje i zamoliti odrješenje.

Svoju prvu Misu imao sam u rodnom selu mojega oca u dvadesetpetoj godini. Dolazio sam tamo godinama kod rodbine i imao prilike promatrati svećenika, časnog starca, koji je u župi djelovao četrdeset godina. Kada me je poveo k oltaru, kao manuduktor, imao je gotovo osamdeset godina. Prvi dan iza mlade Mise, kada sam ušao u sakristiju, poslao je sve napolje: sestre, zvonara, ministrante, a onda je kleknuo pred mene i rekao: »Molim vas, velečasni, za svetu ispovijed.« Čovjek koji je proveo u službi Bogu i Crkvi, ukupno 60 godina, kleči pred mladićem i moli starinsku molitvu: »Ispovijedam se Bogu Svemogućemu i vama, oče duhovni!« Duhovni otac imao je u taj čas dvadeset pet godina, a duhovni »sin« osamdeset. Ako su svećenici grešnici, oni su i pokornici. Moraju druge na pokoru pozivati ali ju moraju i sami činiti, moraju druge ispovijedati, ali moraju i sami tražiti oproštenje u sakramentu pokore.

Možda će nam biti od posebne koristi, kada razmišljamo o svećeniku koji drugima grijehe oprašta, a sam u njih pada, ako imamo na umu, da je Isus dao vlast opraštati grijehe svojim učenicima, na Uskrs, kada su sami bili u najvećoj duhovnoj bijedi. Izgubili su vjeru u Isusa, ljubav im je prema njemu ohladila, zatvorili su prozore i vrata od straha pred Židovima, i mislili samo na to kako će spasiti svoje glave. U takovom duševnom stanju, javlja im se Gospodin.

Pobožne žene, koje su na Uskrs pošle na grob Isusov, dok su apostoli u silnom strahu bili sakriveni u dvorani iza zaključanih vrata, čim ugledaše Isusa: »Poletješe njemu, obujmiše mu noge i ničice mu se

poklonise!« Tako piše evanđelista. Javlja se Mariji Magdaleni, a ona čim ga prepozna sva izvan sebe poviče: »Učitelju!« Isus ju mora miriti u njezinom ushićenju. I ona nije imala krizu vjere, kao niti dobre žene, ali niti straha. Nije se bojala niti vojnika, niti stražara, niti Velikog Vijeća, niti Poncija Pilata.

Muževi, koje je Isus odabrao, pokazuju posve drugu sliku. Učenici iz Emausa otvoreno kažu Isusu: »Mi se nadasmo, da je on onaj, koji ima otkupiti Izraela! A on je već treći dan u grobu! Ispovjedaju bez sustezanja da ne vjeruju u njega kao Otkupitelja.

Apostolima je pogled na uskrslog Isusa umjesto radosti ulio nevjerojatni strah. O tome evanđelista: »Dok su oni još govorili, sam Isus stade među njih te reče: »Mir vama!« Oni izbezumljeni od straha, povjerovaše da vide duha. A on im reče: »Zašto ste zbunjeni? Čemu se takove misli rađaju u vašim srcima? Pogledajte moje ruke i moje noge: Ja sam, ja glavom! Opipajte me i ustanovite! Duh nema kosti kao što vidite da imam ja.!« (Lk 24,36-39). Luka evanđelista nastavljajući veli da niti tada nisu vjerovali, ni nakon »što im je pokazao ruke i noge«, nego tek kada je pred njima blagovao.

Kolike riječi uvjeravanja, poziv da se ne boje, da se umire, onima koji su bili »izbezumljeni« — izvan uma od straha — pred onim kojemu bi se morali svim srcem poradovati, pa da su mu samo i duh vidjeli. Gospodin nije olako prešao preko toga nevjerničkog ponašanja. Marko evanđelista je zapisao: »Napokon se ukaza Jedanaestorici dok su bili za stolom, te ih strogo prekori zbog njihove nevjere i okorjelosti srca, jer nisu vjerovali onima koji su ga vidjeli pošto je uskrsnuo.« (Mk 16,14).

Gospodin govori o dva grijeha, koji zahvaćaju cijelog čovjeka: nevjera i tvrdoća srca. Umom spoznajemo i vjerujemo, sagriješili su razumom, nisu vjerovali. Srcem ljubimo, sagriješili su srcem, nisu Isusa ljubili. Zato ih »strogo ukori«.

No, odmah iza toga, dahne u njih i reče: »Primite Duha Svetoga! Kojima grijehe oprostite biti će im oprošteni, a kojima zadržite, biti će im zadržani!« (Iv 20,23). Izabrao je baš taj trenutak, da i apostolima, i svima onima koji će nastaviti s opraštanjem grijeha, ostane duboko u svijesti, da je u času njihovog najdubljeg pada, podijelio njima vlast da opraštaju grijehe braći ljudima. Morati će ostati zauvijek u njihovim srcima svijest, kako nisu primili tu vlast zato što su bolji, vjerniji ili svetiji od drugih, nego samo zato što je Isus u svojoj dobroti želio omogućiti svima koji to žele, da se izbave ropstva grijeha posredstvom ljudi grešnika.

Graham Green, za kojega kažu da je najveći pisac na engleskom jeziku, mnogo puta obrađuje čovjekov pad u grijeh, kao njegovu osobnu tragediju. U svojem romanu »Moć i slava«, priča o strašnim pro-

gonima u Meksiku prije drugog svjetskog rata, kada su mnogi svećenici ubijeni, drugi zatvoreni, crkve zaključane, a plašljivi svećenici, da izbjegnu progonstva, napustili svećenički stalež. On u toj knjizi piše o svećeniku, koji je sve prije nego krepostan. Odan piću, neurednom životu, zameće s drugima kavge, ali on ipak ostaje u svećeniškoj službi. Kada je saznao da su mu na tragu, i da će ga uhvatiti, a onda mu prijeti smrt, bježi preko granice. Kada je već bio na sigurnom, stiže ga neki sumnjivi čovjek koji mu saopći da je tu, s druge strane granice, odakle je baš pobjegao, bolestan neki starac, da želi primiti svete sakramente jer će umrijeti. Svećenik je skoro siguran da je to izdajica koji ga vodi u smrt.No ipak, kako to i reče, makar je skoro siguran da će ga taj odvesti u šake njegovih progonitelja, ide natrag, vraća se preko granice. Iako sam jadan, ipak se ne usudi umirućega ostaviti bez sakramenata. Čim je prešao granicu, meksički ga vojnici uhvate, bace u zatvor i osude na smrt. Noć prije smrti traži da mu dovedu svećenika da se ispovijedi. Moli da pozovu jednog otpalog svećenika, koji u takovim slučajevima ima pravo da podjeli odrešenje, ali ovaj u smrtnom strahu odbija i viče da se je on odrekao svega. Uhvaćeni svećenik se cijelu noć sprema na smrt tako, da glasno izgovara svoje grijehe — ispovijeda svoje prijestupe. Slijedeći su ga dan strijaljali. Nakon tog žalosnog čina, oficir koji ga je uhvatio i vodio streljački stroj, iako znade za njegov loši život, znade i za njegovu žrtvu i kajanje. Nakon svega zaključuje — on kao ateista: »Ako postoji raj, ovaj je čovjek otišao u njega.« To bi bila priča, koja se u povijesti Crkve mnogo puta ponovila. I najgorji svećenik, koji je još sačuvao vjeru, iako sam opak, drugima dijeli dobra koja je od Boga primio da ih drugima daje. Kada biskup redi nove svećenike, prije no što će im podijeliti svećeničku vlast, izgovori riječi: kojima grijehe oprostite, drži budućim svećenicima kratki nagovor u kojem kaže ređenicima da su još slobodni, biva, mogu odstupiti; i onda dodaje opomenu, ili bolje reći prijetnju: Pazite kakovoj opasnoj stvari pristupate. Tako se postupalo stoljećima.

Mogli bismo mirne duše reći, da jedan dio svećenika prima svećeničko ređenje, milosti, i vlast, drugima na spasenje, a sebi na propast. I najgori svećenik valjano krsti, vrši pretvorbu kruha i vina u Tijelo i Krv Isusovu i valjano odrešuje, te isto tako valjano podjeljuje ostale sakramente. Time čini osobno svetogrđe, ali vjernici primaju sve milosti koje je Krist uz njih povezao.

Davno, početkom stoljeća, u jednoj slavonskoj župi živio je jedan svećenik. Nije bio opak, ali je bio slabić sklon piću. Svake godine u određenu nedjelju u godini, svećenici bi morali propovijedati o grijehu pijanstva. On je, iako u tom slab, svake godine obavljao tu dužnost. Znao je reći: »Dragi vjernici, teško mi je o tom grijehu govoriti, jer sam u tom griješim. Ali, ipak vas moram opomenuti: nemojte se opijati, jer ako dođem ja u pakao i oni koji se u mene ugledaju, ništa im neće biti lakše što je s njima u vječnim mukama i župnik!« Znao je katkada i zaplakati.

I svećenik grešnik, mora propovijedati, jer je Isus naredio, baš na dan uskrsnuća da idu po svemu svijetu propovijedati vjeru svakom stvorenju, iako su dobili ukor radi nevjere. Isti dan je naredio apostolima da opraštaju grijehe, iako su se taj čas u grijehu nalazili.

Sjećam se kao đak, da smo u školi imali neku spužvu od gume crne boje, koja je s vremenom izgubila boju, pa je izgledala prljavo-crna. No kad bi profesor uzeo tu spužvu prljave boje, prevukao ju natopljenu vodom preko ploče, nestale bi sve šare i mrlje i đačke škrabotine s ploče. Ploča je blistala od čistoće. Bog je uzeo svećenika, čovjeka sazdana od blata, kao i svi ljudi, da s tim komadom blata u tijelu, briše blato s duša grešnika koji se kaje.

Pozvali su me starici koja se spremala za operaciju. Bolovala je od raka, ali je liječnik operater rekao, da će pokušati učiniti što se može.

Nakon operacije je izjavio, da baka ne može duže živjeti od pola godine. Dvije godine nakon toga, liječnik operater je već bio u grobu, umro je od raka, koji su kasno otkrili. Starica je živjela još nekoliko godina i nadživjela onoga koji ju je liječio. Kada je taj liječnik vršio operaciju, nosio je već u sebi klicu smrti. Ipak je bolesnici donio život. I svećenik koji je sam radi grijeha mrtav pred Bogom, milošću Kristovom donosi drugima život.

U jednoj državi SAD poginula je u saobraćajnoj nesreći žena jednoga suca i njezino dijete. Radi nekih sumnjivih okolnosti, pristupili su istrazi i otkrili da je u automobil postavljen eksploziv. Među osumnjičenima je bio dakako i muž. Kako je bilo poznato da je želio rastavu braka i drugu ženidbu, podvrgli su ga dugom ispitivanju, pa je napokon slomljen morao priznati, da je on stavio eksploziv u automobil, a da ne bi sumnjali na njega poslao je u smrt sa ženom i dijete. Mislio je da će to sve uvjeriti da on nije krivac, »jer ne bi ubio dijete«, ako se nije slagao sa ženom.« Osuđen je na plinsku komoru i pogubljen. Kako je pripadao najvišem krugu sudaca, i bio poznat kao vrstan pravnik, sada su ispitivali njegove parnice, koje je godinama vodio. Otkrili su da su sve sudske odluke do u sitnicu pravilno donesene, da je sve parnice vodio najsavjesnije i u skladu sa svim zakonskim propisima. Savršen pravnik — savršen zločinac. Drugima krojio pravdu, a sam bio nepravedan u najstrašnijem obliku.

Svećenik, također sudi u ispovjedaonici. Poznaje Božje zakone, tumači ih poziva vjernike da ih drže i one koji se kaju oslobađa od suda Božje pravde. Međutim, može sam biti nepravedan pred Bogom, ako živi zlim životom. Ipak, njegove su presude, odrešenja, valjana, jer odrješuje ne u svoje ime, nego u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Tu vrijedi ona riječ koju je Isus izrekao, *kada su se jadali vjerni Židovi na opake svoje duhovne vođe:* Držite sve što vam govore, ali ne činite ono što čine. Najteža osuda zlih svećenika, ali prava apoteoza svećeničkog reda.

Blagoslov dobrog ispovjednika

Iako odrešenje svakog svećenika, bio dobar ili zao, jednako vrijedi, budući da je onaj koji zaista oprašta Krist, svaki vjernik ima pravo da za dobro svoje duše nađe što savjesnijeg ispovjednika, čije će upute i brižljivost, pridonijeti većim plodovima svete ispovijedi.

Nema veće ludosti nego svjesno tražiti svećenika baš zato »što ništa ne pita«, što brzo ispovijeda, što odrješuje bez ikakove opomene i upute, i slično. Ništa tako ne razdraži bolesnika, kao liječnik koji bolesnika pregleda »okom« ništa ga ne pita, ništa ga ne upućuje, prepiše koju pilulu i otpravi ga kući. Naprotiv, pacijenti su puni hvale za onu drugu vrst liječnika. Čekajući na red pred liječničkom ordinacijom, možemo čuti: Pregledao me slušalicom, kuckao me prstima, pogledao mi oči, pregledao grlo, poslao na retntgen, prepisao mi nekoliko skupih lijekova, i pozvao me da opet dođem. Ljudi znaju putovati s jednog kraja države na drugi, pa i u druge zemlje, samo da nađu dobroga liječnika i preko njega željeno zdravlje. O, kad bi barem jedan dio te brige posvetili zdravlju svoje duše, koliko bi bilo u svijetu manje grijeha, zala svih vrsta koji nestaju u ispovjedaonici, vraćaju dušu u život kreposti i odgone od duše smrtne grijehe, koji uzrokuju smrt duše.

Priprava za ispovijed
Ispit savjesti

Grijehe treba priznati, da za njih dobijemo oproštenje. Priznati treba sve teške grijehe, kako se to obično kaže, po vrsti i broju. Svakako je mudro reći i lakše grijehe, koliko nam je to pred očima. Griješi onaj tko svjesno i svojevoljno prekrši Božju ili crkvenu zapovijed. Ako prekrši u velikoj stvari, čini veliki grijeh, ako prekrši u maloj stvari, tada se radi o malom grijehu.

Tko svjesno prekrši. Stoga grijesi u snu, nisu nikakav grijeh, u polusnu ne mogu biti teški grijeh, jer nema pune svijesti, u nedorasloj dobi isto tako, kao i u pomućenoj staračkoj svijesti, ili naravi koja je teškom bolešću klonula. Može biti još koji razlog, koji djelomično ili potpuno dokida zloću grijeha. Ako pokornik sve iznese svećeniku, on će tada moći sve prosuditi i uz odriješenje dati potrebne savjete.

I. Zapovijed: »Nemaj drugih bogova uz mene.« To slijedi iza uvoda, koji vrijedi za sve zapovijedi: »Ja sam Gospodin Bog tvoj!« To nije samo zapovijed u smislu svjetovnog prava — ona se temelji na ljubavi. Zato Mojsije toj zapovijedi daje podlogu razuma i srca: »Gospodin je Bog naš, Gospodin je jedan! Zato ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom.«

(Pnz 6,4-6). Kada nekoga ljubim, držati ću i ispuniti sve što ljubljena osoba traži od mene. Kao prvu i najveću zapovijed — navodi to isto Gospodin Isus. Ja moram u pripravi za ispovijed odgovoriti sebi: dali ja Boga zaista ljubim? Što on prestavlja meni u mojem cjelokupnom životu? Koliko vremena, misli, riječi, nastojanja posvećujem Njemu? Statistike zadnjih godina uporno ponavljaju da broj vjernika, kakovih takovih, prelazi 90 posto. Nedavno su jedne naše novine donijele rezultat ankete u zemljama Evropske Ekonomske Zajednice. Preko 94 posto je izjavilo da se osjećaju vjernici, a da je mladih uz to, više od pedeset posto veoma aktivno u vjerskom životu. No, koliko ima onih od mase vjernika, koji su vrlo aktivni. Ne vjera u Boga samo, nego ljubav. Dali sam ja aktivan u vjerskom životu i kako?

Molitva. Ljubav pokazujemo prema nekomu, ako s njime rado razgovaramo. Baš tim imenom označuje se molitva. Razgovor s Bogom. Molitva ne smije biti samo prosjačenje, što je najniži oblik molitve: uvijek nešto moljakati. Molitva mora biti druženje s Bogom. Evanđelje ponavlja češće za Isusa: Probdio je noć moleći. On kao Bog od Boga, sigurno nije morao prositi — nego je s Ocem razgovarao. Neki dan je vjerski tisak donio kratku vijest: Francuzi prosječno mole dve minute na dan. Koliki vjernici ni toliko, kroz cijeli život. Koji bi otac bio zadovoljan da mu dijete kojemu je dao život i sve ostalo, odmjeri toliko vremena.

Jedan od najvećih liječnika našeg stoljeća, nobelovac Dr. Alexis Carrel je napisao krasnu knjižicu o molitvi: Među ostalim kaže: »Utjecaj molitve na čovjeka, mogu dokazati kao što mogu dokazati lučenje neke žlijezde u ljudskm organizmu... Molitva ojačava intelektualnu i moralnu snagu čovjeka« Tako otprilike! Ojačava razumsku moć — u molitvi se Bogu obraća njegovo stvorenje, koje shvaća svoj odnos zavisnosti o njemu. Ojačava volju, jer čovjek, koji uspostavi srdačan odnos sa svojim Bogom, sve ono što je dobro, nadnaravnom snagom molitve provodi u život, a isto tako izbjegava sve zlo.

Kako ćemo i što moliti, čemu dati prednost, Isus uči u Očenašu. Najprije slava Bogu: Sveti se ime Tvoje, dođi kraljevstvo tvoje...« I opet: »Tražite najprije kraljevstvo nebesko i pravdu njegovu, i sve će vam se ostalo dodati!« Jer apostoli toliko bliski Isusu nisu tako činili, Isus ih kori: »Niste ništa dosada primili, jer niste u moje ime molili.«

Sveti Alfonzo piše: »Ako molimo, to je naše spasenje sigurno... Svi su se sveci spasili, jer su se molili: po molitvi su dobili snagu te su išli putem svetosti... Isto tako: ako ne molimo naše je prokletstvo sigurno!«

Vjera. U prvoj zapovijedi razmatramo o bogoslovskoj kreposti — vjeri. Bogoslovska krepost vjere nas stavlja u odnos sa Bogom. Čitamo

u Bibliji: Svako će se spasiti, ako prizove ime Gospodnje; a kako će ga prizvati, ako u njega ne vjeruje, a kako će vjerovati, ako nije čuo za njega; kako će čuti, ako nema propovjednika... Tako otprilike tumači Apostol. Veli: Bez vjere nije moguće svidjeti se Bogu!

Vjeru razvijamo poukom (djeca), slušanjem propovijedi, čitanjem svetog Pisma, vjerskih knjiga,časopisa i sl. Veoma je potrebno izmoliti češće, možda zajedno u obitelji, Vjerovanje apostolsko. Recimo često: Bože, vjerujem u te!

Ufanje: druga bogoslovska krepost. »U tebe se Gospodine ufam, neću se postidjeti dovijeka!« Pavao apostol govori: »Ako je Bog uz nas, tko će protiv nas?« Naš život, zdravlje, napredak, a naročito naš vječni spas, potpuno ovisi o Bogu. Ako se u njega ufam, nemam se čega bojati. Mogu češće preko dana reći: U tebe se Gospodine ufam, znam da me nećeš napustiti.

Ljubav. Treća bogoslovska krepost: Apostol tumači kako će vjera i ufanje uminuti, kada iza smrti ugledamo Boga. No, ljubav je vječna jer će pravedni nju primiti kao nagradu od Boga, a »Bog je ljubav« veli Apostol. Dali ja ljubim Boga? Ljubi ga onaj koji na njega rado misli, o njemu govori, a posebno tko vrši njegove zapovijedi. »Tko ljubi mene, držati će moje riječi!« Ljubi Boga iznad svega onaj, koji od Boga prima rado kušnje, nedaće, bolest i posebno samu smrt. Ljubav prema Bogu pokazujemo ako molitvom i darovima pomažem proširenje kraljevstva nebeskog na zemlji: darovi za misije, sjemeništa, katolički tisak i ostalo. Recimo češće: Bože moj, ljubim te iznad svega.

Grijesi protiv prve zapovijedi Božje:

Svojevoljne sumnje o vjeri. Vjeri škodi — loše knjige, filmovi, televizija 0 kada govore protiv vjere. Svako nije sposoban da na to odgovori, pa nije dobro da se u takove stvari upušta. Bestidni život, loša društva, mješoviti brakovi pridonose zanemarivanju vjerskih dužnosti i gubitku vjere.

Praznovjerje. Širi se kao pošast po cijelom svijetu.U Francuskoj, Italiji, SAD, rade desetci tisuća raznih vračeva, varalica, koji lakovjernima pružaju kriva tumačenja, nestvarne nade, dijele često krive i štetne savjete upuštaju se bez znanja u liječenje bolesnika, služeći se raznim besmislenim, a ne rijetko magijskim činima. Prava je žalost gledati, npr. mlade, s koliko pažnje čitaju horoskop, koji iz zvijezda »rješava sudbinu«. Nije li to vraćanje vjeri i običajima prastarih poganskih naroda. Grijeh je praznovjerja u tome što se priznaje neka tajna moć ili znanje raznim osobama, stvarima ili znacima koji ju nemaju niti od Boga (sveci, Lurd), niti od svoje naravi (lijekovi, liječnik, i sl.).

Svetogrđe. Sakramenti krštenja, pokore, bolesničkog pomazanja, određeni su Kristovom voljom kao sredstva za čišćenje duše od grijeha. Sveta Pričest, Potvrda, Svećenički red i Ženidba, pretpostavljaju milosni život u duši, i zato čini svetogrđe, tko te sakramente prima u teškom grijehu. Svetogrđe čini i onaj, koji u ispovijedi zataji svjesno teške grijehe iz stida ili straha. To su veoma teški grijesi, koje treba, pogotovo ovaj zadnji reći na početku same ispovijedi.

II. Zapovijed Božja: »Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud!«

Psovka. Jedan od najtežih grijeha. Psuje ili huli, onaj tko besramnim ili porugljivim riječima pogrđuje ime Božje ili druga sveta imena.

Gospodin Isus u Oćenašu, molitvi koju nam je on dao, odmah iza zaziva: Oče naš, stavlja kao prvu prošnju: Sveti se ime tvoje! Ime prestavlja osobu, koja ga nosi. Pogrda imena, pogrda je osobe kojoj ime pripada. Mnogo je stoljeća uvreda kralju, bila kažnjavana smrću. Zvala se: uvreda veličanstva. Gospodin Bog je »Kralj nad kraljevima i Gospodar nad gospodarima.« Čitamo u Bibliji, da je za psovače bila kazna smrti, kamenovanjem.

Psovka je najveća ludost — jer jadni čovjek vrijeđa Svemogućega.

Psovka je najveća nepravda, jer psovač napada Boga od kojega mu je sve dobro, a nikakova mu zla nije nanio. Zato je isprika psovača: psujem jer me naljuti žena, djeca, posao, susjedi, sama po sebi osuda samoga sebe. Jedni me ljute a drugoga psujem, i to svoga Boga. Psovač nerijetko umre nemilom smrću.

Psovka je opasnost i za vječni život. Zar onaj koji cijeli život psuje Boga, može očekivati da će ga cijelu vječnost slaviti u nebu? Sveti Jeronim je govorio: »Kada netko ide u Englesku, uči engleski, ako ide u Italiju, uči talijanski, ako ide u Njemačku uči njemački, pa završava: A tko ide u pakao uči paklenski jezik.« Ta samo đavao Boga mrzi zauvijek i psuje, a psovači koji to isto tako rade na zemlji, morati će dijeliti sudbinu onoga koji to čini u paklu. I to zauvijek.

Zakletva. Zaklinje se onaj, koji zove Boga za svjedoka da govori istinu, ili da će obećano izvršiti. Zakletva nije nikada dopuštena, osim ako to traže crkvene vlasti (ženidba) ili gdje je to običaj — državna uprava. Isus zabranjuje svaku zakletvu: Neka vaše riječi budu: da, da, i ne, ne. Tko se kune za laž, ili obećano pod zakletvom ne izvrši, čini teški grijeh. Dakako, kada se kune Bogom. Prava je žalost slušati i male i velike, kako se kunu imenom Božjim iz navike, svakom prilikom, bez ikakove potrebe, a često i lažno. Oni koji su kunu Bogom, pogotovo na javnim mjestima ruše osjećaj poštivanja prema Bogu.

Proklinjanje. Proklinje onaj, koji zaziva neko zlo na sebe ili bližnjega, i pri tome zaziva ime Božje. Strašno je čuti kada majka kune čak vlastito dijete. Ako netko traži zlo, zar će dobiti dobro? Ako muškarci psuju a žene proklinju, zar će to donijeti blagoslov? Nisi htio blagoslov, neka odstupi od tebe! Htio si prokletstvo, neka ti bude... Čitamo u sv. Pismu. Gospodin Isus traži od nas: »Blagoslivljajte one koji vas proklinju.« Apostol Jakov: »Jezikom blagosivamo Boga i Oca, i njime kunemo ljude koji su stvoreni na Božju sliku«.

Ta strašna istina dobiva na težini, ako to čine otac ili majka, djeci koja su i Božja i njihova slika. Apostol Jakov nastavlja: »Iz istih usta izlazi i blagoslov i kletva. Ne valja, braćo moja, da tako biva. Može li iz istoga izvora teći i slatko i gorko?« (Jak 3,8-12). Naučimo se često reći: Bog te blagoslovio! Ako je netko u kući zao, nije li bolje umjesto kletve prošaptati: Bože obrati, Bože prosvijetli, Bože spasi!?

Kada čujemo psovku, proklinjanje ili zaklinjanje, prošapćimo u sebi: »Blagoslovljen budi Bog!« — ili koji drugi zaziv iz naknadne molitve: Blagoslovljen budi Bog.

III. Zapovijed: »Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji!« Svetkujemo ga tako da idemo na službu Božju i izbjegavamo teške poslove.

Služba Božja. Djela Apostolska, koja sadrže povijest mlade Crkve Isusove, kažu za novokrštenike: »Oni su bili postojani u apostolskoj nauci, zajedničkom životu (milostinji), lomljenju kruha i molitvama.« (Dap 2,42). Malo niže čitamo: »Svaki dan su bili postojani... u hramu... lomili kruh... (Dap 2,46). Tumač sv. Pisma kaže, da je među prvim sljedbenicima Isusovim, »Bratska svijest dolazila do izražaja na prvom mjestu u zajedničkom »lomljenju kruha« — i tumači da je tu riječ o Euharistiji. Dodaje da su to činili na spomen »Isusove večere«. To je ona večera, na kojoj je Isus uzeo kruh, blagoslovio ga i prelomio govoreći: »Uzmite i jedite! Ovo je tijelo moje — koje se za vas daje!« Potom je rekao nad kaležom: »Pijte iz njega svi, jer ovo je moja krv, koja se prolijeva za sve, na oproštenje grijeha!« (Mt 26 27-29). Luka evanđelista veli da je Isus nakon toga rekao: »Ovo činite na moju uspomenu!« (Lk 22,19).

Iz pisanja »Djela Apostolskih«, kako smo netom naveli, očito je da su tu Isusovu naredbu, apostoli s prvim vjernicima »postojano« vršili. Kada su propovijedali, ispunili su naredbu Isusovu: »Idite naučavajte sve narode.« Kada su krštavali (prvi dan tri tisuće), ispunjavali su naredbu: »Krstite sve u ime Oca, i Sina, i Duha Svegoga.« Kada su »lomili kruh«, vršili su opet ono što je Isus na zadnjoj večeri naredio: Ovo i vi činite na moju uspomenu. Dvojici učenika koji su putovali u Emaus, Isus se ukazuje, i pred njima ponovi tajnu zadnje večere: »Uze kruh, blagoslovi (Boga), razlomi ga i pruži njima.« Kada je nestalo Isusa ispred njihovih očiju, trče natrag u Jeruzalem i pričaju aposto-

lima da su vidjeli Isusa, kojega su »prepoznali u lomljenju kruha!« Nisu ga, prepoznali kada im je »tumačio Pisma«, tek što su im srca gorjela. Potpuno su ga prepoznali baš »u lomljenju kruha«.

Tako se nastavlja kroz vijekove. Sljedbenici Isusa Krista se prepoznaju po »lomljenju kruha«, Misi i Pričesti. U vrijeme tristogodišnjeg progona rimskih careva, kada je ići na Misu značilo ići u smrt, za mnoge. I u našim krajevima, kada su katolici u Bosni i Hercegovini stotine godina išli uz životnu opasnost na Misu, da im »ujaci« lome kruh života. Tako je bilo u našem stoljeću, kada su u Meksiku i Španjolskoj rušili crkve i ubijali tisuće svećenika, sjekli im ruke da ne mogu »lomiti kruh«. Tako je bilo u Rusiji gdje se danas službeno priznaje da su tisuće crkava srušene, pretvorene u skladišta i dvorane, a tisuće svećenika nestalo. No, vjera u tajnu božanskog kruha nije iščezla. Danas u svijetu živi oko milijarda i šesto milijuna ljudi koji vjeruju u Isusa Krista, a od toga broja preko osamstopedeset milijuna katolika i blizu dvjesto milijuna pravoslavnih kršćana, vjeruju da je Bog prisutan u komadiću kruha.

Danas u vrijeme silnog napretka znanosti i tehnike, u tu tajnu su vjerovali najpoznatiji državnici, koji su ostavili trajan pečat svoje prisutnosti u modernoj povijesti, kao: Predsjednik SAD Kennedy, predsjednik Francuske general de Gaulle i njegovi nasljednici Pompidou. Giscard d'Estaigne i drugi, nekoliko predsjednika Njemačke, gotovo svi predsjednici Italije, među njima ljudi kao Aldo Moro, pojedini predsjednici Austrije, Švicarske, Belgije, Nizozemske, belgijski kralj, španjolski suveren i toliki drugi. To ne navodimo zato što bi to bio razlog vjere, jer je ona u Kristovom svjedočanstvu, nego kao činjenicu koja pretstavlja odgovor pričama, koje su na sreću ishlapile, a u kojima smo čuli da vjeruju samo neuki, zaostali, itd. Tu bismo mogli navesti kao poklonike velike istine o Kristovoj prisutnosti u Euharistiji, prave veličine duha, bilo da se radi o znanosti, umjetnosti, pa i toliko danas omiljelog sporta: Enrico Fermi, predsjednik svjetsko-matematičkog društva, koji se »gura s bakama« kod Pričesti. Carrel, nobelovac, »koji se svaki dan pričešćuje obraza crvenih od uzbuđenja«, kako piše njegov župnik: liječnik, učenjak! Mauriac koji je dobio Nobelovu nagradu za književnost, a pred smrt je slovio, kao »najveći živući Francuz«, njegov prijatelj pjesnik Claudel, ruski pjesnik Pasternak, Nobelovac (koji je od svojeg pravoslavnog svećenika primio sv. Pričest prije smrti). I toliki drugi. I tu vrstu svjedočanstva stavljamo uz nauku Krista i Crkve, jer je »lomljenje kruha«, misna žrtva, koja je znak prepoznavanja, pripadnosti njegovom kraljevstvu na zemlji i zalog postizavanja vječnoga života.

Svoje tijelo kao jelo i svoju krv kao piće, ostavio je Isus »za život svijeta«, kako je rekao u govoru u pustinji. Kruh naravni daje naravni život, kao i naravno piće. Za svoje tijelo kaže da uzrokuje božanski život kao i ostala dobra koja su uza nj povezana.

»Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ima vječni život.« Čovjek koji blaguje Boga, ne može a da ne baštini Božji život — koji je vječan. »Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu!« Odmah pada na pamet riječ Pavla apostola: »Ako je Bog uz nas, tko će protiv nas!« Nema većega jamstva od prisutnosti Božje u nama, kako u naravnom pogledu, tako u nadnaravnom. Kakove je to naravi sjedinjenje, tumači Apostol kada veli: »Ne živim više ja, nego Krist živi u meni.« I još jedno veliko obećanje: »Tko jede tijelo moje ... ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Tijelo, koje se je s tijelom Kristovim često sjedinilo, ne može biti zauvijek razoreno, uskrsnuti će na sudnji dan. Kroz dvadeset stoljeća, bio je to razlog, da je i vjerni puk, i sveci i oni koji su imali dar mudrosti, da su za tim kruhom čeznuli i blagovali ga. Ništa nam zato neće biti čudno, kada čujemo Isusov povik u pustinji: »Ako ne jedete tijelo Sina Čovječjega i ne pijete njegove krvi, nećete imati života u sebi. Svakako Božjega života, jer govori o Tijelu i Krvi Sina čovječjega, koji je i Sin Božji! I kao što onaj koji ne blaguje naravnu hranu, neminovno umire naravnom smrću, tako i onaj koji ne jede »Kruh koji je za život svijeta« ne može imati života u Bogu.

Maloj djevojčici, koja je malo zakasnila u školu kada su se đaci spremali na izlet, prigovorila je nastavnica što je radi Pričesti došla nešto kasnije. Dodala je: Tamo si čučala u crkvi za onu mrvicu kruha, a vidiš koliko imaš kruha u svojoj mreži!« Dijete je odgovorilo: »Ovaj kruh koji nosim u mreži, dajemo kada preostane i kravi u napoju i psu i mački, a onaj kruh koji sam u crkvi blagovala je samo za djecu Božju.« Tako je i to dijete shvatilo, da je »Lomljene kruha«, znak raspoznavanja. Može po koji vjernik ponavljati da je on kršćanin iako ne ide u crkvu, možda i bolji od onih koji idu, kako to već biva, ali je jasna riječ Isusova. »Tko nije sa mnom, protiv mene je.« To vrijedi za cjelokupni čovjekov život i nutarnji i vanjski, u odnosu prema Bogu. No, ako je Bog izabrao kao način svoje prisutnosti u našim crkvama Euharistiju, onda svi oni koji bez razloga ne prilaze toj tajni, sigurno nisu s njim niti fizički, a niti duhovno.

Propovijed. Svaki svećenik doživljava često radost svojih vjernika nad Riječju Božjom. Često puta je jedna propovijed dovoljna da se pojedini vjernik nađe punim srcem na Isusovoj strani. Zbiva se ono što reče učeni i kreposni profesor teologije budućim svećenicima: Ako budete propovijedali zaista Kristovu nauku, doživjet ćete, da čim siđete s propovjedaonice, da vas odmah pozovu u ispovjedaonicu.

Kao što Gospodin postavlja »lomljenje kruha«, blagovanje Euharistije, kao oznaku da mu pripadamo, a odbijanje tajne — gubitak života: nema života u sebi, tako postupa i sa navještanjem riječi Božje. Uz naredbu »Idite i naučavajte sve narode ...« ima i svoju opasku: »Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire, a tko prezire mene, prezire onoga koji je mene poslao!« Riječi koje ne ostavljaju mjesta nikakovoj dvojbi o značaju propovijedanja. »Svaki koji je od Boga,

sluša moje riječi« veli Isus farizejima, a onda nastavlja: »Vi ne slušate, jer niste od Boga.« Može li ikoje dijete voljeti oca, a da njegovu riječ prezire ili odbija? Glavna je oznaka međusobne ljubavi prihvaćanje riječi, u svim prilikama.

Apostoli su zapamtili Isusove riječi kojima je označio obavezu propovijedanja za njih, i obavezu poslušnosti njihovom učenju. Ivan Apostol svjestan toga veli: »Mi smo od Boga; tko poznaje Boga, nas sluša; tko nije od Boga, nas ne sluša.« (1 Iv, 4,6).

A što je mogao drugo i reći, nakon Isusove: tko vas sluša, mene sluša? Što znači za mene propovijed? Dali mi je duga? U nekim zemljama statistike vele da su ljudi po desetak sati dnevno pred televizorom, nađe se i po najgorem vremenu i koji sat za promatranje utakmice. Ima li pravo i svećenik i vjernik toliko devalvirati Riječi, da postane najmanja vrijednost mađu tolikim bezvrijednostima? Statistika u SAD je pokazala da su najslušanije vjerske emisije; redovno ih sluša 40 milijuna ljudi; bolje primljene čak i od zabavnih točaka kako vele. Zabilježio je to naš tisak, a to uzeo kao znak da vjera ne opada, jedan od zadnjih predsjednika SAD. U Italiji jednog redovnika, koji govori preko televizije svaki tjedan sluša 11 milijuna ljudi. Kamo ja spadam? Nedaj Bože, valjda ne među one za koje Isus kaže da slušaju a ne čuju, gledaju a ne vide, i srcem ne razumiju. Neću se sam isključiti između onih, za koje Isus veli: »Tko može da shvati, neka shvati!«

Nedjeljni počinak. Bog ga je odredio ne samo iz bogoštovnih razloga, nego da čovjek nakon šestodnevnog rada počine; odmori se duševno i tjelesno. Dan počinka je i prikladan i potreban, da se cijela obitelj nađe na okupu, nakon što su radom, školom i drugim obavezama, razjedinjeni cijeli tjedan. Zadnjih se desetljeća po svijetu i u nas, ističe da se radna efikasnost povećava umjerenim radom, redovnim odmorom. Dan je Gospodnji da obavim svoje vjerske duššnosti. Od nas se traži za to jedan sat. Po Božjoj zamisli i crkvenoj uredbi, ostalo se vrijeme mora upotrebiti za počinak. Teško griješi tko obavlja bez velike potrebe teške poslove, one koje inače rade obrtnici, radnici, poljodjelci. Intelektualni rad (učenje i slično), nije zabranjen.

Poznati svetac i pastoralni radnik sv. Ivan Vianney je običavao govoriti: Tko želi propasti neka nedjeljom radi ili krade. Ne mora uslijediti odmah. Neki je američki farmer dao oglas u novine i platio odgovor, na pitanje: »U nedjelju sam radio — orao, sijao, plijevio, požeo i u žitnice spremio, — pa, što mi je bilo?« Prema ponudi, stigle su tisuće odgovora. Novinari su izabrali i uvrstili u novine ovaj: »Budalo, Bog ne plaća svake nedjelje.«

Neki liječnici tvrde, da čovjek koji nema redovnog tjednog dana za počinak umire u prosjeku desetak godina prije vremena. Nikakovo čudo, jer se i strojevi od metala, što više su u radu, to prije istroše.

U nedjelju je dozvoljena, uz obaveznu prisutnost Misi, svaka vrsta sportskih aktivnosti, no taj dan, dan Gospodnji ne može se pretvoriti u dan pretjerane zabave, pijančevanja ili grešnih veselja bilo koje vrste.

Nedjelju, blagdane, treba upotrijebiti da posjetimo rodbinu, kojeg bolesnika, pročitamo kakovu duhovnu ili drugu dobru knjigu, učinimo neko djelo milosrđa.

IV. Zapovijed: »Poštuj oca i majku, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.

Na vrhuncu svoje slave, plemeniti A. Lincoln je slušao na nekom primanju najljepše pohvale i priznanja, koja su mu mnogi uglednici uputili. Zamolio je da ga ispričaju jedan trenutak, otišao je u drugu sobu i doveo slijepu staricu koja je jedva hodala, držeći se sinu za ruku. Lincoln je tada rekao otprilike ovo: »Ako je sve to istina što ste rekli meni u pohvalu, onda to možete zahvaliti ovoj ženi, mojoj dobroj majci. Otac mi je radio kao siromašni ugljenar i rano umro. Moja mi je majka u našoj kolibici u šumi svaki dan govorila o Bogu koji sve vidi, i radi kojega moramo ljubiti ne samo njega nego i bližnjega.

Odjeknuo je buran pljesak. Roditelji moraju u ispovijedi reći ne samo svoje osobne grijehe, nego i sve ono što je u vezi s njihovom djecom. Dali im pružaju kršćanski odgoj? Dali ih uče od malena radinosti, poslušnosti, požrtvovnosti, čistoći, više duhovnoj nego tjelesnoj, karakternosti? Odnosno dali im udovoljavaju svakoj željici, prepuštaju ulici, lošem društvu, noćnom skitanju, neumjerenim zabavama, čitanju loših knjiga i časopisa?

Prije par godina je bio u Beogradu međunarodni sastanak kriminalista, koji se posebno bave kriminalom među omladinom. Čuli su se referati učesnika iz više od stotinu zemalja. U tim su referatima iznijeli profil mladog kriminalca, na temelju njihovih iskrenih priznanja pred onima koji ih moraju preodgajati. Odnosno: nanovo odgajati nakon neodgoja njihovih roditelja. Mladi prestupnici iz svih zemalja su iznijeli razloge za svoje devijacije u nekoliko točaka, koje su istovjetne za sve krajeve. »Kriminalci su postali kako svjedoče: « Jer su to naučili iz filmova i televizijskih prikazivanja, koje su im roditelji dozvolili bez ikakovih ograničenja. Za zločine su saznali iz časopisa i romana, koje su donosili u kuću, bez nadzora roditelja. Seksualnim zločinima, kao i ostalim opačinama, naučili su se u lošem društvu, u koje su se kretali bez ikakove kontrole roditelja. Mnogo su zlih navika stekli: jer roditelji nisu uopće kontrolirali njihovo slobodno vrijeme. Zaključak: roditelji, roditelji, i opet roditelji. Kome će se drugome pripisati zasluga ako je neki dječak, djevojčica ili omladinac dobar đak, učtiv, vrijedan, uslužan, nego njegovim roditeljima? To svatko prihvaća. A

kome se mogu pripisati sve i mnogobrojne zle navike kod mladih, nego opet roditeljima. Na sastanku za roditelje, rekao je neki otac u diskusiji sav ogorčen: »I vi svećenici, i milicija, i suci viču samo na roditelje, kao da smo mi krivi. Zar ne vidite kako su zla vremena danas u svijetu?« Svećenik je blago odgovorio: »Točno je što velite za stanje u svijetu, ali, danas je za prvi petak u ovoj žuoi bilo skoro stotinu mladića i djevojaka, mnoštvo djece iz osmoljetke, svake nedjelje na svim Misama ima mladih. Dali je vaš sin bio u tom društvu? Vremena su zla, ali uz sve to skupa, ima u svakoj župi lijepi broj i djece i mladih, koji su zaista dobri, i kraj svih slabosti koje su svojstvene njihovoj dobi, pokazuju dobrotu, čestitost, poslušnost roditeljima u takvoj mjeri, da znadu oduševiti svećenika.

Djeca ne smiju u ispovijedi propustiti da kažu: dali se mole za roditelje, dali s njima i o njima govore s poštovanjem, dali pokazuju zahvalnost za sve što su primili, počevši od dara života, do hrane, odijela, školovanja, itd.

Ne smiju zaboraviti što kaže zapovijed Božja: da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji. Može li Bog blagosloviti opaku, neposlušnu, drzovitu, nezahvalnu, silovitu, lijenu i zlobnu djecu, koja tako vraćaju zlom za dobro koje su primili.

Djeca odrasla: Dali pomažu starce materijalno? Dali ih pohađaju i jesu li ih bez potrebe poslali u kakav starački dom?

V. Zapovijed: »Ne ubij!«

Očito je da ne treba mnogo riječi trošiti da se objasni zloća ovoga grijeha. Prvi čovjek, ubojica Kajin, čuo je strašnu presudu koju je nad njim izrekao sam Gospodin: »Prokleta neka ti je zemlja, koja je popila krv tvojega brata. U cijelom svijetu se govori i piše o porastu krvnih delikata. No, posebno se mora istaći najgora vrsta ubojstva: pobačaj, ubijstvo nevinog djeteta, i to vlastitog. Prema nekim statistikama svake se godine ubije u svijetu oko 60 milijuna nevine djece, a isto toliki broj otaca i majki, koji to čine većinom u dogovoru, postaju umjesto roditelja, ubojice bića koja su dio njih samih,

U jednoj evropskoj zemlji, skoro dva puta većoj od naše, nakon rata je ubijeno 25 milijuna djece. Kod nas, prema pisanju našeg tiska, ubije se svake godine petsto tisuća djece. To čini za četrdesetak poratnih godina, više od dvadeset milijuna. U tim ubojstvima se teško oštećuje psihičko i fizičko zdravstveno stanje majke, a sve se više govori o krizi muškaraca nakon ubojstva vlastitog djeteta. Liječnici, stručnjaci, učenjaci svjetskog glasa navode golemu štetu koja nastaje za ženu i zajednicu: Veliki postotak žena, trpi nakon toga zahvata veoma teške i opasne komplikacije, nastupaju razna oboljenja, koja mnogo stoje

naše zdravlje, visoki procenat žena ostaju neplodne, po riječima jednog ginekologa izgube mladost, svježinu, prerano ostare, i sve drugo što ne znaju i ne tumače svećenici, nego medicinski stručnjaci. Sigurno da nije bez velikog značaja, ono što odgovara ginekolog nekoj ženi: »Imati ćete osjećaj krivnje do kraja života.« Nas vjernike zanima i ono što će nastupiti iza ovoga života, kada Sudac bude donio svoje razloge i mišljenje koje ne može biti dobro za one koji se odlučuju na ubojstvo svojih rođenih, djece svoje, ali i Božje!

Samoubojstvo. Broj onih koji to čine u svijetu je u stalnom porastu. U nekim, najbogatijim zemljama se udvostručio u desetak godina. Po kršćanskom shvaćanju je veoma težak grijeh, kojemu nema oproštenja, jer iza čina samoubojstva, nije moguće pokajanje. Samoubojstvo smatraju kukavičkim činom i druge ideologije, jer čovjek bježi u smrt pred problemima života, s kojima bi se morao uhvatiti u koštac. Samoubojstvo ostavlja teške posljedice i u dušama najbližih članova obitelji, kojima ostaje do konca života, nemila slika o tragišnom svršetku najdražih. Svi samoubojice koji ostavljaju oproštajna pisma, navode kao razlog duševne ili tjelesne patnje, koje ne mogu više podnositi.

I naša Crkva i sve vjerske zajednice, tumače da samoubojnica, ako je to učinio svjesno, završava u mjestu vječnih muka. Kad bi nekom koji pati savjetovali da stavi ruku na jaki plamen, to ne bi mogao, jer bi te muke bile svakako teže od onih u kojima se nalazi. S toga stanovišta moramo zaključiti, kako je krajnje nerazumno, pobjeći od privremenih muka u vječne muke.

Ne samo da čovjek ne smije ubiti sebe, nego ne smije niti *škoditi svojem zdravlju,* što čine oni koji neumjereno jedu ili piju, puše, neumjereno se bave sportom, zanemaruju liječenje, i slično.

Pijanstvo, alkoholizam je jedan od najvećih problema u mnogim zemljama na svim kontinentima. Tu su razne bolesti koje uslijed neumjerenog pića nastupaju kod mnogih, fizičke i psihičke, gubitak ugleda, gubitak ljubavi kod najbližih, koji od alkoholičara trpe, ludilo i štošta drugo. Spominje se i izvanredno velika materijalna šteta. U jednoj zemlji koja izvozi vino, kao jedan od svojih primarnih proizvoda, daleko više potroše na liječenje alkoholičara, no što zarade tom trgovinom.

Neumjereno jelo. Veoma brzo iza rata, počele su se iznositi statistike, u kojima se tvrdi, da je u bogatim zemljama Zapada, najveći broj bolesnika koji umiru od bolesti srca. To je i danas često na stranicama svjetskog tiska. Spominje se, pak, kao uzrok te smrtonosne bolesti — »kriva ishrana«. Obilato kalorična, hrana i neumjerene količine, krive su za preranu smrt mnogih. Čovjeku pada na pamet ona svetopisamska: »Od posta nije umro nitko, od proždrljivosti pomriješe mnogi!« U jednoj bogatoj zemlji tvrde da je 40 posto djece predebelo. U isto vrijeme svake godine umre, doslovno od gladi, trideset milijuna

ljudskih bića. Polovica od toga djece. Svaki dan to iznosi oko četrdeset tisuća malenih i isto toliko odraslih. Uz to vele da dvije trećine stanovništva u svijetu nema dovoljno hrane, a 500 milijuna živi na rubu života i smrti. Radi se o bićima, koji su kao i mi djeca Božja i članovi ljudskog društva.

Mržnja. Grijeh svojstven čovjeku. Netko reče davno: čovjek čovjeku vuk! Od tog pogubnog grijeha nisu pošteđeni ni vjernici. Isus je jasno rekao, da je prva i najveća zapovijed: »Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svom dušom, svim umom i svom snagom.« No, odmah zatim dodaje: »Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe« — pa nastavlja. »Ova je zapovijed jednaka onoj prvoj.« Stoga u svojoj molitvi — Očenašu — poziva na ljubav, i stavlja veoma ozbiljnu opomenu. Uči da molimo: Otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim. Sudbonosan uvjet. Grešnici smo svi, moramo uvijek iznova moliti Oca za oproštenje, no dobiti ćemo ga samo onda, ako i mi oprostimo koji su nama »sagriješili«. Prijeti izravno: »Ako od srca ne oprostite svojemu bližnjemu, niti moj Otac nebeski neće oprostiti vama!« Rekao bi čovjek: Tada jao nama!

Mržnja je bila uvijek uzrok svađama, ubojstvima, ratovima, nemiru u obiteljima, među susjedima, većim ili manjim zajednicama. Grijeh koji je po težini odmah na drugom mjestu, jer je ljubav prema bližnjemu odmah iza ljubavi prema Bogu po obavezi. Sveti Ivan s osjećajem, ali i sa strogošću govori: »Tko ne ljubi, ostaje u smrti. Tko god mrzi svoga brata ubojica je; a znate da nijedan ubojica nema u sebi trajnoga, vječnoga života. Po tome smo upoznali njegovu (Isusovu) ljubav, što je on za nas dao svoj život. Tako i mi moramo dati svoj život za svoju braću.« (1 Iv 3,15-18). Kratko i jasno: Tko mrzi — ubojica je, tko ne ljubi, nema vječnoga života, jer veli Apostol: »Tko pred bratom u nevolji zatvori srce, kako će ljubav Božja ostati u njemu?«

Sablazan. Obrađuje se u petoj zapovijedi: Ne ubij? Radi se, naime o jednoj vrsti ubojstva, težeg od onoga kod kojega se prolijeva krv. Isus kaže: »Tko sablazni ... bolje bi mu bilo da si objesi kamen oko vrata i potone u dubine morske...« Pa opet: »Jao svijetu od sablazni...« »Teško onom po kome dođe sablazan!« Radi se o teškom grijehu, pa, evo, nekoliko riječi o tome.

»Sablažnjava onaj tko riječju ili primjerom, navodi bliižnjega na zlo, ili odvraća od dobra!« Jedan duhovni pisac donosi ovaj proračun: Kada bi neki grešnik, bludnik, psovač, lopov, zaveo na grijeh samo jednu osobu, po računu vjerojatnosti, u roku od dvadeset godina, skrivio bi on preko milijun zavedenih. Misli se na to, da kada bi svaki zavedeni, opet još samo jednoga zaveo.

Kakove grozne sablazni psovača, koji psuje pred svojim djetetom. Dijete danima sluša, uđe mu u podsvijest, pa mu prvom prilikom iz

ustiju izlete bogohulne riječi. Kada, pak, jednom počne, pakleno kolo psovke se teško zaustavi. Otac može tjerati dijete u crkvu, ako sam ne ide, njegov primjer može biti presudan. Grijeh sablazni. Još više ako roditelji izričito govore da se u crkvu ne mora, da je to za babe, ili slično. Jedan liječnik, seksolog tvrdi u svojim spisima, da su prvi učitelji prostote u životu djeteta, njegovi roditelji ili najbliži srodnici. Jedan sociolog piše: »Ako je otac grub prema svojoj ženi, sin to sluša i uči. Jao onoj ženi koju sin tako odgojen oženi. Opet sablazan primjerom. Nastavlja i veli: »Ako se otac pred djecom pohvali kako je »oderao nekog naivčinu« (previše računao) što će drugo njegov sin misliti, nego da je pravi čovjek onaj koji drugoga nasamari, prevari, ili nepravedno oguli.

Jedan naš doktor psiholog tvrdi da preko devedeset posto filmova koji se kod nas prikazuju, nije za mladež. Roditelji ne sprečavaju takovu sablazan, zavođenje. Za mnoge časopise namjenjene mladeži, kaže neki naš pisac da su to »davitelji duša«, jer pred nezrelu, on veli »nezaštićenu« mladež, iznose najveće moralne prestupe i perverzije.

Završimo s time. Ako ateistička štampa govori o ubojstvu, davljenju duša, razumjet ćemo Isusov povik: »Jao svijetu od sablazni.« Tu se radi o duševnom ubojstvu, jer se zavedeni opredjeljuju za život nereda i opačine, što uzrokuje gubitak nadnaravnog života, vječnu smrt.

Jedan je misionar u propovijedi pozvao starice da bace krunice, jer ionako Boga neće vidjeti. Zašto? Jer su u mladosti same bježale od djece, čuvale se, to su tobože okajale u ispovijedi, ali sada istim opačinama uče kćeri i snahe, često i druge »hrabre« svojim opakim primjerom.

VI. zapovijed: »Ne sagriješi bludno!« Gospodin Isus naredio je apostolima da pođu po svem svijetu i propovijedaju evanđelje svakom stvorenju. Ipak, kao da izuzima jednu vrstu slušača, kada veli: »Ne dajte svetinje psima, i ne bacajte bisere pred svinje, da, pošto ih pogaze, vas ne rastrgnu.« Znamo koje značenje ima ta usporedba. Svinja koja se valja u blatu je simbol nečistoće, bludnosti. Isus kao da kaže: nemojte niti pokušati njima govoriti, jer nećete uspjeti.

Radi čega? I najbistrije oči ne vide ništa, ako su pune blata. I najosjetljivije uši, neće čuti najvrijedniju glazbu, ako su začepljene muljem. Iz najljepših usta i kroz biserne zube, cjedit će se blato, ako su njime ispunjena usta. Radi se o grijehu koji je posebno opasan za duhovni život čovjeka.

S druge strane Spasitelj govori u svojoj propovijedi na gori: »Blago onima koji su čista srca, oni će Boga gledati!« Gledati će ga ovdje tražeći Boga i njegove istine, vršiti ono što su uvidjeli, i Boga gledati

u vječnosti. Sveci nazivaju život u nebu kratko: Blaženo gledanje. Zato pogledajmo u čemu i kakova se čistoća traži, da zavrijedim to gledanje.

Naš časopis »Arena« donio je prije nekoliko godina rezultat ankete koju je proveo među mnogim liječnicima dr.Kinsey, američki seksolog, koji nije uživao u svijetu dobar glas, radi njegove popustljivosti u pitanjima moralnog života.

Ipak, nakon dugog proučavanja, napisao je radnju, u kojoj je iznio mišljenje liječnika i to brojnih, koji navode deset najozbiljnijih razloga fizičke i psihičke naravi, zašto je potrebna »predbračna čistoća«. Kao zadnji navode: »Mnogi autori, liječnici, smatraju da suzdržavanje prije braka pogoduje psihičkom i fizičkom razvoju pojedinca! »Liječnik koji je to u nas komentirao veli: »Ima stručnjaka, doduše rijetkih« — koji tako ne misle.

Što pak misli o suzdržavanju Gospodin, čitamo u evanđelju: »Ima, naime ljudi, koji su od rođenja nesposobni za ženidbu.« Mi bismo rekli, nisu u kreposti čistoće, nego nesposobni, tjelesno bolesni.« »Ima takovih« nastavlja Isus, »koje su ljudi učinili nesposobnima.« To su i u našem vremenu činili zločinci: i takovi nemaju suzdržljivost, čistoću slobodno prihvaćenu, nego su osakaćeni. »Ima takvih«, završava Isus, »koji se odriču ženidbe radi kraljevstva nebeskog.«

Oni koji se odriču za cijeli život, žive u djevičanstvu. Uz tu vrstu čistoće, postoji mladenačka čistoća, suzdržavanje do ženidbe, suzdržavanje od nedopuštenog u braku — bračna čistoća, te suzdržavanje nakon smrti bračnog druga, udovička čistoća.

Duševna čistoća. Liječnici zovu mentalna čistoća. Glasoviti medicinski leksikon Kraft-Ebing, tvrdi da svaka normalno razvijena ljudska jedinka može čisto živjeti, bez ikakove štete. No, kada to može, — različiti medicinski stručnjaci — jednako tumače. Potrebno je čuvati čisti duh (mens) a ne samo čisto tijelo. »Treba provesti čistoću duševnu i tjelesnu, i od takovih čina treba uzdržati čistu fantaziju, maštu, a ne samo tjelesne moći!« (Dr. Herbst).

Što sve nisu činili sveci da odbiju bestidne misli, želje, umire neuredne porive, koje osjeća svaki čovjek? Sv. Franjo se valjao po trnju, sv. Bernardo usred zime spušta se u ledeno jezero, mnogi su se do krvi bičevali, neki u vatru prste stavljali, a nebrojeni poput sv. Pavla mislili, govorili i djelovali: »Osjećam gdje duh ratuje protiv tijela i tijelo protiv duha, ali ga ja obuzdavam i držim u razložitoj pokornosti!«

Danas nam mogu ti svi svetački »zahvati« izgledati ne samo zastarjelim, nego i smiješnim. No, nije li puno žalosnije slušati, gdje u velikoj i bogatoj zemlji 40 posto mladih nije seksualno normalno, dvadeset posto potpuno nesposobno za brak, a tek ostalo koliko-toliko

normalno. U drugoj, više od pedeset posto pobačaja otpada na djevojke, itd. Sve to zlo počinje, redovno mentalnom nećistoćom, koja eskalira u nečistoću razgovora, čitanja, filmova, i raskalašenog života.

Čistoća očiju. »Sklopio sam ugovor s očima svojim da neću pogledati djevice«, čitamo u Knjizi Jobovoj, koji je živio davno prije Biblije i zapovijedi danih na Sinaju.

Poganski kralj Kir, ne želi gledati povorku u kojoj vode lijepu ženu pobjeđenog kralja, uz ostali ratni plijen. Pitaju ga — zašto? Odgovara: Jer neću da mene, koji sam pobjedio tolike kraljeve, pobjedi jedna žena!

Mahatma Gandhi, veliki vođa indijskog naroda: »Sačuvaj, Bože, da s požudom pogledam one, koje bi mi trebale biti sestre. »Nije bio kršćanin, a koliki bi se vjernici mogli duboko posramiti pred tim »poganinom«. Baš o toj sramoti današnjeg kršćanina, piše jedan seksolog: »Pogledajte današnjeg čovjeka, kako stoji na rubu pločnika i promatra žene kao da se radi o komadu mesa, a ne o onima koje su nečije žene, nečije sestre ili nečije kćerke. Kakvog strašnog pravorjeka nad suvremenim čovjekom!

Tako je činio i kralj i prorok David. Sa krova svoje palače, baca pogled na tuđu ženu, njezina muža ubije, a nju otme i postade preljubnik. Sve se to dogodilo, jer nije obuzdao svoje oči. O tome najozbiljnije govori Gospodin: »Čuli ste da vam je kazao: ne čini preljuba. A ja vam kažem: »Tko s požudom pogleda ženu, već je učinio preljub u srcu svojem!« U tom istom smislu kaže: »Ako te oko tvoje sablažnjava, iskopaj ga, jer ti je bolje s jednim okom ući u kraljevstvo nebesko, nego da te s oba bace u oganj vječni?« Tu je uz šestu zapovijed Božju, sadržana i pouka o devetoj: »Ne poželi tuđeg ženidbenog druga!«

Čistoća u govoru: »Čega je puno srce, o tome govore usta«, riječ je Gospodnja. Govor otkriva sadržaj naše duše. I kao što iz prepune posude navire ili miomirisna tekućina ili smradna, tako biva i s ustima čovjeka.

»Usta su bludnika grob otvoren, iz njega dopire zadah smrti.« »A Pavao apostol teškim riječima prijeti: »Što se tiče bludnosti i svake vrste nečistoće, neka se i ne spominje među vama? KAO ŠTO SE PRISTOJI SVETIMA! Ni prostaštva ni ludorije, ni dvosmislene šale... Jer ovo znajte dobro: nijedan bludnik, nijedan nečisnik .. nema dijela u Kristovu, Božjem kraljevstvu!« Takovim i sličnim riječima, sv. Pavao »urazumljuje« na više mjesta »nečisnike« i bludnike.

Pisana riječ. Sugovornika ne možemo uvijek naći, ali tuđe riječi možemo kadgod želimo slušati — preko pisane riječi. Što ne smije

čitati častan čovjek? Opet veliki čovjek M. Gandhi: »Sačuvaj me, Gospodine, da pročitam ono, što ne bih mogao u poštenom društvu reći!« — Što se može čitati? Tako su pitali francuskog akademika H. Lavedana. On odgovori: Sve ono što možete čitati na glas bez stida. Sam? Ne, nego pred svojom ženom i kćerkom.

Sveti Antun Pustinjak naiđe na bestidnu knjigu. Smjesta je baci u vatru uz riječi: »Knjigo opasna i izdajnička, bacam te u vatru, da ti ne bi bacila mene!« Grofovski sin, Alojzije Gonzaga, isto tako baca sramotnu knjigu u vatru i pere ruke kao da je imao u rukama blato. Preoštro? Smiješno? Nesuvremeno?

Victor Hugo, romanopisac savjetuje djevojke: »Otvori li tvoja čista ruka bestidnu knjigu, osjetit ćeš kako u tvojoj duši umire Bog!«

J. J. Ruousseau, enciklopedista, slobodni mislilac, sam sebe prekorava što je pisao bestidne romane, kaže da duše truje, mjesto hrani, a sebe naziva prostim zločincem. O svojim knjigama kaže: »Čista djevojka uopće ne čita takovih romana. Djevojka koja se usudi pročitati iz takove knjige ma samo jednu stranicu, izgubljena je!« Nekoj plemkinji koja se pohvalila da je pročitala sve njegove romane, odgovorio je: »Stidite se, gospođo, nijedna poštena žena ne čita takove knjige. — Požalio je što je pisao takove knjige, i poželio da ih sve uništi. Istu su misao izrazili pisci besramnih djela: Klemens von Brentano, Lav Tolstoj, George Sande, Ida Hahn, stari rimski pisac Ovidije, i drugi.

Dnevni tisak. Ugledni zagrebački liječnik piše: »Zadnje vrijeme gotovo u svim novinama, tjednicima, revijama, nalazimo napise, članke i stranice koje obrađuju nasilja, tjelesne odnose, nastranosti i različite druge nemoralne teme. Mladi su ljudi naprosto sa svih strana napadnuti ritmovima, literaturom i filmovima što obiluju putenošću, te razuzdanim fotografijama, plakatima, pa i kazališnim pretstavama i ispunjenim prostotom, striptizom...« Cijela povorka zala, koja brine tog obrazovanog čovjeka, kojemu je na srcu dobro mladeži. Što o tome može kazati tek katolički svećenik? U ovom slučaju je dosta: gledajte mladići i djevojke, što vam priča liječnik, a ne svećenik. No, obojica — isto.

Filmovi. Učeni i svetog života papa Pijo XII. rekao je u jednom nagovoru roditeljima: »Jedan je bestidni film u stanju razoriti sve ono što ste vi u duši vašeg djeteta gradili kroz dvadeset godina.« Pretjerano? Ako može jedna stranica bestidne knjige upropastiti djevojku, tako da »osjeti kako umire Bog u njezinoj duši«, što tek reći za jedan cjelovečernji film, u kojem se na privlačan način prikazuje »slobodna ljubav«, rastava braka, što nije ništa drugo doli propagiranje nemorala, ili života koji je daleko izvan stvarnosti i poimanja poštenog života.

Moda. Kada je vladala bestidna moda »mini suknja«, francuska policija je podijelila stotine tisuća letaka sa sadržajem: »Djevojke, oblačite se pristojno, jer seksualni zločinci kažu da ih vi izazivate golotinjom na zločin.« Liječnik, učenjak, profesor, Dr. Kostić piše: »Ženska je moda uvijek bila promjenljiva, ali u pogledu cilja uvijek uporna i ustrajna: u isticanju tijela na sve moguće načine!« No, to baš crkva proglasuje nemoralom. Može li biti veće sramote, nego da netko želi doći do samopotvrđivanja — vlastitim mesom, razgolićivanjem.

Ples. Već više puta spominjani dr. Kostić opširno piše o plesu. Među ostalim i ovo: »Na javnim igrankama vlada i kod igrača i kod gledalaca razdraženo stanje, koje se još više podstiče upotrebom alkohola!« Ako takve igre razdražuju, onda tu ne može biti govora o dobru.

Jedan pisac navodi: »Mladići koji su iskreni priznati će da oni idu na ples samo zato jer se tamo lako nađe djevojaka za zabavljanje. Ali, kada se žene, onda traže djevojke koje nisu išle od plesa do plesa!« Iskreno, ali nečasno!

Mlada talijanska književnica priznaje: »Poslije plesa je u mojoj duši uvijek izgledalo, kao i u plesnoj dvorani nakon plesa!« Sve polupano, isprevrtano, sve u neredu i u nečistoći!« Katastrofalna slika, s jednom razlikom, što se duša ne može jednostavno »pomesti«, kao plesna dvorana. U vjerski živoj, maloj župi, na Božić se pričestilo više od 400 vjernika, od toga polovica mladih. Drugi dan pola manje, u nedjelju skoro nitko. Na župnikov oprezan upit zašto? Dobio je odgovor: »Nakon adventskog odricanja počeo je ples.« Odgovorio je: A zašto idete tamo gdje izgubite pravo na Boga u sv. Pričesti?

Čistoća tijela. Za svakog vjernika je zapovijed: Ne sagriješi bludno, ne samo odredba dana odozgo, nego i u dušu usađeni zahtjev za očuvanjem osobnog dostojanstva. Jedan, svjetskoga glasa, liječnik veli, da propovjedati djevičanstvo do braka, nije nešto zastarjelo i smješno, nego da čuvanje djevičanstva, odgovara najdubljim težnjama djevojačke duše.

»Čovjek kao svjesno biće mora sebe kontrolirati i često se ograničavati, jer je njegovo svojsto da ne postupa nagonski, slijepo, pa je u interesu njegove čovječnosti često potrebno da obuzdava seksualni nagon!« Tako piše u jednom našem tjedniku Z. P. Golubović, asistent fil. fakulteta.

Oni koji krše ovu zapovijed Božju, dakle, i prema mišljenju znanstvenika postupaju nagonski, što je oznaka za životinjski način života i ne postupa »u interesu svoje čovječnosti.« Možemo kazati i tuđe, jer i drugima namiće život onečovječenja.

Prije nekoliko godina ispitivali su rastavljene žene u SAD o razlozima njihove rastave. Skoro 80 posto je izjavilo da su to učinile, jer im brak nije donio ništa novo, budući »da su sve već prije braka iskusile«. Evo još jednog dokaza da je nečistoća prije braka — onečovječenje.

»Čovjek se razlikuje od životinje. On i u najsirovijem tjelesnom susretu poklanja i ne znajući dio svoje ličnosti. Ako osjetila lako zaboravljaju, duša ne zaboravlja... Zato dodiri takove vrste, ne obogaćuju nego osiromašuju duševne vrednote čovjeka, pa se može desiti da se uvježbani tjelesni sladokusci brzo svedu na duševne bogalje i siromahe. Uništavanje tog duševnog potencijala, neminovno dovodi do nesposobnosti stvarnog voljenja, kada se takav rasipnik odluči na »ljubav« i brak...« (Prof. Dr. A. Kostić: »Jedan teški problem — osvrt na predbračne odnose).

Kada se mladić ili djevojka odlučuju da sklope brak, sigurno neće skupiti negdje na ulici kakova bogalja ili prosjaka, no daleko je veća tragedija, ako se odluče na brak s »duševnim bogaljem« i rasipnikom, veli liječnik na drugom mjestu: »Može li mladić koji je živio prije braka poligamno (s više žena), može li biti ozbiljan životni drug u monogamnom (jednoženskom) braku?« I to za cijeli život!

Kada se je mladi Tobija odlučio na ženidbu sa uzornom djevojkom, bojao se uzeti je samo zato, što je nekoliko njezinih zaručnika naglo umrlo. Dobio je uputu od Božjeg poslanika: »Nemoj se bojati. Njih je uništio đavao, a on ima vlast samo nad onima koji se žene kao konji i mazgovi! Dr. Silvan Duvel, američki seksolog, obara sve lažne postavke po kojima predbračni život daje prednosti pred suzdržljivim. On govori o strašnom porastu zaraznih bolesti, koje su posljedica nemoralnog života. Kažu da su te bolesti druge po redu među najraširenijim bolestima u SAD. O tome Svjetska Zdravstvena Organizacija daje slijedeće podatke: Godine 1969. oboljelo je od jedne od tih bolesti, 65 milijuna. Godine 1974 SZO bilježi brojku od 300 milijuna »novozaraženih«. Podaci iz 1983. godine govore o 500 milijuna zaraženih. Kako mnogi ne dođu u doticaj s liječnikom, taj broj može biti još i veći.

U već navedenoj anketi dra Kinseya, koju je objavio među brojnim liječnicima, koji su za predbračnu uzdržljivost, navode protiv predbračnog života slijedeće opasnosti: Opasnost od zaraze, neželjenog začeća, nepovoljni uvjeti takovog života i njihov negativni utjecaj na ličnost, osjećaj krivnje, razni oblici straha, opasnost da se podcjeni vrijednost braka, opasnost da jedno ili drugo luta i nakon sklapanja braka, opasnost frigidnosti radi duševne traume zbog predbračnog života, i deseti razlog za čistoću: Čistoća je uvjet, da se pojedinci potpuno razviju psihički i fizički.

Crkva, dakle, kada u ime Božje poziva: Ne sagriješi bludno, nije protiv ljubavi mladih bića, nego ona želi u skladu s Božjom voljom,

a to veli i mnoštvo svjedočanstava učenjaka, Crkva želi da mlade sačuva čiste i zdrave fizički i psihički, za onu ljubav u braku, koju im je namjenio Bog stvarajući prvog čovjeka i ženu.

U vezi s »kugom našeg vremena« sidom, imali smo prilike pročitati cijeli niz članaka koji alarmiraju. Bilo je takovih gdje se napada moral koji propovijeda Crkva. S gnjevom se obaralo na one, koji govore da je to Božja kazna. Uglavnom: čuli smo, čitali, vidjeli spotove na televiziji — treba se čuvati zaraze, a ne bluda,promiskuiteta i lutanja bez granica, o čemu svjetski stručnjaci kažu da su jedini izvor tog suvremenog užasa. Nije li gorka istina, da tu neizlječivu bolest dobiju bludnici, ili oni koji su po nesreći došli u dodir s njima, primajući njihovu krv...

Da sada postavimo pitanje: Dali je to nagrada? Možda majke prirode? Poznata je uzrečica da priroda kažnjava kršenje njezinih zakona. Mi, pak, znamo da iza prirode i njezinih zakona, stoji Zakonodavac, koji je proglasio na Sinaju : »Ne sagriješi bludno!«

VII. Zapovijed: »Ne ukradi!«

Krade onaj koji potajno i nepravedno uzima tuđu stvar. Teško griješi tko bližnjemu uzme vrijednost prosječne nadnice. Teži je grijeh ako se ošteti siromah, nego onaj koji je imućniji. Teško griješi i onaj, koji uzastupnim krađama vlasnika ošteti u većoj stvari.

Ukradeno se mora *vratiti, šteta* nadoknaditi. Nikada to ne mora biti javno, nego putem pošte, tako da se kao pošiljalac naznači neko drugo ime izmišljeno, ili preko svećenika koji mora držati službenu, odnosno ispovjednu tajnu.

Teško griješi onaj, tko bližnjemu nanese veću štetu. I to je dužan u punini nadoknaditi. Posuđeni novac treba u obećanom roku vratiti, i to ako je došlo do promjene novca u njegovoj prvotnoj vrijednosti. Ako se ne može nadoknaditi šteta, odnosno ukradena vrijednost, jer je vlasnik nepoznat, odselio ili umro, ne smije se novac zadržati, nego se mora dati za dobre svrhe: siromasima, crkvi, socijalnim ustanova.a Teško griješe napoličari, koji izrabljuju ostarjele seljake, čiju zemlju rade.

Posebno teško griješe oni koji uskraćuju *pravednu plaću* onome koji je to zaradio. Naročito kada se radi o siromahu.

Grijeh je *posuditi* novac potrebnom, s nepravednim kamatama. Lihvari i zelenaši, kako ih naziva narod, izričito rade protiv naredaba koje je već Mojsije zapisao.

Hazardne igre: kartanje, kocka, igre na sreću, nanose veliku štetu i materijalnom dobru obitelji i ugledu onoga koji se tim bavi. Mnogi su upropastili sebe i svoje obitelji, pa i život sebi oduzeli u očaju.

Djela milosrđa. Ne samo tuđe poštivati, nego smo dužni od svojega drugima davati. Isus govori da će na Sudnji dan doći u nebo samo oni koji su: gladne hranili, žedne pojili, gole odjevali, putnike primali, bolesne i utamničene pohađali, pomagali. Koji tako ne čine, za njih sprema presudu: Odlazite prokleti od mene u oganj vječni. Već Mojsije kaže: Ako imaš dvije haljine, jedna nije tvoja. Danas je posve drugi način života. Tada su ljudi i spavali u onom što su po danu nosili, pa nije potrebno doslovno shvatiti. Ali treba najozbiljnije shvatiti što govori Isus. Sv. Ivan Krstitelj uči isto. Jakov Apostol: »Onoga koji ne bude iskazivao milosrđe, stići će sud bez milosrđa; milosrđe se smije sudu.« (Jak 2,13) Sv. Augustin: »Pred vratima pakla stoji milosrđe i ne da ući onima koji su činili milosrđe.«

Svaki dan umre u svijetu od gladi osamdeset tisuća ljudi, žena, djece u vremenu kada su pune novine članaka: kako omršaviti? Proždrljivost i neumjerenost na jednoj strani i smrt od gladi na drugoj.

VIII. Zapovijed: »Ne reci lažna svjedočanstva!«

Grijesi protiv ove zapovijedi: Laž, ogovor, kleveta, krivi sud, krivo svjedočenje, licemjerje. Laže onaj koji svjesno govori ono što zna da nije istina. Sv. Pismo veli da je sotona otac laži. Krist kaže za sebe da je put, istina i život. Veli da će nas istina osloboditi. Pilatu reče: »Ja sam se rodio da svjedočim za istinu.« U tom vidu laž je zlo. No, obične laži, hvalisanja, koje nikome ne škode, nisu teški grijeh. Uza sve to ruše dostojanstvo i ugled čovjeka.

Ogovara onaj, tko otkriva bez potrebe tuđe grijehe. Na taj način škodi tuđem dobrom glasu, pa ako se radi o velikoj stvari — teško griješi. Mnogi kažu: govorio sam istinu. To i jest ogovor. Nemamo pravo sramotiti drugoga ako je on u nečemu sagriješio. Ne smijemo dakle reći: Onaj čovjek psuje Boga, taj ne ide nikada u Crkvu, ova djevojka živi bestidnim životom, onaj je čovjek nevjeran svojoj ženi. Teški je grijeh onda, ako su to nepoznate stvari, pa se otkrivaju. Ako su poznate neće biti teški grijeh, ali ćemo se sjetiti koliko ima u našem životu gorkih »istina« o kojima ne bismo željeli da se pripovijeda.

Tuđe je grijehe dozvoljeno otkriti roditeljima, da djecu opomenu, odgojiteljima, svećeniku — s istom svrhom. Isto tako vlastima ako se radi o važnoj stvari — krađi, kriminalu, ubojstvu ili slično.

Sv. Bazilije veli za ogovor: »Tko rado ogovara, ima vraga na jeziku; tko rado sluša ogovore ima vraga u ušima!« Kod nas postoji riječ: »Bez ogovora nema razgovora!« Veoma zla poslovica, a vrijedi za plitke i opake koji ne znaju naći drugi predmet razgovora.

Kleveće onaj tko o bližnjemu pripovijeda izmišljene grijehe, ili grijehe uvećava. Taj grijeh ima posebnu zloću, ako je svjesno učinjen. Škodi i dobrom glasu i cjelokupnom stanju bližnjega i njegovih najbližih. Nije rijetko da si slabije osobe radi toga oduzmu život, izgube namještenje, čast ili ugled.

Poznato nam je da je Isus radi kleveta osuđen na smrt. Evanđelista kaže da se »niti dva svjedoka nisu slagali u svojim lažnim izjavama«. Iznijeli su najteže optužbe: da buni narod, da se pravi kraljem, hoće razoriti hram Božji, zabranjuje platiti porez. Eto i na tom promjeru očite zloće toga grijeha. I o tome postoji poslovica: »Reci mu što ni, pa neka ga boli!« Zaista đavolska poslovica.

Kao što je lopov dužan vratiti ukradeno dobro, tako klevetnik mora vratiti dobar glas oklevetanom, što je veoma teško. Stari primjer govori o župniku koga neki vjernici teškom klevetom srušiše na samrtničku postelju. Došli su župniku moliti ga da im oprosti, a oni su spremni sve učiniti što im on naredi. Svećenik im reče, neka za pokoru otiđu na crkveni toranj i istresu vreću perja pa ga onda po selu pokupe. »Jao, tko će to učiniti?« — povikali su prestrašeni. Župnik im reče: »Ja vam opraštam, ali tko će, djeco moja, pokupiti sve ono što ste vi lažno prosuli o meni u našem selu, a što će se raširiti i dalje?« Naš narod veli: »Klevetnik je kuga, a kleveta šuga!«

Krivo svjedočanstvo na sudu može imati teška posljedica za onoga koji radi toga bude osuđen. Može izgubiti materijalna dobra, slobodu, čast, a nekada i život. Spominje se i pojam sudskog umorstva, kada je nevin čovjek osuđen i pogubljen na temelju lažnih ili nedovoljnih svjedočanstava. Onaj koji je kriv za nepravednu osudu takove vrste, dužan je sve učiniti, pa i uz najveće osobne žrtve, da popravi i nadoknadi svu moralnu i materijalnu štetu nevino osuđenom.

Post i nemrs. Postiti znači samo jedanput na dan se do sita najesti, a dva puta založiti. Obavezuje sve od navršene osamnaeste godine, do započete šezdesete. Od toga su, dakako, oprošteni teži bolesnici, majke s malom djecom, teški radnici i sl. Nemrs veže sve od navršene četrnaeste godine do kraja života. Opet izuzetak su bolesnic, majke dojilje, teži radnici, oni koji su kod drugih na hrani, koji se nalaze na putu, za tuđim stolom u gostima, i sl. Nemrs se sastoji u tome da se ne uzima taj dan meso i mesne prerađevine. Ribe i tzv. hladnokrvne životinje nisu zabranjene. Strogi post obavezuje na Čistu srijedu i Veliki Petak. Nemrs veže kroz sve petke u godini. Ni post ni nemrs nije obavezan na blagdane.

I post i nemrs imaju značaj pokore, odricanja. Na zadnjem Saboru se ozbiljno naglašavao taj duh pokore. On potiče od Krista, koji daje strogu naredbu: Tko želi biti moj učenik, neka se odreče sebe svaki dan, uzme svoj križ i ide za mnom! Bez toga duha odricanja ne može nitko biti ni dobar čovjek, ni dobar vjernik. Isto tako požrtvovan otac, majka, dijete, vojnik, radnik, liječnik, svećenik ili bilo tko u jednoj zajednici.

Oni koji nemaju duha odricanja, traže samo sebe na uštrb drugima, provode bezobzirno svoje želje, namiću nesmiljno svoje prohtjeve, pa tako mogu biti u većoj ili manjoj zajednici uzrok mnogih nepravda, boli, i nereda.

Post i nemrs su obdržavali proroci, Gospodin Isus, apostoli, kršćanske zajednice kroz dvadeset stoljeća. Poznat je primjer i nekršćanskih zajednica, koje od svojih pripadnika traže stroge postove kroz mnogo dana u godini. Bezumna uzrečica »Ne ide grijeh u usta nego iz usta«, iskrivljena je Isusova poruka, koja se odnosi na nutarnju čistoću, pa se bez ikakova temelja primjenjuje na post.

Nemrs se može, osim na dva dana strogog posta, zamjeniti obilatom milostinjom — siromasima, crkvi, pohodom bolesnika, groblja s molitvom za pokojnike, primanjem sv. sakramenata (Sv. Misa, ispovijed, Pričest) ili slobodno izabranim dobrim djelom. Ta dobra djela ne mogu biti neka sitnica, da dadnemo prosjaku par dinara izmolimo Očenaš, ili naiđemo samo u crkvu taj dan. Sva ta dobra djela treba učiniti u petak, kao nadomjestak za određeni nemrs.

Veoma je dobro i potrebno u ispovijedi spomenuti svoje karakterne mane: Oholost, škrtost na što se rijetko tko potuži, zavist, neumjerenost u jelu, srditost, lijenost. Tuđi grijesi: braniti tuđi grijeh (majke pred očevima da ne kazni djecu) hvaliti tuđi grijeh, šutjeti na tuđi grijeh, nagovarati na grijeh ili sudjelovanti u tuđem grijehu na bilo koji način. I to se rijetko vjernici potuže. Jedno od najboljih duhovnih vježba jest uz makar kratku večernju molitvu, obaviti ispit savjesti, pobožno se pokajati i stvoriti konkretnu odluku sa slijedeći dan. Kada bi svaku večer ozbiljno požalili za ono što smo skrivili Bogu ili bližnjemu, i ozbiljno odlučili, uz žarku molitvu, da ćemo sutradan paziti da ne griješimo, zar ne bi naš život krenuo onim smjerom, koji nam pokazuje evanđeoska poruka, radosna vijest o Kraljevstvu Kristovom?